

FLYKTNING- REGNSKAPET

2015

ALT OM MENNESKER PÅ FLUKT
VERDEN OVER

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

NRC

59,5

MILLIONER PÅ FLUKT
SIDE 4

Foto: Hosam Katan / Reuters / NTB scanpix

Krigen i Syria fortsetter på fjerde året med ekstreme humanitære konsekvenser.

Foto: Valery Hache / AFP Photo / NTB scanpix

MANGLENDE
EUROPEISK
FLYKTNINGPOLITIKK
SIDE 20

Hittil i år har over 1800 mennesker mistet livet under den livsfarlige ferden over Middelhavet.

ROHINGYANE
MEST
NEGLISJERT
SIDE 14

Stor mangel på beskyttelse og humanitær assistanse for rohingyaer på flukt.

Foto: Nyunt Win / EPA / NTB scanpix

INNHold 2015

INTRO	3
Innledning	3
Det globale flyktningsbildet	4
Utfordringer	8
Stemmen utenfra	12
TEMA	14
De ti mest neglisjerte fluktsituasjonene	14
Manglende europeisk flyktningspolitikk	20
Konfliktene i Midtøsten – religion eller politikk?	28
Utdanning for livet	34
AFRIKA	40
Konflikter sprer seg til naboland	42
AMERIKA	72
Flere flykter fra vold	74
ASIA OG OSEANIA	86
Skjerpet konfliktnivå og flere på flukt	88
EUROPA	112
Stadig flere flyktninger i Europa	114
TALL OG STATISTIKK	136
På flukt verden over	137
Verdens flyktninger og internt fordrevne	142
Asylsøkere	150
FAKTA	158
Konvensjoner og regelverk	158
Begreper	162
Flyktningshjelpens arbeid ute i verden	166
Fakta om Flyktningshjelpen	168

Foto: Flyktningshjelpen/Beate Simarud

TOLV GANGER NORGES BEFOLKNING PÅ FLUKT

Årets «flyktningsregnskap» har en sluttsum på rekordhøye 59,5 millioner. Nesten tolv ganger hele Norges befolkning er drevet på flukt fra sine hjem. Det er et dramatisk signal om mislykket konfliktforebygging og fredsarbeid over store deler av verden. Skal vi klare å hjelpe de som trenger oss mest, må verdens ledere forstå at vi står overfor en oppgave som krever mot til å ta tak i årsakene til at så mange mennesker flykter. I tillegg må det legges mer penger på bordet.

Å hjelpe i nærområdene må bli mer enn et tomt slagord. Vi må faktisk forvente at rike land, som blant andre Norge, bidrar mer. Vi kan ikke forvente at relativt fattig naboer til land i krig skal ta den største delen av både ansvaret og regningen, slik vi ser i dag.

Krigen i Syria har skapt den klart største humanitære katastrofen i vår tid med over 11 millioner flyktninger og internt fordrevne. Dessverre er det også et eksempel på en krise der hjelpen per hjelpe-trengende går ned. Det betyr at matrasjoner kuttes, at barn ikke får utdanning og at mange mangler tilstrekkelig husly. Krigen er nå inne i sitt femte år. Uten tilstrekkelig hjelp mister mange troen på fremtiden.

Verden har ikke lov eller råd til mer politisk handlingslammelse. Vi kan ikke fortsette å være vitne til en situasjon der mange mennesker ser en farefull ferd over Middelhavet som den eneste muligheten. Dagens politikere, både i Norge og ellers i verden, må vise lederskap for å bryte den onde sirkelen av flere konflikter og fordrevne og mindre freds- og hjelpearbeid. Vi må ikke bli overveldet av tallene, men snarere mobilisere for å hjelpe mer og bedre de som trenger oss aller mest.

Jan Egeland

Generalsekretær i Flyktningshjelpen

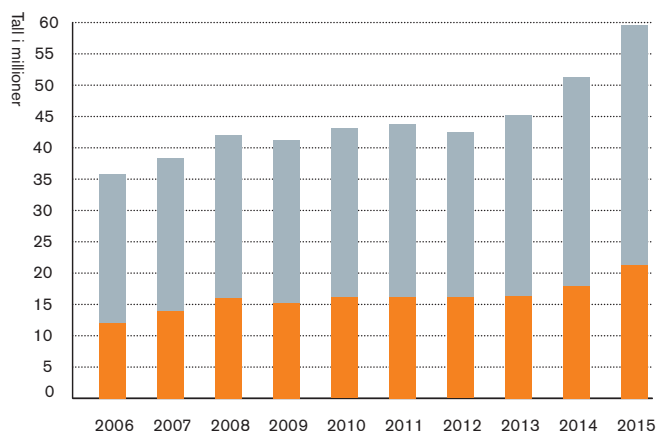
DET GLOBALE FLYKTNINGBILDET

Totalt var 59,5 millioner mennesker på flukt i 2014. Det er en økning på hele 8,3 millioner sammenliknet med fjoråret.

2013 var allerede et rekordår – ikke siden etterdønningene av andre verdenskrig hadde flere mennesker vært på flukt. Antallet flyktninger og internt fordrevne har vist en stigende kurve siden 2012, men det er spesielt i 2013 og 2014 at vi ser dramatiske byks. For å sette utviklingen i perspektiv; I 2008 var 41,2 millioner mennesker på flukt verden over. I 2014, bare seks år senere, var mer enn 18 millioner flere på flukt. I gjennomsnitt ble over 30 000 mennesker internt fordrevet hver dag i 2014 – i tillegg kommer alle som flyktet over en internasjonal grense. Den dramatiske økningen skyldes først og fremst konfliktene i Syria, Irak og Sør-Sudan.

Vi er nå vitne til så mange humanitære katastrofer samtidig at strakstiltak fra det internasjonale samfunnets side er helt nødvendig. Mangel på politisk vilje til å løse konflikter har dramatiske humanitære konsekvenser. Syria er det mest talende eksemplet. Uskyldige syriske menn, kvinner og barn blir drept, voldtatt og torturert. Dette har skjedd til tross for at FN-resolusjonene krever at de krigførende partene stanser alle angrep på sivile. Regionale aktører i Midtøsten og internasjonale stormakter forsetter å bære bensin til det brennende bålet, gjennom å forsyne partene med våpen. Innsatsen for å beskytte det syriske folk mot angrep og fordrivelse står dermed til stryk.

I 2014 ble det kartlagt at i de 60 landene og områdene som Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) overvåker, har nærmere 90 prosent av de fordrevne hadde vært på flukt i ti år eller mer. Uten politisk vilje til å ta tak i de underliggende årsakene til konfliktene vil de bare fortsette. Mange internt fordrevne må legge på flukt flere ganger, før de til slutt ender opp som flyktninger i andre land. Det betyr at det ikke alltid er nok å hjelpe flyktningene der de er. ■

■ Flyktninger ■ Internt fordrevne

MENNESKER PÅ FLUKT SISTE TI ÅR¹⁾

Antall mennesker på flukt er det høyeste siden andre verdenskrig. Både antall flyktninger som har krysset en landegrense og antall internt fordrevne er det høyeste som er registrert så lenge det har eksistert pålitelig statistikk.

1) Tallene gjelder ved inngangen til hvert år. Fram til 2007 var U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) brukt som kilde for antall flyktninger, mens tallene fra 2008 og framover baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA). Tallene for årene før og etter 2008 er derfor ikke direkte sammenlignbare. I 2010-2015 inkluderer tallet også asylsøkere som ennå ikke har fått søknaden endelig behandlet. Dette utgjør nær 1,8 millioner for 2015.

21,3 MILLIONER HAR FLYKTET OVER EN LANDEGRENSE

FLEST HAR FLYKTET FRA:

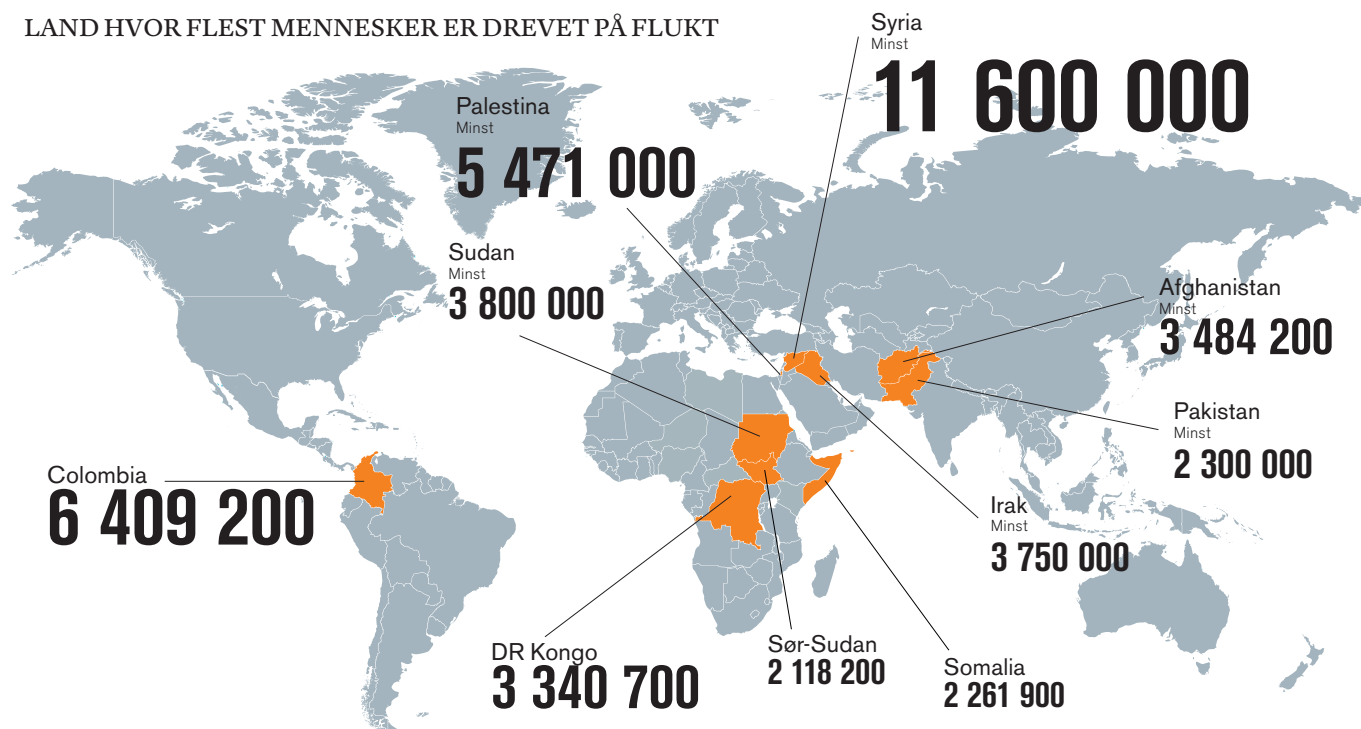
Palestina	5,2 millioner
Syria	4,0 millioner
Afghanistan	2,7 millioner
Somalia	1,2 millioner
Sudan	0,7 millioner

38,2 MILLIONER ER DREVET PÅ FLUKT I EGET LAND

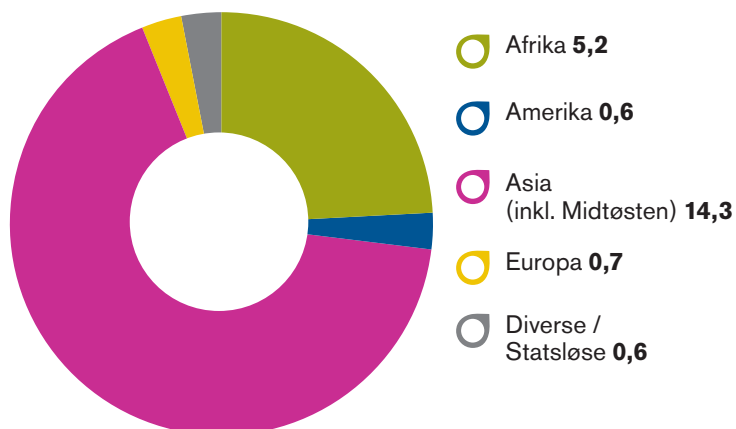
LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE ER:

Syria	Minst 7,6 millioner
Colombia	6,0 millioner
Irak	Minst 3,3 millioner
Sudan	Minst 3,1 millioner
DR Kongo	2,8 millioner

LAND HVOR FLEST MENNESKER ER DREVET PÅ FLUKT

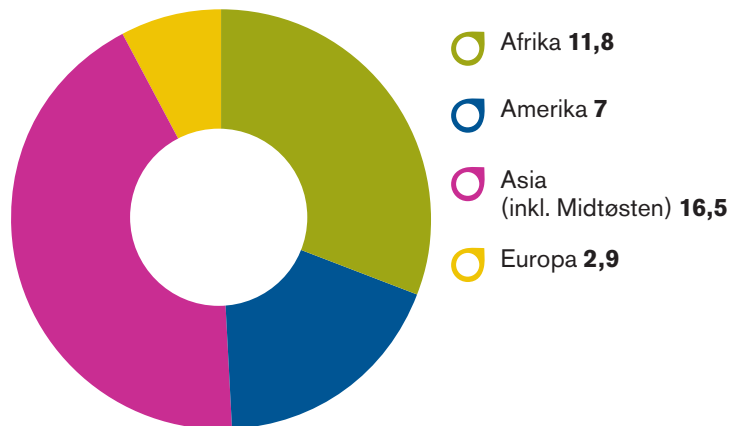
FLYKTNINGER ETTER OPPRINNELSESREGION

To tredeler av alle flyktninger kommer fra land i Asia inkl. Midtøsten

Tall i millioner

INTERNT FORDREVNE FORDELT PÅ VERDENSDEL

Asia, inkl. Midtøsten, har i år for første gang passert Afrika i antall internt fordrevne.

Tall i millioner

Foto: Eulent Kille / AFP Photo / NTB scanpix

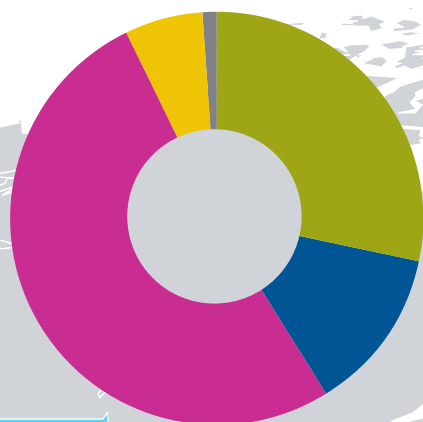
Over 1,7 millioner syrere har flyktet til nabolandet Tyrkia. Her fra grenseovergangen i byen Suruc i Tyrkia.

MILLIONER MENNESKER PÅ FLUKT

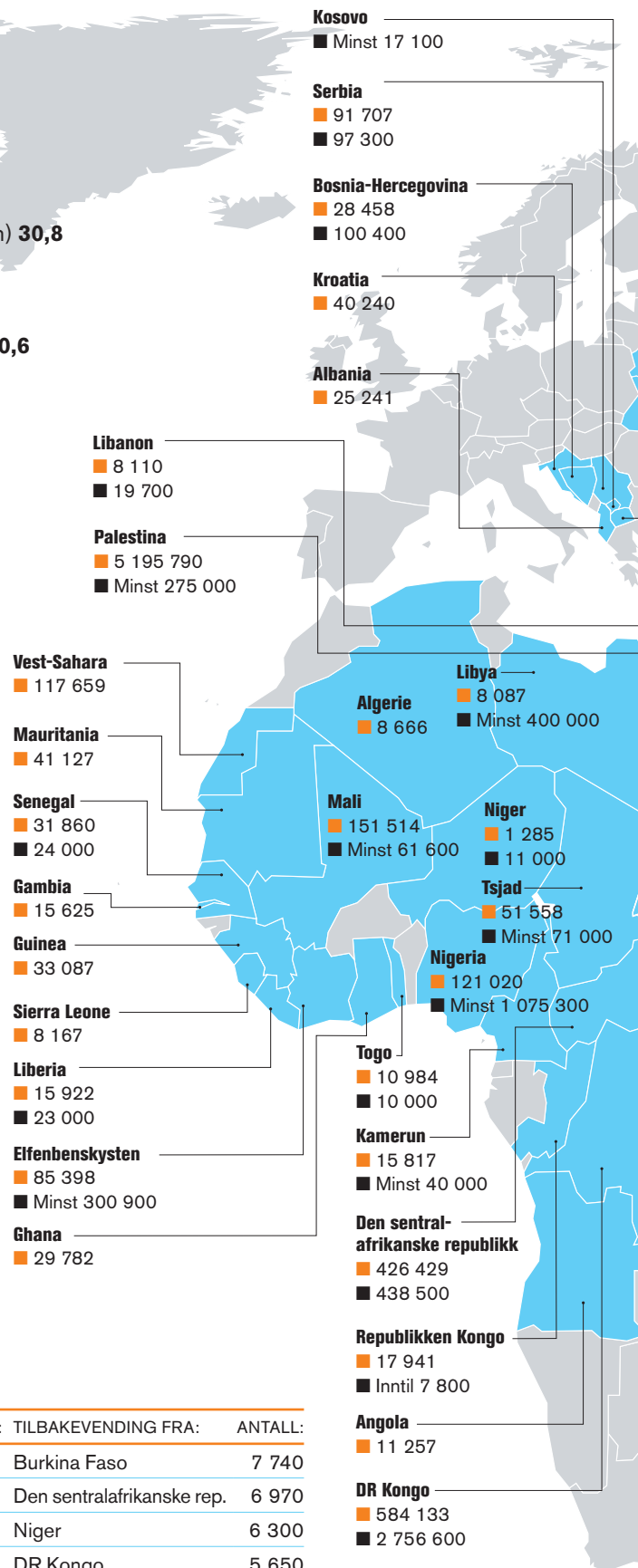
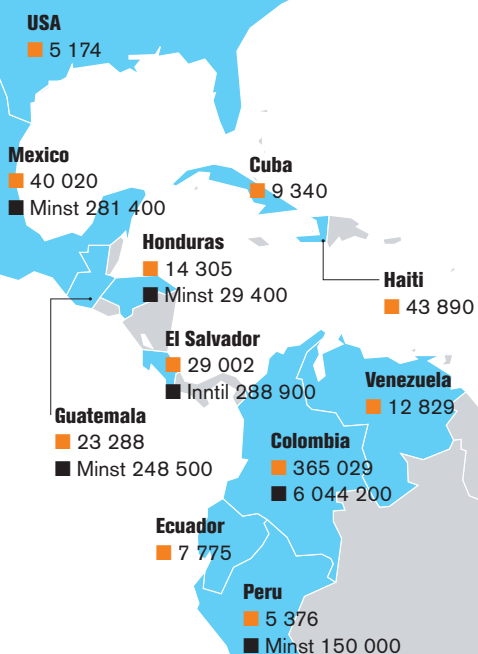

VERDENS FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNENE

Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland

tall i millioner

STØRSTE FRIVILLIGE TILBAKEVENDINGER FRA EKSIL TIL HJEMLANDET I 2014

TILBAKEVENDING TIL:	TILBAKEVENDING FRA:	ANTALL:	TILBAKEVENDING TIL:	TILBAKEVENDING FRA:	ANTALL:
Sudan ¹⁾	Tsjad	13 110	Mali	Burkina Faso	7 740
Afghanistan	Pakistan	12 990	DR Kongo	Den sentralafrikanske rep.	6 970
Angola	DR Kongo	12 480	Mali	Niger	6 300
Elfenbenskysten	Liberia	12 210	Rwanda	DR Kongo	5 650
DR Kongo	Republikken Kongo	10 070	DR Kongo	Uganda	5 540

¹⁾ Gjelder mennesker i en flyktningslignende situasjon.

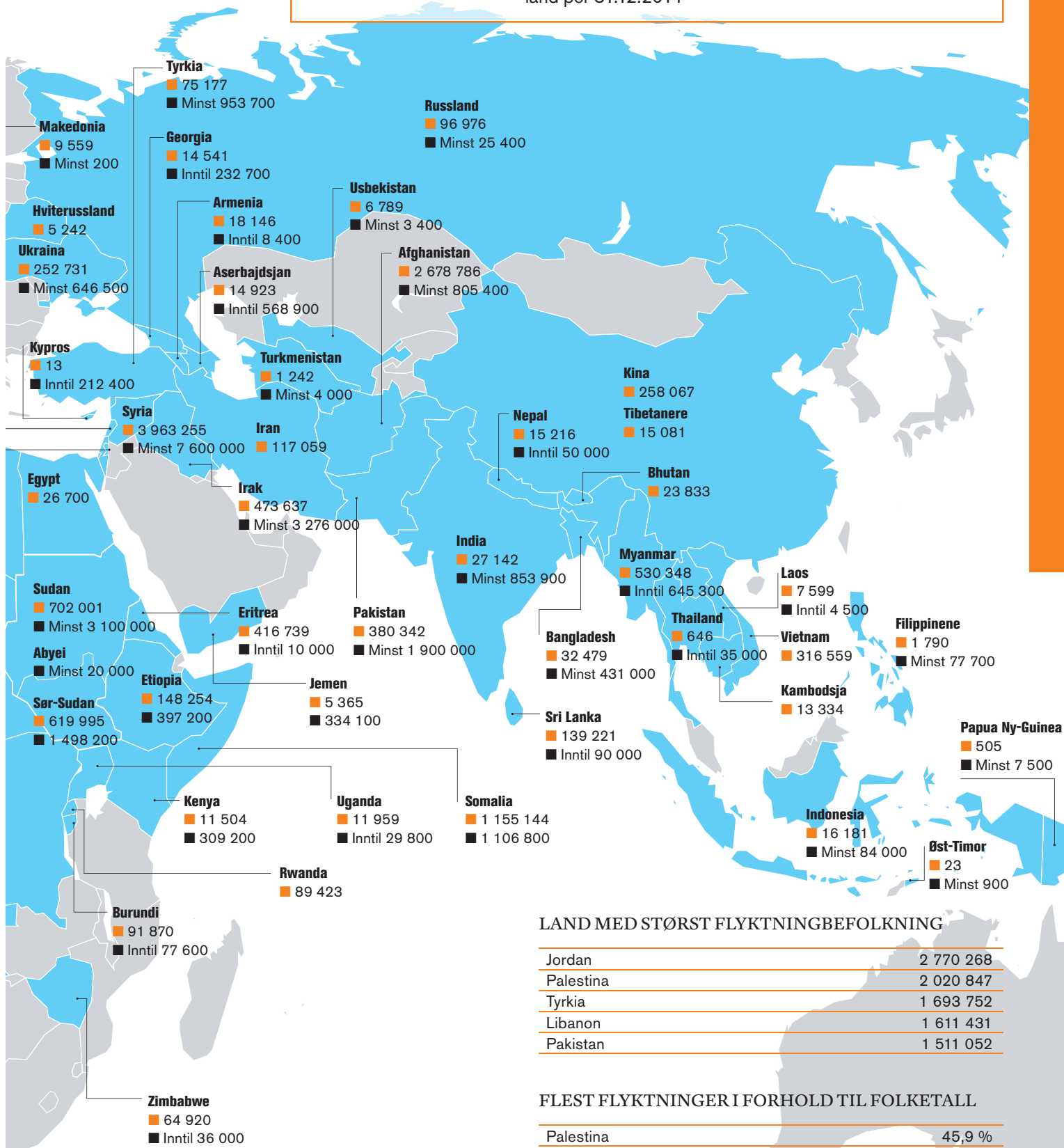
Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

Forklaring

- Flyktninger fra landet
- Internt fordrevne

Kartet viser internt fordrevne og antall personer som har flyktet fra landet: utvalgte land per 31.12.2014

For forklaring til tallene, se landprofiler og hovedtabell på side 137.

LAND MED STØRST FLYKTNINGBEFOLKNING

Jordan	2 770 268
Palestina	2 020 847
Tyrkia	1 693 752
Libanon	1 611 431
Pakistan	1 511 052

FLEST FLYKTNINGER I FORHOLD TIL FOLKETALL

Palestina	45,9 %
Jordan	36,9 %
Libanon	32,2 %
Nauru	12,0 %
Tsjad	3,4 %

Mennesker på flukt møter ekstreme utfordringer. Her er fire av dem.

Foto: Erik de Castro / NTB scanpix

Flomofre på Mindanao, Filipinene blir evakuert etter at den tropiske stormen «Agaton» slo inn over øya.

KLIMA OG MENNESKER PÅ FLUKT

Også i 2014 ble millioner av mennesker drevet på flukt i forbindelse med katastrofer som flom og storm, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC).

I tillegg måtte mange flykte på grunn av gradvise endringer og katastrofer som tørke. Værphenomenene som kan bidra til slike akutte og gradvise katastrofer, påvirkes av klimaendringene. Vi kan derfor forvente å se endringer i katastroferelatert flukt i takt med den globale oppvarmingen.

I 2014 ferdigstilte FNs klimapanel sin femte rapport om verdens klimatilstand. En hovedkonklusjon var at global oppvarming helt klart foregår, og at det er svært sannsynlig (95–100 prosent) at menneskelig påvirkning er hovedårsaken. Videre er det liten tvil om at dette fortsetter å ha konsekvenser for blant annet omfanget og hyppigheten av mye ekstremvær og katastrofer. Hvis vi ikke gjennomfører viktige tiltak, vil vi i 2100 få 3,7–4,8 graders økning i gjennomsnittstemperaturen i forhold til før-industri-

elt nivå – betydelig større enn det politiske målet om 1,5–2 grader. Det vil få svært dramatiske konsekvenser for menneskers liv.

2015 er et skjebnesvangert år for å håndtere klimautfordringen og bedre beskyttelsen av mennesker som er på flukt grunnet klimaendringer og katastrofer. I desember 2015 skal partene til FNs rammeverkkonvensjon for klimaendringer møtes i Paris. Målet er å bli enige om en juridisk bindende klimaavtale som forplikter alle verdens land. Partene gjorde visse fremskritt i forhandlingene av et utkast gjennom 2014.

Parallelt foregår det viktige prosesser for å sikre økt beskyttelse spesifikt for mennesker på flukt. Nansen-initiativet ble lansert av Norge og Sveits i 2012. Dette er nå det viktigste globale initiativet for å styrke

beskyttelsen av mennesker som er på flukt grunnet klimaendringer og katastrofer. I løpet av 2013 og 2014 har Nansen-initiativet gjennomført konsultasjoner i spesielt utsatte regioner, som Afrikas Horn, Mellom-Amerika, Stillehavsoyene og Sørøst-Asia. Per dags dato gjenstår Sør-Asia. Deretter er planen å gjennomføre en global konsultasjon der man trekker på erfaringene fra disse regionale konsultasjonene i løpet av 2015. Forhåpentligvis vil statsrepresentanter og eksperter enes om en beskyttelsesagenda («protection agenda») for mennesker på flukt. En slik beskyttelsesagenda kan inkludere en felles forståelse av tematikken og utfordringene, eksempler på god praksis, viktige prinsipper og beskyttelsesstandarder, anbefalinger til forskjellige aktører om deres roller og ansvar og en oppfølgingsplan. ■

753 001 ASYLSØKERE TIL INDUSTRILAND I 2014

FLEST ASYLSØKERE KOM FRA:	
Syria	149 641
Irak	68 719
Afghanistan	59 472
Serbia, inkludert Kosovo	55 668
Eritrea	48 402

11 480 ASYLSØKERE TIL NORGE I 2014

FLEST ASYLSØKERE KOM FRA:	
Eritrea	2 371
Syria	1 438
Somalia	950
Afghanistan	579
Statsløse	562

En rohingyakvinne som har ankommet Malaysia viser frem sitt identitetskort utdelt av UNHCR. Kvinnen har ikke statsborgerskap noe sted.

STATSLØSHET SKAPER SÅRBARHET

Personer som er fordrevet er ofte mer sårbare for å bli statsløse, samtidig som statsløse personer er mer utsatt for å bli drevet på flukt.

Globalt er mer enn 10 millioner mennesker rapportert å være statsløse. Å være statsløs betyr at en ikke har statsborgerskap, altså at en mangler et juridisk forhold og dermed også rettigheter og plikter til noe land i verden. De to sentrale lovverkene er FN-konvensjonen om statsløses stilling av 1954 og FN-konvensjon om reduksjon av statsløshet av 1961. Antallet stater som har ratifisert konvensjonene har økt, men den globale oppslutningen er fortsatt lav.

Årsakene til statsløshet er mange, de er juridisk betinget og svært ofte utenfor den enkeltes kontroll. Grunner til at personer eller grupper blir og er statsløse kan være dannelsen av nye stater (Sør-Sudan), at stater opphører å eksistere (Sovjet-

unionen), ulik nasjonal lovgivning for overføring av statsborgerskap (f.eks. i tilfeller der kun far eller mor kan overføre statsborgerskap), diskriminerende lover som regulerer statsborgerskap (Myanmar), stater som ikke er internasjonalt anerkjente (Palestina) eller langvarig og ufrivillig migrasjon til andre land (burundiske flyktninger i Tanzania). De fleste statsløse personer bor i landene de selv anser seg å være statsborgere av, men der myndighetene mener de ikke tilfredsstill kriteriene.

Personer som er fordrevet er ofte mer sårbare for å bli statsløse, samtidig som statsløse personer er mer utsatt for å bli drevet på flukt. De praktiske konsekvensene av å være statsløs illustrerer deres sårbare

situasjon: tilgang til skole, helsetjenester og arbeid er ofte svært vanskelig, de har ofte begrensede muligheter til å eie jord eller eiendom og de har ikke rett til å reise inn og ut av landet som de vil.

En av de mest kritiske situasjonene for statsløse personer er den for rohingyaene i Myanmar. Rohingyaene er en etnisk og religiøs minoritet i Myanmar, som i 1982 ble unnlatt fra landets lover omkring statsborgerskap, og dermed utelatt fra definisjonen som myanmarsk statsborger. Denne gruppen har vært utsatt for ekstreme brudd på menneskerettighetene. Mange av rohingyaene har, på grunn av den svært vanskelige situasjonen i Myanmar, valgt å flykte til nabolandet Bangladesh. Bangladesh på sin side argumenterer med at gruppen er statsborgere i Myanmar og at de ikke har rett på beskyttelse i Bangladesh. Mange rohingyaer bor derfor i grenseområdet mellom de to statene, uten mulighet for beskyttelse i noen av statene. Dette er betegnende for den situasjonen statsløse personer befinner seg: I limbo og uten en stat som kan ta vare på deres rettigheter og plikter som statsborgere. ■

DØDELIG FLUKT TIL HAVS

Migrasjon fra fattige land er økende og flere mennesker er på flukt fra krig og konflikt. Samtidig blir det stadig vanskeligere å ta seg lovlig inn eller søke asyl i andre land. Dette fører til at stadig flere desperate mennesker er villige til å risikere livet på havet for å søke beskyttelse eller skaffe seg en tryggere fremtid i et annet land.

EU har svart med å gjøre det stadig vanskeligere å ta seg lovlig inn i Schengenområdet. Dette tvinger stadig flere i hendene på skruppelløse menneskesmuglere. I 2014 tok mer enn 218 000 mennesker seg ulovlig inn i EU ved å krysse Middelhavet. Dette er nesten tre ganger så mange som i 2013. I 2014 mottok Italia alene over 170 100 asylsøkere som ankom sjøveien. Det er omtrent fire ganger så mange som ble registrert i 2013.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) anslår at minst 3500 flyktninger mistet livet i forsøk på å ta seg over Middelhavet i 2014. Dette gjør Middelhavet til

verdens farligste grense mellom land som ikke er i krig, og situasjonen beskrives som den største humanitære krisen i vår del av verden. I 2014 så vi for første gang at flertallet av båtflyktningene kom fra krigsherjede land, og syriske krigsflyktninger utgjorde nærmere halvparten (101 500), fulgt av borgere fra blant annet Eritrea, Afghanistan, Somalia og Mali.

Australia har svart med å stanse alle båtflyktninger i internasjonalt farvann, internere flyktningene i øystater i Stillehavet og inngå returavtale med flere asiatiske land. I 2012 ankom mer enn 18 000 båtflyktninger Australia. I 2014 ankom

kun ett fartøy med båtflyktninger og alle om bord ble overført til flyktningmottak i øystaten Nauru. Den australske regjeringen har fått sterk kritikk for sin politikk og er blant annet blitt anklaget for tortur og inhuman behandling av asylsøkere.

Båtflyktninger er en global utfordring som krever internasjonal innsats. FNs høykommissær for flyktninger og en rekke menneskerettsorganisasjoner og humanitære hjelpeorganisasjoner har pekt på at vi for det første må gjøre mer for å forhindre at mennesker drives på flukt. For det andre må vi styrke hjelpen til flyktningene i nærområdene. Dessuten må vi gjøre det mulig å gjenbosette flyktninger i tredjeland. For det fjerde må det bli lettere å ta seg lovlig inn eller søke asyl i Europa og andre land. I tillegg må vi få til et internasjonalt samarbeid som kan bekjempe menneskesmugling. For det sjette må vi vise større vilje til å dele byrden med å ta hånd om desperate mennesker som trenger vår beskyttelse, og ikke minst må vi sikre en robust samordnet søke- og redningstjeneste til havs. Dette er særlig påkrevd i Middelhavet, hvor dødstallene fortsetter å stige. ■

Foto: Heri Juanda / AP Photo / NTB scanpix

Båtflyktninger fra den etniske minoritetsgruppen rohingya ankommer Aceh, Indonesia.

Opiumplanter konfiskert i landsbyen Karezaq sør i Afghanistan.

NARKOTIKA DREPER OG FORDRIVER

Narkotikatrafikken er flettet inn i komplekse økonomiske og politiske sammenhenger og både kriminelle bander, opprørsbevegelser, korrupte statlige institusjoner og politikere er involvert.

I de største produsentlandene, Afghanistan, Colombia og Myanmar, er over 10 millioner mennesker drevet på flukt. Narkotikatrafikken finansierer vold, forlenger konflikter, undergraver statlig kontroll og fordriver mennesker. Utfordringene er globale og det må også løsningene være. Det så forskjellige land og områder som Colombia, Mexico, Vest-Afrika, Afghanistan og Myanmar har felles, er at narkoproduksjon og handel har en svært destabiliserende effekt.

I Afghanistan ble det produsert 5500 tonn opium i 2013. Det utgjør over 80 prosent av produksjonen i verden. Produksjonen sprer seg fra områder i sør til provinser i øst som tidligere har vært opiumsfrie. Dette er en underkommunisert utfordring som vil komplisere fremtidige fredsforhandlinger.

Colombia kan rette opp sitt frynsete rykte i forhold til narkotrafikken gjennom

de pågående fredsforhandlingene mellom FARC-geriljaen og myndighetene. Punktet om kokaproduksjonen og bekjempelse av kriminelle gjenger er nå ferdigforhandlet. Bøndene skal tilbys et frivillig toårig program for å fremme alternativ produksjon, samtidig som offentlige institusjoner skal styrkes for å bekjempe kriminalitet. Koka-produksjonen har falt i Colombia de siste årene, spesielt i områder der lokalbefolkningen får nye inntektsmuligheter, mens den øker i regioner som er berørt av den væpnede konflikten og der alternativer for sivilsamfunnet er lite utviklet.

I Latin-Amerika har kartellene først og fremst hatt fotfeste i Colombia og Mexico, men de siste ti årene har de utvidet sitt virkeområde til El Salvador, Honduras og Guatemala. Flere av landene i Mellom-Amerika har svake institusjoner, korrupsjon og et lite fungerende rettsapparat, noe kartellene benytter seg av. Narkorelatert vold

krever nå like mange menneskeliv som under borgerkrigen i Guatemala og El Salvador.

Et annet viktig transittområde for narkosmugling er Vest-Afrika. I Sahel har blandingen av militante islamister, uavhengighetskamp og smuglere i et område på størrelse med Europa fått alarmklokkene til å ringe. Oppblomstringen av volden i Shan-staten i Myanmar foregår også i det tradisjonelle kjerneområdet for heroinproduksjonen i landet.

Narkopenger har gjort at både politiske opprørsgrupper og kriminelle bander har kunnet tilby medlemmene livsopphold, status, våpen og kjøp av tjenester fra korrupte statlige institusjoner. Siden ustabilitet og manglende statlig tilstedeværelse er en forutsetning for «business as usual», blir avstanden kort fra å være en politisk bevegelse til å bli kriminell organisasjon. ■

VEST-PAPUA – EN KONFLIKT FÅ KJENNER

Foto: Andreas Stahl

Foto: Flyktninghjelpen/Richard Skretting

- ▶ Mange vest-papuanerne har vært på flukt i flere tiår.
- ▶ Nye generasjoner av vest-papuanere rekrutteres til motstandskampen.
- ▶ Flagget «Morning Star» er et viktig symbol for de vest-papuanske flyktingene.
- ▶ Augustines kone ble drept av indonesiske soldater i 2012.

Foto: Flyktninghjelpen/Richard Skretting

Foto: Flyktninghjelpen/Richard Skretting

Augustine Kres

Flyktninger fra Vest-Papua: – Vi er mennesker, men blir sett på som dyr...

Augustine flyktet første gang i 1968. Da var han åtte år. Siden har livet vært en kamp for å overleve i jungelen, arrestasjon, tortur og ny flukt. Familiemedlemmer har blitt drept på bestialsk vis. Augustine kommer fra Vest-Papua og er et vitne fra en konflikt få kjenner.

– Det verste var da indonesiske soldater drepte min kone med bajonetter i 2012. Jeg ble alene med fem barn og tenkte: «Er det ikke snart nok? Hvor høy er prisen for å kunne leve i frihet og kunne få lov til å uttrykke det jeg mener uten å risikere livet?»

Augustine stirrer ned i bakken før han løfter hodet på ny og sier: – Vi er mennesker, men blir sett på som dyr av indoneserne og av mange her i Papua Ny-Guinea også. Han reiser seg og går inn i det provisoriske skuret der han sover om natten. Like etter kommer han ut med en mappe i hånden. Han trekker ut et stort bilde. – Det er kona mi. Jeg savner henne, sier han.

Vi befinner oss nær Vanimo på nordkysten av Papua Ny-Guinea og tett på grensen til Vest-Papua. I grenseområdene finnes flere små, uoffisielle flyktningssamfunn. I årvis har mennesker på flukt tatt seg over den lange og porøse grensen. Mange har nektet å bosette seg i East Awin, den eneste offisielle flyktningleiren for vest-papuanere, eller å dra til hovedstaden Port Moresby. De vil være nær hjemlandet. Offisielt er det Indonesia, men for flyktningene heter hjemlandet Vest-Papua.

Slutten av 1960-tallet var avgjørende år for befolkningen i Vest-Papua. Nederland beholdt kontrollen over territoriet etter at Indonesia fikk sin selvstendighet i 1949. Indonesia gjorde raskt krav på Vest-Papua, og på begynnelsen av 1960-tallet truet de med å ta i bruk militære virkemidler. I 1962

ble det inngått en avtale som gav Indonesia rett til å administrere området på betingelse av at det skulle avholdes en FN-overvåket folkeavstemning om selvstyre eller integrering med Indonesia.

Augustine husker fremdeles hvordan familien ble truet på denne tiden. Indonesia brukte alle midler for å kneble ethvert ønske om selvstendighet. Landsbyen han bodde i, ble angrepet av indonesiske styrker. De drepte husdyr, ødela hus og satte fyr på kirken. Faren ble igjen da moren, Augustine og tre søsken flyktet. I et helt år levde de i jungelen. De levde av sago, frukt, fisk og hva de ellers fant. Hele tiden ble de forfulgt av indonesiske soldater. Senere fikk Augustine vite at faren ble drept mens familien var på flukt.

– Det verste var da indonesiske soldater drepte min kone med bajonetter.

I august 1969 gjennomførte Indonesia det forhåndsannonserte valget som fikk navnet «Act of Free Choice». Valget samsvarte langt fra med internasjonale standarder, og befolkningen fikk aldri selv mulighet til å uttrykke sin mening. Indonesiske myndigheter plukket ut 1022 lokale papuanske ledere som de stolte på eller kunne kontrollere gjennom trusler. Resultatet ble integrering med Indonesia – enstemmig. FN har i ettertid fått sterk kritikk for at de godkjente valget. Dette ble en avgjørende faktor for tiår med konflikt som har kostet flere hundre tusen livet.

I 1970 krysset Augustine grensen til Papua Ny-Guinea. I månedsvis hadde de forsøkt å beskytte seg selv med tradisjonelle våpen, som pil og bue, mot godt utstyrte indonesiske soldater. Mange hadde mistet livet på grunn av angrep, sult og ulike sykdommer,

spesielt malaria. Ingen medisiner eller smertestillende medikamenter var tilgjengelig. Brukne bein ble spjelket med tynne stokker og tau. Ved grensen ble de møtt av australske soldater (Papua Ny-Guinea ble selvstendig fra Australia i 1975), som bistod med mat, medisiner, tepper og annet utstyr.

– Etter 1975 forverret situasjonen seg gradvis, sier Augustine. Vi som oppholdt oss i grenseområdene fikk aldri hjelp fra FN, og av myndighetene i Papua Ny-Guinea fikk vi ikke jord til å dyrke egen mat. Utdanningsmulighetene for barna våre var også sterkt begrenset. De eneste som gav oss hjelp i grenseområdene, var katolske hjelpeorganisasjoner.

Augustine giftet seg i 1993, og i 2003 vendte han og familien tilbake til Vest-Papua etter påtrykk fra myndighetene i Papua Ny-Guinea om at de skulle vende hjem. Slutten på Suhartos militærstyre i 1998 og en ny lov som skulle gi Vest-Papua mer autonomi i 2001 gav håp om endringer. – Men i praksis ble ingenting endret, sier Augustine. – Mistilliten mellom befolkningen og politiet og militæret var like stor som før. Mange ble drept hvis de drev med politisk aktivitet. Bare en symbolsk handling som å heise vårt eget flagg, «Morning Star», var nok til å bli arrestert. Havnet du i fengsel, var tortur det neste. I 2011 ble jeg arrestert da jeg deltok i en demonstrasjon for en folkeavstemning om Vest-Papuas fremtid. Jeg satt fengslet i nesten ett år. Jeg ble slått med gevær, rispet opp med kniv, fikk svært lite mat og ble tvunget til å drikke fra toalett-skålen. Da jeg kom ut i 2012, ble kona mi drept. Nå er jeg tilbake i Papua Ny-Guinea. Sirkelen som flyktning er på en måte sluttet. Men både jeg og landet mitt vil ut av den vonde sirkelen. Vårt krav er enkelt: Vi vil bestemme vår egen fremtid. ■

Denne rohingykvinnen og hennes sønn ble reddet opp fra havet av indonesiske fiskere utenfor byen Kuala Langsa, Indonesia.

Foto: Romeo Gacard / AFP Photo / NTB scapix

DE TI MEST NEGLISJERTE FLUKTSITUASJONENE

Antallet mennesker på flukt er høyere enn noen gang. Dessverre ligger det en tragisk logikk i at jo verre de største humanitære krisene er, desto mer havner de neglisjerte fluktsituasjonene i skyggen.

Nyhetene som når oss, kan synes paradoksale. På den ene siden får vi høre at tilstanden i verden stadig forbedres gjennom at flere kommer ut av fattigdom, barnedødeligheten synker og gjennomsnittlig levealder øker. Deretter får vi vite, blant annet gjennom denne publikasjonen, at vi står overfor den største humanitære krisen siden andre verdenskrig.

Sannheten er at både det positive og det negative perspektivet isolert sett er riktig. Dette forteller oss viktigheten av å se sammenhenger for å forstå hvor sammensatt situasjonen i verden er per 2015. Kompleksiteten stiller stadig større krav til politiske ledere og hjelpeapparatet og ikke minst samspillet disse aktørene i mellom. Økonomisk vekst har løftet mange ut av fattigdom, men har også økt gapet mellom fattige og rike i mange land. Stormakter, politiske og økonomiske eliter har sjelden trang til endringer hvis de ikke får et positivt svar på spørsmålet: «What's in it for me?»

For mennesker på flukt spiller denne typen holdninger og maktforhold faktisk en stor rolle. Historien viser gang på gang at realpolitiske hensyn veier tyngre enn menneskers rettigheter og humanitære behov. Katastrofen i Middelhavet ble fanget opp av så mange kameralinser at politikere, både i EU og Norge, måtte respondere. Hva

da med kriser hvor det i utgangspunktet er ekstremt liten eller ingen interesse blant politiske tungvektene, og hvor fraværet av mediedekning er tilnærmet total?

Kjennetegn for neglisjerte fluktsituasjoner er liten synlighet i mediene, manglende finansiering, liten humanitær tilstedeværelse, vanskelig tilgang til konfliktens ofre på grunn av sikkerhetssituasjonen eller at diverse aktører, for eksempel nasjonale myndigheter eller stormakter, bevisst ignorerer situasjonen. Det er all mulig grunn til å påpeke brudd på folkeretten i Ukraina, men hvorfor er det så stille om folkeretten i forbindelse med Palestina eller Vest-Sahara?

En viktig øvelse for å få svar på dette kan være å dekonstruere på hvilken måte en konflikt er neglisjert, av hvem og deres motiver.

Det er liten tvil om at land med nære forbindelser til Vesten eller som har stor politisk eller økonomisk tyngde har sluppet uforholdsmessig lett unna kritikk og sanksjoner. Ingen land har stilt seg i front for å kritisere behandlingen av nord-koreanske flyktnings situasjon i Kina. Få snakker de saharawiske flyktnings sak som i generasjoner har oppholdt seg i leirer i Algerie. Frankrike som bombet Libya for å forsvare menneskerettighetene, hindrer FN

i å overvåke menneskerettighetene i Vest-Sahara. Indonesia har i årtier brutt menneskerettighetene og fordrevet folk i Vest-Papua uten at mange vet om det. Informasjon om urfolk som fordrives stanses ofte av storsamfunnets filter, slik at lite kommer omverdenen for øre.

Konsekvensen av manglende fokus fra det internasjonale samfunnets side er at mange av de neglisjerte fluktsituasjonene vedvarer – ikke bare i årevis, men i flere tiår. Faren er da at de blir ansett som «normaltilstanden» i et land. Dette fører igjen ofte til «donortretthet», og at enda færre aktører er til stede for å hjelpe ofrene. I slike situasjoner påtar mediene seg sjelden rollen med å være verdens øyne og ører i felt. Årsaken kan være problemer med å få tilgang, men også at redaktørene vurderer nyhetsverdien som liten. Tabloidavisene er varer som skal selges og som må spille på det ekstraordinære eller noe som har en gjenkjennelseeffekt.

Øverst på årets neglisjertliste står rohingyaene – en muslimsk folkegruppe som i flere tiår har falt mellom alle stoler. De befinner seg i en ekstremt vanskelig situasjon både i hjemlandet Myanmar og i nabolandet Bangladesh, der flere hundre tusen har søkt beskyttelse. I desperasjon har tusenvis lagt ut på havet i retning Thailand, Malaysia eller Indonesia.

Foto: Alhussain Albukhari / Demotix / NTB scanpix

Ung jemenittisk gutt utenfor sitt ødelagte hjem nær hovedstaden Sanaa i april 2015.

1. ROHINGYAENE (MYANMAR, BANGLADESH)

Statsløshet, flukt og tiår med neglisjering er bakgrunnen for at FN omtaler rohingyaene som et av verdens mest forfulgte folk. Våren 2015 dukket imidlertid rohingyaene stadig oftere opp i internasjonale medier, da land etter land i Sørøst-Asia lenge vegret seg mot å ta imot tusenvis av rohingyaer på flukt i skrøpelige fartøy. Der og da var det viktigste å redde båtflyktningenes liv, men situasjonen viste også behovet for å få til varige, helhetlige løsninger for hele rohingyabefolkningen. Det krever politisk vilje og mot både av myndighetene i Myanmar, hvor rohingyaene har flyktet fra, av Bangladesh, hvor mange av flyktningene oppholder seg, og av nabolandene Thailand, Malaysia og Indonesia, hvor båtflyktningene forsøker å ankomme, samt av det internasjonale samfunnet. Tragedien våren 2015 må være slutten på krisen og ikke markere begynnelsen på en ny.

Rohingyaene er muslimer og utgjør en etnisk, språklig og religiøs minoritet som

i årtier har vært utsatt for fordrivelser i Myanmar. Mange bor i Rakhine State nær grensen til Bangladesh, der 140 000 ble fordrevet etter sammenstøt mellom buddhister og muslimer i 2012. Skal Myanmar videreføre den demokratiske reformprosessen og gjennomføre et fritt og fredelig valg i november 2015, må myndighetene hindre overgrep mot religiøse minoriteter. Utviklingen de siste årene har ført til en generell oppblomstring av antimuslimske holdninger, noe som har en negativ innvirkning på arbeidet for fred og økt sikkerhet i hele Myanmar. Deretter må myndighetene gjennom dialog være villig til å drøfte spørsmål knyttet til rohingyanes rett til statsborgerskap, restriksjoner i forbindelse med reiser, utdanning, tilgang til offentlige tjenester og ekteskapsinngåelse. Et første skritt vil være at myndighetene motarbeider religiøs nasjonalisme og hatefulle ytringer. I tillegg må situasjonen for de 140 000 internt fordrevne i Rakhine State forbedres, og man må finne akseptable løsninger i tråd med internasjonale standarder.

Mellom 200 000 og 500 000 rohingyaer (tallene er usikre) befinner seg i Bangladesh. Rundt 33 000 er registrerte flyktninger som bor i to leirer drevet av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Det finnes også to uoffisielle leirer med 45 000 – 50 000 rohingyaer. Disse mottar noe støtte av hjelpeorganisasjoner. Resten bor i lokalsamfunnene nær grensen til Myanmar og må klare seg uten assistanse. Regjeringen i Bangladesh har lagt frem en nasjonal strategi som tar sikte på å registrere alle rohingyaene, noe som betyr at myndighetene i hvert fall anerkjenner deres tilstedeværelse. Dessuten legges det opp til at både de registrerte og de uregistrerte flyktningenes grunnleggende behov skal dekkes. Dette er positivt, men det gjenstår å se hvordan dette gjennomføres. En hovedutfordring er at Bangladesh og Myanmar har helt ulik tilnærming til problematikken. Mens man i Myanmar ser på rohingyaene som ulovlig innvandrere fra Bangladesh eller etterkommere av innvandrere, har holdningen hos myndighetene i Bangladesh vært at alle uten formell oppholdstillatelse skal returneres til

Foto: Albert Gonzalez Faran / AP Photo / NTB scanpix

6,9 millioner mennesker i Sudan har behov for nødhjelp. Finansieringen av det humanitære arbeidet i landet går ned selv om situasjonen stadig forverres.

Myanmar. Det internasjonale samfunnet må gi drahjelp for å komme videre. Rohingyaene har ventet lenge nok.

2. DEN SENTRALAFRIKANSKE REPUBLIKK

2,7 millioner av en totalbefolkning på 4,6 millioner i Den sentralafrikanske republikk (SAR) har behov for humanitær assistanse, ifølge FN. Til sammen 900 000 er drevet på flukt, enten internt i landet eller til nabolandene. FN og hjelpeorganisasjonene mangler midler, og våren 2015 var bare 14 prosent av appellene til programmer inne i SAR sikret finansiering, og kun 9 prosent av programmene for flyktingene i nabolandene. Det er svært viktig at det man tross alt har sett av positiv utvikling, ikke reverseres. Mangelen på basisvarer som mat og medisiner er omfattende, noe som rammer de internt fordrevne spesielt hardt. SAR hadde fra før en av de høyeste dødelighetsratene for barn under fem år. Den svært vanskelige sikkerhetssituasjonen og omfattende ødeleggelser av landets infrastruktur begrenser folks bevegelses-

frihet og hindrer fordrevne i å vende hjem. Faren er at man nok en gang bruker for få ressurser i et land som er et åpent sår i hjertet av Afrika. I trianglet Sudan, Tsjad og SAR lever millioner på flukt både innenfor og utenfor hjemlandets grenser. Konflikter og uro i nabolandene har forsterket de gjentatte voldsbølgene i SAR siden begynnelsen av årtusenskiftet. Landet har vært preget av kupp og mot-kupp, og sivilsamfunnet har vært marginalisert. 60 prosent av befolkningen levde for mindre enn 1,25 USD per dag allerede i 2010, altså før den nåværende krisen eksploderte. Det er ingen tvil om at befolkningen i SAR har vært neglisjert av både nasjonale myndigheter og det internasjonale samfunn i en årrekke.

3. IRAK

Den irakske sivilbefolkningen taper i kampen om oppmerksomhet. Det er de militære og politiske aktørene som i hovedsak fanger mediernes interesse. 8,3 millioner mennesker i Irak hadde per mai 2015 behov for humanitær assistanse, ifølge FNs koordineringsorgan for humanitært arbeid, OCHA. Av

disse er hele 2,2 millioner utenfor hjelpeorganisasjonenes rekkevidde. Det har vært svært vanskelig å skaffe tilstrekkelig med donormidler for å svare på krisen. UNHCR må stole på lokale partnere og nasjonale myndigheter for å innhente informasjon. Det har vært nærmest umulig å komme til med humanitær assistanse i områder som Anbar, Ninewa og Salah-el-Din, som i stor grad er kontrollert av Den islamske stat, IS. Irak er blant landene med høyest antall internt fordrevne i verden, samtidig som sikkerhetssituasjonen gjør tilgang til konfliktens ofre svært vanskelig. De største utfordringene er mangel på mat, vann, husly, drivstoff og helsetjenester. Dessuten er mange internt fordrevne nesten helt uten beskyttelse og utsatt for grove brudd på menneskerettighetene, spesielt i IS-kontrollerte områder. Nesten alle som ble drevet på flukt i 2014 kom fra områder IS tok kontroll over. Spesielt utsatt var folk fra etniske og religiøse minoriteter. Vold etter sekteriske skillelinjer og fraværet av statlig tilstedeværelse gjør frivillig tilbakevending umulig og vanskelig, og gjør vellykkede forsoningstiltak.

Foto: Reuters / Stringer/NTB scampix

Tusenvis av irakere flyktet fra byen Ramadi i Irak etter at IS tok kontroll over byen i mai 2015.

4. SUDAN

Den humanitære situasjonen i Sudan har forverret seg betraktelig de siste par årene med nye fordrivelser i flere deler av landet. Ifølge FN har 6,9 millioner mennesker i Sudan behov for humanitær hjelp. Likevel går finansieringen av det humanitære arbeidet dramatisk ned, fra 80 millioner dollar i 2012 til rundt 43 millioner dollar i 2014. Krisen i Sudan får liten oppmerksomhet i internasjonale medier.

Konflikten i Darfur er nå inne i sitt tolvte år og blir stadig mer omfattende og uforutsigbar. På tross av flere forsøk på å skape fred, ble kamphandlingene trappet opp i 2014 og førte til mer enn 450 000 nye fordrevne. Det var flere enn i noe annet tidligere år.

I Sør-Kordofan og Blånilen, Sudans grenseområder mot Sør-Sudan, preges situasjonen av vold, mangel på stabilitet og fordrivelser på grunn av kamphandlinger mellom regjeringsstyrker og opprørere.

Samtidig som behovene for humanitær hjelp øker i flere områder i Sudan, er det blitt stadig vanskeligere å nå fram med den humanitære innsatsen. Årsakene er den generelt vanskelige sikkerhetssituasjonen og økt kriminalitet. I tillegg kommer

angrep på hjelpearbeidere og utestenging av hjelpeorganisasjoner.

Konfliktene i Sudan har pågått lenge. Mange av dem går mellom de muslimske makthaverne i hovedstaden Khartoum, i allianse med arabiske militser fra nordlige og sentrale deler av landet, og opprørsgrupper fra mer fattige og marginaliserte områder i vest og sør.

5. JEMEN

Situasjonen i Jemen er svært komplisert og uoversiktlig. Våren 2015 stod landet på kanten av stupet. Helt siden omveltningen i 1962 har Jemen balansert hårfint mellom statlig og lokal makt, ofte knyttet til stamme eller klan. Spesielt i nord knytter folk sin identitet og politiske, sosiale og økonomiske lojalitet til stammen og ikke til staten. Problemene har derfor dype røtter i landets historie. Mange medier fremstiller det imidlertid som en overforenklet sunni-/sjia-konflikt, der regionale stormakter som Saudi-Arabia og Iran får det meste av oppmerksomheten. Støtten til landets fordrevne har i årevis vært svært begrenset, både på grunn av liten finansiell støtte fra det internasjonale samfunnet, pålagte restriksjoner fra myndighetenes side og en vanskelig sikkerhetssituasjon. Mennesker

på flukt har manglet både rent vann, mat, medisiner, husly og ikke minst beskyttelse. Mens den politiske maktkampen har fått stor plass i internasjonale medier, har de vært lite fokus på den humanitære situasjonen. 45 prosent av befolkningen i Jemen lever under fattigdomsgrensen og nesten 50 prosent av den 24 millioner store befolkningen er analfabeter. Ved inngangen til 2015 hadde 15,9 millioner mennesker i Jemen behov for humanitær hjelp. Dette tilsvarer 61 prosent av hele befolkningen, og landet har en av verdens høyeste andeler underernærte.

6. ERITREA

Eritreerne er den nest største gruppen migranter og flyktninger som setter livet på spill ved å krysse Middelhavet i skrøpelige og overfylte båter. Likevel viser omverdenen minimal interesse for årsakene til flukten og situasjonen inne i Eritrea.

I nabolandet Etiopia ble det registrert mer enn 33 000 nye eritreiske flyktninger i løpet av 2014. Bare i oktober måned krysset over 5000 eritreere grensen til Etiopia, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Om lag 90 prosent av de nye flyktningene som ble registrert i oktober var mellom 18 og 24 år gamle.

Trenden i nabolandene gjenspeiles også i flyktningestatistikken i Europa. I løpet av de ti første månedene i 2014, ble tallet på eritreiske asylsøkere i Europa nesten tredoblet sammenlignet med samme periode året før. I midten av november 2014 hadde nesten 37 000 eritreere søkt tilflukt i 38 land i Europa siden begynnelsen av året, sammenlignet med omlag 13 000 i løpet av hele 2013. UNHCR rapporterte at 22 prosent av alle asylsøkere som ankommer med båter til Italia, var fra Eritrea. Dette gjør eritreere til den nest største gruppen etter syrere.

Eritreas militærtjeneste er nevnt som den viktigste årsaken av de fleste unge eritreere som velger å flykte fra landet

7. LIBYA

Situasjonen i Libya har gått fra vondt til verre etter at Muammar al-Gaddafi ble styrtet høsten 2011. Ved årsskiftet 2014–15 var over 400 000 libyere drevet på flukt inne i landet og to millioner er berørt av konflikten. Det er mangel på mat, vann og medisiner og svært begrenset tilgang på elektrisitet og helsetilbud. En krisekomité satt opp av statsministeren i september 2014 for å koordinere den humanitære hjelpen, kollapset etter kort tid. Ansvaret ble overlatt til libyske Røde halvmåne og lokale stammer. Kaoset i landet har gjort store områder til fristeder for ulike terrorgrupper som IS og Ansar al-Sharia. Væpnede militser angrep også i 2014 grupper som tidligere ble ansett å være lojale støtte-spillere for tidligere diktator Muammar al-Gaddafi. Dette rammet blant annet tuareger og afrikanske migranter. Mange av disse ble først fordrevet i 2011, men ble tvunget på flukt igjen i 2014 på grunn av kamphandlinger i Tripoli, Benghazi og i Nafusa-fjellene.

Lovløshet og politisk uro hindrer tilgang til ofrene for konflikten. Beskyttelsesbehovene er svært store for både internt fordrevne og for flyktninger og migranter som bruker Libya som startpunktet for å komme seg til Europa sjøveien. Menneskesmuglere har fritt spillerom og tjener store summer på å sende desperate mennesker ut på den dødelige overfarten til Europa.

8. VEST-SAHARA

Langvarig neglisjering, både humanitært og politisk, har påført de saharawiske flyktningene store lidelser og knuste fremtids-

håp. At situasjonen forblir fastlåst etter 40 år med okkupasjon, er uakseptabelt. Hva er det som gjør at Marokko fortsatt kan nekte befolkningen i Vest-Sahara retten til fritt å kunne bestemme sin egen fremtid – en politikk stikk i strid med det opprinnelige FN-sporet? Marokkos nære forbindelser til USA, Frankrike og Spania burde tilsi at mulighetene til å utøve politisk press er til stede, slik at Marokko følger FN og respekterer menneskerettighetene. Men det er også mulig å se dette omvendt. Er nettopp Marokkos nære forbindelser til stormakter det som gjør at de ikke trenger å ta hensyn til folkeretten? Det er svært viktig at mandatet til MINURSO (The United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara) blir utvidet til å inkludere overvåkning av menneskerettighets-situasjonen. Norge må øke både sitt politiske engasjement og den humanitære støtten til flyktningene. Dessuten må Norge fortsette å ekskludere selskaper som driver med utforskning og utnyttelse av naturressursene i okkupert Vest-Sahara.

9. NORD-KOREA

Rundt 27 000 nordkoreanske flyktninger har siden slutten av 1990-tallet klart å komme seg til Sør-Korea. I tillegg antas flere hundre tusen å befinne seg i Kina. Årsakene til at mange prøver å komme seg ut er en blanding av ekstrem matmangel og politisk undertrykking. Selv om mange som oppholder seg i Kina har et åpenbart beskyttelsesbehov, blir de nektet å søke asyl av kinesiske myndigheter. Nordkoreanerne anses som illegale arbeidsmigranter og sendes tilbake. Dette til tross for at de risikerer livstid i arbeidsleirer ved hjemkomst. Paradokset er at Kina har

undertegnet FNs flyktningkonvensjon, som forbyr tvangsretur av personer som risikerer forfølgelse i hjemlandet. FN har heller ikke adgang til å overvåke situasjonen for flyktningene i grenseområdene. Antallet flyktninger har gått ned de siste årene på grunn av skjerpet vakthold langs grenselvne Yalu og Tumen. Kritikkk av Kinas brudd på FNs flyktningkonvensjon er nesten helt fraværende.

10. INDONESIA (VEST-PAPUA)

I 1969 stemte en gruppe på 1022 vest-papuanere, håndplukket av indonesiske myndigheter, for at Vest-Papua skulle bli en del av Indonesia. FN godtok valget til tross for at befolkningen aldri fikk mulighet til å uttrykke sin mening. Stor tilstrømming av bosettere fra andre deler av Indonesia bidro til å trappe opp konflikten. Titusenvis av mennesker har siden blitt drept og et stort antall fordrevet, uten at dette har blitt kjent for omverdenen. Grunnen er at journalister og menneskerettighetsaktivister er uønsket i Vest-Papua. Fredelige demonstrasjoner blir fremdeles møtt med utstrakt politivold, og tortur av arresterte og trusler mot aktivister er utbredt. Flyktninger som i årevis har oppholdt seg i grenseområdene til Vest-Papua har i stor grad blitt overlatt til seg selv. Antallet på flukt inne i Vest-Papua er ukjent. Rundt 10 000 registrerte flyktninger fra Vest-Papua befinner seg i nabolandet Papua Ny-Guinea. ■

Av: Richard Skretteberg, seniorrådgiver, Flyktninghjelpen

En internt fordrevet muslimsk kvinne har funnet ly i en katolsk kirke i Carnot, Den sentralafrikanske republikk.

Foto: Flyktninghjelpen / Vincent Trembeau

Over 3400 personer druknet i Middelhavet i 2014. Ifølge IOM kan det reelle tallet være tre ganger så høyt.

MANGLLENDE EUROPEISK FLYKTNINGSPOLITIKK

2014 var et nedslående år for flyktningbeskyttelse i Europa. Krisene i nær-områdene rundt oss vokste stadig – i Syria, Irak og Ukraina. Men politikerne fokuserte mye på sikkerhetspolitikken og lite på flyktningbeskyttelse. Spørsmål om flyktninger havnet langt nede på den europeiske politiske dagsorden, tilsynelatende som et ønske om at flyktningene skulle forsvinne av seg selv.

Flyktningkrisen i Middelhavet er kanskje det mest betegnende uttrykket for Europas manglende vilje til å utmeisle en felles, helhetlig flyktningpolitikk. Italia måtte i tiden frem til oktober 2013 tåle mye kritikk for sin manglende vilje til å redde flyktninger på havet. For fiskere kunne det rett og slett være ulovlig å assistere migranter og asylsøkere til sjøs. 3. oktober 2013 ble 336 døde mennesker plukket opp av havet utenfor øya Lampedusa. Tragedien traff en nerve i det italienske folk, og hos myndighetene. Man kunne ikke lenger akseptere at lik skyllet i land på italienske strender uten at noe ble gjort for å redde dem. På kort tid etablerte Italia «Mare Nostrum», en imponerende og samordnet redningstjeneste under ledelse av marinen, med en rekke fartøyer, fly og helikoptre til disposisjon. Redningstjenesten dekket et enormt område og opererte langt utenfor Italias territorialfarvann – helt oppunder Libyas grense til sjøs.

Trafikken over Middelhavet har økt kraftig. Det nye er ikke at folk forsøker å komme seg til Europa sjøveien. Det nye er at antallet har steget så dramatisk – til et nivå man ikke tidligere hadde vært i nærheten av. Fluktruter som lenge ble benyttet av afrikanske «irregulære» migranter er blitt aktuelle også for et økende antall syriske asylsøkere som ikke finner tilfredsstillende

beskyttelse i første asylland. Syrere har først og fremst flyktet landveien til nabolandene Tyrkia, Libanon, Jordan og Irak, men etter hvert som situasjonen i disse landene er blitt stadig vanskeligere, har mange valgt å dra til Egypt. Derfra følges den veletablerte smuglerruten videre til Libya, der de fleste båtene legger ut fra.

I 2014 kom 221 000 mennesker på flukt sjøveien over Middelhavet. Den italienske redningstjenesten plukket opp hele 150 000 av dem. International Organization for Migration (IOM) overvåker situasjonen nøye og registrerte 3400 personer som druknet i Middelhavet i 2014. IOM mener imidlertid at for hvert lik som blir funnet og registrert, er det ytterligere to som aldri blir funnet. Dersom dette stemmer, var det minst 10 000 som mistet livet i 2014.

Italienernes respektable innsats ble langt mer omfattende enn de hadde sett for seg da «Mare Nostrum» ble etablert. Redningstjenesten krevde mange skip og mannskap for å dekke det store søkeområdet, og kostnadene ble tilsvarende høye. Italia ba derfor EU og resten av Europa om bistand i form av redningskapasitet eller penger. Middelhavet utgjorde tross alt en felles europeisk grense. Redningstjenesten opererte langt utenfor italiensk farvann.

Responsten var taushet. Beskyttelsesproblemet i Middelhavet ble gjort til en ikke-sak, et ikke-ansvar. Et av de ytterst få svarene italienerne fikk, kom fra Storbritannia. Den britiske statsministeren hevdet at et bidrag til å styrke redningstjenesten ville være en oppfordring til at enda flere ville forsøke å nå Europa sjøveien. Det ville britene ikke være med på. Frykt for innvandrings skeptikernes innflytelse ved neste valg har blitt så stor at man nøler med å redde liv. Statistikken har senere vist at like mange legger ut på reisen over havet, bare flere drukner – når man reduserer sjøredningstjenesten.

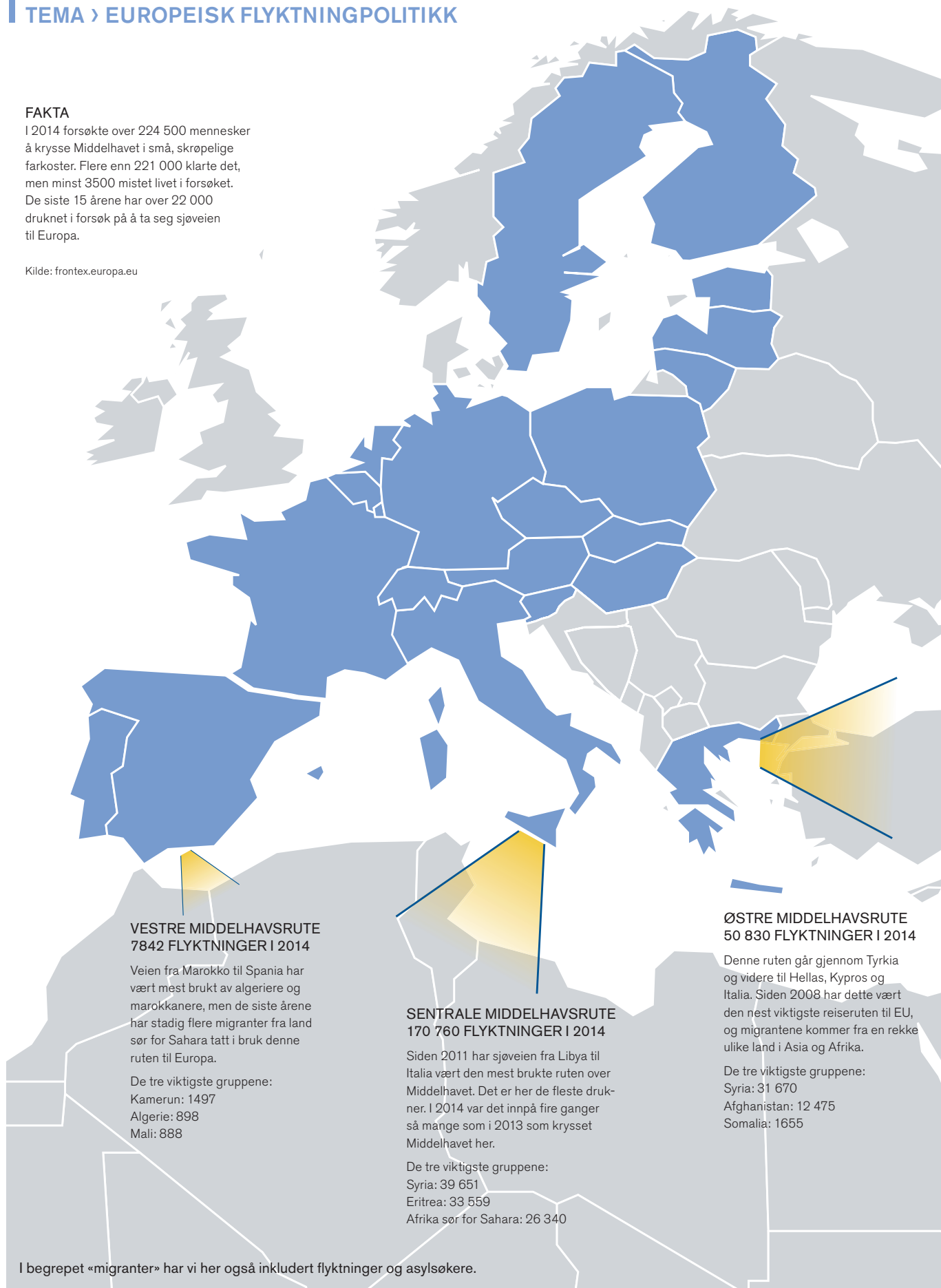
LANDEVEIEN PÅ BALKAN

Det var ikke bare antallet asylsøkere over Middelhavet som steg i 2014. Det var også en kraftig økning av asylsøkere som forsøkte komme seg inn i EU landveien over Balkan, blant annet syrere, afghanere, irakere, somaliere og andre fra land i krig og konflikt. Flesteparten prøvde å komme seg over grensen fra Serbia til Ungarn, der det gikk rykter om et «hull i gjerdet» rundt Europa. Resultatet var en sterk økning i antall asylsøkere til Ungarn. De færreste hadde imidlertid Ungarn som mål. Flesteparten ønsket seg videre til EUs mer velstående områder, som har en lenger tradisjon for integrering av innvandrere og asylsøkere. Etter en stund blir slike

FAKTA

I 2014 forsøkte over 224 500 mennesker å krysse Middelhavet i små, skrøpelige farkoster. Flere enn 221 000 klarte det, men minst 3500 mistet livet i forsøket. De siste 15 årene har over 22 000 druknet i forsøk på å ta seg sjøveien til Europa.

Kilde: frontex.europa.eu

**VESTRE MIDDELHAVSRUTE
7842 FLYKTNINGER I 2014**

Veien fra Marokko til Spania har vært mest brukt av algeriere og marokkanere, men de siste årene har stadig flere migranter fra land sør for Sahara tatt i bruk denne ruten til Europa.

De tre viktigste gruppene:
Kamerun: 1497
Algerie: 898
Mali: 888

**SENTRALE MIDDELHAVSRUTE
170 760 FLYKTNINGER I 2014**

Siden 2011 har sjøveien fra Libya til Italia vært den mest brukte ruten over Middelhavet. Det er her de fleste drukner. I 2014 var det innpå fire ganger så mange som i 2013 som krysset Middelhavet her.

De tre viktigste gruppene:
Syria: 39 651
Eritrea: 33 559
Afrika sør for Sahara: 26 340

**ØSTRE MIDDELHAVSRUTE
50 830 FLYKTNINGER I 2014**

Denne ruten går gjennom Tyrkia og videre til Hellas, Kypros og Italia. Siden 2008 har dette vært den nest viktigste reiseruten til EU, og migrantene kommer fra en rekke ulike land i Asia og Afrika.

De tre viktigste gruppene:
Syria: 31 670
Afghanistan: 12 475
Somalia: 1655

I begrepet «migranter» har vi her også inkludert flyktninger og asylsøkere.

Foto: Antonio Parrinello / Reuters / NTB scannex

Omkomne båtflyktninger bæres ned fra et marinefartøy i Sicilia, Italia. Flyktningene døde da båten som de oppholdt seg i sank i Middelhavet.

«hull i gjerdet» på Balkan som regel tettet, slik vi tidligere har sett i Hellas og Bulgaria. For mennesker på flukt starter jakten på det neste illegale «hullet i gjerdet».

Kosovoalbanerne utgjorde etter hvert et flertall av de som i 2014 krysset grensen til Ungarn. Mange av dem var desillusjonerte på grunn av korrupsjonen og arbeidsledigheten i hjemlandet og hadde hørt rykter om etterspørsel etter arbeidskraft i Sentral-Europa. De hadde også fått lettet reiserestriksjoner gjennom Serbia. Flesteparten av kosovoalbanerne var imidlertid arbeidssøkende uten beskyttelsesbehov.

MÅ BRYTE LOVEN FOR Å SØKE ASYL
Schengen-samarbeidet innebærer et felles europeisk grenseregime. Fellesskapet inkluderer det meste av EU, samt EFTA-landene Norge, Sveits, Liechtenstein og Island. For de aller fleste av oss er det et gode å kunne bevege seg fritt mellom Schengen-landene, enten vi bor her eller er på besøk. Den som kommer fra et land i krig eller konflikt og har til hensikt å søke asyl, skal imidlertid ikke innvilges besøksvisum til Schengen-området. I tråd med dette, står blant annet følgende på det norske Utlendingsdirektoratets hjemmeside: «Du kan søke beskyttelse (asyl) hvis du er forfulgt eller frykter forfølgelse eller umenneskelig behandling i hjemlandet ditt.» Et kriterium for å gjøre dette er

imidlertid at man «... må være i Norge eller på norsk grense for å kunne søke.» Det er altså ikke mulig å søke beskyttelse verken i Norge eller i et annet europeisk land uten først å ha kommet seg til landet eller grensen på ulovlig vis.

«Et alvorlig ankepunkt mot Europas egen håndtering av asylinstituttet er at en asylsøker i utgangspunktet først må operere som «ulovlig migrant»

Vest-europeiske land har solide tradisjoner for forsvar av menneskerettighetene, rettsstatens prinsipper og etablering av sterke institusjoner for å sikre disse. De har også vært gode støttespillere for FNs høykommissær for flyktingers (UNHCR) internasjonale innsats, både politisk og finansielt. Det forblir et alvorlig ankepunkt mot Europas egen håndtering av asylinstituttet at en asylsøker i utgangspunktet først må operere som «ulovlig migrant» for å kunne søke asyl.

TRANSITTLANDET LIBYA

Libya er det viktigste transitlandet for migrasjon til Europa via den såkalte «sentrale» Middelhavs-ruten, som er det desidert vanligste alternativet for å krysse Middelhavet til Europa. De to andre reiserutene

er den østlige ruten fra Tyrkia til Hellas, og den vestlige over Gibraltarstredet.

I likhet med Syria, har situasjonen i Libya gått fra vondt til verre i 2014. Myndighetsutøvelsen fragmenteres stadig, og ulike grupper har tatt kontroll over hver sin del av landet. Sentralmyndighetenes handlingsrom forvitrer fra måned til måned. Antall internt fordrevne øker stadig, mens andre søker beskyttelse ved å krysse grensen til Tunis. Sikkerheten for utenlandske hjelpearbeidere og organisasjoner er redusert, og det geografiske området der de kan jobbe trygt blir stadig mindre. For migranter og flyktinger betyr dette også økt usikkerhet. For organisert kriminalitet og menneskesmuglere er imidlertid situasjonen gunstig. Risikoen for å bli stanset av landets egne myndigheter er minimal, og internasjonalt samarbeid om kriminalitetsbekjempelse reduseres når det stadig blir færre offisielle myndigheter å samarbeide med på libysk side.

OVERLATT TIL MENNESKESMUGLERE

Så lenge mulighetene for å nå Europa på lovlig vis er sterkt begrenset, overlater vi i praksis transporten langs fluktrutene til menneskesmuglerne. For desperate mennesker på flukt, er det de faktiske mulighetene for å komme videre som avgjør hva de velger, ikke om transportoperatøren driver en lovlig virksomhet eller ei. Menneskesmugling til Europa har blitt

Europa har vist manglende vilje og evne til å utmeisle en felles, helhetlig flyktningpolitikk.

en svært lukrativ næring. På internett finnes det til og med prislister for hvor mye transporten fra Libya til Italia vil koste, avhengig av kvaliteten på båten. De fattigste får de dårligste båtene og er mest utsatt for forlis underveis.

Frontex er EUs felles grensepoliti og skal vokte EUs yttergrenser. Med etableringen av Schengen-samarbeidet er politisamarbeidet videreutviklet og tilpasset samarbeidet om fri bevegelse mellom Schengen-landene, men med felles ytre grensekontroll. Som politiorgan har Frontex satt inn store ressurser på å avsløre og straffe menneskesmuglerne. Dette vil midlertid ha begrenset effekt så lenge smuglerne beholder sitt tilnærmede monopol på transport av flyktninger og migranter over land eller til sjøs. Det å finne trygge, lovlige alternativer til smuglingen er derfor like viktig som bekjempelse av de kriminelle menneskesmuglerne.

NORGE OG EUROPA

Gjennom Norges deltagelse i Schengen-samarbeidet, er Middelhavet også Norges grense. Den norske handelsflåten har vært en solid støttespiller for sjøredningstjenesten i regi av italienernes «Mare Nostrum». Norske skip har deltatt i en rekke redningsoperasjoner og plukket opp mange tusen skipbrudne. «Bourbon Orca» er eksempel på et norsk fartøy som har deltatt i flere redningsaksjoner og reddet 2000 flyktninger.

«Så lenge mulighetene for å nå Europa på lovlig vis er sterkt begrenset, overlater vi i praksis transporten langs fluktrutene til menneskesmuglerne»

Flere norske politikere har tatt opp mulig statlig støtte gjennom interpellasjoner og forslag i Stortinget. Norge bidrar til Frontex med penger, mannskap og utstyr.

I likhet med europeere flest ville vi imidlertid ikke stille opp med offentlige bidrag til sjøredningstjenesten i Middelhavet i 2014. Flyktninghjelpen tok i samarbeid med Norges Rederiforbund til orde for økt offentlig innsats og støtte til italienernes arbeid ved å sende et velegnet fartøy. Regjeringen besluttet i april 2015 å sende to norske skip.

DET NORSKE VENDEVÆRELSET

Norge har mottatt langt færre syriske asylsøkere enn forventet og er et av ytterst få land i Europa som faktisk hadde en nedgang i antall asylsøkere i 2014. Likevel økte ventetiden før første asylintervju for syriske asylsøkere i Norge til hele åtte måneder i 2014. Saksbehandlingsskapasiteten i forvaltningen har blitt kuttet vesentlig. De som ikke forventes å ha et beskyttelsesbehov, skal prioriteres for rask utsendelse. Det betyr at syrere og eritreere og andre som forventes å få asyl, må stille bakerst i køen. Etter de første åtte månedene tar

Foto: Luca Bruno / AP Photo / NTB scanpix

En flyktning forsøker å ta seg gjennom et hull i gjerdet rundt en midlertidig flyktningleir i Lampedusa, Italia.

saksbehandlingen ytterligere fire måneder. I denne perioden har asylsøkeren verken lov til å arbeide, gå på norsk kurs eller på annen måte normalisere sin egen tilværelse. I 2014 fikk kun 16 syriske asylsøkere avslag på søknaden om beskyttelse etter fullført saksbehandling, men likevel måtte de vente. Etter innvilget opphold, er ventetiden i gjennomsnitt ytterligere drøyt åtte måneder før man får tildelt en kommune å bosette seg i. For mange er ventetiden flere år.

For flyktninger er usikkerhet om hva fremtiden måtte bringe noe av det vanskeligste å leve med. Da bør ikke norske myndigheters prioriteringer legge sten til byrden. Det er kanskje et politisk ønske at ventetiden skal virke avskrekkende, slik at flere asylsøkere skal velge et annet land enn Norge. At Fremskrittspartiet og dagens justisminister velger dette, er ikke overraskende. At et norsk politisk flertall finner dette akseptabelt, er imidlertid svært skuffende.

ALTERNATIVENE

De mest nærliggende alternativene til menneskesmugling er kvoteflyktningssystemet og ulike ordninger med humanitært opphold, som kan innvilges mens søkeren ennå er i nærområdet. På denne måten kan de slippe å risikere en ulovlig og farlig ferd for å nå Europa.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har fått et mandat for internasjonal beskyttelse av flyktninger, gitt av FNs generalforsamling og støttet av alle medlemslandene. UNHCR meldte gjentatte ganger i 2014 at dersom man skal ivareta denne beskyttelsen for syrere, måtte også europeiske stater avlaste nærområdet ved å ta imot et langt større antall syriske flyktninger.

Humanitært opphold innvilges på ulikt grunnlag i flere europeiske land. Tyskland har for eksempel lagt til rette for at 30 000 syrere, utover dem som selv ankommer

som asylsøkere, kan få midlertidig opphold ved hjelp av en ekstraordinær humanitær kvote. 20 000 av disse plassene er «humanitært opphold» besørget av staten, mens ytterligere 10 000 syrere får opphold gjennom «individuell sponning», det vil si at en familie, et universitet, en menighet eller en privat organisasjon garanterer oppfølging med bolig og oppholdskostnader en viss periode. Dette kommer i tillegg til at Tyskland allerede er det landet i Europa som har tatt imot flest syriske asylsøkere.

I Norge har en rekke humanitære organisasjoner og enkelte politikere tatt til orde for midlertidig beskyttelse for flere syrere. Utlendingslovens paragraf § 34 om «kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon» ble inkludert i loven etter erfaringene med flyktningene fra Balkan på 1990-tallet. Paragrafen er utformet nettopp med tanke på situasjoner som den i Syria nå. Utgangspunktet er at vi kan tilby beskyttelse uten tidkrevende individuell saksbehandling. >>>

Grupper som vanskelig kan finne beskyttelse i nabolandene, som statsløse palestinere, individuelt forfulgte journalister og aktivister, torturofre med spesielle behandlingsbehov og andre spesielt sårbare grupper, kan komme direkte til Norge.

Flyktninghjelpen mener at dette bør kunne gjøres uten å utløse vanlig integreringsstøtte fra stat til kommune, som i gjennomsnitt koster nærmere en million kroner per person. I stedet må vi se på rimeligere løsninger som budsjettmessig muliggjør beskyttelse for flere. Det er spesielt kommunenes høye boliggifter for dem de tar imot som ligger til grunn for det relativt høye statlige tilskuddet. Den statlige integreringsstøtten til norske kommuner utgjorde i 2014 hele ni milliarder kroner, noe som tilsvarer tre ganger Norges budsjett for internasjonal nødhjelp. Kostnaden, selv om den jo ofte returneres staten når flyktingene kommer i jobb og blir skattebetalere, blir hyppig brukt som argument for at vi heller bør hjelpe flere i nærområdene. Etersom beskyttelse for flere er det viktigste, mener Flyktninghjelpen at vi bør kunne

akseptere en midlertidig lavere bostandard, samtidig som vi legger til rette for at flest mulig kan komme raskt inn i arbeidslivet, forsørge seg selv og få råd til en bedre bolig etterhvert. Den norske regjeringen har imidlertid ikke villet ta i bruk paragraf § 34.

«For flyktninger er usikkerhet om hva fremtiden måtte bringe noe av det vanskeligste å leve med»

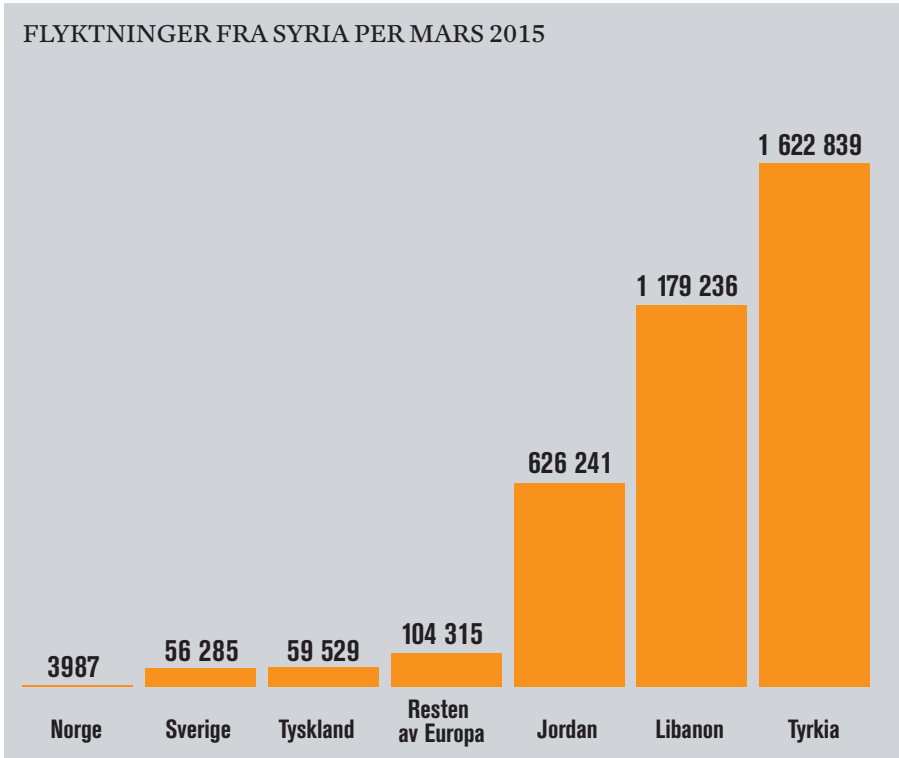
I Norge og de fleste andre europeiske land er det foreløpig gjenbosetting via kvoteflyktningsystemet som er tatt i bruk. Det er imidlertid svært få plasser som tilbys. Norge har sagt seg villig til å ta imot til sammen 2500 syrere i løpet av 2014 og 2015, Sverige 2700. Sverige har imidlertid tatt imot nærmere 60 000 syriske asylsøkere siden krigen startet og er i en klasse for seg når det gjelder europeisk raushet. Utover Tyskland, Sverige og Norge, har Europa til sammen gitt tilsagn om mindre enn 6000 plasser i løpet av to år. Det er forstemmende lite, gitt UNHCRs gjentatte

anmodninger. I sum har derfor europeiske stater og politikere mistet mye legitimitet og troverdighet når de anmoder Syrias naboland om fortsatt å holde grensene åpne slik at flyktingene kan søke beskyttelse der.

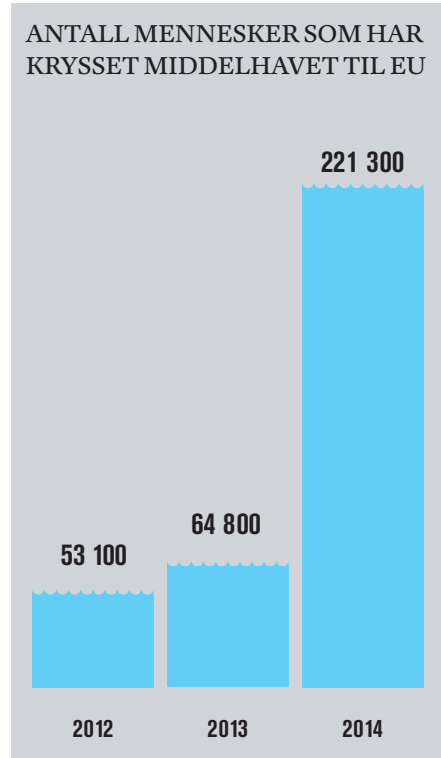
ANSVARSDILING I FLERE ETAPPER

Ethvert forsøk på å bedre den europeiske flyktningspolitikken vil kreve betydelig økt innsats fra EU og landene i Europa. En samordnet politikk må inkludere større grad av ansvarsdeling og forutsigbarhet.

Et vedvarende flyktningsproblem kan kun løses politisk, ved at selve fluktårsaken adresseres. Vi observerer enkelte beskjedne tegn til å ta situasjonen mer på alvor. «Khartoum-prosessen» er et europeisk/afrikansk samarbeid om regionale tilnæringer til flukten fra Afrikas Horn og skjerpet fokus på løsninger nær fluktens årsak, enten det skyldes uro, overgrep eller fattigdom. Norge var en av initiativtagerne til denne prosessen, men har måttet gi fra seg noe av styringen til EU, og har nå observatørstatus sammen med Sveits. Prosessen inkluderer et forpliktende

Kilde: UNHCR, UDI og Migrationsverket

Kilde: Frontex

Foto: Alberto Pizzoli / AFP Photo / NTB scampix

En nyankommet flyktning utenfor en flyktningleir på øya Lampedusa, Italia.

samarbeid om etablering av mottakssentre i Nord-Afrika, bekjempelse av organisert menneskesmugling, støtte til ofre for denne virksomheten og bistand for å motvirke fluktens årsaker i landene på Afrikas Horn.

Konflikten i Syria er dessverre fortsatt langt unna en politisk løsning, og beskyttelsesbehovene øker for hver dag som går. Syrerne representerer en politisk og humanitær utfordring av enorme dimensjoner for europeiske beslutningstagere, som bør vise et helt annet ambisjonsnivå i nærområdet og hjemme.

«Flyktningpolitisk raushet har blitt en europeisk mangelvare»

Norge kommer ikke utenom en flyktningpolitisk debatt om hvordan vi håndterer den største utfordringen Europa har stått

overfor siden krigene på Balkan på 1990-tallet. Sett i lys av dagens utfordringer i Europa, trenger vi ikke først og fremst en spissfindig juridisk debatt om hvem som faller innenfor Flyktningkonvensjons definisjon av hva som er legitime beskyttelsesbehov. Det store flertallet av asylsøkerne kommer fra land i krig og konflikt. Krigene på Balkan på 1990-tallet utløste et sterkt engasjement i Europa. Viljen var stor til innsats i nærområdene, i forsøket på å løse de underliggende konfliktene og til å ta imot dem som trengte beskyttelse utenfor nabolandene. I Norge var det bred politisk enighet om å gi midlertidig beskyttelse til 13 000 bosniere på flukt i 1993–94. Flyktningpolitisk raushet har siden den gang blitt en europeisk mangelvare, og store deler av Europas politiske sentrum vegrer seg mot å forsvare etablerte verdier og rettigheter i flyktning- og innvandringsdebatten.

I Norge erfarer vi nå en tilsvarende tilbakeholdenhet. Fremskrittspartiet er blitt regjeringens talsmann i flyktningpolitiske spørsmål. De ønsker mer støtte til nær-områdene, men har en programfestet skepsis til flere flyktninger i Norge, uavhengig av situasjonen ellers i Europa. Småpartiene Venstre, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne taler flyktningenes sak og mener at flere bør få beskyttelse i Norge. De to største og mektigste partiene, Høyre og Arbeiderpartiet, finner det oppurtant å sitte nærmest musestille i den flyktningpolitiske debatten om Norge og Europa. Det er urovekkende. ■

Av: Pål Nesse, seniorrådgiver,
Flyktninghjelpen

Foto: Strømger / NTB scanpix

▶ Syriske flyktninger krysser grenseovergangen Sahela mellom Syria og Nord-Irak.

▶ Den Islamske Stat (IS) har drevet bort minoriteter og gir rom kun for de som underkaster seg deres tolkning av Islam.

▶ Syriske sivile krysser en overgang mellom et opprørskontrollert og regjeringskontrollert område i byen Aleppo, Syria.

Foto: Ammar Abdullah / Reuters / NTB scanpix

KONFLIKTENE I MIDTØSTEN – RELIGION ELLER POLITIKK?

I Midtøsten brer borgerkrigene om seg. Syria ligger i ruiner. Assad-regimets brutalitet har drevet desperate syrere inn i armene på religiøse fanatikere som ser Assad og hans støttespillere som djevelens representanter på jord. Iraks styresmakter slåss for å holde landets sjiaer og sunnier sammen. I Jemen har en sjiamuslimsk minoritetsopprørsgruppe tatt makten fra sunnimuslimske grupper som slåss innbyrdes. I Libya kjemper et sekulært regjeringsapparat i Tobrouk mot et islamistisk regjeringsapparat i Tripoli, og i kystområdene lurar jihadister. Religiøse motsetninger har blitt stikkord i alle de væpnede konfliktene i Midtøsten.

I 2015 er tilsammen 15 millioner mennesker fordrevet fra sine hjem i Syria og Irak, mange som følge av at grupper med en annen tro har tatt kontroll over hjemmene. I noen områder er flyktningstrømmen et resultat av pågående etnisk rensning med religiøst fortegn. Jihadistgruppen Islamsk stat (IS) har drevet minoriteter fra randsonerområdene mot kurdisk-kontrollert land i Nord-Irak og lager et samfunn hvor det kun er rom for de som fullstendig underkaster seg deres versjon av sunni-islam. Irak tømmes sakte, men sikkert for kristne. I Libanon og Syria velger kristne grupper sine allierte basert på hvem de tror kan beskytte dem som religiøs minoritet. Og i Israel tiltar forsøkene på å vri staten i en retning hvor jøder også formelt og i alle ledd skal prioriteres foran andre borgere, for å gjøre staten Israel mer jødisk. Religion som mål og middel for voldsbruk er tilbake på mange fronter i Midtøsten.

I Syria har antallet drepte passert 200 000, og halvparten av landets 23 millioner innbyggere er fordrevet fra sine hjem. I Irak er sivilbefolkningen fanget mellom sunnimuslimske ekstremister og hevnjerrige sjiamilitser, og millioner er på flukt. I Libya nærmer antallet internt fordrevne seg en halv million. I Jemen er nær halvparten av befolkningen i landet avhengig av humanitær bistand som følge av et dysfunksjonelt statsapparat og en langvarig konflikt. Og her finnes nok et fellestrekk – statsapparater svekkes eller kolliderer i land etter land i Midtøsten. I ruinene kjemper ytterliggående religiøse ideologier og utopiske doktriner om kontroll over sjel, sinn og territorium.

I Syria har den al-Qaida-linkede al-Nusra-fronten etablert et sunniislamisk emirat som slåss mot sjia-alawitten Bashar al-Assad. I Syria og Irak har jihadister proklamert IS, en sunniislamisk stat under den selvopnevnte kalifen Abu Bakr

al-Baghdadi. Våren 2013 erklærte IS jihad mot sjiamuslimske Hizbullah i hele Midtøsten. Etter at IS hadde erobret store deler av sunniriangellet øst for Bagdad i juni 2014, kalte Iraks høyeste religiøse autoritet, Stor-Ayatollah Ali Sistani, sjiamuslimer til jihad mot IS. Denne oppfordringen hadde en enorm mobiliseringskraft og har ført tusenvis av sjiamuslimske menn inn i kampen mot IS. I Syria og Irak står altså sjiamuslimske militser i front mot det sunnimuslimske statsprosjektet. Sakte, men sikkert blir konfliktene i Midtøsten fanget i religionens språk og religionskrigenes symbolikk.

Religionskriger har rykte på seg for å være de mest brutale av alle typer kriger. Karakteren av krigshandlingene i Syria og Irak kan sakens gi grunn til å tenke at religionskrigene er tilbake. Men hvor mye kan religion forklare flyktningstrømmene og blodsutgytelsene som utspiller seg i Midtøsten i vår samtid?

Foto: Stringer / Irak / Reuters / NTB scapix

Medlemmer av minoritetsgruppen yezidi flykter fra byen Sinjar i Irak etter at den Islamske Stat (IS) tok over byen i august 2014.

RELIGIØS VOLDSRETORIKK

Religion har mange ulike funksjoner i Midtøsten: som privat tro, kollektiv identitetsmarkør og politisk mobiliseringsfaktor. Religiøs legitimering og retorikk er ikke uvanlige ingredienser i kriger i Midtøsten. Likevel har IS bragt forholdet mellom vold og religion over i en ny divisjon gjennom sin uvanlig brutale fremferd mot annerledes troende. IS har et meget sofistikert propagandaapparat, og deres ualminnelige vilje til voldsutgytelser har gitt bevegelsen mye oppmerksomhet. Fremmedkrigerfenomenet har også bragt IS mye nærmere våre hjemlige trakter, fordi volden nå også kan ramme oss direkte.

IS hevder å ha gjenetablert kalifatet under ledelse av Ibrahim, Abu Bakr al-Baghdadis religiøse navn. Forbildet er islams rike under de fire første kalifene etter Muhammad. Mantraet til IS er *takbir* (ekspansjon), som kommer fra denne tidlige perioden. I erobningsfasen legger den rette lære under seg nytt land, og særegne regler gjelder for annerledes troende. De nyerobrede må enten bort eller bli lojale undersåtter for den nye staten. Jezidier (sett på som avgudsdyrkere) skal konvertere eller dø. Kristne skal akseptere sharia-lover som *dhimmis*, konvertere eller dø. Behandlingen IS gir muslimer, er imidlertid minst like brutal. Muslimer som har en alternativ, mer moderat eller liberal tolk-

ning av islams kilder, anses som *kuffar* (vantro). De har ikke lenger rett på beskyttelse som muslimer i jihadistenes univers og har ingen plass i den fremtidige staten. Sjiamuslimer er per definisjon vantro og må bort, men også sunnimuslimer i erobrede områder må sverge troskap til IS eller dø.

«Gjemt under lag av religiøs retorikk lur politikken.»

Religiøs fundamentalisme preger språk, symbolbruk og rettferdiggjørelse hos IS. Det er lett å ikke makte å se lenger enn til denne høylytte religiøse og totalitære retorikken. Da fremstår IS og deres støttespillere kun som religiøse fanatikere. En totalitær ideologi får imidlertid kraft og blir farlig først når den også kan tilfredsstillende sentrale behov hos «folk flest» som konkurrerende ideologier ikke synes å kunne løse. Gjemt under adskillige lag av religiøs retorikk hos IS lur politikken.

ARVEN FRA VERDENSKRIGENE

Første verdenskrig konsoliderte europeiske maktens kontroll over Midtøsten. Da franskmenn og briter delte det indre Middelhavet mellom seg i Sykes-Picot-avtalen fra 1917, la de grunnlaget for dagens suverene stater i Midtøsten. Avtalen fastla grensen mellom Syria og Irak. Libanon ble skilt ut fra Syria

slik at kristne og andre minoriteter skulle være i flertall. Palestina skulle jødene få, og Bekaa-dalen ble sjiamuslimene til del. Syria var primært befolket av sunnimuslimer, som omfattet arabere og kurdere, ettersom kurderne ikke fikk noen stat.

De opptegnede grensene stemte verken overens med etniske, religiøse eller klanmessige skillelinjer. Dermed blir minoriteten ved makten prisgitt støtte utenfra, noe som skaper et «opportunt avhengighetsforhold» sett med kolonimaktens øyne. Splitt-og-hersk-teknikker blir både enklere og mer effektive på denne måten, og de har blitt praktisert til gangs i Midtøsten.

Da IS erobret grensen mellom Syria og Irak i 2014, fjernet de umiddelbart alle spor av Sykes-Picot-grensen. Faktisk erklærte IS på symbolsk vis sin islamske stat *på* denne grensen og proklamerte at Sykes-Picot nå endelig ble henvist til historiens skraphaug. IS bragte dermed kolonitiden til ende.

Israel ble etablert i kjølvannet av andre verdenskrig og oppfattes gjerne i Midtøsten som kolonimaktens fremste stedlige representant. Den antikonjonalistiske kampen retter seg altså mot israelere snarere enn mot jøder, og den er uttrykk for politisk motstand snarere enn religiøs forakt. Når dette ikles en religiøs muslimsk språkdrakt, blandes imidlertid kortene. Jøder var en

Foto: Baraa al-Halabi / AFP Photo / NTB scanpix

En mann bærer ei såret jente i sikkerhet etter et bombeangrep i byen Aleppo, Syria.

dominerende og mektig gruppe i det samfunnet profeten Muhammed levde og virket i, og i de islamske kildene kan «jøder» tolkes vekselvis som henvisning til trossamfunnet jøder og til den mektige samfunnsgruppen som jødene representerte. Slik kontekstualisering i tolkningen er imidlertid ikke populær hos mer ytterliggående grupperinger innenfor sunniislam. Konsekvensen er en tolkning hvor man ikke skiller mellom tro (jødedom) og politikk (Israel). Anti-kolonialisme i jihadistenes språkdrakt og fortolkning blir dermed til forveksling lik klassisk europeisk antisemittisme, bare i en religiøs språkdrakt.

INSPIRERT AV SOVJETUNIONEN

Den kalde krigen delte land i Midtøsten i to grupper – de som ble støttet av Vesten og de som ble støttet av Sovjetunionen. Irak og Syria utviklet seg etterhvert til ettpartistater styrt av Baath-partier, en sosialistisk bevegelse sterkt inspirert av Sovjetunionen. Syria og Irak gled gradvis over i kategorien ekte diktaturer. Både i Syria og i Irak hadde religiøse minoritetsgrupper kuppet Baath-partiet, og de utnyttet ideologien til å holde seg ved makten. Regimene nedtonet religiøs, etnisk og klanmessig lojalitet og identitet og dyrket fellesarv, gjerne inspirert av sine oldtidssivilisasjoner.

Slutten av den kalde krigen bragte ikke Baath-partiene til ende, selv om dette blant

annet var en uttalt amerikansk målsetning. Etter 1990 kom heller ikke demokratiet til Midtøsten, slik det gjorde mange andre steder. Men *andre* identitetsmarkører enn parti og nasjon ble likevel stadig sterkere i Midtøsten. Det samme gjaldt tanken om etniske og religiøse gruppers *kollektive* rettigheter. Demokrati ble ensbetydende med flertallsstyre, og dermed dominerte den største religiøse eller etniske gruppen. Dette var modellen valgt i Libanon etter borgerkrigen i 1989, og det ble den irakiske modellen etter 2003. Den arabiske våren i 2011 bragte denne problemstillingen til Bahrain og Syria, hvor også nominelle demokratier vil føre til permanent regimeendring.

USAS ENDREDE ROLLE

Den kalde krigen ble avsluttet samtidig med at USA økte sitt militære nærvær i Midtøsten betydelig. Den første Gulfkrigen mot Irak i 1990/91, vedvarende press mot regimer som Irak og Syria og Irak-invasjonen i 2003 gav beskyttelse til regimer som var alliert med USA. Statsapparater som ikke sto på USAs side, ble sakte, men sikkert svekket eller knust. Osama Bin Ladens angrep mot USA i 2001 var et forsøk på å tvinge USA til å trekke seg ut av Midtøsten. USAs motsvar var derimot fullt inntog i regionen. Årevis med motgang og en katastrofal krig i Irak fra 2003 gjorde imidlertid at amerikanerne

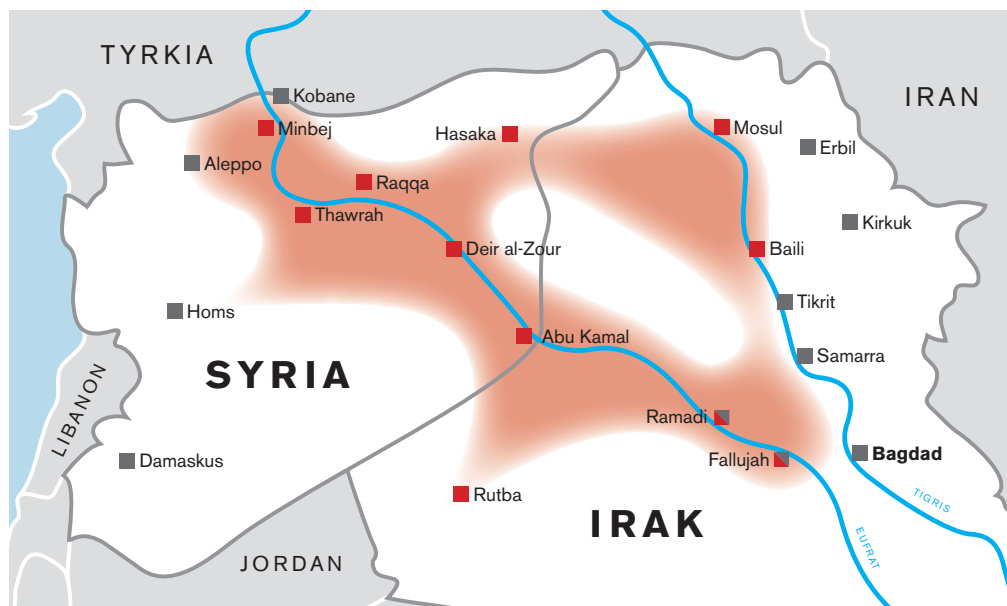
innledet en viss militær tilbaketrekning og nedskalering fra Midtøsten fra 2008. Engasjementet var blitt for kostbart.

«Individuelle motiver for å støtte IS bunner i liten grad i religiøse overbevisninger.»

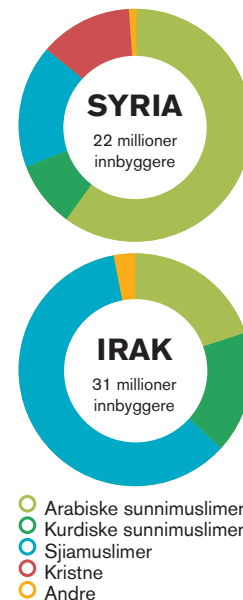
I kjølvannet av amerikansk nedtrapping har konkurransen mellom regionale stormakter i Midtøsten som Tyrkia, Iran og Saudi-Arabia tiltatt. USAs rolle i Midtøsten er ikke lenger som før, og kampen om hvilken regional stormakt som skal fylle tomrommet etter USA har eskalert betydelig.

IS har på forbløffende vis evnet å utnytte økende stormaktsmotsetninger mellom Tyrkia, Saudi-Arabia og Iran til egen fordel. Bevegelsen kontrollerer et område som ligger som en buffer-sone mellom disse tre store regionale maktene. Gjennom finansiering fra Saudi-Arabia, tilrettelegging av fremmedkrigere fra Tyrkia og mangel på handling fra Iran på visse kritiske tidspunkt har IS klart å bli sterke. De har etablert en stat i et område uten et effektivt statsapparat som verken Damaskus eller Bagdad har klart å ta tilbake alene.

Områder i Syria og Irak kontrollert av IS våren 2015. ■ Byer som kontrolleres av IS.

● Arabiske sunnimuslimer
● Kurdiske sunnimuslimer
● Sjiamuslimer
● Kristne
● Andre

Kilde: NUPI

DEN ARABISKE VÅREN

Den arabiske våren i 2011 handlet om opprør mot sittende eliter og regimer som ikke hadde klart å levere til en stadig økende befolkning. Svaret fra elitene i arabiske land ble etterhvert krig mot den demokratiske versjonen av politisk islam – brorskapsbevegelsene. I august 2013 ble det satt en klar stopper for brorskapsbevegelsen gjennom Raba-massakren i Egypt. De demokratiske kreftene har blitt presset under jorden. Lederne sitter i fengsel, dømt til harde straffer. Elitene maner til samarbeid mot terroristene, men maler sine terrorfiender med svært bred pensel. Andelen unge desillusjonerte mennesker med få alternativer er overveldende, og IS' arabiske propaganda er glassklar: Stemmer vil beviselig aldri bringe oss en ny regimemodell med islamske verdier som utgangspunkt – nå er det kun sverdet som gjelder.

Den arabiske revolusjonen havarerte og bragte ekstreme motpoler frem i Midtøsten. Med fornyet styrke og legitimitet forfølger de "ny-gamle" styresmaktene sine motstandere i stabilitetens navn. Men Midtøsten blir ikke som før. Voldsutgytelsene de siste årene har bragt fullt liv til krefter som søker absolutte løsninger kun tuftet på religion, og hvor "det rene samfunn" skal dyrkes frem. IS er også et resultat av en feilslått revolusjon.

KLANTRADISJONER OG BUSINESSMODELLER

IS benytter seg av troskapsbesvergelses fra grupper og klaner lokalt eller i andre land. Mens slike underkastelsesritualer gjerne fremstår som totalitære trekk, er troskapsbesvergelse et klassisk politisk grep i denne del av verden og har vært et effektivt statsbyggingsinstrument i blant annet Saudi-Arabia, Jordan og Jemen.

IS har benyttet seg av dette gamle virkemiddelet for å bygge allianser med lokale krefter i Irak og Syria. Men også helt nye muligheter har meldt seg. IS har en hypermoderne forvaltningskultur, inspirert av private selskaper. De tilbyr årsrapporter (bl.a. over henrettelser), styringsmodeller for sine provinser som lastes ned fra nettet og en omfattende IS-'tool-kit' til bruk for krefter som sverger troskap til prosjektet. Grupper i andre land kan dermed lett integreres i IS' digitale statsorganisasjon. Loven er allerede gitt. IS tilbyr de nødvendige støttefunksjonene digitalt.

Eldgamle klantradisjoner, hypermoderne businessmodeller hentet fra næringslivet, en klar kommunikasjonsstrategi og et utstrakt distribusjonsnettverk på internett har gjort det mulig for IS' statsbyggingsprosjekt å spre seg til andre territorier, uavhengig av kjerneområdet i Syria og Irak. I et Midtøsten med svake stater er troskapsbesvergelse ikke så mye

et totalitært virkemiddel som et uhyre effektivt statsbyggingsinstrument, delvis løst fra krav om et sammenhengende territorium.

De strukturelle betingelsene og historiske prosessene som har formet IS har lite med religion og enda mindre med religionskrig å gjøre. Dersom man kommer tett nok innpå, ser man at det på langt nær er religion bak alt som skjer i Midtøsten i disse dager.

MER POLITIKK ENN RELIGION

Intervjuer med IS-medlemmer i Syria og Irak bekrefter at kun en liten del av bevegelsens støttespillere drives av religion (Ref. Inside the army of terror, av Hassan og Weiss). Av seks ulike grupper, hvor inndelingen er basert på motivasjon, var kun to motivert av religiøse grunner.

Den første er ultraradikale elementer, ofte veteraner fra Afghanistan og Tsjetsjenia. De stammer fra Irak, Syria og andre arabiske land og dominerer øvre ledd i organisasjonen. Den andre gruppen er nyfrelste ekstremister. Noen av disse kommer fra Saddam Husseins høyere militære sjikt og ble radikalisert under kampen mot amerikansk okkupasjon, eller de er ofre for borgerkrigens iboende radikaliserende kraft, i Irak fra 2005 og i Syria fra 2012.

Dernest kommer en stor gruppe opprønstere som søker penger eller makt.

Marginaliserte klaner bruker alliansen med IS for å dominere sitt område mot konkurrerende klaner, eller for å legge press på sentrale styresmakter i Irak.

Nok en gruppe består av pragmatikere. De søker stabilitet og anser IS for å være den eneste aktøren på bakken som kan gi dem beskyttelse mot det kaoset som væpnede grupper har skapt i Syria, og som vanstyret fra Bagdad har skapt i Iraks sunnimuslimske provinser. Her finnes det også flyktninger som har søkt beskyttelse hos IS mot tønnebomber fra regimene i Damaskus og Bagdad. Assad-regimet har konsentrert seg om å bombe andre opprørere enn IS. Bevegelsen er utelukket som formell partner for andre land på grunn av sin ytterliggående ideologi og sine ekstreme virkemidler. Selv et morderisk regime som Assads vil da fremstå som en nødvendig alliert. Dermed utgjør IS ingen reell trussel mot Assad-regimet, som heller konsentrerer seg om å knuse mer moderate opposisjonsgrupper. Dette har paradoksalt nok gjort at IS-områder i Syria har vært blant de tryggeste når det gjelder angrep fra luften – helt til amerikanerne og andre arabiske land startet sin bombe-kampanje i disse områdene i september i 2014. I Irak frykter pragmatikerne i større grad skjebnen som venter dem dersom Bagdads sikkerhetsstyrker og militser erobrer deres områder, enn den behandlingen de får hos IS.

Så har man gruppen som er tiltrukket av IS på grunn av bevegelsens politiske

ideologi. For dem representerer IS et statsbyggingsprosjekt i (arabisk) sunni-muslimsk regi, fritt for diktater fra kolonimakter eller imperialisters myke makt, og særlig som et bolverk mot Irans økende innflytelse, direkte eller via stedfortredere som Hizbullah eller Assad.

«Ytterliggående religiøse ideologier og utopiske doktriner kjemper om kontroll over sjel, sinn og territorium.»

Den internasjonale koalisjonen mot IS indirekte har gjort felles sak med Damaskus, Bagdad og Teheran, med den konsekvens at grupper med varierende grad av religiøs overbevisning har trukket mot IS. I Syria har bomber fra amerikanske og arabiske fly kun rammet IS-områder og andre grupper som slåss mot Assad-regimet. Bombekampanjene har gitt Assad pustetrom til å sette inn dødsstøtet mot den mer moderate opposisjonen. Mange syrere som da har blitt stående med ryggen mot veggen, har valgt å kjempe for de eneste som nå fremstår som alternativer til Assad: jihadistene i Nusra-fronten eller IS.

Den siste kategorien er fremmedkrigere, i betydningen ikke-arabere. Her finner man et vell av ulike motiver, hvor det religiøse formålet ofte blandes med søken etter motkultur. Fellesnevneren er imidler-

tid at de aller fleste har en svært mangelfull og påfallende feilaktig forståelse av hva som egentlig foregår i Syria og Irak. Selv om ideologien til IS er tuftet på religion, bunner individuelle motiver for å støtte IS i mye mindre grad i religiøse overbevisninger.

Syria og Irak er en slagmark. Mennesker i en desperat og håpløs situasjon lar seg lett forføre av en bevegelse som kan løse deres umiddelbare problemer i dag (overgrep, vold og matmangel), gi dem et politisk prosjekt for fremtiden (en fri, sunniislamsk stat), og sågar garantere deres liv i det hinsidige (hos mennesker som opplever død overalt). Det er i dette konglomeratet av varierende og vikarierende motiver at IS' størrelse, styrke og religiøse retorikk må forstås. Det betyr ikke at religion har erstattet politikk i dagens Midtøsten. Religionskrigene er ennå langt unna. Men fremtiden kan likevel se annerledes ut. Går vi i fellen og tolker dette som religionskriger, vil vår egen profeti sakte, men sikkert fange oss alle. IS på sin side er pådriver for en virkelighet som vil skape fremtidige generasjoner i Midtøsten oppdradd i religionskrigens ånd. Faren er reell for at jordens elendige i Midtøsten på sikt vil skifte ut politikk med religion, dersom verden svikter dem. ■

Av: Cecilie Hellestveit,
seniorforsker/konsulent, International
Law and Policy Institute

MILITANTE AKTØRER I SYRIA OG IRAK

DEN ISLAMSKE STAT (IS)

- Også kjent som Den islamske staten i Irak og Levanten (ISIL) og Den islamske staten i Irak og Syria (ISIS).
- En irakisk militant, sunnimuslimsk organisasjon med mål om å etablere et islamsk kalifat i Midtøsten.
- Bygger på den wahhabittiske retningen innen islam, en form for puritansk islamisme.
- Etablert i 2013. Har røtter tilbake til motstandskampen mot den USA-ledede invasjonen av Irak i 2003.
- Ledes av Abu Bakr al-Baghdadi.

JABHAT AL-NUSRA

- Islamistisk gruppe tilknyttet al-Qaida som kjemper mot Bashar al-Assads regime i Syria.
- Gruppens fulle navn er Jabhat al-Nusra li-Ahl al-Sham (Støttefronten for Syrias folk).
- Kjemper for å styrte Baath-regimet og skape en islamsk stat etter salafistiske prinsipper i Syria.
- Har erklært lojalitet til al-Qaidas leder Ayman al-Zawahiri.
- Har siden februar 2014 vært i militær kamp mot Den islamske staten (IS).
- Ble i 2013 plassert på FNs sikkerhetsråds svarteliste og omfattet av FNs sanksjoner.

DEN FRIE SYRISKE HÆR (FREE SYRIAN ARMY)

- En sammenslutning av militære motstandsgrupper som vil styrte Syrias Baath-regime.
- Etablert i juli 2011 av offiserer som deserterte fra de syriske regjeringsstyrkene og sluttet seg til opprøret mot regimet.
- Ble fra starten ledet av oberst Riad Musa al-Asaad, med bakgrunn fra det syriske flyvåpenet.
- Regnes som en sekulær struktur og med fokus på å fjerne det sittende regimet til fordel for demokratisk styresett.
- Gruppens politiske og militære posisjon er blitt svekket som følge av en stadig mer fragmentert og radikaliseret syrisk motstandsbevegelse, våpenmangel og rivalisering mellom arabiske stater.

Tegning laget av ei syrisk jente på 13 år som viser krigens grusomhet gjennom et barns øyne.

UTDANNING FOR LIVET

Flere barn enn noensinne går på skolen, men én gruppe forblir de store taperne i kampen om en plass i klasserommet: Hvert tredje barn som ikke går på skole er fra land rammet av krig og konflikt.

Bukombo, Masisi, Den demokratiske republikken Kongo: 13 år gamle Domina følger nøye med i timen. Det er flere år siden sist hun satt på skolebenken.

– Jeg var ute og lekte sammen med noen andre barn da militsen kom. Vi løp inn i skogen, forteller Domina, om den dagen da livet hennes ble revet i filler.

Hun rakk ikke engang å gi beskjed til mamma og pappa. Sammen med andre barn gjemte hun seg i skogen i flere måneder. Hun fant aldri foreldrene igjen. Etter hvert ble hun gjenforent med tanten. De tok seg til Bukombo-flyktningleiren i Masisi-distriktet i Nord-Kivu. Der fikk de mat og tak over hodet, men skolegang var det ingen penger til. Årene gikk. Domina rakk å bli tenåring før hun fikk sjansen til å sette seg ved en skolepult igjen.

Med fredsprispenge fra EUs Children of Peace-initiativ har Flyktninghjelpen gjenoppbygget flere skoler i Masisi. Barn som har gått glipp av mesteparten av barneskolen, får sjansen til å ta igjen det tapte.

Dominas historie er langt fra unik. Etter over to tiår med væpnet konflikt er minst tre millioner mennesker internt fordrevne i Den demokratiske republikken Kongo. Få steder er tallenes tale tydeligere enn akkurat her. I Nord-Kivu er 40 prosent av barna i grunnskolealder uten skoletilbud,

på landsbasis er tallet 27 prosent, ifølge UNESCOs statistikk institutt. Mange barn har opplevd å bli fordrevet gjentatte ganger. Livene blir deres snudd på hodet og utdanningen satt på vent, om og om igjen.

KAN IKKE VENTE

På verdensbasis er det i dag mer enn 20 millioner barn i konfliktrammede områder som ikke går på skole. Ytterligere millioner av barn får ikke gått på skole som følge av naturkatastrofer. Litt over halvparten av dem bor i Afrika sør for Sahara. De siste årene har særlig Syriakrisen bidratt negativt til statistikken. Direkte angrep på skoler gjør at foreldre velger å holde barna hjemme. Andre har ingen skole å gå til. Tusenvis av skoler er ødelagt eller blir brukt til andre formål. I tillegg er flere millioner blitt drevet på flukt. Resultatet er at 2,6 millioner syriske barn per 2015 ikke går på skolen.

– Det er for sent å vente med utdanning til krisen er over og utviklingsfasen tar til. Ingen er mer sårbare enn barn i kjølvannet av kriser. Det er nettopp da de har størst utbytte av utdanning, sier Dean Brooks, direktør i Inter-Agency Network for Education in Emergencies (INEE) i New York. Barn som har måttet flykte fra krig og konflikt er fanget i et liv der alt handler om å overleve. Å gå på skole gir dem ikke bare en følelse av normalitet i kaoset, det beskytter dem fra brutaliteten som omgir dem og gir dem redskaper for å takle livet – i dag og når de blir voksne.

Studier viser for eksempel at barn som går på skolen ikke like lett blir rekruttert som barnesoldater. De har også mindre sjanse for å bli utsatt for vold, inkludert seksuell vold, og menneskehandel.

Barn og ungdom som får utdanning, tilegner seg verdifull kunnskap som de videre kan dele med dem rundt seg. Slik bidrar de til opplysningsarbeid i et helt samfunn. Skolegang bidrar med rutiner som blant annet kan styrke barns mentale helse og gi håp for fremtiden. Blir skolegangen avbrutt, øker sjansene for at de aldri vender tilbake til skolebenken. Bare 65 prosent av barna i konfliktrammede områder gjør seg ferdige med grunnskolen, mens tallet for utviklingsland for øvrig er 85 prosent.

Utdanning er dessuten en fredsbyggende kraft i seg selv. Kvalitetsutdanning fremmer inkludering og konfliktløsning og gir barn verktøyene de trenger for å bidra til å skape et fredelig samfunn som voksne.

VIL HA UTDANNING

Men utdanning har tradisjonelt ikke vært en humanitær prioritet, verken i hjelpeorganisasjonene eller blant donorene. Mat, vann, helse, sanitær og tak over hodet har utgjort grunnsteinene for den livreddende innsatsen i akutte kriser. Utdanning var noe som kunne vente, til freden var gjenopprettet. Det synet har endret seg, i takt med erkjennelsen av hva de fordrevne selv ønsker.

Foto: Flyktninghjelpen / Tril Skarstein

Domina (13) får, etter mange år uten skolegang, endelig muligheten til en utdanning.

Bistandsarbeidere på bakken forteller nemlig at foreldre ofte etterspør utdanningsmuligheter for barna sine allerede i den akutte fasen, mens de ennå kjemper for å få mat på bordet og tak over hodet.

En undersøkelse Flyktninghjelpen og Redd Barna lanserte i 2014, fra henholdsvis Nord-Kivu i DR Kongo og Dollo Ado i Etiopia, viste faktisk at ingenting skårer høyere på de fordrevnes prioriteringsliste enn utdanning, 30 prosent mente at utdanning var viktigst, mens mat kom på andre plass med 19 prosent.

– Under nesten alle mine besøk til krig- og katastroferammede områder har jeg hørt overlevende si det samme: «Utdanning først». (...) Vi må svare på denne berettede forespørselen, bekreftet også FNs generalsekretær, Ban Ki-moon, i 2012.

– Dersom den humanitære sektoren ikke makter å gi folk det de ber om, viser vi ikke ansvarlighet overfor dem vi skal hjelpe. Per i dag er det et stort gap mellom tilbud og etterspørsel når det gjelder utdanning, påpeker INEE-direktør Dean Brooks, og legger til at gapet er særlig stort i langvarige kriser.

For kriser er ikke bare plutselige og forbigående. Ofte vedvarer krisefasen i årevis. I gjennomsnitt tilbringer flyktninger 17 år i eksil, ifølge UNHCR, og i verdens minst utviklede land varer en konflikt i gjennomsnittlig 12 år.

Foto: Niclas Hammarström / NTB scanpix

Grunnet mangel på elektrisitet må disse skoleelevene i Aleppo, Syria sitte ute.

I flyktningleiren i Dadaab i Kenya bor det for eksempel per i dag 357 000 somaliske flyktninger. Noen har bodd her i over to tiår, og barn lever hele sin barndom her. 1000 barn fødes daglig i leiren. Brorparten av de mindreårige innbyggerne har ikke tilgang på skikkelig utdanning. Dersom de noen gang får anledning til å vende hjem, vil de være en tapt generasjon, snarere enn en generasjon som kan bidra til å gjenopbygge landet sitt.

«Det er for sent å vente med utdanning til krisen er over og utviklingsfasen tar til. Ingen er mer sårbare enn barn i kjølvannet av kriser.»

BARN I KONFLIKT TAPER

FNs Tusenårs mål fra 2000 definerer konkrete utviklingsmål – som at alle barn skal ha tilgang til grunnskoleutdanning innen 2015. Utdanning blir også sett på som en katalysator for å nå andre utviklingsmål.

I 1998 stod anslagsvis 113 millioner uten skoletilbud. Fra 2000 sank antallet betydelig, før progresjonen stagnerte i 2005. I dag er det om lag 58 millioner barn i barneskolealder (fra om lag seks til elleve år) som ikke går på skole, ifølge UNESCOs statistikk institutt – eller om lag ti prosent av verdens barn.

Flere barn enn noensinne går altså på skolen, men målene er ikke nådd. Fattigdom er fortsatt et av de største hindrene for universell utdanning. Jenter blir fortsatt diskriminert. Barn som tilhører etniske og språklige minoriteter eller har et handikap, blir fortsatt oftere ekskludert enn andre.

Ofte er det en kombinasjon av risikofaktorer som holder barn tilbake, men én skiller seg ut som den klart mest ødeleggende: Barn som vokser opp i konfliktrammede områder, taper oftere enn andre kampen om en plass i klasserommet, og tendensen er økende. Ved inngangen til år 2000 bodde 30 prosent av alle barn som ikke går på skole i konfliktrammede områder. I dag har andelen økt til 36 prosent.

– Problemet med barn som ikke går på skole blir mer og mer konsentrert i konfliktrammede områder, slår UNESCO fast i sin siste statusrapport; EFA Global Monitoring Report fra april 2015.

Ifølge Verdensbanken er det tre ganger så stor sjanse for at et barn i en konfliktsonen ikke går på skolen som i andre utviklingsland.

– Det er helt tydelig at universell grunnskoleutdanning ikke er mulig å oppnå med mindre vi sikrer at barn i konflikt- og katastroferammede områder får tilgang på utdanning. Tross alt som er blitt sagt, gjøres det ikke nok for denne gruppen barn, påpeker INEE-direktør Dean Brooks.

Foto: Khalil Hamra / NTB scanpix

Palestinske skoleelever ved en ødelagt skolebygning i Gaza.

Foto: Khalil Ashawi / Reuters / NTB Scanpix

Disse barna i Deir al-Zor øst i Syria forsøker å normalisere hverdagen mest mulig.

I rapporten *Fixing the Broken Promise of Education for All* fra januar 2015 fastslår UNESCO og UNICEF at erkjennelsen av de voldsomme konsekvensene krig og konflikt har for utdanning har vært ”fullstendig utilstrekkelig”. Det samme sies om responsen fra verdenssamfunnet. Rapporten beskriver en situasjon der stadig flere barn har kunnet kreve sin rett og finne seg en plass i klasserommet, men der det knapt har vært noen fremgang å spore når det gjelder barn i konfliktsoner. FN-organene påpeker i klare ordelag at det mangler både politisk vilje, ressurser og effektive tiltak.

MANGLER FINANSIERING

Det globale finansieringsmønsteret bekrefter at det i liten grad er blitt satt penger bak de store ordene.

I 2011 satte FNs globale Education First Initiative som mål at minst 4 prosent av den kortsiktige humanitære finansieringen skulle gå til utdanning. Den gang fikk utdanning 2,4 prosent av kaka. I 2014 var tallet skarve 1 prosent.

Mellom 2006 og 2014 ble 75 prosent av all bistand til utdanning kanalisert gjennom tre FN-organisasjoner: UNICEF, Verdens matvareprogram (WFP) og UNHCR.

– Utdanningssektorens suksess er derfor svært avhengig av disse, ifølge en donorundersøkelse fra Avenir Analytics, som ble utgitt i 2015 på oppdrag for

Flyktninghjelpen og Redd Barna. Halvparten av alle midlene gikk til fem land: Sudan, Palestina, Syria, Somalia og Irak.

Utdanning blir rammet på to fronter. Ikke bare får utdanning en minimal del av kaka, men ingen annen sektor får mindre i forhold til det definerte behovet.

«I dag er det om lag 58 millioner barn (...) som ikke går på skole.»

En forklaring er sannsynligvis de økonomiske nedgangstidene på global basis og påfølgende generelle kutt i bistandsmidler. En annen er at utdanning fortsatt ikke er befestet som en nødvendig og selvfølgelig del av kriseresponsen – 15 år etter at det for alvor ble satt på agendaen.

– Vi ser stadig flere aktører engasjere seg, men det har foreløpig resultert i altfor få konkrete tiltak, bekrefter Dean Brooks.

Bare en håndfull land – som Norge, Japan og Belgia – har eksplisitt innlemmet utdanning i kriser i sine styrende policydokumenter og humanitære planer. Men stadig flere følger nå etter. I 2014 la den norske regjeringen frem en stortingsmelding om utdanning i utenriks- og utviklingspolitikken og signaliserte et ønske om å bli en ledende global aktør på utdanning generelt, og utdanning i kriser spesielt. De siste årene har EUs organisasjon for humanitær

bistand, ECHO, vært på banen – med prosjekter finansiert av fredsprispenger.

TENK NYTT

Hva må så til for å bevege utdanning i kriser fra pen retorikk til praktisk politikk? Forskning er ett viktig svar.

– Antallet donorer som viser interesse for utdanning i kriser, ser ut til å øke. De etterspør bevis for og dokumentasjon på hva som virker og hva som ikke virker. Det finnes masse forskning på utdanning generelt, men forsvinnende lite på utdanning i kriser. Utdanningssektoren må, i fellesskap, fremskaffe den nødvendige dokumentasjonen, påpeker Andrea Naletto, som er rådgiver for Flyktninghjelpens utdanningsprogrammer.

– Sektoren må også bidra til innovasjon og nye partnerskap, sier Naletto, og nevner bruk av teknologi som smarttelefoner og nettbrett og samarbeid med teknologi- og nettleverandører som eksempler på pågående initiativer. Verdens største flyktningleir, Dadaab i Kenya, er for eksempel i dag på nett, takket være et kinesisk informasjonsteknologiselskap.

– Men vi må bevege oss bort fra en oppfatning om at innovasjon er det samme som ny teknologi. Vi må tenke nytt om alt vi gjør; både prosesser, programmer og partnerskap, understreker Naletto.

Utdanningssektoren må for eksempel se på nye måter å organisere skoler og klasse- >>>

Foto: Radu Sighet / Reuters / NTB scanpix

For denne etiopiske jenta kan skolebøkene vise vei ut av fattigdommen.

romsundervisning i krisesituasjoner. Sektoren må også utvikle nye undervisnings- og evalueringsmetoder, samt nye modeller for samarbeid og bruk av incentiver, som er tilpasningsdyktige i en krise.

Naletto mener også sektoren må se kritisk på 4 prosent-målet for finansiering.

– Spørsmålet er: Er det akkurat det vi trenger, eller er dette målet bare et tall som skal bidra til å øke finansieringen? spør han retorisk.

IKKE GLEM UNGDOMMEN

Men Andrea Naletto er også opptatt av at fokuset nå må bli sterkere på de eldre barna.

Både når det gjelder FNs Tusenårsmål og kampen for å inkludere utdanning i den umiddelbare kriseresponsen, har fokus vært på barn i barneskolealder – opp til tolv år. I sin felles rapport fra januar 2015 slår UNESCO og UNICEF fast at i tillegg til de 58 millioner barneskolebarna som

ikke går på skole, er det 63 millioner unge mellom 12 og 15 år som ikke har tilgang til videregående utdanning. Det er et høyt tall, sett i lys av at det finnes mer enn dobbelt så mange barn som ungdommer i verden. Flyktninghjelpen er en av få organisasjoner som lenge har tilbudt utdanningsprosjekter rettet mot ungdom i alle faser av en krise. De varierer fra grunnleggende lese-, skrive- og rettighetsundervisning til yrkesutdanning, som setter dem i stand til å brødfø seg selv.

«I både akutte og vedvarende kriser blir ungdom ofte oversett av det humanitære samfunnet.»

– I både akutte og vedvarende kriser blir ungdom blir ofte oversett av det humanitære samfunnet. De blir gjerne sett på som en utfordring, ikke en mulighet. Det er helt feilslått, fordi unge mennesker –

som får støtte og blir aktivisert – kan bidra til positiv endring og gjenoppbygging av samfunnet, påpeker Naletto.

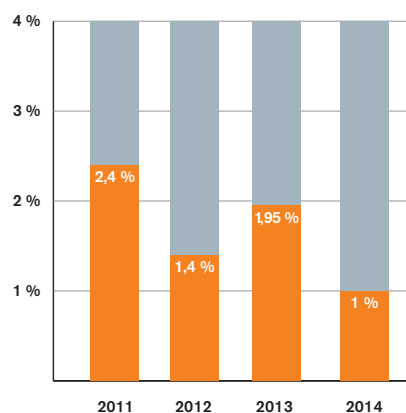
Krisen i Syria, der utdanningsnivået generelt er høyere enn i mange andre kriserammede regioner, har dessuten satt behovet for å tilby utdanningsaktiviteter på enda høyere nivå på agendaen. Flyktninghjelpen prøver nå ut prosjekter rettet mot ungdommer, som før de ble fordrevet fra Syria til Jordan studerte på universitetsnivå.

ETTER 2015

– I 2015 må vi gjøre mer, fastslo Gordon Brown, FNs spesialutsending for global utdanning, tidligere i år i en kronikk.

Og 2015 kan bli et nytt merkeår for utdanning generelt og utdanning i kriser spesielt. I mai møttes verdens land til et nytt utdanningsforum i Sør-Korea, for å definere veien videre. I juli er det duket for et utdanningstoppmøte i Oslo, der

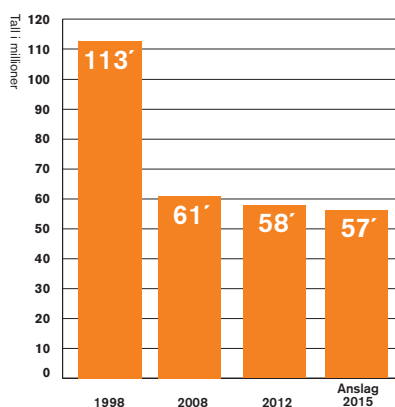
FINANSIERING

I 2011 satte FNs globale Education First Initiative som mål at minst 4 prosent av den kortsiktige humanitære finansieringen skulle gå til utdanning. Siden har utviklingen gått i feil retning.

Kilde: Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)

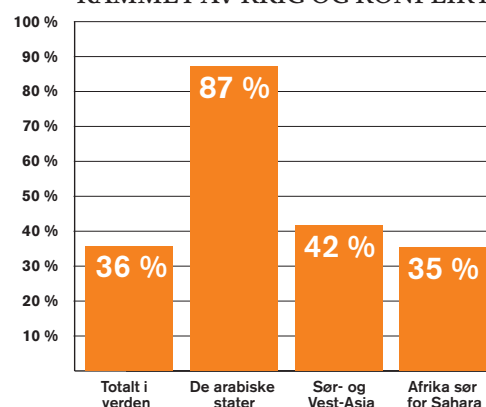
BARN SOM IKKE GÅR PÅ SKOLE GLOBALT

Oversikt over antall barn som faller utenfor det globale utdanningssystemet – globalt og i kriser og konflikt spesifikt.

Kilde: UNESCO, UNICEF

ANDEL BARN SOM IKKE GÅR PÅ SKOLE OG SOM BOR I LAND RAMMET AV KRIG OG KONFLIKT

utdanning i kriser vil stå høyt på agendaen, og i september skal FN etter planen vedta nye utviklingsmål (Sustainable Development Goals), til erstatning for Tusenårs-målene (Millennium Development Goals). Da de første utkastene til nye utviklingsmål ble presentert i juli 2014, var utdanning i kriser ikke eksplisitt nevnt. Det samme gjelder forslagene til indikatorene, som ble presentert i november 2014, og som skal brukes til å måle fremgangen. Dette til tross for at hvert tredje barn som i dag ikke går på skole, bor i konfliktrammede land. Det gjenstår å se om det vil endre seg innen de endelige målene spikres i september.

«Det har knapt vært noen fremgang å spore når det gjelder barn i konfliktsoner.»

– Vår bekymring er at om vi ikke prioriterer de millioner av barn og unge som er rammet av krig, konflikt, katastrofer og vold, vil vi nok en gang havne i en situasjon der vi ikke makter å nå våre mål. Derfor må utdanning i kriser være et uttrykt mål allerede fra starten, sier INEE-direktør Dean Brooks, og legger til:

– Å sørge for at det humanitære samfunnet er i stand til å levere utdanning allerede

i akutfasen av en krise er én ting. I tiden som kommer må det også legges mer vekt på forebygging og beredskap. Den enkelte stat må ha planer for hvordan den skal opprettholde utdanning når kriser som naturkatastrofer og væpnet konflikt rammer.

I Den demokratiske republikken Kongo fortsetter Domina å lære. Hver dag.

– Utdanning er så viktig. Når jeg blir ferdig med å studere, kan jeg jobbe, skaffe penger, ta vare på familien og bli uavhengig, sier hun. Og Domina vet allerede hva hun vil bli når hun blir stor: lærer. ■

Av: Marianne Alfsen/Felix Media

Kilder:

Education for All Global Monitoring Report 2015 og 2011 (Uavhengig rapport, bestilt og utgitt av UNESCO);

Education for All Global Monitoring Report, Policy Paper 13 (July 2014) A Moral Obligation, An Economic Priority, the Urgency of enrolling out of school children.

En rapport fra Educate a Child/Results for Development (April, 2013);

Norrag Working paper #3 (Network for International Policies and Cooperation in Education and Training, Januar 2013);

Review of Donors' Humanitarian Policies on Education, en rapport fra Avenir Analytics, bestilt av Flyktningshjelpen og Redd Barna (2015);

Fixing the Broken Promise of Education for all, Findings from the Global Initiative and Out-of-School Children, en rapport fra UNESCO og UNICEF (Januar, 2015),

Towards indicators for a post-2015 education framework (Post-2015 Education Indicators Technical Advisory Group of the EFA Steering Committee, juli 2014),

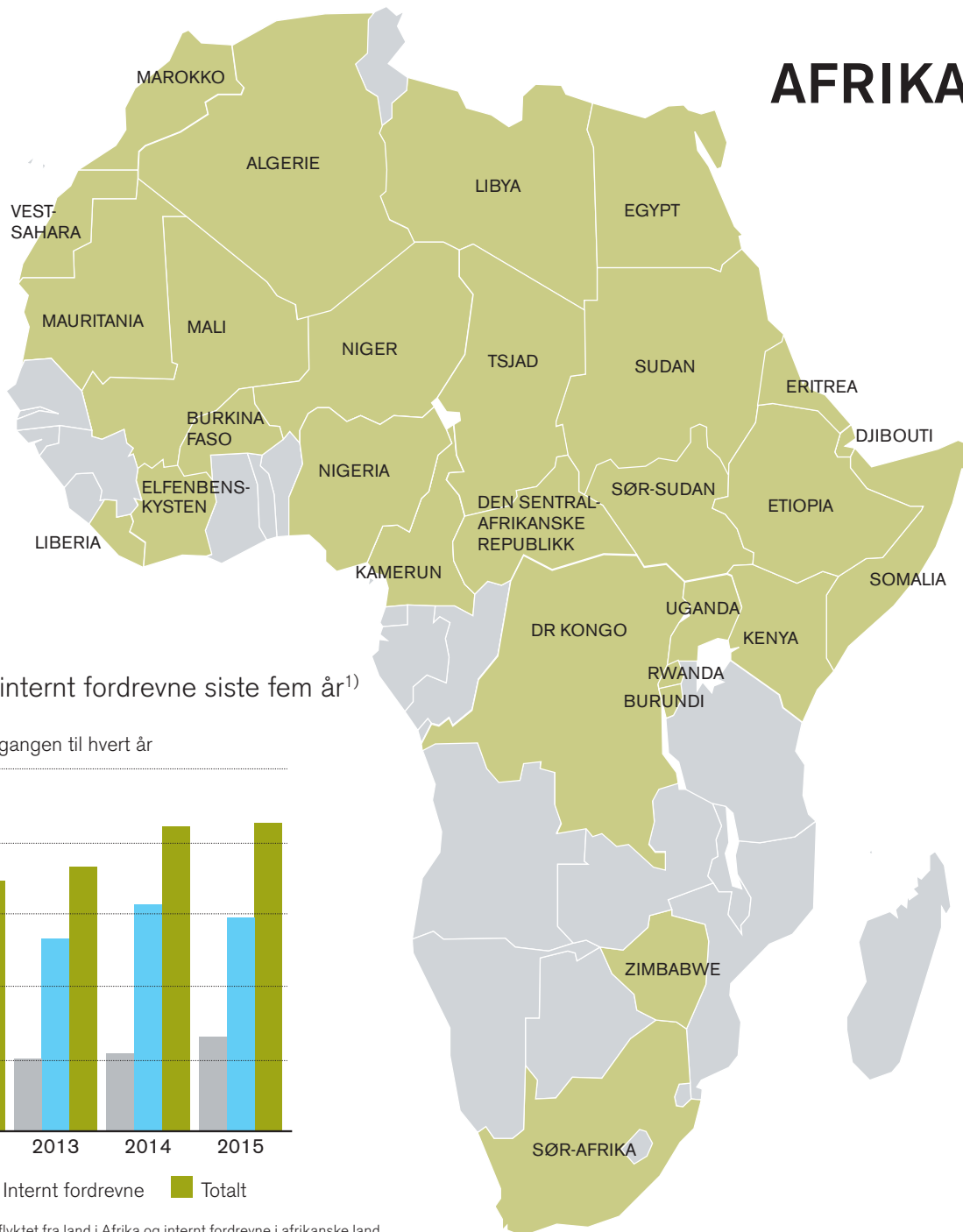
Towards indicators for a post-2015 education framework (Technical Advisory Group of the EFA Steering Committee, November 2014),

Proposed Goals and Targets (unsdnsn.org), Failing Syria (2015), The Guardian

Nuere på flukt fra kamphandlinger i Bentiu, Sør-Sudan.

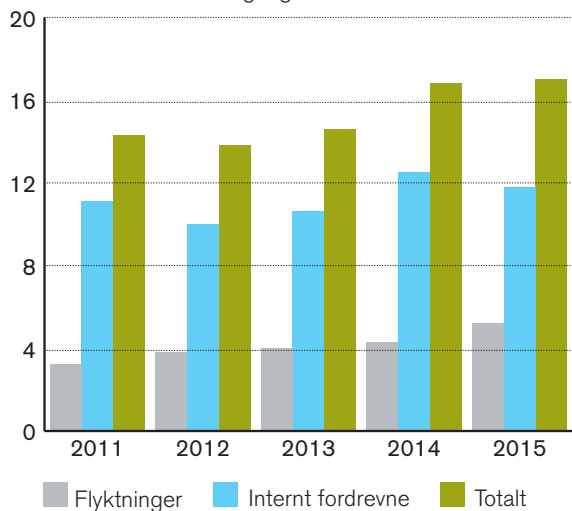

Foto: Matthew Abbott / AP Photo / NTF scampix

Flyktninger og internt fordrevne siste fem år¹⁾

Tall i millioner ved inngangen til hvert år

¹⁾ Viser flyktninger som har flyktet fra land i Afrika og internt fordrevne i afrikanske land.

- Algerie
- Eritrea
- Libya
- Rwanda
- Sør-Sudan
- Burkina Faso
- Etiopia
- Mali
- Den sentralafrikanske republikk
- Tsjad
- Burundi
- Kamerun
- Marokko
- Uganda
- Djibouti
- Kenya
- Mauritania
- Somalia
- Vest-Sahara
- Egypt
- DR Kongo
- Niger
- Sudan
- Zambia
- Elfenbenskysten
- Liberia
- Nigeria
- Sør-Afrika
- Zimbabwe

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Somalia	1 155 144
Sudan	702 001
Sør-Sudan	619 995
DR Kongo	584 133
Den sentralafrikanske republikk	426 429

Kilde: UNHCR

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Sudan	Minst 3 100 000
DR Kongo	2 756 600
Sør-Sudan	1 498 200
Somalia	1 106 800
Nigeria	Minst 1 075 300

Kilde: IDMC

KONFLIKTER SPRER SEG TIL NABOLAND

Vold og væpnede konflikter i Afrika førte til at flere millioner mennesker ble drevet på flukt i 2014, de fleste inne i sitt eget land. Konfliktene på kontinentet er i hovedsak interne, men i en rekke tilfeller har de spredt seg til nabolandene.

I Afrika sør for Sahara var det 11,4 millioner internt fordrevne ved utgangen av 2014. Det utgjorde nesten en tredel av alle internt fordrevne i verden. Flest fordrevne var det i Sudan (minst 3,1 millioner), DR Kongo (2,8 millioner), Sør-Sudan (1,5 millioner), Somalia (1,1 million) og Nigeria (minst 1 million).

I løpet av 2014 var man vitne til nye store strømmer av fordrevne. Bare i de fire landene DR Kongo, Den sentralafrikanske republikk, Sør-Sudan og Sudan ble mer enn tre millioner mennesker tvunget på flukt i løpet av året. Et betydelig antall ble også fordrevet fra sine hjem i det nordlige Nigeria, som følge av opprørsgruppa Boko Harams brutale kamp for å etablere en uavhengig islamistisk stat.

FLUKT OG TILBAKEVENDING

Flyktningbildet i Afrika er i stadig endring. Mens nye mennesker tvinges på flukt, vender andre hjem. Ofte skjer begge deler i samme land på samme tid. Det er blant annet tilfelle i DR Kongo, der det ble om lag én million nye internt fordrevne i 2014, samtidig som 560 000 fordrevne vendte hjem.

Mange som vender tilbake, møter en situasjon som er preget av dårlige boforhold, mangel på rent vann, utdannings- og helsetilbud og få muligheter til å skaffe seg et levebrød. En

del havner også i eiendomskonflikter fordi andre har okkupert eiendommene deres mens de har vært på flukt.

En vanskelig sikkerhetssituasjon kan være et hinder for tilbakevending. I land som Sudan, Den sentralafrikanske republikk og DR Kongo er det internt fordrevne som har vendt hjem i perioder for å dyrke jorda de eier, men som ikke føler seg trygge nok til å bli boende. Slik kan de i årevis pendle mellom hjemstedet og stedet der de har søkt tilflukt.

Flere konflikter i Afrika er svært langvarige og fastlåste, uten utsikt til en løsning som kan gjøre det mulig for flyktninger å vende hjem. Det gjelder blant annet Vest-Sahara, som ble okkupert av Marokko på 1970-tallet. Siden den gang har flyktninger fra Vest-Sahara levd i leirer i Algerie, og alle forsøk på å løse konflikten har vært resultatløse.

I andre land har man klart å finne en løsning på alvorlige konflikter. Det gjelder blant annet de vestafrikanske landene Sierra Leone og Liberia. Der har de fleste flyktninger og internt fordrevne nå vendt hjem etter at borgerkrigen tok slutt på begynnelsen av 2000-tallet. Fattigdomsproblemene er imidlertid store, og befolkningen ble hardt rammet av ebola-epidemien som brøt ut i de to landene i 2014.

MANGE ÅRSAKER TIL FLUKT

Marginalisering av regioner og folkegrupper er en viktig underliggende årsak til vold og konflikter. Enkelte ganger blir situasjonen så ille at samfunnet slutter å fungere og landet blir en havarert stat. Somalia, Libya og Den sentralafrikanske republikk er eksempler på dette. Nigeria er ingen havarert stat, men situasjonen i nordøst vinteren 2015 minnet om en stat som var i ferd med å bryte sammen.

Sammenbrudd i statsmakten skaper et maktvakuum som gir fritt spillerom for ulike væpnede grupper og gjør at det ikke finnes noen ordensmakt som kan beskytte sivilbefolkningen mot overgrep.

Strid om tilgang til stadig knappere naturressurser som jord og vann, går igjen i flere konfliktområder. I en del tilfeller er det strid mellom fastboende bønder og nomader som har behov for beitemarker til dyrene sine. Dette har ført til voldelige konflikter i land som Nigeria, Kenya, Den sentralafrikanske republikk og Mali.

Mange av konfliktene i Afrika går langs etniske og religiøse skillelinjer, men som regel er det kampen om ressurser som ligger under. I tvisten om politisk og økonomisk makt spiller rivaliserende grupper i mange tilfeller på religiøse og

Foto: Sayid Azim / AP Photo / NTB scanpix

Sorg etter terrorangrepet på høyskolen i Garissa, Kenya. Konflikten i Somalia truer stabiliteten i nabolandene.

Foto: Stegfrid Modola / Reuters / NTB scanpix

Vold og væpnede sammenstøt i Den sentralafrikanske republikk driver sivile på flukt mot grensen til Tsjad.

etniske strenger for å få oppslutning. Det var blant annet tilfelle i Sør-Sudan der væpnet konflikt fordrev over 1 million mennesker i 2014.

Et lite lyspunkt i konfliktbildet i Afrika er valget i Nigeria i mars 2015. Det resulterte i et fredelig maktskifte, der en kristen president fra sør overlot makten til en muslimsk president fra nord, uten at det medførte uro som har fulgt etter tidligere valg. Dette gir håp og er viktig for stabiliteten i hele Vest-Afrika.

SPREDNING TIL NABOLAND

Interne konflikter i ett land påvirker ofte situasjonen i andre land. Det kan skje ved at flyktninger tar seg over grensen for å søke beskyttelse, og ved at opprørsgrupper utvider sine aksjoner til også å omfatte naboland. Opprørsgruppa Al-Shabaab i Somalia har eksempelvis gjennomført terrorangrep i flere naboland. Samtidig har en flernasjonalt militærstyrke med soldater fra blant annet Etiopia, Burundi, Kenya og Uganda tatt opp kampen mot Al-Shabaab sammen med den somaliske hæren. Offensiven mot Al-Shabaab bidro i 2014 til at mange somaliere ble fordrevet fra sine hjem.

Et annet eksempel på at opprørere har gått inn i flere land, er angrepene som den

ugandiske opprørsgruppa Lord's Resistance Army (LRA) har gjennomført mot sivilbefolkningen i DR Kongo, Den sentralafrikanske republikk og Sør-Sudan.

Også den interne konflikten i Nigeria har spredt seg til nabolandene. I 2014 og begynnelsen av 2015 gikk opprørere fra Boko Haram til angrep inne i Kamerun og Niger og drev titusener på flukt. Som respons på slike angrep ble det i begynnelsen av 2015 etablert en regional militærstyrke for å kjempe mot Boko Haram. Styrken har soldater fra Benin, Niger, Kamerun, Tsjad og Nigeria.

FAREFULL FERD TIL EUROPA

I 2014 og begynnelsen av 2015 var det en kraftig økning i strømmen av flyktninger og migranter som la ut på Middelhavet fra Afrika, med mål om trygghet og et bedre liv i Europa. Libya har utviklet seg til å bli det viktigste startstedet for denne trafikken etter at landets diktator Muammar al-Gaddafi ble styrtet i 2011. Siden den gang har landet vært preget av vold og kaos, og menneskesmuglere har fritt spillerom.

Flyktninger fra Syria er den største gruppen blant dem som forsøker å ta seg over Middelhavet til Europa. I de første månedene av 2015 utgjorde imidlertid afrikanere fra land sør for Sahara en økende del av dem

som la ut på denne reisen, ifølge EUs grensekontrollbyrå Frontex.

Eritreere var den største afrikanske nasjonalitetsgruppen blant dem som krysset Middelhavet i 2014. Andre store grupper var maliere, gambiere, nigerianere og somaliere. Mange hadde bak seg en strabasøs og farefull reise gjennom flere afrikanske land før de la ut på havet.

Mens mange vil til Europa for å søke beskyttelse fra krig og konflikt, drives andre av et ønske om å komme bort fra et liv i fattigdom. Flertallet av dem som krysser Middelhavet er menn, men i 2014 var mer enn en fjerdedel kvinner og barn. Det forteller at mange flykter for å komme vekk fra vold i hjemlandet, fastslår Frontex.

FLERE ASYLSØKERE

Tallet på asylsøkere til industrilandene fra flere afrikanske land økte sterkt i 2014. Det var blant annet tilfelle med eritreere, som var den største afrikanske nasjonalitetsgruppen blant asylsøkere dette året. Drøyt 48 000 eritreere søkte om asyl i industrilandene i 2014. Det var mer enn dobbelt så mange som året før. Også fra Nigeria kom det flere asylsøkere. Om lag 22 000 nigerianere søkte om asyl i industrilandene i 2014, en økning på drøyt 50 prosent fra året før. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	39,9
Nye flyktninger fra Algerie i 2014	325
Totalt antall flyktninger fra Algerie	8 666
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Algerie fra andre land ¹⁾	99 002
Frivillige tilbakevendinger til Algerie i 2014	3
Asylsøkere fra Algerie til Norge i 2014	100

¹⁾ UNHCRs tall på flyktninger fra Vest-Sahara i Algerie omfatter bare de som mottar assistanse og er ikke totaltallet. Tall ved inngangen til 2015

FLERE SØKER OM BESKYTTELSE

I likhet med andre land i Nord-Afrika er Algerie et transittland for migranter og flyktninger som vil til Europa. Strengere grensekontroll og innstramning av asylpolitikken i Europa, kombinert med uro og konflikter i Afrika og Midtøsten, har imidlertid ført til en økning i antall mennesker som søker om asyl i Algerie. Det har spesielt vært en økning i antall syrere som søker beskyttelse i landet.

Også fra nabolandet i sør, Mali, har det kommet flyktninger til Algerie på grunn av vold og politisk uro i hjemlandet. Mange av dem har søkt tilflukt i en leir som er drevet av algeriske Røde Halvmåne like ved grensen til Mali.

VANSKELIG FOR ASYLSØKERE

Algerie mangler både en asyllovgivning og et fungerende system for å behandle asylsøknader. Dette har ført til at FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har tatt på seg oppgaven med å avklare situasjonen for mennesker som søker om beskyttelse. UNHCR har imidlertid begrensede muligheter til å ivareta behovene til dem som har søkt tilflukt i Algerie. Flyktninger og asylsøkere har ikke rett til å ta seg arbeid, og de har derfor vanskeligheter med å klare seg selv økonomisk. De risikerer også å bli arrestert og internert.

FASTLÅST FLYKTNINGSITUASJON

I ørkenen i Tindouf-provinsen vest i Algerie ligger leirer der flyktninger fra Vest-Sahara, saharawier, har bodd i førti år. Dette er en av de mest langvarige, fastlåste flyktnings situasjonene i verden i dag. Bakgrunnen er det som skjedde etter at kolonimakten Spania trakk seg ut av Vest-Sahara i 1975. Frigjøringsbevegelsen Polisario ønsket et selvstendig Vest-Sahara, men dette ble ignorert av Marokko, som gikk til militær offensiv for å få kontroll over området. Krigen førte til massedødt av saharawier til Algerie.

Til tross for en våpenhvileavtale mellom Polisario og Marokko i 1991 har det ikke vært mulig å få til noen løsning på spørsmålet om Vest-Saharas status. Det er heller ingen utsikter til at flyktningene i Algerie kan vende hjem.

AVHENGIG AV BISTAND

Ifølge tall fra algeriske myndigheter bor det nå om lag 165 000 saharawier i flyktningleirene i Tindouf. Mange er født og oppvokst der og kjenner ingen annen tilværelse. Det øde og karrige området gjør at flyktningene har få muligheter til å livnære seg selv, og de er derfor fullstendig avhengige av humanitær bistand fra UNHCR og andre internasjonale organisasjoner.

I tillegg til å yte humanitær hjelp arbeider UNHCR med å redusere flyktningenes isolasjon gjennom å gjenopprette kontakt med slektninger i Vest-Sahara. Et ledd i dette er et besøksprogram som har gjort det mulig for 20 000 mennesker å besøke familiemedlemmer i løpet av det siste tiåret.

BORGERKRIG OG TERROR

På 1990-tallet ble 1,5 millioner algeriere drevet på flukt som følge av en brutal borgerkrig. Krigen begynte i 1992, da hæren nektet å anerkjenne et valg som ble vunnet av islamister. Krigen tok formelt slutt i 1999, da president Abdelaziz Bouteflika fikk fremforhandlet en våpenhvile og en avtale om amnesti. Dette førte til at mange opprørere la ned våpnene.

Etter at borgerkrigen tok slutt, var det en periode med mindre vold og uro i Algerie, men de senere årene har islamistiske grupper gjennomført en rekke terroraksjoner i landet. Disse aksjonene har ført til et tettere samarbeid mellom Algerie og vestlige land om å bekjempe terrorisme. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	17,4
Nye flyktninger fra Burkina Faso i 2014	294
Totalt antall flyktninger fra Burkina Faso	3 439
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Burkina Faso fra andre land	32 097
Frivillige tilbakevendinger til Burkina Faso i 2014	-
Asylsøkere fra Burkina Faso til Norge i 2014	3
Tall ved inngangen til 2015	

POLITISK URO I SÅRBAR STAT

Ved årsskiftet 2014/2015 befant fortsatt 32 000 flyktninger fra Mali seg i Burkina Faso. Mange av dem er tuareger eller fra familier bestående av ulike etniske grupper. De første flyktningene fra Mali kom til områder nord i Burkina Faso i 2012. De fleste ankom Sahel-regionen i nord, som er den fattigste av alle i et land som rangeres blant de minst utviklede i verden. Presset på knappe lokale ressurser økte, og myndighetene i landet har hatt liten kapasitet til å bistå flyktningene.

STORE UTFORDRINGER FOR FLYKTNINGENE

De fleste flyktningene lever under vanskelige forhold i tre leire. Liten oppmerksomhet fra donorer og synkende budsjetter har ført til begrenset assistanse og liten forutsigbarhet for når forsyninger kommer. Flyktningene selv sier at de dårlige forholdene i leirene og den lave livskvaliteten kan tvinge dem til å returnere til Mali selv om mange av dem frykter for sin sikkerhet hvis de vender hjem. De føler seg forlatt av både hjemlandets regjering og det internasjonale samfunnet. Mange av flyktningene støtter opprørsbevegelsen MNLA (Bevegelsen for nasjonal frigjøring av Azawad), og sårene etter tuaregopprøret i januar 2012 har ennå ikke grodd. Men det er håp om bedring. MNLA var våren 2015 i en prosess med regjeringen i Mali for å få til en fredsavtale. Men fremdeles vil ikke FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) oppmuntre til retur fordi sikkerhetssituasjonen nord i Mali ikke er tilfredsstillende. Blant annet opererer fortsatt islamistiske opprørere i området.

PRESIDENTEN TVUNGET TIL Å GÅ AV

Etter 27 år som president ble Blaise Compaoré tvunget til å gå av i oktober 2014 etter at regjeringshæren tok over makten. Compaoré kom selv til makten gjennom et militærkupp i 1987 og hadde siden vunnet samtlige valg. Da han høsten 2014 fremmet forslag om å

endre grunnloven slik at han kunne forlenge sin maktperiode ytterligere, førte dette til store demonstrasjoner og opptøyer der parlamentet og regjeringskontorer ble satt i brann.

Overgangsregjeringen som etter hvert kom på plass har vært preget av indre motsetninger, spesielt mellom den midlertidige presidenten Michel Kafando og statsministeren Isaac Zida. I utgangspunktet er det disse to som skal lede landet frem til det planlagte nyvalget i oktober 2015. Hele 80 prosent av befolkningen i Burkina Faso er avhengig av jordbruk til livsopphold. Landbruksnæringen er svært sårbar da den ofte utsettes for lange tørkeperioder med redusert beite og avlinger. Burkina Faso importerer mye av sin mat, og befolkningen er svært sårbar hvis matprisene stiger.

FATTIG REGION

Burkina Faso ligger i Sahel-beltet, som gjentatte ganger det siste tiåret har vært rammet av tørke etterfulgt av sultkatastrofer. Manglende matsikkerhet har gjort at kronisk underernæring er utbredt, spesielt hos barn. Det tar minst to-tre år å komme seg etter en krise, og gjentatte kriser rammer barnas utvikling sterkt, både fysisk og mentalt. Årsakene til den sviktende matsikkerheten er sammensatte og dreier seg om krig, fordrivelse, tørke, flom og gresshoppesvermer. I kjølvannet følger ofte epidemier og stigende matvarepriser som rammer de mest sårbare hardest.

Den vanskelige sikkerhetssituasjonen nord i Mali og konflikten nordøst i Nigeria (som geografisk tilhører Sahel-beltet) har potensial til å påvirke en hel region. Her finner vi noen av verdens fattigste land. Sahel-beltet er i tillegg et av verdens mest sårbare områder når det gjelder matproduksjon og klimaendringer. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	10,5
Nye flyktninger fra Burundi i 2014	1 325
Totalt antall flyktninger fra Burundi	91 870
Internt fordrevne	Inntil 77 600
Flyktninger i Burundi fra andre land	55 987
Frivillige tilbakevendinger til Burundi i 2014	1 350
Asylsøkere fra Burundi til Norge i 2014	6
Tall ved inngangen til 2015	

URO OG FORSØK PÅ STATSKUPP

I mai 2015 ble et kuppforsøk i Burundi slått ned, og president Pierre Nkurunziza befestet sitt grep om makten. Urolighetene førte til at 105 000 burundiere flyktet til nabolandene Tanzania, Rwanda og DR Kongo. Dette viser at den skjøre freden som har rådet i Burundi siden borgerkrigens slutt i 2005, er under press. De siste årene har trakasseringen av den politiske opposisjonen til tatt, og journalister og representanter for sivilsamfunnet utsettes stadig oftere for trusler og vilkårlige fengslinger. I november 2014 kritiserte FNs spesialrapportør for menneskerettigheter myndighetene i Burundi for å betrakte landets menneskerettighetsforvarere som politiske motstandere.

SKJEV MAKTFORDELING

Den skjeve maktfordelingen mellom landets to største folkegrupper, hutuene og tutsiene, ligger bak mange av konfliktene i Burundi. Da de belgiske koloniherrere trakk seg ut i 1962, overlot de makten til en liten elite fra landets tutsi-minoritet, som hadde hatt en privilegert posisjon under kolonitiden. Det førte til økt spenning mellom tutsiene og hutu-majoriteten. Ti år senere, i 1972, eskalerte motsetningene til folkemord, og om lag 300 000 måtte flykte.

BORGERKRIK, FLUKT OG TILBAKEVENDING

I 1993 ble hutuen Melchior Ndadaye valgt til president i landets første demokratiske valg. Kort etter ble Ndadaye drept av tutsi-soldater, og det brøt ut borgerkrig. Krigen pågikk fram til 2005, da det ble vedtatt en ny grunnlov, som slår fast at parlamentet skal ha 60 prosent hutuer og 40 prosent tutsier.

Under borgerkrigen var det på det meste 800 000 fordrevne i Burundi. Omtrent like mange flyktet ut av landet, først og fremst til Tanzania. De fleste har vendt tilbake i årenes løp. I januar 2015 var det opptil 77 600 internt fordrevne i Burundi. Tilgang til land er den største utfordringen i arbeidet med hjemvendte flyktninger og fordrevne. Burundi er et av Afrikas tettest befolkede land, og 90 prosent av befolkningen er sysselsatt i landbruket.

OPPRØRERE MED BASE I NABOLAND

Burundi påvirkes av den vanskelige sikkerhetssituasjonen i regionen, spesielt urolighetene i Kivu-provinsene i nabolandet DR Kongo. Flestparten av flyktningene i Burundi er kongolesere. Mange har i lengre tid fryktet at burundiske opprørere lever i skjul i DR Kongo og driver kamp- og våpentrening der. På nyåret 2015 ble det bekreftet. Da avdekket FN-styrken MONUSCO en gruppe FNL-opprørere i Sør-Kivu. FNL (Forces Nationales Pour la Liberation) var en av opprørsgruppene under borgerkrigen, og den siste gruppen som la ned våpnene. Det skjedde offisielt i 2009, samtidig med at FNL ble omdannet til et politisk parti. Helt siden 2010 har imidlertid en rekke væpnede angrep blitt koblet til FNL.

SPENT FØR VALGET

Etter valget i 2010 har det vært mange rapporter om begrenset ytringsfrihet og politisk motivert vold. Det er blant annet svært vanskelig for andre politiske partier enn regjeringspartiet å holde interne møter uten å bli forstyrret av politiet eller ungdomsmilits. Det siste året har medlemmer fra det sittende partiets ungdomsavdeling gått til fysiske angrep og stanset møter som politiske motstandere har arrangert. Dette har ført til motreaksjoner som har resultert i voldelige sammenstøt. Militareringen av de politiske partienes ungdomsavdelinger vekker bekymring, fordi det minner om opptakten til volden som førte til borgerkrigen i 1993.

Sommeren 2015 skal burundierne etter planen gå til valg. Den sittende presidentens ambisjoner om å stille til valg for en tredje periode, har vakt protester og var det som utløste kuppforsøket i mai. Kritikerne mener at grunnloven ikke tillater at han kan gjenvelges. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	0,9
Nye flyktninger fra Djibouti i 2014	259
Totalt antall flyktninger fra Djibouti	1 304
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Djibouti fra andre land	24 362
Frivillige tilbakevendinger til Djibouti i 2014	-
Asylsøkere fra Djibouti til Norge i 2014	11
Tall ved inngangen til 2015	

LITE LAND MED FÅ RESSURSER

Djibouti ligger strategisk til mellom Eritrea, Etiopia og Somalia og er et viktig gjennomfartsland for migranter og flyktninger på vei til Den arabiske halvøy. Det er anslått at over 35 000 personer var i transitt i Djibouti i 2014. Selv om disse menneskene ikke bor i landet permanent, bidrar de likevel til press på landets knappe ressurser.

Djibouti består for det meste av stein og sand, noe som skaper store utfordringer for matproduksjonen. Om lag 95 prosent av landets matbehov dekkes gjennom import. Stadig tilbakevendende tørkeperioder har svekket matsikkerheten i hele landet de siste årene, og i 2014 ble det registrert en økning i forekomsten av feil- og underernæring i befolkningen.

FLERE INTERNT FORDREVNE

Antallet internt fordrevne i Djibouti øker. En viktig årsak er at ressurstilgangen for landets nomader stadig svekkes. Mange har ikke annet valg enn å flytte inn til byene fordi dyrene deres ikke lenger har nok vann til å kunne overleve. I byene må de tidligere nomadene finne nye måter å overleve på. Ressursene og arbeidsmulighetene i byene er imidlertid svært begrenset, og mange av de nyinnflyttede bor i improviserte husly i utkanten av byene. Regjeringen i Djibouti debatterer stadig hvorvidt begrepet «internt fordrevne» kan tas i bruk som betegnelse på denne gruppen tidligere nomader som nå har mistet livsgrunnlaget sitt. Dersom regjeringen anerkjenner at de er internt fordrevne, vil dette øke fokuset på deres humanitære behov.

LANGVARIG FLUKT

Djibouti er et av få land på Afrikas Horn som har opplevd politisk stabilitet over tid. Konflikter og uro i nabolandene har til gjengjeld gjort Djibouti til et viktig transitt- og vertsland for flyktninger. Den sørlige delen av Djibouti rommer to leirer med flyktninger, i hovedsak fra Etiopia, Eritrea og Somalia.

Mange av flyktningene som befinner seg i Djibouti har oppholdt seg i landet i mange år. Det er flere grunner til det: Noen er fra minoritetsklaner i Somaliland og er bekymret for egen sikkerhet dersom de vender hjem. Andre er fra områder som fortsatt preges av konflikt eller politisk ustabilitet, og for dem er det heller ikke et alternativ å reise hjem.

KNAPPE RESSURSER

De humanitære behovene i Djibouti er store, og landets fordrevne er avhengige av støtte fra hjelpeorganisasjoner. Utfordringen er at hjelpen er begrenset og stadig minkende. Dette gjør at myndighetene i Djibouti mangler ressurser og kapasitet til å dekke de humanitære behovene i landet.

Det ankommer få nye flyktninger til Djibouti, men landets myndigheter følger urolighetene i Jemen på den andre siden av Rødehavet med argusøyne. I mange år har flyktningstrømmer gått via Djibouti og Somaliland til Jemen, men man frykter nå at en borgerkrig i Jemen øker faren for nye flyktningstrømmer motsatt vei, noe som vil øke presset på Djiboutis knappe ressurser ytterligere.

FLERE PÅ FLUKT OVER RØDEHAVET

Flere migranter og asylsøkere krysser Rødehavet fra Djibouti og Somalia til Jemen, mange er på jakt etter arbeid og et bedre liv i Saudi-Arabia. I likhet med situasjonen i Middelhavet så man i 2014 en stor økning også i antallet båtflyktninger over Rødehavet. I 2014 ankom 82 000 mennesker Jemen, mens tallet i 2013 var 69 000. Overfarten er organisert av kyniske menneskesmuglere som tar seg godt betalt for å fylle opp skrøpelige farkoster med flest mulig mennesker. I 2014 døde 246 båtflyktninger på vei over Rødehavet til Jemen, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Men det er grunn til å tro at mørketallene er store. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	83,4
Nye flyktninger fra Egypt i 2014	3 365
Totalt antall flyktninger fra Egypt	26 700
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Egypt fra andre land	261 721
Frivillige tilbakevendinger til Egypt i 2014	-
Asylsøkere fra Egypt til Norge i 2014	36
Tall ved inngangen til 2015	

FLYKTNINGER BAKERST I KØEN

Den politiske situasjonen har vært turbulent i Egypt etter revolusjonen i januar 2011, som endte med at diktatoren gjennom 30 år, Hosni Mubarak, måtte gå av. Et islamistisk styre med bakgrunn i Det muslimske brorskapet kom til makten da Mohamed Mursi vant presidentvalget og ble landets første folkevalgte president i juni 2012. Men en kraftig forverring av økonomien og sikkerhetssituasjonen førte til uro.

AVSATTE PRESIDENT MURSI

I juli 2013 avsatte hæren president Mursi etter at millioner hadde gått ut i gatene for å demonstrere mot Det muslimske brorskapet. Islamistene opprettet en protestleir og krevde gjeninnsettelse av president Mursi. I august 2013 ble leiren oppløst med vold og rundt 800 mennesker skal ha blitt drept. Anslagsvis 16 000 skal ha blitt fengslet. Egypt fikk et nytt regime dominert av det militære da tidligere forsvarsjef og general Abdel Fattah al-Sisi ble president i juni 2014. Menneskerettighetssituasjonen i landet er nå verre enn noen gang.

140 000 SYRISKE FLYKTNINGER

Egypt har ikke utviklet prosedyrer og institusjoner for mottak av flyktninger og asylsøker selv om de har undertegnet Flyktningkonvensjonen. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har signert en avtale med myndighetene og har ansvaret for registrering og behandling av asylsøknader.

Den største gruppen flyktninger i Egypt kommer fra Syria. Det er nå 140 000 syrere i landet. Sudanese utgjør den største gruppen av asylsøkere. Av 25 000 asylsøkere kommer 15 000 fra Sudan, ifølge UNHCR.

Myndighetene garanterer flyktninger en viss tilgang til offentlige utdannings- og helsetjenester. Men de som har kroniske sykdommer og behov for rehabilitering, får ikke hjelp. Når det gjelder utdanning, er det allerede overfylte klasserom og stor mangel på lærere, og flyktningene står bakerst i køen.

FLERE VIL KRYSSSE MIDDELHAVET

Den politiske ustabiliteten gjør også flyktning- og asylpolitikken mer uforutsigbar. Det er mer trakassering av flyktninger, og de blir beskyldt for å ta fra egypterne jobber. Syriske flyktninger sier de føler at mediene har bygget opp under fordommer mot dem, ifølge Daily News Egypt.

UNHCRs regionale direktør Mohamed Dayri sier at den største utfordringen for flyktninger i Egypt er den vanskelige økonomiske situasjonen etter revolusjonen i 2011, ifølge Daily News Egypt.

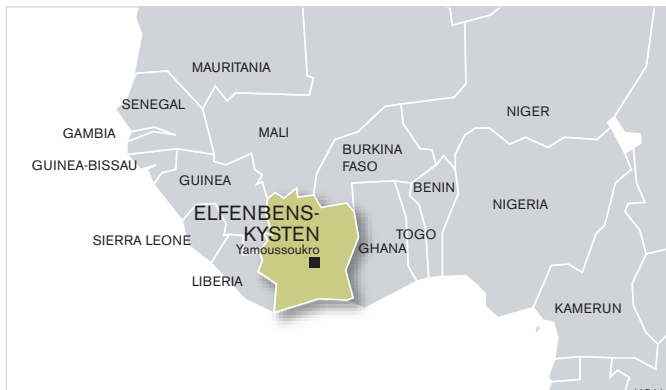
Amnesty har observert en økning av syriske flyktninger som forsøker å krysse Middelhavet for å komme til Europa. I april ble 140 flyktninger, av dem 68 barn, arrestert og holdt i varetekt på en politistasjon etter at de forsøkte å krysse Middelhavet med båt. Fra januar til november 2014 ble 150 flyktninger fra Syria ulovlig deportert fra Egypt, ifølge Amnesty.

BRUDD PÅ MENNESKERETTIGHETENE

Human Rights Watch (HRW) har bedt Egypts vestlige allierte om å fordømme det de kaller «den mest dramatiske reverseringen av menneskerettigheter i landets moderne historie under president Abdel Fattah al-Sisi». Flere hundre er blitt dømt til døden i tvilssomme rettsprosesser og stadig flere sivile stilles for militær domstol.

En ny lov fra november 2014 skjerper kontrollen over sivilsamfunnet. Alle organisasjoner skal registreres, og myndighetene har rett til å stanse internasjonal finansiering av organisasjoner ut fra kriterier som ifølge myndighetene skal ivareta den nasjonale sikkerheten.

Forsamlings- og ytringsfriheten er også satt under press og flere tusen menneskerettighetsforkjempere og kritikere av regimet er fengslet. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	20,8
Nye flyktninger fra Elfenbenskysten i 2014	2 027
Totalt antall flyktninger fra Elfenbenskysten	85 398
Internt fordrevne	Minst 300 900
Flyktninger i Elfenbenskysten fra andre land	2 594
Frivillige tilbakevendinger til Elfenbenskysten i 2014	12 362
Asylsøkere fra Elfenbenskysten til Norge i 2014	9

Tall ved inngangen til 2015

SPENT FORAN VALGET

Situasjonen i Elfenbenskysten har stabilisert seg etter volden som fulgte etter valget i 2010. Flesteparten av de rundt én million ivorianerne som ble fordrevet, har nå returnert. Men de politiske spenningene er fortsatt til stede. Frem mot presidentvalget høsten 2015 har retorikken mellom regjeringen og opposisjonen hardnet til.

Mistillit mellom lokalsamfunn, etniske grupper og politiske grupperinger er et vedvarende problem i Elfenbenskysten. Uløste spørsmål knyttet til landrettigheter på grunnlag av etnisitet, er fremdeles en kjerne til konflikt.

NEDGANGSTID OG KONFLIKT

Etter flere tiår med fred, stabilitet og økonomisk vekst, ble Elfenbenskysten rammet av økonomisk krise på 1980-tallet. Nedgangstidene førte til økt skepsis mot arbeidsinnvandrere og ga grobunn for politisk populisme, som spilte på etniske motsetninger mellom det muslimdominerte nord og det overveiende kristne sør. I 1998 kom en landlov som ga kun innfødte ivorianere rett til å eie land, og spenningene økte.

Mislykkede kuppforsøk og uroligheter markerte starten på borgerkrigen i 2002, og landet ble splittet i et regjeringskontrollert sør og et opprørskontrollert nord. I 2007 ble det inngått en fredsavtale, men mot slutten av 2010 brøt det på nytt ut væpnet konflikt. Det skjedde da president Laurent Gbagbo, som står sterkest i sør, nektet å gi fra seg makten til den internasjonalt anerkjente valgvingeren, Alassane Quattara, som har flest tilhengere i nord. Konflikten i 2010 kulminerte i kamphandlinger og vold som drev opptil én million mennesker på flukt. Majoriteten har nå vendt tilbake til sine hjemsteder.

SKJØR SAMEKSISTENS

Til tross for en bedring av sikkerhetssituasjonen, er det fortsatt sporadiske angrep og vold mot sivile. Det gjelder først og fremst

nord og vest i landet. Spesielt i returområdene er det en sårbar sameksistens mellom ulike folkegrupper. Der er det også væpnede grupper og stor tilgang til våpen. Uten tiltak som tilgodeser alle folkegrupper og et kontinuerlig fokus på å styrke samholdet på tvers av ulike grupper, kan konflikten blusse opp igjen.

POLITISK DIALOG

Til tross for krass retorikk og dyp uenighet mellom regjeringen og opposisjonen er det flere tegn på vilje til politisk dialog i Elfenbenskysten. Et uttrykk for det er samarbeidet mellom opposisjonen og president Ouattaras parti når det gjelder sammensetningen av valgkomiteen. En avgjørende faktor i krisen etter valget i 2010 var at valgkomiteen ble oppfattet som partisk og som støttespillere til daværende president Gbagbo. Ved valget høsten 2015 er Gbagbo opposisjonens presidentkandidat, til tross for at han er fengslet og skal stilles for den internasjonale straffedomstolen i Haag.

VIKTIGE IDENTITETSPAPIRER

Mangelen på identitetspapirer utgjør fortsatt et stort problem i Elfenbenskysten, hvor tilgangen til rettigheter som skolegang og helsehjelp er avhengig av at man kan fremvise identitetspapirer. Et av kjernespoørsmålene under konflikten har vært hvem av landets innbyggere som skulle defineres som genuine ivorianere, og dermed få utstedt nasjonale identitetskort.

Under konflikten etter valget i 2010 ble mange arkiver ødelagt, og barn som ble født på flukt har aldri blitt registrert. Resultatet er at titusener regnes som statsløse, uten mulighet til å delta i samfunnet på lik linje med andre. Myndighetene har nå økt innsatsen for å utstede identitetspapirer til dem som mangler det. Likevel gjenstår et stort arbeid før rettighetene til de internt fordrevne er oppfylt på lik linje med resten av befolkningen. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	6,5
Nye flyktninger fra Eritrea i 2014	65 561
Totalt antall flyktninger fra Eritrea	416 739
Internt fordrevne	Inntil 10 000
Flyktninger i Eritrea fra andre land	2 899
Frivillige tilbakevendinger til Eritrea i 2014	-
Asylsøkere fra Eritrea til Norge i 2014	2 882
Tall ved inngangen til 2015	

TALLET PÅ FLYKTNINGER ØKER

I over ett tiår har et stadig økende antall unge mennesker flyktet fra Eritrea for å unngå militærtjeneste og undertrykkelse. Det er også stor fattigdom og få muligheter for jobb og utdanning. I 2014 steg tallene på nye flyktninger fra Eritrea dramatisk, både i nabolandene og i Europa.

I nabolandet Etiopia har økningen vært markant med mer enn 33 000 nye eritreiske flyktninger i løpet av 2014. Bare i oktober måned krysset over 5000 eritreere grensen til Etiopia, mot et gjennomsnitt på 2000 per måned de ni første månedene i 2014, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Om lag 90 prosent av de som ble registrert i oktober, var mellom 18 og 24 år gamle. Samme måned ankom 78 mindreårige barn uten foreldre. Ved utgangen av 2014 var rundt 110 000 eritreere flyktninger i Etiopia, ifølge UNHCR.

Trenden i nabolandene gjenspeiles også i flyktningestatistikken i Europa. I løpet av de ti første månedene i 2014, ble tallet på eritreiske asylsøkere i Europa nesten tredoblet sammenlignet med året før. I midten av november 2014 hadde nesten 37 000 eritreere søkt tilflukt i 38 land i Europa siden begynnelsen av året, sammenlignet med omlag 13 000 i løpet av hele 2013. I tillegg mistet mange livet under den færefylte ferden over Middelhavet. UNHCR rapporterte at 22 prosent av alle asylsøkere som ankommer med båter til Italia, var fra Eritrea. Dette gjør eritreere til den nest største gruppen etter syrere.

MILITÆRTJENESTEN VIKTIGSTE FAKTOREN

Til tross for betydelige investeringer etter uavhengigheten i 1993, kan Eritrea ennå ikke tilby grunnskoleutdanning for alle barn. Kun 31 prosent av barn i skolealder fullfører grunnskolen, ifølge Unicef. Tallet på ungdom som fullfører videregående utdanning er derfor svært lavt. For ungdom som aldri har fått skolegang eller har drop-

pet ut av skolen, er sannsynligheten svært stor for at de blir innlemmet i militærtjenesten.

Til tross for fredsavtalen fra 2000 har Etiopia og Eritrea ikke klart å bli enige om hvor grensen mellom landene skal gå. Den uløste grensekonflikten brukes for å legitimere den omfattende militære mobiliseringen i Eritrea og landet beskriver selv situasjonen som «ikke krig-ikke fred». Den obligatoriske militærtjenesten ble innført i 1995 og innebærer at alle eritreere i alderen 18-40 må gjennomgå 18 måneder med trening. Men i forbindelse med innføringen av regjeringens program for økonomisk utvikling «Wefri Warsai Yika'alo» i 2002 ble militærtjeneste på ubestemt tid institusjonalisert. Resultatet er at mange eritreere tilbringer mesteparten av sitt yrkesaktive liv i tjeneste for staten. En rapport til FNs menneskerettighetsråd i mai 2014 konkluderer at «siden lengden på verneplikten i Eritrea er av ubestemt natur, utgjør det i realiteten tvangsarbeid (...)»

BEGRENSEDE HUMANITÆRE RESSURSER

De humanitære ressursene i nabolandene er satt under press på grunn av det økende antallet flyktninger fra Eritrea. Det betyr at utdanningsprogrammer og andre tiltak som kan gi de unge flyktningene håp for framtiden, ikke kan inkludere alle som trenger det. Dette øker risikoen for at mange velger å fortsette flukten ved å ta den farlige ruten gjennom Sudan og Libya med håp om å nå Europa. Mange av disse blir ofre for skruppelløse og brutale menneskesmuglere.

SØKER ASYL I NORGE

I 2014 søkte 2900 eritreere om asyl i Norge, det vil si hver fjerde av alle asylsøkerne i løpet av året. Både i 2013 og 2014 var eritreerne den største gruppen asylsøkere til Norge. 14 prosent av de eritreiske asylsøkerne i 2014 var enslige mindreårige, det vil si under 18 år. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	96,5
Nye flyktninger fra Etiopia i 2014	7 755
Totalt antall flyktninger fra Etiopia	148 254
Internt fordrevne	397 200
Flyktninger i Etiopia fra andre land	663 648
Frivillige tilbakevendinger til Etiopia i 2014	466
Asylsøkere fra Etiopia til Norge i 2014	375

Tall ved inngangen til 2015

FLYKTNINGER FRA MANGE LAND

Sikkerhetssituasjonen i Etiopia er relativt stabil, men landet er sterkt påvirket av konfliktene og de vanskelige utfordringene i nabolandene Somalia, Sør-Sudan og Eritrea. 2015 er valgår i Etiopia, men våren 2015 gir opptakten til valget mindre grunn til bekymring enn i tilsvarende situasjoner i andre land i regionen.

Etiopia er et land med stor økonomisk vekst og har kommet langt i å nå tusenårsmålene, spesielt innenfor helse. Samtidig gir menneskerettighetssituasjonen grunn til bekymring.

Hovedkvarteret til Den afrikanske union (AU) i hovedstaden Addis Abeba setter Etiopia i sentrum for politiske begivenheter og beslutninger på kontinentet.

Etiopia var et av de første landene som signerte Kampalakonvensjonen, men har ennå ikke ratifisert den. Myndighetene i landet er, spesielt gjennom Administrasjonen For Flyktninger og Retur (ARRA), sterkt involvert i hjelpeinnsatsen for flyktninger som pågår, og har en viktig koordineringsfunksjon i arbeidet FN og andre humanitære aktører utfører.

STØRSTE VERTSLAND I REGIONEN

Etiopia grenser til land med store politiske, sosiale og miljømessige utfordringer. Med sin «åpendør-politikk» og den store strømmen av flyktninger fra Sør-Sudan, Somalia, Sudan og Eritrea har Etiopia blitt det største mottakslandet for mennesker på flukt i regionen. Med over 700 000 flyktninger står landets myndigheter overfor store utfordringer i arbeidet med å gi beskyttelse og nødvendig assistanse. Landet mottar flyktninger i ulike områder og fra flere land. Mer enn 13 nasjonaliteter har søkt tilflukt i landet.

I kjølvannet av konflikten i Sør-Sudan som brøt ut i desember 2013, mottok Etiopia mer enn 200 000 flyktninger fra nabolandet i vest i løpet av 2014. De fleste kom inn i Gambella-regionen og

i Assossa-områdene vest i landet. Etiopia er også engasjert i fredsforhandlingene mellom partene i den sørsudanske konflikten gjennom den regionale samarbeidsorganisasjonen IGAD (Intergovernmental Authority on Development).

De store flyktningstrømmene fra flere land har gjort at ARRA, humanitære organisasjoner og FN har åpnet flere leire i Gambella-regionen for å gi beskyttelse og dekke flyktningenes grunnleggende behov som husly, mat og rent vann. Hvis man ikke lykkes med å få en endelig slutt på konflikten i Sør-Sudan, er det stor sannsynlighet for at flere vil søke seg over grensen til Etiopia i tiden som kommer.

MANGE ENSLIGE MINDREÅRIGE

I 2014 økte antallet flyktninger som krysset grensen fra Eritrea og inn i Etiopia. Det er spesielt bekymringsverdig at det er et stort antall enslige, mindreårige barn og unge som krysser grensen. Disse befinner seg i en svært sårbar situasjon, og de fleste har ingen plan om eller mulighet til å vende tilbake. En mulig varig løsning kan være omplassering i et tredjeland, noe som ofte skjer via FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), men dette gjelder kun for et begrenset antall personer. Denne situasjonen gjør at mange legger ut på den farlige reisen fra Etiopia mot Europa via kyniske menneskesmuglere. Mange mister livet på vei gjennom Sahara eller under båtreisen over Middelhavet.

INTERNT FORDREVNE

Myndighetene har tatt initiativ til å kartlegge situasjonen for de hundretusener av etiopierne som er fordrevet i eget land. Årsakene til at folk flykter er relatert til både naturkatastrofer og konflikter. Mange har vært fordrevet i lang tid. Myndighetene har gjentatte ganger forsøkt å løse konfliktene i Somali Regional State, men uten resultat. Så langt har man heller ikke lyktes med å finne gode, varige løsninger for de internt fordrevne. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	22,8
Nye flyktninger fra Kamerun i 2014	942,0
Totalt antall flyktninger fra Kamerun	15 817
Internt fordrevne	Minst 40 000
Flyktninger i Kamerun fra andre land	275 880
Frivillige tilbakevendinger til Kamerun i 2014	385
Asylsøkere fra Kamerun til Norge i 2014	16
Tall ved inngangen til 2015	

ØKENDE FLYKTNINGSTRØM

Stor ustabilitet i regionen er årsaken til at Kamerun har mottatt en økende strøm av flyktninger fra nabolandene, i hovedsak fra Den sentralafrikanske republikk (SAR) og Nigeria. Ingen land har tatt imot flere flyktninger fra SAR enn Kamerun. Siden mai 2013 har også stadig flere flyktninger tatt seg over grensen fra Nigeria.

Kamerun har undertegnet Flyktningkonvensjonen av 1951 og OAU-konvensjonen av 1969, som inneholder en utvidet flyktningdefinisjon. Kamerunske myndigheter har høstet stor anerkjennelse for sin «åpen dør»-politikk, og landet spiller nå en hovedrolle i det humanitære hjelpearbeidet for flere hundre tusen flyktninger fra regionen.

FLYKTNINGER FRA SAR

Den lange og uoversiktlige grensen til SAR med 30 ankomstpunkter og et område tilsvarende 50 000 kvadratkilometer skaper store utfordringer for hjelpearbeidet. Dette forsterkes ytterligere av svært dårlige veiforbindelser og mangel på annen infrastruktur i området.

Flyktningene fra SAR har kommet i bølger. Mellom 2006 og 2010 flyktet mange fra kriminelle bander som langt på vei kontrollerte store områder i det nordvestlige SAR. De fleste er nå lokalt integrert og bosatt i over 300 landsbyer i de østlige grenseprovisene i Kamerun. Den neste store bølgen startet i desember 2013 og pågikk gjennom hele 2014, selv om antallet nyankomne flyktninger gikk ned på slutten av året. Denne tilstrømningen skyldtes den utbredte volden og kamphandlingene inne i SAR mellom den muslimskdominerte Seleka-bevegelsen, som mistet makten i SAR januar 2014, og Anti-Balakamilitsen, i hovedsak kristne som gjennomfører hevngangrep mot Seleka.

Over 90 prosent av flyktningene som ankommer Kamerun er muslimer og nomader. Mange menn bringer kvegflokkene sine

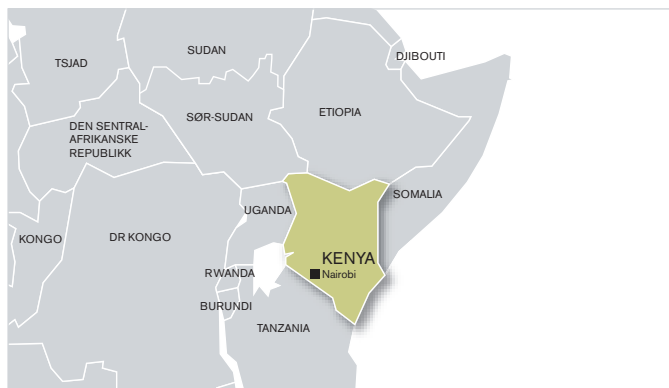
inn i Kamerun og passer på dem der, mens kvinner og barn er i flyktningleirene. Et stort antall har flyktet til fots i uker og måneder før de har kommet til grensen. De er underernærte, og mange er traumatiserte på grunn av vold og direkte angrep fra væpnede grupper under flukten. Det ble i 2014 arbeidet med å flytte flyktningene lenger fra grenseområdene på grunn av sikkerhetssituasjonen. Flere landsbyer ble angrepet av væpnede grupper og presset for penger. Likevel er sikkerhetsutfordringene langt større i nord, i grenseområdene mot Nigeria.

FLYKTNINGER FRA NIGERIA

De første flyktningene fra Nigeria begynte å ankomme Kamerun våren 2013. Innføringen av unntakstilstand i tre delstater i nord-øst og en voldsom opptrapping av angrep på sivile fra Boko Harams side førte til masseflukt. I første omgang internt, men etter hvert tok stadig flere seg over grensene til Niger, Tsjad og Kamerun.

Mange har brukt Kamerun som et midlertidig transittområde. De har kommet over grensen, fått eskorte av kamerunske militære og tatt seg over grensen til Nigeria igjen i et tryggere område. Men dette har blitt vanskeligere siden Boko Haram har tatt kontroll over stadig flere grenselandsbyer. Det har også vært et økende antall angrep inne på kamerunsk territorium, og sikkerhetssituasjonen ble klart forverret høsten 2014 og begynnelsen av 2015. Dermed blir det stadig mer utfordrende å gi ofrene beskyttelse og assistanse. Kamerun har også tatt imot flyktninger fra det såkalte Midtbeltet i Nigeria der det i årevis har kommet til sammenstøt mellom fastboende bønder og kvegeiere.

Det befinner seg asylsøkere fra 35 land i Kamerun. I tillegg til Nigeria og SAR kommer de fleste av disse fra Tsjad, Elfenbenskysten, Republikken Kongo og Rwanda. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	46
Nye flyktninger fra Kenya i 2014	321
Totalt antall flyktninger fra Kenya	11 504
Internt fordrevne	309 200
Flyktninger i Kenya fra andre land	585 363
Frivillige tilbakevendinger til Kenya i 2014	1
Asylsøkere fra Kenya til Norge i 2014	14

Tall ved inngangen til 2015

KREVENDE SIKKERHETSSITUASJON

Sikkerhetssituasjonen er fortsatt preget av terroraksjonen mot Westgate kjøpesenter i 2013, samt påfølgende terrorhandlinger som Al-Shabaab har påtatt seg ansvaret for. Samtidig som asylrommet har blitt mindre, har landet mottatt et stort antall flyktninger fra konflikten i Sør-Sudan.

FÆRRE RETTIGHETER FOR FLYKTNINGER

Kenyanske myndigheter satte i gang operasjonen Usalama Watch i begynnelsen av 2014. Flyktninger bosatt i byer ble bedt om å flytte til landets flyktningeleirer, men det ble også tatt i bruk virkemidler som arrestasjoner og tvangsflytting av antatte flyktninger til leirene, eller deportering til Somalia. Mange av flyktningene ble mistenkeliggjort og flere konspirasjonsteorier sirkulerte om deres involvering i terrorhandlinger i landet. Operasjonen ble sterkt kritisert av det internasjonale samfunnet. Bakgrunnen var den spente sikkerhetssituasjonen, stadige terrorangrep og trusler fra Al-Shabaab, som vil straffe kenyanske myndigheter fordi de støtter de militære operasjonene mot Al-Shabaab inne i Somalia.

En kontroversiell revidering av sikkerhetsloven som ble vedtatt i desember 2014, setter rettighetene til hundretusenvis av flyktninger i landet i fare ved at den begrenser antallet flyktninger til 150 000. Den krever også at asylsøkere skal oppholde seg i leirer. Per mars 2015 var det over 370 000 flyktninger i Kenya, et antall som sannsynligvis vil stige på grunn av konflikten i Sør-Sudan.

FLYKTNINGER FRA SØR-SUDAN OG SOMALIA

Konflikten i Sør-Sudan, som brøt ut i desember 2013, gjorde Kenya til vertsland for et stort antall sør-sudanske flyktninger i 2014. Kapasiteten for nyankomne i Kakuma-leirene er sprengt,

og de humanitære behovene for grunnleggende tjenester er store. Det store antallet barn på flukt gjør at det også er behov for tilpassede aktiviteter og tjenester som gir trygghet, utvikling og beskyttelse. Flyktningene fra Sør-Sudan utgjør nå den største befolkningsgruppen i Kakuma, etterfulgt av somaliere.

I Dadaab bor det primært somaliske flyktninger. I 2014 utførte FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) en verifisering av antallet som bor i leirene ved bruk av biometrisk dataregistrering. Antallet man tidligere trodde bodde i Dadaab, ble da redusert ettersom man fikk bukt med dobbeltregistreringer.

En trepartsavtale om retur av flyktninger fra Kenya til Somalia mellom UNHCR og kenyanske og somaliske myndigheter ble signert i november 2013. Avtalen skal sikre at returen er frivillig, at det finnes mottakelseskapasitet i Somalia, samt at flyktningene returnerer til sitt opprinnelige hjemsted. Dette har imidlertid vært vanskelig å få til i praksis da flyktningene har hatt andre ønsker, og kapasiteten og viljen til å gjennomføre avtalen har vært begrenset. Mot slutten av 2014 startet de første assisterte returene fra Dadaab i Kenya til Somalia.

FLERE INTERNT FORDREVNE

I 2014 ble flere mennesker drevet på flukt internt i Kenya. Spesielt i de nordøstlige områdene på grensen mot Somalia og Etiopia har en kronisk usikker matsituasjon, samt interne stridigheter ført til at folk er drevet på flukt. I tillegg til den interne konflikten har området vært offer for terrorangrep, ofte rettet mot den kristne befolkningen i området. Dette har medført store utfordringer for humanitære aktører i deres arbeid for å gi nødvendig bistand. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	69,4
Nye flyktninger fra DR Kongo i 2014	44 059
Totalt antall flyktninger fra DR Kongo	584 133
Internt fordrevne	2 756 600
Flyktninger i DR Kongo fra andre land	120 938
Frivillige tilbakevendinger til DR Kongo i 2014	25 150
Asylsøkere fra DR Kongo til Norge i 2014	15
Tall ved inngangen til 2015	

SVEKKET HÅP OM STØRRE STABILITET

Sikkerhetssituasjonen i Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo) har ikke blitt bedre det siste året. Dette til tross for at det i 2013 ble signert en regional rammeavtale for fred, sikkerhet og samarbeid, og FNs mandat til å slå ned på væpnede grupper ble utvidet. Lokale konflikter mellom ulike væpnede, etniske grupper og regjeringshæren tvinger folk til å flykte igjen og igjen.

I 2014 førte nye kamphandlinger til at flere hundre tusen mennesker ble drevet på flukt i Nord- og Sør-Kivu. Sivilbefolkningen i og rundt byen Beni har siden oktober 2014 levd i konstant frykt for sine liv, etter at den ugandiske opprørsgruppen ADF-NALU brutalt massakrerte flere hundre mennesker uten annet mål enn å skape kaos.

HUMANITÆR KRISE

DR Kongo har enorme naturressurser, men er et av verdens minst utviklede land. Etter flere tiår med manglende politisk styring og statlig tilstedeværelse har vold og kamphandlinger om naturressurser og kontroll over områder kunnet fortsette. Skiftende allianser mellom væpnede grupper har ført til at store områder er utenfor regjeringens kontroll.

Myndighetene har liten evne til å beskytte sivilbefolkningen mot overgrep fra væpnede grupper. Dette fører til alvorlige brudd på menneskerettighetene og en svært kompleks humanitær krise. Ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) er om lag 2,8 millioner kongolesere internt fordrevet. En million mennesker ble drevet på flukt i landet bare i 2014. Levekårene for internt fordrevne er svært vanskelige, og behovet for nødhjelp er stort.

BARN OG KVINNER UTSATT

Det finnes ingen jobbmuligheter for unge, noe som bidrar til at mange lar seg verve til væpnede grupper. Barn tvinges ut av skolen

på grunn av kamphandlinger, og mange blir også tvangsrekruttert til væpnede grupper. Volden er ekstrem, og seksuelle overgrep er svært utbredt og brukes som krigsstrategi. I 2014 ble nye steg tatt for å få bukt med seksuell vold, inkludert straffefølgelse av flere høyerestående offiserer og erstatning til ofrene. Likevel førte økningen i kamphandlingene til at antallet voldtekter økte i 2014.

Selv om DR Kongo har store interne problemer, er landet vertsland for flyktninger fra flere naboland. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) huser landet om lag 1 18 000 flyktninger fra blant annet Den sentralafrikanske republikk og Rwanda.

På grunn av den svært utfordrende sikkerhetssituasjonen, som også har ført til økt vold mot hjelpearbeidere, omfattende byråkrati, samt generelt dårlig infrastruktur, er det vanskelig for FNs fredsbevarende styrker og hjelpeorganisasjoner å nå frem til de mest sårbare.

FARE FOR MER VOLD

Økt internasjonalt engasjement ga håp om bedring i DR Kongo i 2013, et håp som nå er svekket. FNs fredsbevarende styrker har ikke oppnådd det som var forventet og de gjenværende væpnede gruppene har ikke blitt avvæpnet. I mangel av positiv utvikling viser det internasjonale samfunnet stadig mindre interesse for DR Kongo, samtidig som den kongolesiske regjeringen stiller seg mer kritisk til tilstedeværelsen av FNs fredsbevarende styrker i landet.

I 2016 er det presidentvalg i DR Kongo, og regjeringen har begynt valgforberedelsene. Det har allerede vært mange demonstrasjoner på grunn av et lovforslag som ville ha tillatt president Kabila å sitte med makten utover den lovmessige perioden. Flere titalls demonstranter har blitt drept av politiet. Dette er et signal om at situasjonen raskt kan bli forverret etter hvert som valget nærmer seg. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	4,4
Nye flyktninger fra Liberia i 2014	205
Totalt antall flyktninger fra Liberia	15 922
Internt fordrevne	23 000
Flyktninger i Liberia fra andre land	38 641
Frivillige tilbakevendinger til Liberia i 2014	-
Asylsøkere fra Liberia til Norge i 2014	11
Tall ved inngangen til 2015	

EBOLA STANSET TILBAKEVENDING

Liberia hadde så vidt kommet seg opp i knestående etter 14 år med borgerkrig da en uventet fiende angrep landet i mars 2014. Denne gangen ble ikke befolkningen angrepet av menn med macheter og kalashnikov, men av et usynlig virus. Fanget i dramaet var 40 000 flyktninger fra Elfenbenskysten.

ET HELSEVESEN I RUINER

Etter tiår med krig, anarki og økonomisk kaos kunne ebolaviruset knapt funnet et mer sårbart offer. Helsevesenet i Liberia var i en elendig forfatning allerede før ebolaepidemien rammet, og befolkningen hadde liten tillit både til myndigheter og utenlandske hjelpearbeidere. Dette var en dødelig kombinasjon, siden kampen mot viruset måtte vinnes med informasjon om hvordan man best kunne unngå å bli smittet.

Med 4600 døde som følge av epidemien har Liberia det høyeste dødstallet av alle landene som ble rammet. Den eksplosjonsartede spredningen sommeren 2014 førte til panikk, og mange av de mest ressurssterke med forbindelser i utlandet forlot landet. De fleste søkte seg til andre afrikanske land eller USA. Utenlandske statsborgere evakuerte også fra Liberia i stort antall.

FLYKTNINGER I LIMBO

Borgerkrigen i nabolandet Elfenbenskysten i 2010 og 2011 drev mer enn 200 000 mennesker på flukt over grensen til Liberia. Mange har siden vendt tilbake etter hvert som forholdene i hjemlandet har stabilisert seg. Ved inngangen til 2014 befant de fleste av de gjenværende 50 000 flyktningene seg i fire flyktningleirer, mens resten bodde hos vertsfamilier. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) hadde ambisiøse planer for frivillig tilbakevending i 2014, og pågangen fra flyktninger som ønsket å vende tilbake var stor. Nesten 9000 flyktninger hadde rukket å reise hjem, og en av de fire flyktningleirene hadde allerede blitt stengt da ebolautbruddet satte en midlertidig stopper for hele operasjonen.

I juni 2014 så det imidlertid ut til at det verste var over, og ytterligere 3000 flyktninger kunne vende tilbake, men en måned senere kom et stort tilbakeslag med en eksplosiv økning i antallet nye ebolasmittede. Elfenbenskysten hadde så langt vært spart for ebolautbrudd, og myndighetene i landet var livredde for at flyktningene skulle bringe smitten med seg tilbake til hjemlandet. Derfor ble en konvoi med 400 flyktninger stanset på grensen og tvunget til å returnere, og all tilbakevending ble satt på hold på ubestemt tid.

KAMPEN MOT VIRUSET

Det ble gjort en heroisk innsats for å holde smitten unna de tett befolkede flyktningleirene, og arbeidet bar frukter ved at ikke en eneste flyktning ble smittet. Våren 2015 var epidemien på kraftig retur og myndighetene håper å kunne markere at Liberia er ebola-fritt i løpet av mai. Men ingen tør å senke skuldrene før også de to nabolandene Guinea og Sierra Leone har fått bukt med epidemien. Frykten lurte også i bakgrunnen for at regntiden på nytt skal bidra til en oppblomstring av smitten, som den gjorde i 2014.

I februar 2015 ble grensene mellom Liberia og Elfenbenskysten igjen åpnet, og måneden etter ble UNHCR enig med liberiske- og ivorianske myndigheter om at man i løpet av året skal ta sikte på at 15 000 flyktninger skal kunne vende tilbake når Elfenbenskysten gir endelig klarsignal.

USIKKER FREMTID

FNs fredsbevarende styrke i Liberia, UNMIL, skal etter planen begynne å trekke seg ut i 2016. Mange er imidlertid bekymret for sikkerhetssituasjonen i landet når dette skjer, ikke minst på grunn av at freds- og forsoningsprosessen har vært mangelfull. I kulissene finnes mange av de tidligere krigsherrene som fortsatt har sentrale roller i det liberiske samfunnslivet. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	6,3
Nye flyktninger fra Libya i 2014	1 195
Totalt antall flyktninger fra Libya	8 087
Internt fordrevne	Minst 400 000
Flyktninger i Libya fra andre land	36 868
Frivillige tilbakevendinger til Libya i 2014	-
Asylsøkere fra Libya til Norge i 2014	100

Tall ved inngangen til 2015

INNGANGSPORT TIL EUROPA

Vold og politisk kaos har preget Libya etter at landets diktator Muammar al-Gaddafi ble styrtet i 2011. Hundretusener av libyere er på flukt i eget land, og Libya er blitt et stadig viktigere transitland for flyktninger og migranter på vei til Europa.

FAREFULL FERD MOT EUROPA

Lørdag 7. februar 2015 la fire gummibåter ut fra land i kystbyen Garabouli i Libya. Båtene var fulle av mennesker fra ulike afrikanske land, og målet var Italia. Dagen etter mottok den italienske kystvakten et nødansrop fra en av båtene. Fly og patruljebåter ble sendt ut, og om lag 100 mennesker ble reddet. Men 300 mistet livet i forsøket på å komme seg til Europa.

Denne tragiske hendelsen er en av mange og inngår i en dyster statistikk som forteller om en økende strøm av flyktninger og migranter over Middelhavet. Mer enn 200 000 mennesker krysset Middelhavet i 2014 på jakt etter trygghet og et bedre liv i Europa. Om lag 3500 mistet livet på havet.

FLYKTNINGER OG MIGRANTER

Blant dem som forsøker å ta seg over Middelhavet, er det både flyktninger fra krig og konflikt og fattige migranter på jakt etter et bedre liv. En stor andel er flyktninger fra Syria og Eritrea, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

Lovløshet og politisk uro har gjort Libya til det viktigste utgangspunktet for dem som forsøker å komme seg til Europa via sjøveien. Menneskesmuglere har fritt spillerom i landet, og de tjener store summer på å sende desperate mennesker ut på det som blir kalt den dødeligste havoverfarten i verden.

FRA VONDT TIL VERRE

Situasjonen i Libya har gått fra vondt til verre siden motstandere av Muammar al-Gaddafi styrtet diktatoren høsten 2011. Et utall

våpnede militsgrupper er i aksjon i ulike deler av landet, og det har ikke vært mulig å få etablert en styringsdyktig regjering. Den internasjonalt anerkjente regjeringen som ble valgt sommeren 2014, holder til i byen Tobruk nordøst i Libya. I hovedstaden Tripoli sitter en rivaliserende regjering, som består av en sammenlutning av islamistiske grupper.

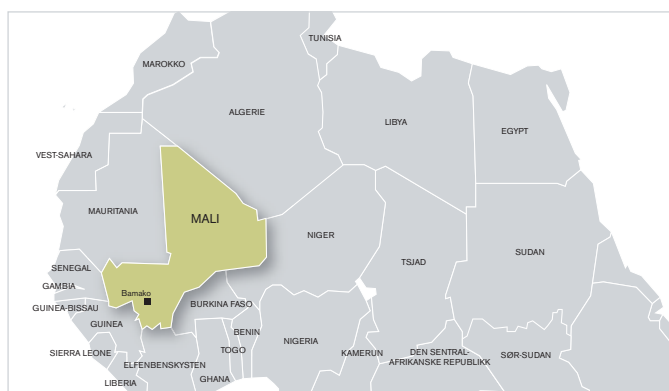
Den islamske staten (IS) er blant dem som utnytter det politiske kaoset i Libya. Grupper tilknyttet IS er aktive flere steder, og organisasjonen har særlig godt fotfeste øst i landet. Tilstedeværelsen av IS i Libya har skapt frykt for at den islamistiske terrororganisasjonen vil forsøke å smugle terrorister til Europa blant båtflyktningene fra Syria.

HUNDRETUSENER PÅ FLUKT

Den omfattende volden som har preget Libya de siste årene, har fordrevet mange libyere fra sine hjem. I begynnelsen av 2015 førte en opptrapping av kamphandlinger i det østlige Libya til nye strømmer av internt fordrevne. Noen flyktet for fjerde eller femte gang, ifølge UNHCR. Organisasjonen anslo at de nye urolighetene brakte tallet på internt fordrevne i Libya opp i om lag 400 000.

Mange libyere har også flyktet ut av landet, blant annet til nabolandet Tunisia. Siden libyere kan reise inn i Tunisia uten visum, er det imidlertid ingen som har oversikt over hvor mange flyktninger det dreier seg om.

I begynnelsen av 2015 ble det gjennomført flere forhandlinger mellom de stridende partene i Libya, med bistand fra FN. Hovedmålet for forhandlingene var å få dannet en samlingsregjering og å få til en våpenhvile som kan gjøre det mulig for flyktninger og internt fordrevne å vende hjem. Det er imidlertid liten optimisme når det gjelder mulighetene for en snarlig fredelig løsning på konfliktene i dette voldsherjede landet. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	15,8
Nye flyktninger fra Mali i 2014	16 286
Totalt antall flyktninger fra Mali	151 514
Internt fordrevne	Minst 61 600
Flyktninger i Mali fra andre land	15 832
Frivillige tilbakevendinger til Mali i 2014	20 961
Asylsøkere fra Mali til Norge i 2014	11
Tall ved inngangen til 2015	

FORTSATT SPENT I NORD

På det meste var over en halv million mennesker drevet på flukt i Mali i 2013. 150 000 hadde krysset grensen til nabolandene, i første rekke Mauretania, Niger og Burkina Faso, mens 350 000 var internt fordrevne. Sikkerhetssituasjonen i Mauretania, det sørlige Algerie, Mali, Burkina Faso og Niger henger sammen. Maktvakuum, korrupsjon og dårlig styresett er en eksplosiv blanding i en etnisk sammensatt og komplisert region der grensene er trukket med linjal. Mali og nabolandene Niger og Burkina Faso er blant verdens 15 fattigste land, ifølge FNs utviklingsindeks.

OPPRØRET STARTER

I 2011–2012 opplevde regionen tørke og ekstrem matmangel. Sammen med årtier med marginalisering av nordområdene i Mali og plutselig tilgang til store mengder våpen etter Muammar Gaddafis fall i Libya utløste dette tuaregoppstanden i januar 2012. Bare måneder senere hadde islamistiske grupper tatt kontroll over opprøret og satt tuaregenes egen organisasjon MNLA (Bevegelsen for nasjonal frigjøring av Azawad) på sidelinjen. Frem til den franske intervensjonen i januar 2013 var Mali i praksis delt i to – islamistene kontrollerte nord og regjeringen sør.

VALG OG FORHANDLINGER

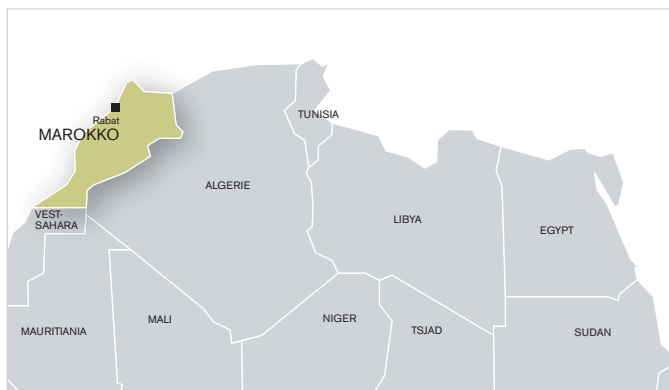
Etter at de franske styrkene hadde drevet ut islamistene fra byene i nord, vedtok Sikkerhetsrådet å sende FN-styrker til Mali. Dette ble avgjørende for at presidentvalget kunne bli avholdt i august 2013. I forkant av valget hadde regjeringen forhandlet frem en fredsavtale med opprørsgruppen MNLA. Men utover høsten 2013 og i mai 2014 kom det til nye kamphandlinger mellom tuaregoppørerne, islamistiske grupper og maliske soldater som en reaksjon på det MNLA mente var dårlig oppfølging av fredsavtalen og spørsmål knyttet til økt selvstyre i nord. I september

2014 møttes partene til samtaler i Alger, men prosessen møtte raskt kritikk for ikke å involvere sivilsamfunnet og spesielt de internt fordrevne på en inkluderende måte. Voldshandlinger, som også involverte islamistiske grupper, fortsatte utover høsten 2014. Men i februar 2015 undertegnet regjeringen en våpenhvile-avtale med en allianse bestående av seks opprørsgrupper. Disse forhandlingene ble støttet av FN, og håpet er at situasjonen i nord kan stabiliseres. Men per midten av mars i 2015 har partene fremdeles ikke undertegnet en fredsavtale.

VANSKELIG SIKKERHETSSITUASJON

Selv om regjeringen har reetablert tilstedeværelse i byene Gao, Timbuktu og Kidal i nord, er den statlige tilstedeværelsen på landsbygda svært svak. Generell usikkerhet, landminer, kriminelle bander og væpnede grupper skaper store problemer for sivilbefolkningen og for mulighetene til å gi humanitær assistanse. Rundt halvparten av de internt fordrevne mangler identifikasjons-papirer, noe som hindrer at de får tilgang til basistjenester. Samtidig ser man tendenser til økende sosiale, økonomiske og sosiale spenninger i flere vertsamfunn.

Mange internt fordrevne synes situasjonen er så vanskelig at de på egenhånd returnerer til nord, men ikke nødvendigvis hjem, til tross for den vanskelige sikkerhetssituasjonen. Antallet internt fordrevne gikk ned fra 256 000 i desember 2013 til 86 000 i oktober 2014. Mange som returnerer, opplever at deres hjem er overtatt av andre eller ødelagt, og i enkelte områder i nord er opptil 90 prosent av befolkningen avhengig av matvarehjelp. Av de maliske flyktningene i nabolandene har få vendt hjem selv om situasjonen der de oppholder seg er svært vanskelig (se landprofilene om Burkina Faso, Niger og Mauretania). ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	33,5
Nye flyktninger fra Marokko i 2014	293
Totalt antall flyktninger fra Marokko	4 756
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Marokko fra andre land	3 048
Frivillige tilbakevendinger til Marokko i 2014	-
Asylsøkere fra Marokko til Norge i 2014	142

Tall ved inngangen til 2015

MÅL FOR FLYKTNINGER OG MIGRANTER

Hvert år forsøker tusenvis av mennesker å ta seg illegalt inn i de spanske enklavene, Melilla og Ceuta, på nordkysten av Marokko. De fleste kommer fra land sør for Sahara, og målet er Europa. Som de eneste europeiske områdene på det afrikanske kontinentet er Ceuta og Melilla attraktive mål for flyktninger og migranter som vil videre til Europa. De to enklavene er omgitt av høye gjerder, men mange klarer å ta seg over gjerdene eller krysse grensen i båt eller ved å legge på svøm. Mange blir imidlertid stoppet, og noen mister livet i forsøket.

KRITIKK AV SPANIA

Spanske myndigheter har fått kritikk for at flyktninger og migranter som har kommet seg inn i Ceuta og Melilla, blir tvunget tilbake til marokkansk territorium uten at det undersøkes om de har behov for beskyttelse. Ifølge kritikerne har dette skjedd i strid med spansk lov.

I 2014 la spanske myndigheter fram et forslag til lovendring for å legalisere denne praksisen. Forslaget ble kritisert av FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR), som framholdt at det brøt med retten til å søke om asyl. Til tross for denne kritikken ble det omstridte forslaget vedtatt i den spanske nasjonalforsamlingen i mars 2015. En økende andel av dem som tar seg inn i Ceuta og Melilla er flyktninger fra krig, vold og forfølgelse i land som Syria. Den sentralafrikanske republikk og Mali, ifølge UNHCR.

OPPHOLDSTILLATELSE TIL MIGRANTER

Et stort antall flyktninger og migranter oppholder seg ulovlig i Marokko. Mange har strandet i landet fordi de ikke har klart å ta seg videre til Europa. Etter å ha fått kritikk for sin dårlige behandling av disse menneskene, gjennomførte Marokko i 2014 en kampanje for å gi illegale migranter mulighet til å bo og jobbe

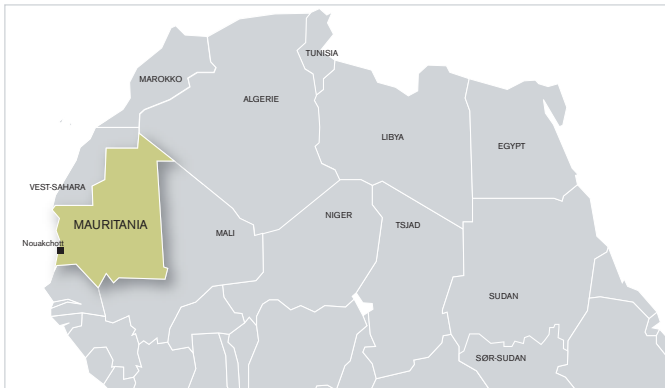
lovlig i landet. Ifølge marokkanske myndigheter resulterte denne kampanjen i at om lag 18 000 migranter fikk innvilget midlertidig oppholdstillatelse i 2014. I 2014 samarbeidet Marokko også med UNHCR om å bedre landets asyllovgivning og styrke systemet for behandling av asylsøknader.

FASTLÅST I VEST-SAHARA

I 2015 er det 40 år siden Spania trakk seg ut av Vest-Sahara. Fri-gjøringsbevegelsen Polisario erklærte Vest-Sahara som selvstendig året etter, men Marokko gjorde krav på området og gikk til militært angrep. Den påfølgende krigen og Marokkos okkupasjon førte til at store deler av befolkningen i Vest-Sahara, saharawiene, ble tvunget på flukt til nabolandet Algerie. Der lever de fortsatt i flyktningleirer. Samtidig har Marokko stimulert til en omfattende tilflytting av marokkanere til Vest-Sahara. Resultatet er at saharawiene nå er i mindretall i den okkuperte delen av Vest-Sahara.

Marokko og Polisario inngikk en våpenhvileavtale i 1991, og FN har arbeidet for å gjennomføre en folkeavstemning om Vest-Saharas status. Planene har imidlertid blitt sabotert av Marokko, som har nektet å la selvstendighet være et alternativ ved en folkeavstemning. Marokko har gjennom mange år fått kritikk for menneskerettighetsbrudd i Vest-Sahara. Menneskerettighetsorganisasjoner har rapportert om en rekke tilfeller der aktivister og andre har blitt utsatt for forfølgelse, fengsling og tortur.

En internasjonal kampanje har tatt til orde for å utvide mandatet til FN's operasjon i Vest-Afrika, MINURSO, til også å omfatte overvåking av menneskerettighetene. Da FN's sikkerhetsråd forlenget mandatet til MINURSO i 2014, var det imidlertid uten en slik utvidelse. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	4,0
Nye flyktninger fra Mauritania i 2014	448
Totalt antall flyktninger fra Mauritania	41 127
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Mauritania fra andre land	76 048
Frivillige tilbakevendinger til Mauritania i 2014	-
Asylsøkere fra Mauritania til Norge i 2014	4
Tall ved inngangen til 2015	

ØRKENSTAT MED Knappe Ressurser

Bare et fåtall av de om lag 70 000 malierne som flyktet til Mauritania i 2012 og 2013 har vendt tilbake til hjemlandet. Ved inngangen til 2015 var situasjonen i Nord-Mali fortsatt så ustabil at det er lite sannsynlig med noen storstilt retur i overskuelig framtid. Heller ikke blant de over 25 000 lengeværende flyktningene fra Vest-Sahara er det grunn til å anta noen snarlig tilbakevending. De fleste av dem har vært i Mauritania siden 1975. I motsetning til flyktningene fra Mali, er saharawiene godt integrerte i lokalsamfunnene og trenger minimalt med bistand fra det internasjonale samfunnet.

FLYKTNINGLEIR I ØRKENEN

Opprøret i Nord-Mali som startet i januar 2012 førte til store flyktningstrømmer, både internt og til nabolandene. Da konflikten var på det mest intense, ankom 1500 flyktninger daglig til Mauritania, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). I samarbeid med myndighetene har UNHCR etablert en leir i Mberra, om lag seks mil fra grensen mot Mali. Forholdene i flyktningeleiren var ekstremt dårlige i starten, men bedret seg i løpet av 2013.

I 2014 huset leiren om lag 50 000 flyktninger. De får nå dekket sine grunnleggende behov for husly, mat, vann, helsetjenester og noe skolegang. I 2015 vil de internasjonale hjelpeorganisasjonene styrke innsatsen innen skole, yrkesopplæring og støtte til inntektsskapende virksomhet.

POTENSIELLE KONFLIKTER

Mberra-leiren ligger i et karrig ørkenområde med stor fattigdom. Lokalbefolkningen utgjør 40 000 mennesker. De er dermed færre enn flyktningene, og mange av dem har i flere år opplevd alvorlig matmangel og dårlige avlinger på grunn av tørke.

I 2014 var det tilløp til konflikt mellom flyktningene og lokalbefolkningen, fordi lokale innbyggere opplevde at flyktningene

fikk tilgang til ressurser og muligheter de selv ikke hadde. Et ukjent antall mauritaniere har utgitt seg for å være maliske flyktninger i håp om å motta sårt tiltrengt humanitær hjelp. I 2014 ble 3600 antatte flyktninger fra Mali fratatt sin flyktningstatus etter idsjekk som avdekket at de var mauritanske statsborgere. Derfor er det viktig med tiltak for å sikre en fredelig sameksistens. I 2015 vil UNHCR iverksette prosjekter som skal tilgodese både de maliske flyktningene og lokalsamfunnene der de bor.

FLYKTNINGER FRA VEST-SAHARA

Marokkos okkupasjon av Vest-Sahara i 1975 førte til at halvparten av den opprinnelige befolkningen, saharawiene, ble drevet på flukt. De fleste flyktet til Algerie, mens en mindre gruppe søkte tilflukt i Mauritania. Mange av saharawiene i Algerie kommer til Mauritania noen måneder i året for å finne arbeid og for å treffe slektninger.

Mellom 1975 og 1979 var Marokko og Mauritania i konflikt om råderetten over Vest-Sahara. Da inngikk Mauritania og frigjøringsbevegelsen i Vest-Sahara en fredsavtale der Mauritania frasa seg alle krav på territorium. Etter det har Mauritania holdt seg nøytral til konflikten i Vest-Sahara.

FORVISTE TILBAKE FRA SENEGAL

I 1989 førte en grensekonflikt med Senegal til at myndighetene i Mauritania forviste titusener av landets ikke-arabiske innbyggere til Senegal, under påskudd av at de egentlig var senegalesere. I årene som fulgte vendte en del tilbake på egen hånd, men de fleste vegret seg av frykt for egen sikkerhet. Da regjeringen i Mauritania i 2007 oppfordret alle til å vende tilbake, økte den frivillige returen. Kort etter iverksatte UNHCR et eget program for frivillig tilbakevending. Da programmet ble avsluttet i 2012 hadde om lag 25 000 mauritaniere blitt repatriert. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	18,5
Nye flyktninger fra Niger i 2014	106
Totalt antall flyktninger fra Niger	1 285
Internt fordrevne	11 000
Flyktninger i Niger fra andre land	77 936
Frivillige tilbakevendinger til Niger i 2014	-
Asylsøkere fra Niger til Norge i 2014	6
Tall ved inngangen til 2015	

TRUES AV KONFLIKTER I NIGERIA

Niger er sterkt berørt av vold og politisk uro i nabolandet Nigeria, der opprørsgruppa Boko Haram kjemper for å etablere en islamistisk stat. Opprørernes brutale framferd har ført til en strøm av flyktninger til Niger og andre land i regionen. Opprørere fra Boko Haram har også gått over grensen og gjennomført angrep inne i Niger.

ØKT FLYKTNINGSTRØM

Etter at det ble innført unntakstilstand i flere delstater i det nordøstlige Nigeria våren 2013, har mer enn 100 000 mennesker flyktet til Niger. Blant flyktningene er både nigerianere og nigerere som har bodd og jobbet i Nigeria.

Til å begynne med fikk de fleste flyktningene hjelp av lokalbefolkningen til å skaffe seg mat og husly. Grunnet en økende flyktningstrøm har det imidlertid vært nødvendig å opprette flere flyktningleirer. Leirene er opprettet både for å gi flyktningene økt sikkerhet og for å gjøre det lettere å yte nødvendig humanitær hjelp. Samtidig har det bidratt til å redusere belastningen strømmen av flyktninger innebærer for lokalbefolkningen.

ANGREP FRA OPPRØRERE

Myndighetene i Niger har lenge fryktet at uroen i Nigeria skal spre seg over grensen. Denne frykten har ikke vært ubegrunnet. I begynnelsen av 2015 gjennomførte opprørere fra Boko Haram en rekke angrep mot sivile i Niger.

Angrepene fra Boko Haram har tvunget mange nigerere til å flykte fra sine hjem. Byen Diffa har normalt om lag 50 000 innbyggere, men etter at den ble angrepet i februar 2015 var den praktisk talt folketom, rapporterte FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

Flere land i regionen er bekymret for spredning av konflikten i Nigeria. Derfor ble det i begynnelsen av 2015 enighet om å etablere en regional militærstyrke på om lag 9000 soldater for

å kjempe mot Boko Haram. Nigers nasjonalforsamling vedtok i februar 2015 å bidra med 750 soldater til denne styrken, som også har styrkebidrag fra Benin, Kamerun, Tsjad og Nigeria.

FLYKTNINGER FRA MALI

Niger har også fått merke følgene av politisk uro og voldelig konflikt i nabolandet Mali. I 2012 førte opprør blant tuareger og islamister nord i Mali til at om lag 50 000 maliere flyktet til Niger. Etter en viss bedring av situasjonen i hjemlandet i 2013, valgte en del flyktninger å vende hjem. Men i 2014 førte nye sammenstøt mellom regjeringsstyrker og opprørere i Mali til at tusener igjen flyktet til Niger.

De maliske flyktningene i Niger bor dels i flyktningleirer og dels i lokalsamfunn nær grensen til Mali. UNHCR bistår maliske flyktninger som ønsker å vende hjem, men har så langt ikke funnet det tilrådelig å legge til rette for organisert tilbakevending i stor skala.

STOR FATTIGDOM

Selv om lokalbefolkningen har vist stor vilje til å hjelpe flyktninger fra Nigeria og Mali, har Niger begrensede ressurser til å bistå flyktningene. Niger er et av verdens fattigste land, og en stor andel av befolkningen lever i en situasjon preget av matmangel, feilernæring og mangel på rent drikkevann. Helsevesenet er dårlig utbygd og sykdomsepidemier er vanlig. Tidvis fører tørke til at situasjonen for befolkningen forverres, og i andre perioder rammes befolkningen av kraftig nedbør og flom.

Niger kom i 2014 på sisteplass på FNs utviklingsprogramms indeks for menneskelig utvikling, Human Development Index. I januar 2015 anslo FN at en fjerdedel av befolkningen hadde behov for humanitær bistand for å klare seg. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	178,5
Nye flyktninger fra Nigeria i 2014	38 494
Totalt antall flyktninger fra Nigeria	121 020
Internt fordrevne	Minst 1 075 300
Flyktninger i Nigeria fra andre land	2 095
Frivillige tilbakevendinger til Nigeria i 2014	-
Asylsøkere fra Nigeria til Norge i 2014	345

Tall ved inngangen til 2015

OPTIMISME ETTER VALGET

31. mars 2015 ringte sittende president Goodluck Jonathan til utfordrer og valgvinger Muhammadu Buhari der han gratulerte med valgseieren og innrømmet nederlag. Det var en viktig telefon som bidro til å avverge vold og kaos som vanligvis oppstår etter valg i Nigeria.

FREDELIG OVERGANG

For første gang siden militærstyret tok slutt i 1999 tapte kandidaten til People's Democratic Party, representert ved sittende president Goodluck Jonathan. Motkandidaten Muhammadu Buhari fra opposisjonspartiet All Progressive Congress, som ledet militærstyret fra 1983–85, er muslim og fra nord, i motsetning til Jonathan, som er kristen og fra sør. Det store spørsmålet i mars 2015 var om en tidligere militærdiktator kunne overta makten på en fredelig måte fra et parti og en mann som i seks år har styrt et av verdens mest korrupte land. Den testen bestod Nigeria, i alle fall i første omgang.

STORMAKT MED UTFORDRINGER

Nigeria er en afrikansk stormakt og har kontinentets største økonomi. Likevel har landet vært preget av uro og vold. Noen av de største utfordringene ligger i at Nigeria er et språklig, kulturelt, etnisk og religiøst lappetepp. Mange håper at tradisjonen med at den til enhver tid sittende president har favorisert sin region og gruppe med samme etniske og religiøse tilhørighet, nå blir brutt. Større grad av inkludering og nasjonal enhet er viktig hvis den nyvalgte presidenten Muhammadu Buhari skal lykkes med sine to hovedmål: Bekjempe Boko Haram og korrupsjonen.

BOKO HARAM

Da 250 skolejenter ble kidnappet i Borno-provinsen nord i Nigeria midt i april 2014, fikk en tidligere lite kjent konflikt plutselig enorm internasjonal oppmerksomhet. At den nigerianske hæren ikke klarte å holde orden i eget hus, skapte overskrifter verden over. Boko Haram trappet opp voldsaksjonene gjennom

hele 2014 og utover vinteren 2015. En økende strøm av nigerianske flyktninger til Niger, Kamerun og Tsjad viste at situasjonen kunne utvikle seg til en regional konflikt. Frykten var ikke ubegrunnet. I løpet av 2014 og begynnelsen av 2015 angrep Boko Haram mål inne i alle nabolandene.

SIVILBEFOLKNING I KLEMME

Langt over én million mennesker er på flukt inne i Nigeria og over 150 000 har krysset grensene til nabolandene Niger, Tsjad og Kamerun. Det er spesielt situasjonen i de nordøstlige delstatene Borno, Yobe og Adamawa som skaper størst bekymring. Allerede i mai 2013 erklærte president Goodluck Jonathan unntakstilstand i disse delstatene. Men Boko Haram fortsatte med systematiske angrep mot sivilbefolkningen, spesielt rettet mot den kristne delen av befolkningen. Hele landsbyer ble brent ned og sivile ble drept eller kidnappet. Mange flyktet til slektninger andre steder i Nigeria, men etter hvert som konflikten spredte seg startet en begynnende flyktningstrøm til nabolandene. Våren 2015 ble Boko Haram jaget ut av flere byer i nordøst takket være militære styrker fra nabolandene.

NORDOMRÅDENE MARGINALISERT

Det nordlige og nordøstlige Nigeria har historisk sett hatt svake bånd til sentralmyndighetene. Disse områdene har alltid vært marginalisert og er det fortsatt. Infrastrukturen er elendig og mobilnettet et nede både i Borno, Yobe og Adamawa. Disse områdene ligger også på bunnen i statistikkene over helsetilbud og utdanningsmuligheter. Håpet er at den nyvalgte presidenten Muhammadu Buhari tar tak i disse utfordringene. Samtidig må han balansere slik at det ikke oppstår ny uro i det tidligere konfliktfylte Niger-deltaet i sør eller det såkalte «Midtbeltet» der spenningen mellom bønder og nomader fortsatt er stor. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	12,1
Nye flyktninger fra Rwanda i 2014	1 063
Totalt antall flyktninger fra Rwanda	89 423
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Rwanda fra andre land	74 045
Frivillige tilbakevendinger til Rwanda i 2014	5 787
Asylsøkere fra Rwanda til Norge i 2014	10

Tall ved inngangen til 2015

FLYKTNINGER FRA DR KONGO OG BURUNDI

I mai 2015 strømmet rundt 27 000 flyktninger inn i Rwanda på grunn av volden i forbindelse med kuppforsøket i Burundi. I 2014 ble 20-årsdagen for folkemordet i 1994 markert gjennom flere arrangementer. De massive overgrepene startet 7. april 1994, og på 100 dager ble 800 000 tutsier og «moderate» hutuer slaktet ned. Over 3,5 millioner flyktet under og etter folkemordet.

VELLYKKET FORSONINGSARBEID

De belgiske koloniherrere hadde forsterket og på mange måter institusjonalisert skillene mellom Rwandas to store etniske grupper, hutuer (85 prosent) og tutsier (14 prosent). Volden, som eksploderte i 1994, var i stor grad iscenesatt av kyniske politikere som spilte på hutuers misnøye etter tiår med politisk avmakt.

Rwanda har etter folkemordet drevet et aktivt og vellykket forsoningsarbeid. Overfylte fengsler gjorde at de tok i bruk en gammel rwandisk rettsordning med 15 000 valgte lokale dommere for å få fortgang i rettsoppgjøret.

TILBAKEVENDING

I juni 2013 opphørte den kollektive gruppebeskyttelsen av rwandere som flyktet fra Rwanda i forbindelse med folkemordet. De fleste flyktningene oppholder seg i nabolandene som i samarbeid med Rwanda og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har utviklet en strategi for at tilbakevendingen skal skje på en fredelig og organisert måte. Det har likevel oppstått noen voldelige episoder.

Fra juli 2013 ble tusenvis av rwandere kastet ut fra Tanzania, og det ble opprettet en mottaksleir like over grensen til Rwanda som i løpet av året mottok 14 517 personer, ifølge Ministry of Disaster Management and Refugee Affairs (MIDIMAR). Det oppsto ikke voldelige episoder i forbindelse med tilbakevendingen i 2014, da 6000 rwandere vendte tilbake, ifølge MIDIMAR.

FLYKTNINGER FRA DR KONGO

Det befinner seg også 84 640 kongolesiske flyktninger i Rwanda fordelt på fem flyktningeleirer. Nesten alle flyktningene som oppholder seg i Rwanda, kommer fra Kongo. Rwanda grenser til Nord-Kivu, som er et av Kongos mest problematiske områder med fravær av statlige institusjoner og infrastruktur. Flere væpnede grupper opererer i området, til tross for at en rammeavtale om fred ble signert av elleve ulike land i regionen i juni 2013.

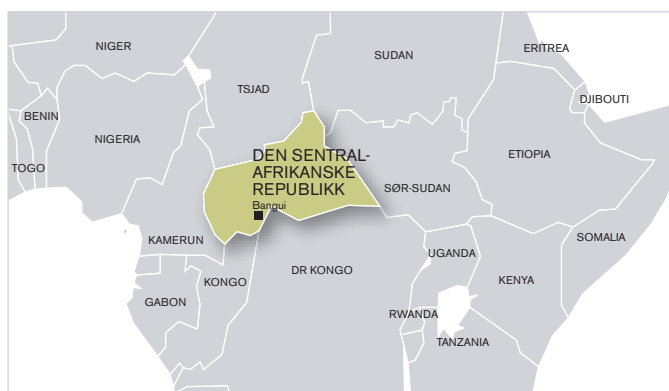
Rwanda har gode mottaksordninger, og flyktningene har tilgang til offentlige tjenester. Spesielt prioriteres utdanning, og flyktningebarn har rett til tolv års gratis skolegang på lik linje med rwandere. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) vil i 2015 prioritere utstedelse av fødselsattest og ID-dokumenter til flyktninger.

RETTSOPPGJØR

Bortsett fra én gjenstående sak fullførte Den internasjonale domstolen for Rwanda (ICTR) arbeidet sitt med å dømme skyldige i folkemordet i løpet av 2014. Ni medskyldige i folkemordet er fortsatt ettersøkt, og ICTR har i samarbeid med FN startet et nytt initiativ for å spore opp disse. To rwandiske menneskerettighetsforbrytere ble dømt i Frankrike og Tyskland i fjor til henholdsvis 25 og 14 års fengsel, ifølge Human Rights Watch (HRW).

ØKONOMISK VEKST

President Paul Kagame er både en elsket og fryktet leder. Han roses for å ha bygd opp landets institusjoner og økonomi, men kritiseres for å være autoritær og å ikke tolerere opposisjon. I de siste årene har Rwandas økonomi vokst med gjennomsnittlig åtte prosent hvert år. Forventet levealder økte fra 48 år i 2000 til 62 år i 2011. Regjeringen har laget en ambisiøs utviklingsplan, som tar sikte på å gjøre Rwanda til et mellominntektsland innen 2020. Sentralt står satsing på informasjonsteknologi, og FN har allerede kåret Rwanda til Øst-Afrikas fremste IKT-land. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	4,7
Nye flyktninger fra Den sentralafrikanske republikk i 2014	167 791
Totalt antall flyktninger fra Den sentralafrikanske republikk	426 429
Internt fordrevne	Minst 438 500
Flyktninger i Den sentralafrikanske republikk fra andre land	8 103
Frivillige tilbakevendinger til Den sentralafrikanske republikk i 2014	-
Asylsøkere fra Den sentralafrikanske republikk til Norge i 2014	-
Tall ved inngangen til 2015	

ET NEGLISJERT LAND

Helt siden uavhengigheten fra Frankrike i 1960 har Den sentralafrikanske republikk (SAR) vært preget av kronisk politisk ustabilitet. Skiftende regjeringer har kommet og gått gjennom kupp og motkupp, og sivilsamfunnet har vært marginalisert i forhold til den politiske maktkampen. De siste årene har situasjonen gått fra vondt til verre i et av Afrikas fattigste og minst utviklede land.

EKSTREMT VANSKELIG SIKKERHETSSITUASJON

Siden desember 2013 har vold og konflikter ført til store flyktningstrømmer ut av SAR, først og fremst til nabolandene Kamerun og Tsjad. I begynnelsen av 2014 var rundt 900 000 på flukt inne i landet, men ved årsskiftet var tallet sunket til 438 000.

Da Seleka, en løst sammensatt koalisjon av væpnede grupper, de fleste muslimer, tok kontroll over hovedstaden Bangui i mars 2013 og avsatte president François Bozizé, økte voldsnivået ytterligere. Gjentatte overgrep og voldshandlinger fra Selekas side førte til dannelsen av selvforsvarsgrupper, kalt anti-Balaka, hovedsakelig bestående av kristne medlemmer. Opptrappingen av volden utover i 2013 rammet både den muslimske og kristne sivilbefolkningen. Den vanskelige sikkerhetssituasjonen gjorde det nærmest umulig å nå ut til ofrene med humanitær hjelp. I hele landet, med en befolkning på 4,6 millioner mennesker, var det på et tidspunkt kun en håndfull skoler som var åpne. Kamphandlingene og fordrirelsene som fulgte, rammet både produksjonen og transporten av matvarer, noe som førte til en stor økning i matvareprisene.

HEVNANGREP

Da Michel Djotodia, tidligere leder for Seleka-opprørerne og SARs første muslimske president, gikk av i januar i 2014, ble han etterfulgt av Catherine Samba-Panza, ordfører i hovedstaden Bangui og landets første kvinnelige president. Hun sto foran en formidabel oppgave. Landets infrastruktur og institusjoner lå

i ruiner. Hennes inntrengende oppfordringer om å få slutt på volden førte ikke frem. I hele 2014 kom det til voldelige sammenstøt, og anti-Balaka gjennomførte systematiske hevngrep mot den muslimske sivilbefolkningen og personer som var mistenkt for å støtte Seleka. Over 90 prosent av flyktningene fra SAR i Tsjad og Kamerun er muslimer. Fra og med høsten 2014 begynte antallet internt fordrevne å gå ned samtidig som flyktningtallene stabiliserte seg.

Den fredsbevarende styrken MINUSCA, med støtte av franske soldater, har en vanskelig oppgave siden konfliktlinjene er mange og uoversiktlige. Sivilbefolkningen rammes både av konflikten mellom hæren og opprørsgrupper, kriminelle bander og rivaliseringen mellom bønder og kvegeiere som ofte fører til vold. UNICEF har anslått tallet på barnesoldater til minst 6000.

STORE UDEKKEDE BEHOV

Ved inngangen til 2015 var fortsatt til sammen 900 000 mennesker drevet på flukt og 2,7 millioner var avhengig av assistanse. Mange fordrevne oppholder seg i religiøse sentre, leire, hos vertsfamilier, i fraflyttede hus eller lever i skjul i skogsområder. Den største hindringen for at folk kan vende hjem er den vanskelige sikkerhetssituasjonen og de store ødeleggelsene av hus og infrastruktur. Mange internt fordrevne har også svært begrenset bevegelsesfrihet. De som oppsøker den katolske kirke får beskyttelse, men har minimalt med plass, samtidig som de kan befinne seg i livsfare hvis de forlater området. Flere internt fordrevne har blitt drept fordi de tok sjansen på å bevege seg utenfor området som for eksempel kirken disponerer. I SAR er det stor mangel på basisvarer som mat og medisiner og for de som har søkt husly hos vertsfamilier fører ressursmangelen lett til uoverensstemmelser og konflikt. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	10,8
Nye flyktninger fra Somalia i 2014	51 099
Totalt antall flyktninger fra Somalia	1 155 144
Internt fordrevne	1 106 800
Flyktninger i Somalia fra andre land	11 994
Frivillige tilbakevendinger til Somalia i 2014	2 487
Asylsøkere fra Somalia til Norge i 2014	837
Tall ved inngangen til 2015	

EN NY START

Somalia har det siste året startet nye prosesser basert på avtaler som ble inngått i 2013. Den ene gjelder trepartsavtalen mellom Somalia, Kenya og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) om frivillig repatriering fra Kenya til Somalia. Den andre avtalen, The Somali Compact, har som mål å styrke landets freds- og statsbygging og er Somalias interne prioritering for utviklingen frem til 2016. The Somali Compact tar for seg fem hovedområder, blant annet styrking av sikkerheten, politisk dialog og forsoning, og oppbygging av uavhengige rettsinstitusjoner. Avtalen støttes av det internasjonale samfunnet og er utviklet av regjeringen og det somaliske sivilsamfunnet.

ET NYTT PARADIGME

Dette har på mange måter skapt et nytt paradigme i Somalia ved at det fokuseres på langsiktig utvikling. Samtidig står landet midt i en humanitær krise og befolkningen blir stadig fordrevet på grunn av konflikter eller mindre naturkatastrofer. Dessverre legger The Somali Compact liten vekt på den humanitære situasjonen i landet, og det finnes ingen klar strategi for hvordan det internasjonale samfunnet og regjeringen kan samarbeide for å håndtere den humanitære krisen.

VARIGE LØSNINGER MIDT I EN KONFLIKT

I Somalia har fortsatt tre millioner mennesker behov for humanitær hjelp. Over én million av dem er internt fordrevne. I 2014 ble minst 89 000 mennesker fordrevet på grunn av militære offensiver mot den væpnede opprørsgruppen Al-Shabaab. Sammenstøt flere steder i landet mellom ulike klaner førte også til fordrivelser i 2014.

Det humanitære arbeidet i Somalia har imidlertid gått inn i en fase hvor det legges vekt på varige løsninger i form av tre alternativer for somaliske flyktninger og internt fordrevne. Alternativene omfatter tilbakevending, lokal integrering eller gjenbosetting

i tredje land. Det er internasjonalt akseptert at hjemvending er den foretrukne løsningen for mennesker på flukt.

Dette fører til en spesiell situasjon ved at en returprosess og nye fordrivelser skjer på samme tid. Denne situasjonen gjør at det har blitt et nytt fokus på tiltak for fordrevne og hjemvendte, og på nødvendigheten av å skape bro mellom den humanitære innsatsen og den langsiktige utviklingen. Kenya ba i april 2015 UNHCR om å stenge flyktningleiren Dadaab i løpet av tre måneder. Hvis dette ikke skjer, ville Kenya selv iverksette tiltak.

UTEN SIKKER TILGANG TIL MAT

I 2014 levde i underkant av én million somaliere i en usikker mat-situasjon. Det var færre enn tidligere, men det er stor risiko for at situasjonen endrer seg til det verre igjen. Flesteparten av dem som ikke har sikker tilgang til mat, er internt fordrevne.

KONFLIKTEN I SOMALIA

Somalia har vært et land i konflikt i snart 25 år. Millioner av mennesker har i disse årene blitt drevet på flukt. Da president Siad Barre ble styrtet av rivaliserende klanledere i 1991, klarte man ikke å enes om en ny ledelse. Somalia ble uten noen funksjonsdyktig regjering, og det eneste som fungerte var klanene som ga beskyttelse til sine medlemmer. En overgangsregjering, som kun kontrollerte deler av landet, ble erstattet av en folkevalgt regjering i 2012. Landet fikk en midlertidig ny grunnlov, som slår fast at Somalia skal være en føderal stat.

Til tross for internasjonal støtte til regjeringen og hjelp fra militære styrker fra Den afrikanske union (AU) er sikkerhetssituasjonen i Somalia fremdeles ustabil og preget av strid mellom klaner og væpnede konflikter. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	38,8
Nye flyktninger fra Sudan i 2014	17 629
Totalt antall flyktninger fra Sudan	702 001
Internt fordrevne ¹⁾	Minst 3 100 000
Flyktninger i Sudan fra andre land	288 042
Frivillige tilbakevendinger til Sudan i 2014	13 139
Asylsøkere fra Sudan til Norge i 2014	806

¹⁾ I tillegg finnes 20 000 internt fordrevne i Abyei, som er et omstridt område både Sudan og Sør-Sudan gjør krav på. Tall ved inngangen til 2015

VEDVARENDE KRISER

Sudan har i flere år vært blant landene i verden med flest mennesker på flukt i eget land. De vedvarende konfliktene i Darfur siden 2003 og i Sør-Kordofan og Blånilen siden 2011 førte også til nye, omfattende fordrivelser på grunn av kamphandlinger og overgrep mot sivile i 2014. Forsøk på fredsforhandlinger høsten 2014 i alle de tre områdene strandet før året var omme. Sudan er sterkt påvirket av den interne uroen og maktkampen i Sør-Sudan. Etter at urolighetene eskalerte til kamphandlinger i desember 2013, flyktet om lag 120 000 til Sudan i løpet av 2014.

MAKTKONSENTRASJON I NORD

Helt siden før Sudan ble uavhengig fra britene i 1956, har det vært utstrakt misnøye i store deler av landet med maktkonsentrasjonen i hovedstaden Khartoum. Spesielt i de sørlige og vestlige områdene opplever befolkningen å bli marginalisert både politisk, økonomisk og kulturelt. Her er majoriteten ikke-arabere, i motsetning til befolkningen i Khartoum og de nordlige områdene. Det har bidratt til at mange av konfliktene i Sudan har fått et innslag av kamp om identitet og etnisitet.

I sør førte ønsket om mer selvstyre til flere tiår med blodig borgerkrig. Da Sør-Sudan ble opprettet som en selvstendig stat i 2011, hadde over fire millioner mennesker blitt fordrevet, og om lag to millioner var blitt drept. Delingen av Sudan, den gang Afrikas største land, har verken brakt fred eller utvikling. I både Sudan og Sør-Sudan har regjeringen, opposisjonen og ulike opprørsgrupper både støttespillere og motstandere i det andre landet. Det kompliserer muligheten for politisk stabilitet og økonomisk utvikling i begge landene. I desember 2013 førte intern maktkamp i Sør-Sudans regjeringsparti til kamphandlinger i hovedstaden Juba. Volden spredte seg raskt til andre deler av landet og førte til stor intern fordrivelse og flukt til Sudan og andre naboland.

OMSTRIDTE GRENSEOMRÅDER

Like før Sør-Sudan ble selvstendig, brøt det ut væpnet konflikt mellom sudanske regjeringsstyrker og opprørere i grensestatene Sør-Kordofan og Blånilen, som ønsket å bli en del av Sør-Sudan. Sommeren 2014 tiltok kampene. Ved inngangen til 2015 registrerte FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) 500 nye sudanske flyktninger ukentlig. 70 prosent av dem var barn.

DARFUR-KONFLIKTEN

I Darfur – et område på størrelse med Frankrike – startet konflikten i 2003, da opprørere angrep regjeringsstyrker og den regjeringsstøttede militsen Janjaweed. I årenes løp har konflikten blitt stadig mer kompleks, blant annet fordi det har kommet til en rekke nye opprørsgrupper og militser som sloss mot hverandre. Siden 2012 har konfliktene i Darfur eskalert, og i 2014 ble mer enn 450 000 fordrevet. De fleste søkte tilflukt i allerede overfylte leirer.

De siste årene har omfanget av seksualisert vold tiltatt i Darfur. På nyåret 2015 kunne Human Rights Watch legge fram dokumentasjon for at regjeringssoldater sto bak en massevoldtekt av 221 kvinner i en opprørskontrollert landsby.

VANSKELIG Å NÅ FRAM MED HJELP

Sikkerhetssituasjonen er ekstremt vanskelig i store deler av Sudan. I 2014 var det flere episoder med kidnappinger av både nasjonale og internasjonale bistandsarbeidere, angrep på FN-personell og målrettede ødeleggelse av sykehus og annen infrastruktur. I noen tilfeller var det opprørere som sto bak, andre ganger regjeringsstøttede aktører.

Flere internasjonale bistandsorganisasjoner har blitt utvist fra Sudan i årenes løp. Senest i desember 2014 utviste regjeringen to sentrale FN-medarbeidere. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	53,1
Nye flyktninger fra Sør-Afrika i 2014	23
Totalt antall flyktninger fra Sør-Afrika	961
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Sør-Afrika fra andre land	576 132
Frivillige tilbakevendinger til Sør-Afrika i 2014	1
Asylsøkere fra Sør-Afrika til Norge i 2014	2
Tall ved inngangen til 2015	

REGIONAL NØDHAVN

Sør-Afrika har siden årtusensskiftet vært blant de landene i verden som mottar flest asylsøkere. De siste årene har ikke mottaksapparatet greid å holde tritt med tilstrømmingen, og i 2014 ventet over 200 000 på å få sin søknad eller anke behandlet.

Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) innebærer det store etterslepet at mange av søknadene ikke blir behandlet rettfærdig og på individuell basis. Myndighetene mener at landets asylsystem utnyttes av arbeidsmigranter som søker asyl for å få tilgang til velferdstjenester.

Til forskjell fra mange andre land gir Sør-Afrika asylsøkere full bevegelsesfrihet, tilgang til grunnleggende helsetjenester og rett til å arbeide og gå på skole. Men mange får i praksis ikke oppfylt de rettighetene loven gir. En av årsakene er fremmedfrykt i det sørafrikanske samfunnet.

NÆRHET TIL KONFLIKTOMRÅDER

Etter apartheidsystemets fall på 1990-tallet har Sør-Afrika etablert seg som en regional nødhavn for flyktninger og migranter. Viktige årsaker til dette er landets sterke økonomi, stabile styresett og nærheten til konfliktområder. Sør-Afrikas høye rangering på asylstatistikken skyldes også at landet har et system og en lovgivning for å søke asyl. Det mangler i flere andre land som huser en langt større flyktningbefolkning.

Asylsøkerne kommer først og fremst fra DR Kongo, Etiopia, Somalia, Zimbabwe, Burundi og Rwanda. Bare en brøkdel får innvilget flyktningstatus. I 2014 hevdet myndighetene at bare 5 prosent av asylsøkerne har et reelt beskyttelsesbehov.

KONTROVERSIELLE TILTAK

Flere tiltak er innført for å få ned asyltallene. Noen av dem er svært kontroversielle, blant annet regelen om at man må søke asyl innen fem dager etter ankomst til landet. Alle som kommer til Sør-Afrika må registrere seg ved grensen eller stedet man

ankommer. De som vil søke asyl, må først skaffe seg et såkalt asyltransittvisum. Så har de fem dager til å utfylle og levere asylsøknaden på et av de tre kontorene som tar imot søknader. De som ikke rekker fristen, uavhengig av grunn, anses som utlendinger uten lovlig opphold og kan bli arrestert og utvist.

Asylsøkerne må også jevnlig fornye dokumentasjonen på at de er registrert som asylsøkere. De siste årene har det blitt færre steder der dette kan gjøres. Mange må derfor reise langt og tilbringe dagevis i kø for å få fornyet dokumentasjonen sin. I november 2014 brøt det ut opptøyer da flere hundre asylsøkere ble avvist ved flyktningkontoret i Cape Town, og fikk beskjed om å reise til Durban eller Pretoria. Mange av dem hadde ikke penger til den lange reisen.

ARBEIDSMIGRANTER UT AV ASYLKØEN

Kravene for å få godkjent asylsøknaden er også i ferd med å bli strengere. Nå vil myndighetene blant annet ha opplysninger om asylsøkerens utdanning, kvalifikasjoner og arbeidsgivere, kopi av lønsslipper og utskrifter fra bankkontoer. Begrunnelsen er at man ønsker å få identifisert de som i realiteten er på jakt etter arbeid, slik at de ikke fyller opp køen av asylsøkere.

De nye kravene har vakt reaksjoner, blant annet hos FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Mye av informasjonen myndighetene ber om er ikke nødvendig for å ta stilling til en asylsøknad, mener UNHCR.

RASISTISK MOTIVERT VOLD MOT UTLENDINGER

Fremmedfrykt i kombinasjon med konkurranse om arbeid, boliger og velferdstjenester har i flere år ført til rasistisk motivert vold mot asylsøkere, flyktninger og migranter. Mye tyder på at man ikke har klart å ta tak i årsakene til fremmedfrykten. Også i 2014 var det angrep på utenlandske butikkeiere og plyndring av forretninger eid av utlendinger, blant annet somaliere. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	11,7
Nye flyktninger fra Sør-Sudan i 2014	499 865
Totalt antall flyktninger fra Sør-Sudan	619 995
Internt fordrevne ¹⁾	1 498 200
Flyktninger i Sør-Sudan fra andre land	248 282
Frivillige tilbakevendinger til Sør-Sudan i 2014	-
Asylsøkere fra Sør-Sudan til Norge i 2014	7

¹⁾ I tillegg finnes 20 000 internt fordrevne i Abyei, som er et omstridt område både Sudan og Sør-Sudan gjør krav på. Tall ved inngangen til 2015

BRUTAL KONFLIKT

Siden slutten av 2013 har en brutal borgerkrig herjet i Sør-Sudan. Fredsavtalen som gjorde slutt på krigen med Sudan i 2005, la grunnlaget for Sør-Sudans selvstendighet i 2011. Men det var store interne spenninger i den nye staten. I desember 2013 førte fraksjonskamper til splittelse i regjeringspartiet SPLM mellom de som var lojale mot president Salva Kiir og de som støttet tidligere visepresident Riek Machar. Det brøt ut voldshandlinger i hovedstaden Juba, som senere spredte seg til andre delstater. Konflikten påvirker spesielt delstatene Jonglei, Upper Nile og Unity.

Frem til konflikten brøt ut, hadde mye begynt å gå i riktig retning i Sør-Sudan. Forholdet til Sudan hadde bedret seg, oljeproduksjonen som kom i gang igjen våren 2013 bidro til bedring av økonomien og jordbruksproduksjonen økte. Til tross for dette økte den politiske spenningen og da konflikten brøt ut, rammet den sivilbefolkningen svært hardt.

Krisen i Sør-Sudan er klassifisert av FN som en krise på nivå tre, aller høyeste nivå, sammen med Syria, Den sentralafrikanske republikk og Irak. Det planlagte valget, som skulle finne sted våren 2015, har blitt utsatt og fredsforhandlingene har ikke ført fram.

MASSEFLUKT

Rundt 1,5 millioner sørsudanere er på flukt i eget land på grunn av konflikten. Enda flere har akutt behov for mat, vann, husly og beskyttelse. Den væpnede konflikten mellom fraksjoner i regjeringspartiet SPLM, i tillegg til mange interne kamper mellom ulike etniske grupper, øker faren for at den humanitære krisen i landet vil bli langvarig.

Flere hundre tusen har søkt tilflukt i naboland som Sudan, Etiopia, Uganda og Kenya. Antallet er forventet å stige også i 2015 dersom en varig fredsavtale ikke kommer på plass.

MANGLENDE BESKYTTELSE

Sørsudanske sivile er ofre for brutale overgrep, inkludert voldtekter og kjønnsbasert vold, etnisk motiverte drap og rekruttering av barn og unge til væpnede grupper. Et stort antall barn har blitt fratatt sin barndom og trygghet ved at de har blitt vervet til de væpnede gruppene i landet. Et begrenset antall barnesoldater har i løpet av de første månedene av 2015 blitt frigitt. Disse trenger hjelp til å gjenforenes med sine foreldre, få skolegang og tilbud om behandling og bearbeiding av traumer.

Med over 70 forskjellige folkegrupper med lange tradisjoner for intern rivalisering og et stort antall våpen i omløp, er situasjonen kompleks og krevende. I jakten på beskyttelse søker befolkningen seg til tryggere steder, enten i improviserte leirer, i FN-baser eller i nabolandene. Andelen barn og ungdom som har søkt tilflukt i nabolandene er stor.

VANSKELIG Å NÅ ALLE MED HJELP

Infrastrukturen i Sør-Sudan er svært begrenset og deler av landet blir totalt avskåret under regntiden. Dette sammen med den væpnede konflikten, vold mot hjelpearbeidere, samt økende byråkrati for å få tilgang til både regjerings- og opposisjonskontrollerte områder, skaper store utfordringer for hjelpearbeidet. For å nå ut til mennesker i nød må FN og hjelpeorganisasjoner benytte kostbare transportmetoder som fly og helikopter. På grunn av konflikten har befolkningen hverken fått sådd eller høstet, og det er derfor nødvendig å fly inn matforsyninger mange steder i landet.

FLYKTNINGER I NORD

Samtidig som landet opplever en massiv intern fordrivelse på grunn av væpnet konflikt, er Sør-Sudan også vertsland for flyktninger. Over 200 000 flyktninger fra delstatene Sør-Kordofan og Blånilen i Sudan har søkt beskyttelse og tilflukt i delstatene Upper Nile og Unity nord i landet. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	13,2
Nye flyktninger fra Tsjad i 2014	580
Totalt antall flyktninger fra Tsjad	51 558
Internt fordrevne	Minst 71 000
Flyktninger i Tsjad fra andre land	454 697
Frivillige tilbakevendinger til Tsjad i 2014	370
Asylsøkere fra Tsjad til Norge i 2014	10
Tall ved inngangen til 2015	

STERK HÆR, SÅRBAR BEFOLKNING

Tsjad har tatt imot flere hundre tusen flyktninger på grunn av væpnet konflikt og uro i nabolandene, spesielt i Den sentralafrikanske republikk, Nigeria og Sudan. Landets strategiske plassering i den urolige Sahel-regionen har sikret president Deby støttespillere som Frankrike og USA. Oljeinntektene har gjort det mulig for presidenten å gjøre landet til en militær stormakt i regionen. Da Tsjad tilbakebetalte alt landet skyldte Verdensbanken i 2008, var president Deby ikke lenger forpliktet til å bruke store summer på utviklingsformål. I stedet brukte han enorme summer på franske våpen og bygget opp en moderne hær. Dette har sikret Tsjad stor innflytelse i nærområdene, men taperen har vært egen sivilbefolkning.

Spesielt utsatt er de rundt 90 000 som fremdeles er internt fordrevet på grunn av kamphandlinger mellom hæren og væpnede opprørsgrupper mellom 2006 og 2008.

EN NEGLISJERT BEFOLKNING

Alliansen med Frankrike og USA og Tsjads aktive rolle i bekjempelsen av Boko Harams fremmarsj i regionen, har langt på vei fredet president Deby for internasjonal kritikk. Tsjad har de samme problemene som andre land i Sahel med ekstrem mat-usikkerhet, stor barnedødelighet, svak infrastruktur og dårlig helsevesen. Men til forskjell fra de fleste nabolandene hadde myndighetene muligheten til å gjøre noe med dette da oljeinntektene begynte å flomme inn i 2003. Men tolv år etter oljeboomen startet, har landet verdens nest høyeste dødelighet og utbredt underernæring. Hvert sjettede barn dør før de fyller fem år. Det er 500 leger i landet som huser nærmere 13 millioner innbyggere.

STORT ANTALL FLYKTNINGER

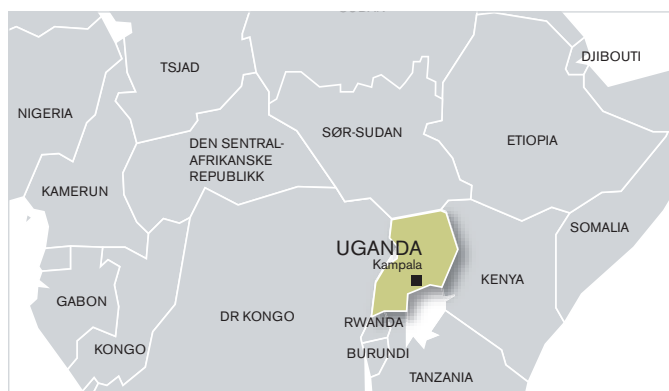
Prognosene fra FNs koordineringsorgan for humanitært arbeid (OCHA) i februar 2015 viste at 20,4 millioner mennesker i Sahel

var rammet av matmangel ved årets begynnelse. Områder som spesielt nevnes, er deler av Tsjad. Samtidig er Tsjad vertsland for flere hundre tusen mennesker på flukt. Siden 2003 har et stort antall flyktninger fra Darfur-regionen i Sudan oppholdt seg i Tsjad. Mange har flyktet frem og tilbake over grensen ettersom hvordan situasjonen har vært i Darfur. Stadige oppbrudd har forverret helsesituasjonen og økt behovet for husly, akseptable sanitærforhold og rent vann.

De to siste årene er det tilstrømmingen av flyktninger fra Den sentralafrikanske republikk (SAR) som har skapt størst utfordringer. Mange som har tatt seg over grensen er tsjadiske statsborgere som fryktet at de ble sett på som støttespillere for Seleka (den muslimske militsen) i SAR. Tsjad evakuerte også 17 000 egne statsborgere fra hovedstaden Bangui i SAR fra desember 2013 til februar 2014. Styrker fra Tsjad som deltok i en stor AU-operasjon i SAR, måtte trekke sine soldater ut etter at de ble beskyldt for å ta parti med den muslimske Seleka-militsen. 98 prosent av flyktningene fra SAR er muslimer, og de fleste er nomader fra Fulanifolket. Flyktningene har brakt med seg to millioner kveg som legger et stort press på de knappe beiteressursene.

SPENT PÅ GRENSEN TIL NIGERIA

I februar 2015 hadde Tsjad utplassert 25 000 soldater i det nordøstlige Nigeria som et ledd i et regionalt samarbeid mellom Niger, Kamerun og Nigeria for å stanse Boko Haram. Stadig flere flyktninger tok seg inn i Tsjad i områdene ved Tsjad-sjøen. Mange flyktninger var isolert på øyer utenfor rekkevidde for hjelpeapparatet. Den humanitære situasjonen var kritisk i grenseområdene vinteren og våren 2015 og manglende sikkerhet var en stor utfordring for hjelpearbeidet. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	38,8
Nye flyktninger fra/til Uganda i 2014	849
Totalt antall flyktninger fra Uganda	11 959
Internt fordrevne	Inntil 29 800
Flyktninger i Uganda fra andre land	420 988
Frivillige tilbakevendinger til Uganda i 2014	1
Asylsøkere fra Uganda til Norge i 2014	66

Tall ved inngangen til 2015

FLYKTNINGSTRØM FRA SØR-SUDAN

Uganda har det siste året vært preget av konflikter i flere av nabolandene. Sikkerhetssituasjonen i deler av nabolandet DR Kongo forbedret seg noe i 2014, slik at flere tusen kongolesere kunne reise tilbake til sitt hjemland. Dette er en trend som er forventet å fortsette i 2015.

I desember 2013 brøt det ut ny konflikt i Sør-Sudan, som førte til store flyktningstrømmer over grensen til Uganda i 2014. Per mars 2015 var det registrert 145 000 nye flyktninger fra Sør-Sudan i Uganda. Dersom man inkluderer flyktninger fra tidligere konflikter, befinner det seg 167 000 sørsudanere i landet som trenger hjelp, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). En svært stor andel av flyktningene er barn, ungdom og kvinner. Den store tilstrømmingen inn i Nord-Uganda har ført til at tidligere stengte flyktningbosettinger igjen er åpnet.

INKLUDERENDE FLYKTNINGPOLITIKK

Uganda har som et av få land i regionen en veldig inkluderende flyktningpolitikk, med fokus på at flyktninger og lokalbefolkning skal ha tilgang på de samme tjenestene. Dette kommer blant annet til uttrykk ved at myndighetene ikke oppretter flyktningleirer, men åpner bosettinger der ugandere og flyktninger lever sammen. Flyktninger får tilgang på land hvor de kan dyrke mat og bli selvhjulpne. Men på grunn av befolkningsvekst og flere flyktninger har områdene som tildeles disse bosettingene blitt mindre det siste året.

Grunnleggende tjenester som utdanning og helsetilbud er fortsatt ikke tilgjengelig i store deler av landet. Et fortsatt økende antall flyktninger vil gi ugandiske myndigheter og det internasjonale samfunnet utfordringer med hensyn til å gi beskyttelse og basis-

tjenester som utdanning, helse og rent drikkevann til befolkningen i de berørte områdene. Internasjonale aktører som UNHCR og den ugandiske statsministerens kontor (OPM) har økt kapasiteten i de aktuelle områdene i 2014, men ikke i takt med økningen i antallet flyktninger.

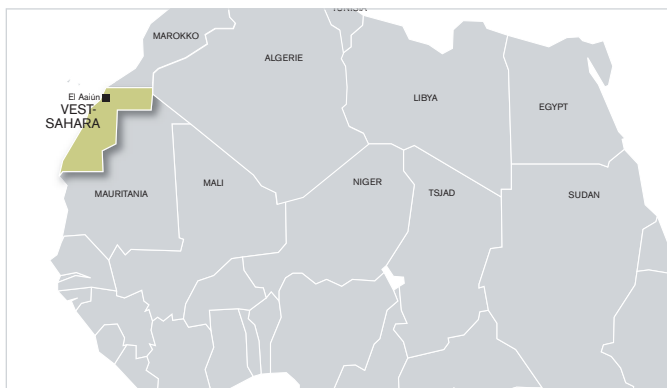
SAMMENSATTE ÅRSAKER

Også internt i Uganda blir mennesker drevet på flukt, primært grunnet naturkatastrofer som tørke, skred, jordskjelv og flom, men også på grunn av konflikter i enkelte områder. Selv om Uganda har ratifisert Kampala-konvensjonen og utarbeidet en egen politikk for internt fordrevne, gjenstår det mye arbeid for å få til varige løsninger og trygge forhold for befolkningen. Myndighetene i Uganda har satt i gang store utviklingsprosjekter for å fremme produksjon av eksportvarer som palmeolje og sukkerrør. Dette har flere steder ført til at småbønder har blitt fordrevet fra sine hjem.

De fleste som måtte flykte under konflikten mellom ugandiske myndigheter og Herrens motstandshær (LRA) har kunnet vende hjem. Uganda opplever likevel utfordringer når de hjemvendte skal etablere seg i områdene de returnerer til.

OMSTRIDT LOVENDRING

I februar 2014 vedtok nasjonalforsamlingen en lov som innebærer at homofile risikerer livsvarig fengsel. Det internasjonale samfunnet, inkludert Norge, debatterte i etterkant kutt eller omlegging av bistanden til Uganda, og frøs for en periode bistanden etter vedtaket. Frykten for økt forfølgelse av homofile har vist seg å ha vært reell. Ifølge en rapport fra paraplyorganisasjonen Seksuelle minoriteter i Uganda (SMUG) øker volden mot homofile, det samme gjelder arrestasjoner og utpressing. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	0,6
Nye flyktninger fra Vest-Sahara i 2014	99
Totalt antall flyktninger fra Vest-Sahara ¹⁾	117 659
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Vest-Sahara fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Vest-Sahara i 2014	-
Asylsøkere fra Vest-Sahara til Norge i 2014	-

¹⁾ UNHCRs tall angir antall flyktninger som mottar assistanse og er ikke totaltallet. Tall ved inngangen til 2015

40 ÅR I ØRKENEN

Høsten 2015 er det 40 år siden halve Vest-Saharas befolkning ble drevet på flukt. Marokkos invasjon av Vest-Sahara i november 1975 er klart i strid med folkeretten, og deres krav på suverenitet er avvist av det internasjonale samfunnet.

Ifølge saharawiske myndigheter utgjør flyktningbefolkningen anslagsvis 165 000 mennesker, fordelt på fem flyktningleirer i nabolandet Algerie. Leirene administreres av Vest-Saharas eksilregjering, Den saharawiske arabiske demokratiske republikk (SADR), en statsdannelse som er fullverdig medlem av den Afrikanske Union.

BRUDD PÅ FOLKERETTEN

I dag er Vest-Sahara delt på langs av en marokkanskbygget mur utstyrt med elektronisk overvåking og med et stort militært nærvær. De marokkansk-kontrollerte områdene har store forekomster av fosfat, trolig også gass og olje. I tillegg er det store fiskeressurser utenfor kysten av det okkuperte Vest-Sahara.

Den første oljeboringen i Vest-Sahara begynte i desember 2014. I mars 2015 annonserte de involverte selskapene at det var gjort funn av mindre mengder gass, men de har foreløpig ikke funnet drivverdige forekomster. Selv om norske myndigheter fraråder norske selskaper å drive næringsvirksomhet i Vest-Sahara, har det stadig dukket opp nye tilfeller. Det mest alvorlige nye engasjementet i 2014 var involveringen av seismikk-selskapet SeaBird, som ble tatt i å kartlegge havbunnen utenfor Vest-Sahara på oppdrag for et av oljeselskapene i territoriet.

Utenlandske kapitalinteresser er også tungt inne i utvinningen av fosfatforekomstene og i utnyttningen av de rike fiskeressursene. EU gjenopptok sine fiskeaktiviteter i Vest-Sahara i 2014. Dette gir marokkanske bosettere arbeidsplasser og okkupasjonsmakten store inntekter. Dette er klare brudd på folkeretten siden det skjer

uten godkjenning fra den saharawiske befolkningen og uten at inntektene gagnar dem. FNs tidligere rettssjef Hans Corell har nylig kalt EUs og oljeselskapenes aktiviteter for folkerettsstridige etter å ha skrevet en rettslig vurdering for Sikkerhetsrådet om oljeletingen.

NEGLISJERTE FLYKTNINGER

Flyktningleirene i Algerie ligger isolert til i ørkenen, og flyktningene er helt avhengig av internasjonal assistanse. Men hjelpen har vært uforutsigbar og har i tillegg stadig minsket. Blant annet har finanskrisen gjort at den tradisjonelt viktige spanske bistanden har blitt trappet ned. Det er påvist alvorlig underernæring blant barn og svært høye forekomster av jernmangel hos både kvinner og barn.

Mangelfulle utdanningsmuligheter, sviktende bistand og ingen politisk løsning i sikte har ført til at en hel generasjon av ungdommer drømmer seg vekk fra leirene. Stadig flere saharawier finner veien til Norge selv om de foreløpig antakelig ikke utgjør stort mer enn hundre personer til sammen.

VENTER PÅ FN

40 år etter at Spania trakk seg ut av Vest-Sahara har saharawiene ennå ikke fått lov til å utøve sin demokratiske rett til å bestemme sin egen fremtid. FN har definert Vest-Sahara som et avkoloniserings-spørsmål, og Den internasjonale domstolen i Haag har forkastet Marokkos påståtte «historiske krav» på Vest-Sahara. Forhandlingene mellom Marokko og SADR har kjørt seg helt fast siden Marokko ikke vil godta at «full selvstendighet» kan være et alternativ ved et eventuelt valg. Marokko har nektet FNs nyutnevnte spesialrepresentant Kim Bolduc tilgang til Vest-Sahara. Samtidig fortsetter Frankrike å forhindre at Sikkerhetsrådet kan gi FN-operasjonen i Vest-Sahara mandat til å overvåke menneskerettighets-situasjonen i territoriet. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	14,6
Nye flyktninger fra Zimbabwe i 2014	282
Totalt antall flyktninger fra Zimbabwe	64 920
Internt fordrevne	Inntil 36 000
Flyktninger i Zimbabwe fra andre land	6 720
Frivillige tilbakevendinger til Zimbabwe i 2014	55
Asylsøkere fra Zimbabwe til Norge i 2014	3

Tall ved inngangen til 2015

UTFORDRENDE Å FINNE VARIGE LØSNINGER

Ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) er de internt fordrevne blant de mest sårbare gruppene i Zimbabwe. Årsakene til at mennesker blir drevet på flukt, er sammensatte. Naturkatastrofer, vold i forbindelse med valg og omstridte utviklingsprosjekter er de viktigste. Under Operation Murambatsvina i 2005 tvang myndighetene slumbeboere i flere byer ut av hjemmene sine i en opprensningsaksjon der målet var å fjerne ulovlig oppsatte hus og slå ned på ulovlig forretningsvirksomhet. 700 000 mennesker mistet hjemmene og jobbene sine, og operasjonen møtte sterk kritikk fra opposisjonen og det internasjonale samfunnet. Også i 2014 ble flere tusen innbyggere i hovedstaden Harare kastet ut av hjemmene sine som et ledd i lokale myndigheters innsats for å rive ulovlige bygninger.

I februar 2014 førte store nedbørmengder til at om lag 15 000 mennesker måtte evakuere fra hjemmene sine ved den store Tokwe-Mukorsi-demningen til en midlertidig leir. President Robert Mugabe ba om internasjonal støtte til hjelpearbeidet. I august 2014 besluttet myndighetene å stenge leiren og flytte familiene til steder der de kunne oppholde seg mer permanent. Dette ble møtt med stor motstand og påstander om tvangsflytting. I de nye bosetningene er levekårene enda vanskeligere, og et år etter katastrofen er familiene fremdeles avhengig av nødhjelp for å overleve. De kan ikke bygge permanente hjem fordi eierskapet til jorda de bor på er omstridt.

RATIFISERTE KAMPALA-KONVENSJONEN

Mange internt fordrevne har lite eller ingen informasjon om sine rettigheter knyttet til eiendom og hus. Dette gjør at mange er utsatt for å bli bortvist og tvangsflyttet. Mangel på tilgang til registrering og dokumentasjon hindrer mulighetene for å finne varige løsninger og tilgang til offentlige tjenester og arbeid.

Zimbabwe registrerer ikke internt fordrevne, og derfor finnes det ikke sikre tall på hvor mange mennesker som lever på flukt. Tidligere anerkjente ikke myndighetene at fordrivelse var et problem i landet, men dette har endret seg noe de siste årene. I 2013 ratifiserte Zimbabwe Kampala-konvensjonen for internt fordrevnes rettigheter. Det arbeides nå med å gjøre konvensjonen til en del av det nasjonale lovverket, et arbeid som går sakte framover. Dersom Kampala-konvensjonen tas inn i Zimbabwes lover, kan det muliggjøre forebygging av intern fordrivelse og gi mennesker på flukt i landet mer effektiv assistanse og bistand.

MANGE REISER UT

I 2013 vant president Robert Mugabe og hans parti Zanu-PF valget i Zimbabwe. Det var dermed slutt på samlingsregjeringen som hadde styrt landet siden 2009. Valget førte imidlertid ikke til vold og uro, slik mange på forhånd hadde fryktet.

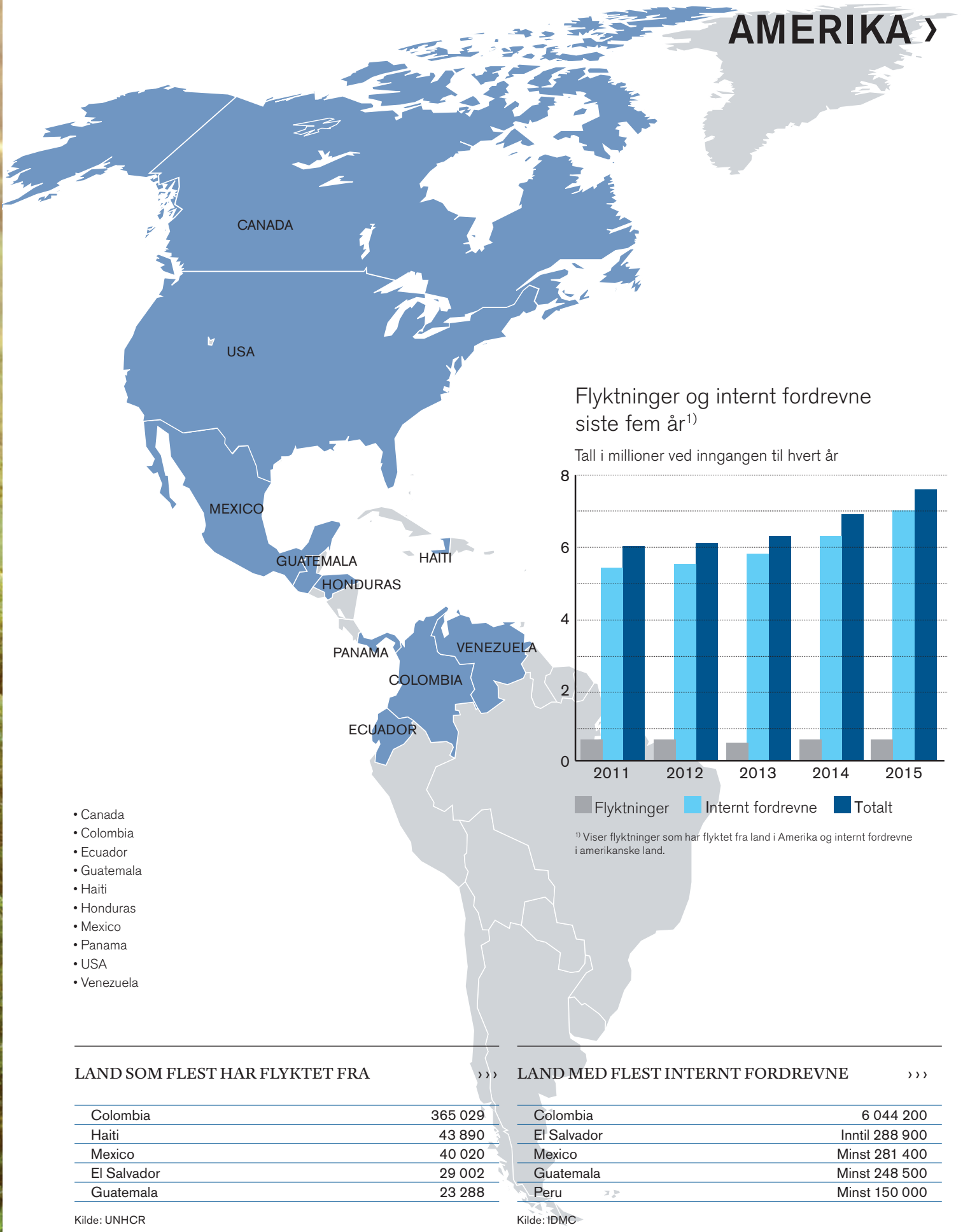
De siste årene har matproduksjonen i Zimbabwe blitt svekket av naturkatastrofer og en ustabil økonomisk og politisk situasjon. Til tross for noe bedring i 2014 opplever landet fortsatt betydelig matmangel og kronisk underernæring.

De økonomiske problemene har svekket det offentlige tjenestetilbudet og økt arbeidsledigheten. Siden år 2000 har derfor mange zimbabwere reist til Sør-Afrika i jakten på arbeid og bedre levekår. Forverret økonomi førte i 2014 til nytt oppsving i antallet migranter til nabolandene, i første rekke Sør-Afrika. Mange har blitt utsatt for fremmedfiendtlig vold i Sør-Afrika, noe som har ført til at noen velger å reise tilbake til Zimbabwe. Det er likevel ikke forventet at volden vil stoppe strømmen av zimbabwere til Sør-Afrika. ■

Mellom-amerikanske immigranter
og flyktninger på vei mot USA
gjennom Mexico.

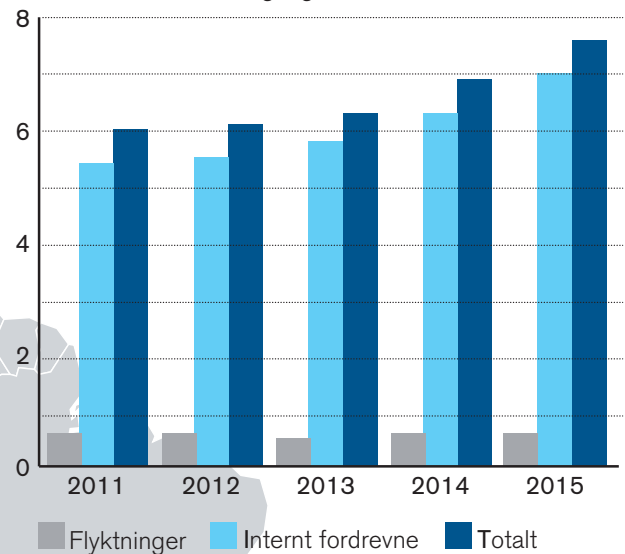
Foto: Lisbet Jærev

Flyktninger og internt fordrevne siste fem år¹⁾

Tall i millioner ved inngangen til hvert år

¹⁾ Viser flyktninger som har flyktet fra land i Amerika og internt fordrevne i amerikanske land.

- Canada
- Colombia
- Ecuador
- Guatemala
- Haiti
- Honduras
- Mexico
- Panama
- USA
- Venezuela

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Colombia	365 029
Haiti	43 890
Mexico	40 020
El Salvador	29 002
Guatemala	23 288

Kilde: UNHCR

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Colombia	6 044 200
El Salvador	Inntil 288 900
Mexico	Minst 281 400
Guatemala	Minst 248 500
Peru	Minst 150 000

Kilde: IDMC

Foto: Luis Robayo / AFP Photo / NTB scannpix

Freds demonstrasjon i Cali, Colombia. Colombianske myndigheter er i dialog med FARC-geriljaen for å ende den over 50 år lange konflikten i landet.

Foto: Jorge Dan Lopez / Reuters / NTB scannpix

Etterlatte i sorg etter at liket av Alexander Mora Venancio, en av 43 bortførte studenter i Guerrero, Mexico, ble identifisert.

FLERE FLYKTER FRA VOLD

I 2014 økte migrasjonen fra Mellom-Amerika til USA med 68 prosent. Økningen er et resultat av forverring av sikkerhetsproblemene i Mellom-Amerika, hvor flere av byene i regionen topper verdens drapsstatistikk år etter år.

VED ET VEISKILLE

Politiske massebevegelser og sosiale reformer har skapt ny optimisme i flere land i Latin-Amerika. Samtidig står regionen overfor store utfordringer relatert til politisk turbulens, fattigdom, vold, kriminalitet og naturkatastrofer. Ingen steder i verden er gapet mellom fattig og rik så stort som i Latin-Amerika. I rapporten «Samfunns-pakt for likhet: Mot en bærekraftig framtid» fra mai 2014 hevder Den økonomiske kommisjonen for Latin-Amerika og Karibia (CEPAL) at Latin-Amerika står foran et veiskille. Selv om fattigdommen har sunket de siste ti årene, så henger gamle makt-strukturer igjen og bremses for videre utvikling. For å sikre fortsatt vekst og sosial utjevning trengs det strukturelle og institusjonelle endringer.

Korrupsjon, svake institusjoner og høy straffefrihet gjør at kriminelle gjenger stadig vokser i flere land i Mellom-Amerika. I land som Guatemala og El Salvador er drapstallene like høye som under borgerkrigene

på 1980-tallet. Ifølge Instituto Universitario de Opinión Pública ble 288 000 mennesker internt fordrevet på grunn av kriminell vold bare i El Salvador i 2014.

BARN BLIR TVANGSREKRUTTERT

I 2014 var det en eksplosiv økning av barn som emigrerte, de fleste fra Honduras, Guatemala, El Salvador og Mexico. Frem til august 2014 hadde over 50 000 mindreårige enslige migranter blitt tatt i forsøket på å krysse grensen til USA.

Mange av barna forteller at de har flyktet etter at kriminelle gjenger har truet dem på livet fordi de nektet å jobbe for bandene. Ifølge en rapport fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), Children on the run, fra mars 2014, hadde 57 prosent av de mindreårige immigrantene rett til internasjonal beskyttelse fordi de var truet og forfulgt i sine hjemland. De fleste blir imidlertid sendt tilbake.

Narkokartellene og kriminelle gjenger skor seg også på migrantene som reiser gjennom

Mexico, 20 000 kidnappes årlig, ifølge Amnesty International. Kriminelle gjenger kontrollerer migrasjonsrutene og tvinger mange til å betale bestikkelser. Det finnes ingen offisielle tall, men organisasjonen Movimiento Migrante Mesoamericano anslår at 70 000 mellomamerikanske immigranter skal ha forsvunnet i Mexico.

Mexicos president Peña Nieto har forsøkt å skape et inntrykk av at sikkerhetssituasjonen i Mexico er forbedret, men i flere områder er den ute av kontroll. Ifølge flere observatører har 65 prosent av meksikanske kommuner en pakt med den organiserte kriminaliteten. Bare 2 prosent av forbrytelsene ender med tiltale og straff.

OBAMAS IMMIGRASJONSREFORM

En ny immigrasjonsreform har lenge stått høyt på prioriteringslisten til president Obama. Republikanerne har blokkert et forslag som ble vedtatt i Senatet i 2011. Mange republikanere er skeptiske til en ny immigrasjonsreform, og mener at eneste

17 innsatte ble drept da ulike gjenger støtte sammen i et fengsel utenfor Guatemala by. Korrupsjon, svake institusjoner og høy straffefrihet gjør at kriminelle gjenger stadig vokser i flere land i Mellom-Amerika.

løsning er å sende USAs over 11 millioner illegale immigranter ut av landet.

I november 2014 bestemte Obama seg for å handle på egen hånd. Han signerte en presidentordre som i en tipunkts plan gir 4,7 millioner personer, som har oppholdt seg i USA i minst fem år, mulighet til å få midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse. Tillatelsen gis for tre år. Skjerpet grensekontroll er også en del av planen. Motstanden fra opposisjonen er imidlertid sterk og debatten fortsetter.

HÅP OG UTFORDRINGER FOR COLOMBIA

I 2014 var det 7 042 300 internt fordrevne i Latin-Amerika, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC). Det er en økning på 12 prosent fra året før. Et av landene med flest internt fordrevne i verden er Colombia, med over seks millioner. Bare i løpet av 2014 ble 137 214 fordrevet. Dette er likevel lavere enn tidligere år. Gjennomsnittet etter år 2000 har ligget på rundt 300 000.

Det er håp om at fredsprosessen mellom FARC-geriljaen og regjeringen, som startet i desember 2012 for å få slutt på den over 50 år lange konflikten, skal føre til mindre vold og at færre blir drevet på flukt. Utfordringene er imidlertid mange og sterke krefter på den politiske høyresiden er imot fredsforhandlingene. ELN, den nest største geriljagruppen, har også uttrykt ønske om direkte forhandlinger med regjeringen, men uten resultat så langt. I tillegg finnes

omkring 40 kriminelle grupper som står bak drap og fordrivelser, og heller ikke disse er i forhandlinger med regjeringen.

KLIMAENDRINGER OG EMIGRASJON

Det er spesielt de lange kyststrekningene langs Atlanterhavet og Stillehavet som er utsatt for orkaner og jordskjelvaktivitet. Klimaendringer kan føre til at mellom 1,4 og 6,8 millioner meksikanere vil emigrere til USA på grunn av tørke innen 2080, ifølge en rapport fra Princetown University.

IDMC har i en ny rapport sett på noen konsekvenser av klimaendringer og naturkatastrofer i ti land i Karibia og Mellom-Amerika. Rapporten anslår at årlig blir 300 000 personer internt fordrevet på grunn av naturkatastrofer og klimaendringer. Haiti, Mexico og Guatemala er mest utsatt, to tredjedeler av de internt fordrevne kommer fra disse landene. Det er en klar sammenheng mellom dårlig styresett, korrupsjon og mangel på utvikling og effektive forebyggingstiltak.

KAMP OM NATURRESSURSER

Konflikter mellom storsamfunnet og urfolk er blitt hyppigere. Disse konfliktene er også en viktig årsak til interne fordrivelser. Et eksempel er konflikten mellom urfolk som bor i nærheten av gullgruven Marlin i Guatemala, og det canadiske selskapet Goldcorp. Urbefolkningen har ikke blitt konsultert og deres ledere har blitt forfulgt og tvangsflyttet. Oljefondet har blitt kritisert for å ha aksjer i Goldcorp.

I Colombia har illegal gullgruvedrift blitt en viktig inntektskilde for væpnede grupper og 87 prosent av alle interne fordrivelser i Colombia skjer i områder med gruve- og oljevirkosomhet, ifølge Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG). Så godt som alle latinamerikanske land har underskrevet ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter, men ratifiseringen har ført til få forbedringer.

HISTORISK MØTE I OAS

I desember 2014 kunngjorde president Obama at han ønsket å normalisere forholdet til Cuba. Verden fikk se et historisk bilde fra toppmøtet til Organisasjonen for Amerikanske Stater (OAS) i Panama i april 2015 der Barack Obama og Raúl Castro omfavnet hverandre. Cuba har vært ute-stengt fra OAS siden 1962, og under møtet ble det offentliggjort at Cuba skulle fjernes fra USAs liste over land som støtter terroriststater. Samtidig er forholdet mellom USA og Venezuela dårligere enn noen gang før. I mars 2015 lanserte USA sanksjoner mot Venezuela, og hevdet at landet utgjør en sikkerhetstrussel mot USA.

CARTAGENA PLUSS 30

Cartagena-erklæringen som ble signert av flere latinamerikanske land i 1984, er et godt eksempel på regionalt samarbeid, solidaritet og ansvarsfordeling for beskyttelse av flyktninger og internt fordrevne. Erklæringen utvidet definisjonen av begrepet flyktning til også å inkludere mennesker som er truet av generell vold, utenlandsk aggresjon, interne konflikter og omfattende menneskerettighetsbrudd. 14 land har inkorporert prinsippene i sin lovgivning.

Et møte i Brasilia i desember 2014, som fikk navnet Cartagena pluss 30, vedtok en ny erklæring og handlingsplan. Nye årsaker til fordrivelse som generell vold, naturkatastrofer og store utbyggingsprosjekter krever nye tiltak. Det har vært en utfordring for flere av landene å anerkjenne at intern fordrivelse ikke bare skjer i konfliktområder i Colombia. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	35,5
Nye flyktninger fra Canada i 2014	0
Totalt antall flyktninger fra Canada	162
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Canada fra andre land	165 874
Frivillige tilbakevendinger til Canada i 2014	-
Asylsøkere fra Canada til Norge i 2014	1
Tall ved inngangen til 2015	

VANSKELIGERE FOR ASYLSØKERE

Canada har hatt en drastisk nedgang i antallet asylsøknader de siste årene. Det var historisk lavt i 2013 da de mottok 10 400 søknader, halvparten så mange som året før. Mens Canada mottok 10 prosent av alle asylsøknader i verden i 2008, falt antallet til to prosent i 2013, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). I 2014 søkte 13 500 personer om asyl i Canada.

NYE RESTRIKSJONER

Nedgangen av antallet asylsøknader må ses i sammenheng med at Canada fikk en langt mer restriktiv asylpolitikk i 2012 da det ble vedtatt nye lover i asyl- og innvandringspolitikken. The Canadian Council for Refugees (CCR) mener at det nye lovverket svekker asylsøkere og flyktningers rettigheter, og gjør det mer sårbart for skiftende politiske strømninger.

Ifølge lovendringen må den første delen av søknaden leveres innen 15 dager etter at asylsøkeren har ankommet Canada, mens høringen skal skje innen 60 dager. Det er en svært kort frist for å samle nødvendig dokumentasjon til søknaden, og spesielt dårlig stilt er søkere som er syke eller traumatiserte. CCR mener at systemet favoriserer ressurssterke personer som har mulighet til å skaffe seg advokater og hjelp til oversetting og søknadsskriving. Med den nye lov-givningen defineres noen land som «sikre», og søkere fra disse landene har svært liten sjanse til å få asyl.

SLUTT PÅ HUMAN ASYL- OG FLYKTNINGSPOLITIKK

Situasjonen har endret seg mye siden 1986 da det canadiske folket mottok Nansenprisen, en internasjonal hedersbevisning for fortjenstfull innsats for flyktninger. Forskere ved Harvard argumenterer i rapporten «Bordering on failure» for at flere av restriksjonene er i strid med internasjonal lov og flyktningers rett til beskyttelse. De mener at Canada har endret seg markant og beveget seg langt fra å ha en human asyl- og flyktningspolitikk.

Et eksempel er at Canada får flyselskaper til å operere som immigrasjonsmyndigheter ved å true med sanksjoner hvis de tar med passasjerer som ikke har nødvendig dokumentasjon.

The Safe Third Country Agreement, en avtale mellom USA og Canada som hindrer asylsøkere å søke asyl i Canada dersom de først har vært innom USA, og motsatt, har ført til økt menneskesmugling på grensen. Canada har de siste årene innført visumrestriksjoner overfor land det kommer mange asylsøknader fra.

KUTT I HELSETILBUD

Siden 2012 har det vært store kutt i helsetilbud for asylsøkere og flyktninger. Systemet har skapt forvirring og protester blant helsearbeidere. Retten til helsetjenester avhenger blant annet av hvor asylsøkeren kommer fra. I praksis har mange asylsøkere ikke tilgang til offentlig helsetilbud, mens de venter på å få søknaden behandlet. Canadian Doctors for Refugee Care rapporterer om at både gravide kvinner og syke barn har blitt nektet helsetilbud. En føderal domstol har hevdet at lovendringen fra 2012 er i strid med landets grunnlov og i 2015 vil dette bli vurdert i en høring.

OVERFØRINGSFLYKTNINGER MOTTAS PRIVAT

I 2013 lovet immigrasjonsministeren at Canada skulle ta imot 1300 syriske overføringsflyktninger i løpet av 2014. Ifølge CBC News var kun 457 overføringsflyktninger på plass i desember 2014. I Canada kan privatpersoner kan ta imot overføringsflyktninger etter avtale med myndighetene, og forsinkelsene gjaldt de som skulle tas imot privat.

I begynnelsen av 2015 lovet Canada at de skulle ta imot 10 000 overføringsflyktninger over tre år. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	48,9
Nye flyktninger fra Colombia i 2014	1 756
Totalt antall flyktninger fra Colombia	365 029
Internt fordrevne	6 044 200
Flyktninger i Colombia fra andre land	383
Frivillige tilbakevendinger til Colombia i 2014	6
Asylsøkere fra Colombia til Norge i 2014	2

Tall ved inngangen til 2015

BROKET VEI TIL FRED

Valgseieren til president Santos over utfordreren Oscar Ivan Zuluaga i juni 2014 ga nytt håp om at fredsprosessen mellom FARC-geriljaen og regjeringen kan lykkes. Forhandlingene for å få slutt på den mer enn 50 år lange konflikten har pågått siden 2012. I begynnelsen var mange, spesielt på høyresiden i colombiansk politikk, skeptiske til fredsprosessen, men mye av kritikken har stilnet etter hvert som partene har oppnådd betydelige fremskritt. Tre av fem forhandlingspunkter: landbruksreform, FARC's fremtid som politisk organisasjon og narkotikapolitikken er nå ferdigforhandlet.

I desember 2014 erklærte FARC en ensidig våpenhvile og i januar 2015 kunngjorde FARC at de ville slutte å rekruttere mindreårige. I mars 2015 ble regjeringen og FARC enige om å fjerne landminer og kort tid etter erklærte president Santos at regjeringen ville stoppe bombingene av FARC-leirer fordi geriljaen overholdt våpenhvilen de erklærte i desember. Et større angrep fra FARC i april 2015 ble sett på som en enkeltepisode.

FREMDELES STORE UTFORDRINGER

Å komme frem til en avtale om ofrenes rettigheter, avvæpning av FARC og ikke minst hvordan dette skal gjennomføres gjenstår. Partenes ulike perspektiver gjør disse punktene ekstra kompliserte. Mens regjeringen ser på dette som spørsmål knyttet til demobilisering, avvæpning og re-integrering av opprørssoldater, altså som en tilnærmet «forhandlet overgivelse» fra geriljaens side, understreker FARC at det er to parter. De krever en bilateral våpenhvile, at det må lages en akseptabel løsning for fengslede geriljamedlemmer og en fullstendig oppløsning av paramilitære grupper.

En positiv utvikling er at den andre store geriljagruppen ELN, som har vært holdt utenfor fredsforhandlingene, meldte i mars 2015 at de var nær å bli enige med regjeringen om betingelsene for å innlede forhandlinger.

FREMDELES HØYT VOLDSNIVÅ

137 000 mennesker ble drevet på flukt i Colombia i 2014 og det totale antallet internt fordrevne passerte dermed 6 millioner. I tillegg kommer flere hundre tusen colombianere som har flyktet ut av landet, spesielt til Venezuela og Ecuador. Fremdeles er den væpnede konflikten hovedårsaken, men volden tvinger også stadig flere på flukt. Det var derfor svært viktig at grunnlovsdomstolen i 2013 forpliktet regjeringen til å anerkjenne at alle som er fordrevet av kriminelle bander og reorganiserte paramilitære grupper, har samme rettigheter som andre internt fordrevne.

Ifølge myndighetene er 66 prosent av alle fordrevne under 25 år, og et høyt antall har vært vitne til at foreldre og annen familie har blitt drept. I konfliktområdene har svært få adgang til skole, og for de som har det, er kvaliteten på undervisningen svært lav på grunn av mangel på utstyr.

ET SPLITTET SAMFUNN

Det er ekstremt store sosiale forskjeller i Colombia. 50 år med konflikt har splittet lokalsamfunn etter klassetilhørighet og noen steder etniske barrierer. Minoriteter, som afro-colombianere og urfolk, har blitt uforholdsmessig hardt rammet av konflikten, og kampen om jord har vært et kjernesporsmål for dem. Mange steder er det utviklet en kultur der skillelinjene går mellom «oss og dem», allierte og fiender. Elitens dominans har også farget statens rolle. Altfor ofte har småbønder, de fattige i byene, etniske minoriteter og andre marginaliserte grupper blitt utsatt for overgrep og forfølgelse uten at noe har skjedd. Ifølge en rapport fra Human Rights Watch i 2014 har nesten 50 prosent av kvinner på flukt vært utsatt for vold, men nesten ingen av overgriperne har blitt stilt for retten. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	16,0
Nye flyktninger fra Ecuador i 2014	117
Totalt antall flyktninger fra Ecuador	7 775
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Ecuador fra andre land	133 744
Frivillige tilbakevendinger til Ecuador i 2014	-
Asylsøkere fra Ecuador til Norge i 2014	0
Tall ved inngangen til 2015	

MOTTAR FLEST COLOMBIANSKE FLYKTNINGER

Ingen land i Latin-Amerika har så mange flyktninger som Ecuador. 60 500 har fått innvilget flyktningstatus, og nesten alle er colombianere som har flyktet fra den 50 år lange væpnede konflikten i hjemlandet. I tillegg oppholder det seg 135 588 colombianere med behov for beskyttelse i landet, ifølge tall fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) fra slutten av 2013. De fleste befinner seg i grenseområdene mellom Ecuador og Colombia der det er dårlig utbygd infrastruktur og sikkerhetsutfordringer er store.

ASYLLOV I STRID MED KONSTITUSJONEN

En ny lov fra 2012 har gjort det vanskeligere å få innvilget asyl i Ecuador. Et skjerpet krav i loven var at asylsøknaden måtte sendes inn 15 dager etter asylsøkerens ankomst. Definisjonen av hvem som kan regnes som flyktning og har rett til å søke asyl, ble også innskrenket. Utover i 2014 ble situasjonen for asylsøkerne stadig mer komplisert. Mens 58 prosent av søknadene ble vurdert som grunnløse i 2012, kom tallet helt opp i 80 prosent i 2014. I 2013 sendte Human Rights Watch (HRW) et brev til president Rafael Correa der de ba ham respektere Flyktningkonvensjonen.

I september 2014 vedtok grunnlovsdomstolen at deler av den nye loven fra 2012 både var i strid med konstitusjonen og i strid med internasjonale standarder for rett til beskyttelse. 15-dagers-fristen ble opphevet og utvidet til tre måneder.

Men fortsatt gjelder mange av restriksjonene i loven fra 2012. Blant dem er urettferdige prosedyrer som bestemmer hvilke asylsøknader som er ubegrunnede og muligheten til å oppheve en persons flyktningstatus.

TVUNGET TIL PROSTITUSJON

Behovet for internasjonal tilstedeværelse og beskyttelse i grenseområdene mellom Colombia og Ecuador er stort. UNHCR er bekymret for det høye antallet colombianske kvinnelige flyktninger

som tvinges til å selge sex for å forsørge seg selv og familien. Vold mot de colombianske kvinnene er utbredt, og kvinner og barn er utsatt for å bli ofre for menneskehandel.

Colombianske flyktninger blir ofte sett på som en sikkerhetsutfordring, ikke som flyktninger med rett til beskyttelse. Det er også en tendens til å betrakte dem som økonomiske immigranter.

ØKENDE BRUK AV TERRORLOVER

President Rafael Correa, som ble gjenvalgt for tredje gang i 2013, slår stadig hardere ned på kritikere og presse. Terrorlover brukes for å straffe de som protesterer mot myndighetenes politikk. I januar 2014 forslo Correa at landet burde gå ut av den interamerikanske menneskerettighetsdomstolen. Et stort antall dommere er fjernet etter bestemmelser fra et råd som består av tidligere medlemmer av Correas administrasjon, noe som setter rettssystemets uavhengighet i fare.

I desember 2013 ble organisasjonen Pachamama Foundation, som jobber for menneskerettigheter og miljøvern, nedlagt av regjeringen. Også flere internasjonale bistandsorganisasjoner har måttet stenge sine kontorer i Ecuador i 2014, ifølge HRW.

OLJEBORING I NASJONALPARK

Urfolksorganisasjoner kritiserer Correa for ikke å beskytte deres interesser, og det pågår flere konflikter. Ikke noe annet sted i verden finnes det flere plante- og dyrearter enn i Yasuni nasjonalpark øst i Amazonas. Til tross for stort internasjonalt engasjement ble området åpnet for oljeleting i august 2013. Grasrotbevegelsen YASUNIDOS skal ha samlet inn 850 000 underskrifter mot oljedrift i området. De trengte 583 323 underskrifter for å kunne kreve folkeavstemning om oljeutvinningen. For å unngå folkeavstemning har regjeringen hevdet det kun var 359 762 underskrifter, ifølge The Guardian. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	15,9
Nye flyktninger fra Guatemala i 2014	1 001
Totalt antall flyktninger fra Guatemala	23 288
Internt fordrevne	Minst 248 500
Flyktninger i Guatemala fra andre land	273
Frivillige tilbakevendinger til Guatemala i 2014	-
Asylsøkere fra Guatemala til Norge i 2014	0
Tall ved inngangen til 2015	

FASTLÅSTE MAKTSTRUKTURER

Guatemala sliter med korrupsjon og straffefrihet og en drapsrate som er like høy som under den væpnede konflikten (1960–1996). Den vanskelige situasjonen gjør at mange forsøker å emigrere til USA, og fra 2013 til 2014 økte emigrasjonen med 61 prosent. I 2014 pågrep U.S. Customs and Border Protection (CBP) 81 116 guatemalanere som ulovlig hadde tatt seg over grensen. Den guatemalanske immigrasjonen til USA er av relativt ny dato. Det bor omkring 1,2 millioner fra Guatemala i USA, og av disse er 64 prosent født utenfor USA. Halvparten av den guatemalanske befolkningen i USA er uten arbeids- og oppholdstillatelse.

DISKRIMINERING AV URFOLK

Urfolk utgjør 60 prosent av befolkningen i Guatemala. De har systematisk vært marginalisert opp gjennom historien. Fredsavtalen fra 1996 lovt urfolk sterkere beskyttelse i grunnloven, men ingenting har skjedd. I mai 2014 fikk den guatemalanske kongressen gjennom en resolusjon som benekter at det foregikk et folkemord mot mayaindianerne under borgerkrigen. Det til tross for at en Sannhetskommisjon, støttet av FN, i 1999 slo fast at det hadde pågått et folkemord.

Tallene på hvor mange som ble internt fordrevne under borgerkrigen, spriker fra 500 000 til 1,5 millioner. De fleste var urfolk fra landsbygda som slo seg ned i slumområder i utkantene av Guatemala City. Ingenting er gjort for å finne varige løsninger for de internt fordrevne, og det finnes heller ingen studier om deres levevilkår i dag.

KORRUPSJON OG ORGANISERT KRIMINALITET

De politiske partiene i Guatemala er i stor grad bygget opp rundt enkeltpersoner og deres personlige ambisjoner. President Otto Pérez Molina er omstridt fordi han som tidligere militær og leder

for den guatemalanske hærens etterretningsenhet fra 1992 skal ha vært involvert i alvorlige menneskerettighetsbrudd. Molina har støttet et offentlig brev der flere politikere mente at anklagene mot tidligere militære for forbrytelser mot menneskeheten var fabrikkerte. Han vant valget i 2011 med lovnader om å gjøre noe med de enorme sikkerhetsproblemene i landet.

Ifølge InSight Crime er den organiserte kriminaliteten i Guatemala blant den farligste og mest sofistikerte i Mellom-Amerika. Både tidligere militære, politi og medlemmer av hemmelige sikkerhetstjenester er involvert. Meksikanske og colombianske karteller operer også i Guatemala. Den høye straffefriheten og korrupsjonen gjør at kriminelle grupper vinner terreng. I juni 2014 besluttet USA å øke støtten til flere mellomamerikanske land, deriblant Guatemala, for å bekjempe narkovolden og for å hjelpe personer som var blitt deportert fra USA.

RETTSSAK MOT MONTT UTSETTES

Den 10. mai 2014 ble den 87 år gamle tidligere diktatoren Efraín Ríos Montt dømt til 80 års fengsel for folkemord og forbrytelser mot menneskeheten. Dommen ble annullert ti dager etter på grunn av en «teknisk feil», noe som minner om at maktstrukturene etter borgerkrigen ikke er endret. Omkring halvparten av menneskerettighetsbrudd under borgerkrigen skjedde i 1982, det året Ríos Montt kom til makten, ifølge International Justice Monitor. Den 5. januar 2015 skulle rettssaken mot Ríos Montt bli tatt opp igjen. Nok en gang ble den utsatt, denne gang på ubestemt tid. Takket være opprettelsen av en internasjonal kommisjon mot straffefrihet (CICIG), som er et samarbeid mellom FN og regjeringen, har det likevel vært noen forbedringer i rettssystemet. Blant annet ble tre politimenn og to militære arrestert i juni 2014 på grunn av menneskerettighetsbrudd under borgerkrigen. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	10,5
Nye flyktninger fra Haiti i 2014	878
Totalt antall flyktninger fra Haiti	43 890
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Haiti fra andre land	5
Frivillige tilbakevendinger til Haiti i 2014	-
Asylsøkere fra Haiti til Norge i 2014	0
Tall ved inngangen til 2015	

FARE FOR Å BLI STATSLØS

Haiti er det fattigste landet på den vestlige halvkule, og ligger som nummer 168 av 187 land på FN's levekårsindeks. Halvparten av den voksne befolkningen kan ikke lese og skrive. Landet har en lang historie med naturkatastrofer, matvarekriser og politisk uro som har ført til at mange er blitt internt fordrevne eller har emigrert.

Fortsatt lever 80 000 i teltleirer etter jordskjelvet i januar 2010. 220 000 mistet livet, 2,3 millioner ble hjemløse og 1,5 million ble internt fordrevne etter jordskjelvet.

FRYKT FOR UTSENDELSE

I 2012 oppholdt det seg 606 000 haitiere i USA. Den viktigste destinasjonen er likevel nabolandet Den dominikanske republikk, hvor omkring en million haitiere oppholder seg. Svært mange lever under uverdige forhold og ekskluderes fra utdanning og helsetilbud.

I september 2013 kom det en lov som vedtok at haitiere som har emigrert til Den dominikanske republikk helt tilbake til 1929 kan miste statsborgerskapet. Loven ble oppmyket i mai 2014 etter internasjonal kritikk. Til tross for noen forbedringer erklærte Den interamerikanske menneskerettighetsdomstolen i oktober 2014 at loven bryter med Den amerikanske konvensjonen for menneskerettigheter.

Loven krever at haitiere som er født i Den dominikanske republikk og har foreldre som er papirløse, må registrere seg for å få midlertidig oppholdstillatelse. Fristen for registreringen gikk ut 1. februar 2015, og per 9. januar hadde bare 5345 av de 110 000 det gjelder registrert seg. Amnesty International kritiserer regjeringen for dårlig informasjon om loven. Mange har ikke tillit til systemet og foretrekker å leve i skjul i stedet for å registrere seg.

Den 27. januar 2014 ble 51 haitiske immigranter som forsøkte å få orden på papirene sine, blant dem 30 barn, deportert til Haiti.

Saken fikk mye oppmerksomhet, og de fikk komme tilbake dagen etter, ifølge Amnesty. Disse barna er spesielt sårbare fordi de er statsløse. Amnesty frykter flere deporteringer.

KRONISK POLITISK URO

Kolonihistorien har lagt grunnlag for skjev fordeling, klasseforskjeller og korrupsjon. Haiti har blitt ledet av brutale diktatorer som François Duvalier, «Papa Doc», og sønnen Jean-Claude Duvalier, «Baby Doc», som tok over makten etter farens død i 1971 og satt med den til 1986. I oktober 2014 døde «Baby Doc». Han ble aldri dømt, men det pågikk en rettssak mot ham på grunn av alvorlige menneskerettighetsbrudd og korrupsjon. Den nåværende presidenten Michel Martelly var venn av Duvalier. Ifølge avisen The Nation fortsetter «duvalierismen» på Haiti.

Statsminister Laurent Lamothe gikk av i midten av desember 2014, etter voldelige protester mot korrupsjon og utsettelse av lokalvalg som skulle vært holdt for tre år siden. Etter planen skal det holdes presidentvalg i løpet av året.

VOLD MOT KVINNER OG BARNEARBEID

Vold mot kvinner er et stort problem på Haiti, men det er ventet at det kommer en ny lov som skal beskytter kvinner bedre mot kjønnsbasert vold i løpet av 2015, ifølge Human Rights Watch (HRW).

Det er 225 000 husslaver i landet, ifølge HRW. De fleste er unge jenter. Antallet skal ha økt etter jordskjelvet. De utsettes for fysisk og psykisk vold, og noen ender også som ofre for menneskehandel.

Menneskerettighetssituasjonen i Haiti karakteriseres som alvorlig av både Amnesty International og HRW. Norge har gitt rundt 900 millioner kroner i støtte til Haiti de siste fem årene. Det meste er brukt til tiltak i områder som er svært utsatte for naturkatastrofer. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	8,3
Nye flyktninger fra Honduras i 2014	768
Totalt antall flyktninger fra Honduras	14 305
Internt fordrevne	Minst 29 400
Flyktninger i Honduras fra andre land	42
Frivillige tilbakevendinger til Honduras i 2014	1
Asylsøkere fra Honduras til Norge i 2014	5

Tall ved inngangen til 2015

HØYT OPPE PÅ DRAPSSTATISTIKKEN

Honduras er det landet utenfor krigsområder hvor det blir begått flest drap i verden. I 2012 var det 90 drap per 100 000 innbyggere, ifølge UN Office of Drugs and Crime. I tillegg er mørketallene store. Landets tidligere president Manuel Zelaya ble avsatt i et militærkupp i 2009. Hans jobb for mer likhet og rettferdighet, provoserte både medlemmer i hans eget parti, makteliten og amerikanske interesser. Etter kuppet ble sikkerhet- og menneskerettighetssituasjonen forverret, og dette la et grunnlag for at kriminelle gjenger, «los maras», kunne øke sin aktivitet i årene som fulgte. Med grov pressesensur kontrollerte kuppvennlige sektorer informasjonen som nådde honduranerne.

TVANGSPREGET VALG

Et presidentvalg ble gjennomført den 29. november i 2009. Den nyskapede Nasjonale folkelige motsandsfronten mot kuppet (FNRP) boikottet det de beskrev som et tvangspreget valg, som ville legitimere statskuppet og normalisere diplomatiske bånd til andre land. Valget ble vunnet av Porfirio Lobo Sosa fra Partido Nacional.

IMMIGRASJON TIL USA

Immigrasjonen fra Honduras til USA er relativt ny, og den øker fra år til år. Halvparten av immigranternes kom etter 2000. I dag oppholder det seg 573 000 honduranske emigranter i USA, 60 prosent av disse illegalt, ifølge Pew Research Center (PEW). I 2014 pågrep U.S. Customs and Border Protection (CBP) 91 475 honduranere som ulovlig hadde tatt seg over grensen.

Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) oppgir at pengene immigranternes sender til familiene i Honduras utgjør 19,3 prosent av landets BNP.

FLYKTER FRA KRIMINELLE GJENGER

Sommeren 2014 var det internasjonalt nyhetsstoff at i løpet av året hadde 50 000 enslige mindreårige mellomamerikanske immi-

granter forsøkt å krysse grensen til USA. 17 500 av disse var fra Honduras. Den vanligste grunnen til at de forlot Honduras var gjengkriminalitet, ifølge rapporten «Children on the run» fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

57 prosent oppga en grunn til at de emigrerte som gir rett til internasjonal beskyttelse under Flyktningkonvensjonen, ifølge UNHCR, men de fleste blir likevel deportert.

Det finnes ingen sikre tall på hvor mange som er internt fordrevet på grunn av kriminaliteten. I følge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) er 17 000 fordrevet siden 2008.

USAS BAKGÅRD

Honduras er et av Latin-Amerikas fattigste land. I 2013 levde 64,5 prosent i fattigdom, ifølge Verdensbanken. Det er også et av landene med størst forskjeller. Lenge ble landet kalt «bananrepublikken» fordi amerikanske bananselskaper fra slutten av 1800-tallet ikke bare dominerte økonomien, men også politikken. USA har også alltid hatt en sterk militær tilstedeværelse. Den økonomiske politikken er svært liberal, men sivilsamfunnet har svært innsnevret handlingsrom.

FORVERRING ETTER KUPPET

Etter militærkuppet mot Manuel Zelaya i 2009 har regjeringen sørget for å øke kontrollen over rettsapparatet. I 2012 ble flere høyesterettsdommere fjernet da de forsøkte å få gjennom en lov mot korrupsjon, ifølge Human Rights Watch (HRW). Organisasjonen rapporterer om stadige angrep og drap på ledere for sosiale bevegelser, menneskerettighetsforkjempere og journalister. Siden 2009 skal 30 journalister ha blitt drept. Det er stor vekst i antall private sikkerhetsselskaper og paramilitære grupper. Regjeringen har også i stor grad brukt militæret for å bekjempe kriminaliteten. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	123,8
Nye flyktninger fra Mexico i 2014	926
Totalt antall flyktninger fra Mexico	40 020
Internt fordrevne	Minst 281 400
Flyktninger i Mexico fra andre land	4 709
Frivillige tilbakevendinger til Mexico i 2014	-
Asylsøkere fra Mexico til Norge i 2014	3

Tall ved inngangen til 2015

VOLDEN TAR KVELERTAK

Sommeren 2014 ble migrasjonen mellom Mexico og USA et tema som fanget mediens interesse, etter at 50 000 mindreårige enslige migranter hadde krysset grensen i løpet av året. De aller fleste kom fra Mexico, Honduras, Guatemala og El Salvador. Ifølge rapporten «Children on the Run» fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) hadde hele 58 prosent av barna et internasjonalt beskyttelsesbehov. 38 prosent av de meksikanske barna var ofre for menneskehandel. I fjor pågrep U.S. Customs and Border Protection (CBP) 229 178 meksikanere som ulovlig hadde tatt seg over grensen. Dette er 14 prosent færre enn året før.

SÅRBARE IMMIGRANTER

Narkoartellere og kriminelle grupper driver ikke bare med narkotrafikk, men tjener penger på alt fra kidnapping av immigranter til menneskehandel, piratvirksomhet og innkreving av bestikkelser fra myndigheter og privatpersoner. Hvert år kidnappes 20 000 immigranter på ferden gjennom Mexico, ifølge Amnesty International. Herberger som losjerer immigrantene, forteller at sikkerhetssituasjonen i Mexico og Mellom-Amerika er blitt verre de siste årene.

Kriminelle grupper, som Mara Salvatrucha (MS-13), har tatt større kontroll over migrasjonsruten gjennom Mexico. De krever blant annet bestikkelser av immigranter som reiser på taket av godstoget «La Bestia» fra Arriaga sør i Mexico.

SPORLØST BORTE

22 000 personer er forsvunnet i Mexico siden 2006, ifølge offisielle tall. U.N. Committee on Enforced Disappearances (CED) påpekte i en rapport fra februar 2015 alvorlig i at det ikke finnes et tilstrekkelig godt register over forsvunne i Mexico og at ikke alle delstater fører statistikker. De anbefaler at det opprettes en spesiell enhet for å etterforske forsvinninger.

Det finnes for eksempel ingen statistikk over hvor mange mellomamerikanske immigranter som forsvinner under reisen gjennom

Mexico til USA. Minst 70 000 mellomamerikanske immigranter er sporløst borte i Mexico, ifølge organisasjonen Movimiento Migrante Mesoamericano, som består av mødre som leter etter sine forsvunne barn. Allerede i 2010 og 2011 ble det avdekket massegraver av immigranter fra Mellom-Amerika og Sør-Amerika i Nord-Mexico.

VOLDSKULTUR

I det siste tiåret har det vært en økning på 600 prosent av rapporterte tilfeller av tortur, ifølge en rapport fra Amnesty International. Organisasjonen hevder at Mexico er preget av en voldskultur der politiet og militæret i praksis har frie tøyler til å torturere, bortføre eller drepe mer eller mindre vilkårlig. Mexicos statlige menneskerettighetskommisjon har de siste fire årene mottatt 7000 klager om tortur, men ikke en eneste tjenestemann ble dømt i den samme tidsperioden.

President Enrique Peña Nieto har i lengre tid forsøkt å skape et inntrykk av at sikkerhetssituasjonen i Mexico har blitt bedre i et forsøk på å bedre landets image og å tiltrekke seg internasjonal kapital. Fasaden fikk imidlertid en kraftig rype i lakken da det kom fram at både ordføreren og politiet var involvert i drapene på 43 studenter fra en lærerhøyskole i Ayotzinapa i provinsen Guerrero i september 2014.

Mexicos domstoler er i utstrakt grad politisk styrt. Årsaken er korrupsjon i mange ledd, og straffefriheten ligger på 98 prosent.

Under den forrige presidentperioden (2006–2012), da president Calderón erklærte krig mot kartellene, skal opptil 122 000 mennesker ha blitt drept. Ifølge Flyktningehjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) er det uvilsomt en nær sammenheng mellom narkovolden og antallet internt fordrevne i Mexico. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	3,9
Nye flyktninger fra Panama i 2014	1
Totalt antall flyktninger fra Panama	119
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Panama fra andre land	18 673
Frivillige tilbakevendinger til Panama i 2014	-
Asylsøkere fra Panama til Norge i 2014	0
Tall ved inngangen til 2015	

FORBEDREDE ASYLPROSEDYRER

2237 personer har fått flyktningstatus i Panama. Ytterligere 18 300 personer med behov for beskyttelse oppholder seg i landet, de fleste i urbane slumområder, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Nesten alle er colombianere som har flyktet fra den 50 år lange konflikten i hjemlandet.

I de siste årene har det også vært en tilstrømming av immigranter fra Honduras, Guatemala og El Salvador på grunn av den økende voldsspiralen i Mellom-Amerika, ifølge Jesuit Refugee Service (JRS).

FLERE FÅR MIDLERTIDIG OPPHOLDSTILLATELSE

De som har søkt asyl i Panama, har møtt på mange hindringer. Tidligere ble kun 13 prosent av asylsøknadene godkjent for viderebehandling, og av disse fikk seks prosent innvilget flyktningstatus. Immigranter uten papirer kan etter lov fengsles i 18 måneder. Det er også eksempler på at asylsøkere og flyktninger har blitt fengslet.

Med hjelp fra Flyktninghjelpen har Det nasjonale kontoret for flyktninger (ONPAR) forbedret asylprosedyrene, og i 2014 ble 1419 dokumenter for midlertidig oppholdstillatelse utstedt. I juni 2011 ratifiserte Panama konvensjonen for reduksjon av statsløse fra 1961 og konvensjonen fra 1954 om statsløses status. I 2013 kom det en lov som ga flyktninger med minst tre års opphold i landet mulighet til å søke permanent oppholdstillatelse.

VANSKELIG Å FINNE JOBB

Flyktninger og asylsøkere har store problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet. Det tar vanligvis to år å få svar på asylsøknaden, og asylsøkeren har ikke rett til å jobbe i mellomtiden. Innvilget flyktningstatus gir heller ikke automatisk arbeidstillatelse. Dette må flyktningene i tillegg søke arbeidsdepartementet om. Arbeidstillatelsen er gyldig i bare ett år av gangen, og det står oppgitt at vedkommende er flyktning. Mange arbeidsgivere vil ikke

ansette flyktninger på grunn av mangel på informasjon og diskriminering. En annen utfordring er at visse yrker er reservert for folk som har oppholdt seg flere år i Panama, ifølge JRS.

ØKENDE GJENKriminalITET

Den globale fredsindexen fra Institute for Economics & Peace har rangert Panama som det nest mest fredelige landet i Mellom-Amerika etter Costa Rica. Panama har vært spart for kriminaliteten som herjer i mange av nabolandene, men de siste årene har flere kriminelle grupper begynt å operere i landet. Mens det var 85 kriminelle gjenger i 2005, hadde tallet økt til 200 i 2013, ifølge InSight Crime. Illegal trafikk av narkotika fra grenslandet Colombia er også en trussel. I juli 2014 drepte panamanske styrker to medlemmer av geriljagruppen FARC som hadde tatt seg over grensen.

TILBUD OM AMNESTI

President Juan Carlos Varela kom til makten i mai 2014 med lovnad om å bekjempe korrupsjon og forbedre sikkerheten. I januar 2015 åpnet høyesterett for å innlede etterforskning av korrupsjonsanklager mot tidligere president Ricardo Martinelli. President Varela har også valgt en annen strategi enn nabolandene hvor militære virkemidler i stadig økende grad har blitt tatt i bruk i kampen mot de kriminelle nettverkene. Medlemmer fra kriminelle gjenger har fått tilbud om amnesti og hjelp til utdanning om de melder seg. I 2014 skal 2500 tidligere gjengmedlemmer ha benyttet seg av amnestitilbudet, og håpet er å fordoble antallet i 2015, ifølge InSight Crime.

Til tross for sterk økonomisk vekst de siste årene, lever rundt 30 prosent av befolkningen i fattigdom. Eliten som kontrollerer økonomien og har stor politisk innflytelse, består i hovedsak av familier med europeisk opprinnelse. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	322,6
Nye flyktninger fra USA i 2014	17
Totalt antall flyktninger fra USA	5 174
Internt fordrevne	-
Flyktninger i USA fra andre land	455 048
Frivillige tilbakevendinger til USA i 2014	-
Asylsøkere fra USA til Norge i 2014	2
Tall ved inngangen til 2015	

ØKT MIGRASJON FRA MELLOM-AMERIKA

I juni 2013 vedtok senatet en immigrasjonsreform med klart flertall. Før den kan signeres av presidenten og trå i kraft, må den vedtas av det andre kammeret i Kongressen, Representantenes Hus. Lederen for Representantenes Hus, John Boehner, har imidlertid blokkert forslaget og nektet å legge det fram til votering.

En ny immigrasjonsreform har stått høyt på prioriteringslisten til president Obama. Med over 11 millioner illegale immigranter har USA store utfordringer, og dagens lover på området er fra 1986. En viktig grunn til at en ny reform har uteblitt, er motstanden blant republikanerne der mange mener at eneste løsning er å deportere de papirløse.

OBAMA GIR 4,7 MILLIONER OPPHOLD

I november 2014 bestemte Obama seg for å handle. Han brukte sin utøvende makt og signerte en såkalt presidentordre. Gjennom en tipunkts plan gir han 4,7 millioner mennesker som har vært i USA i minst fem år, mulighet til å få midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse. Tillatelsen gis for tre år. Skjerpet grensekontroll er også en del av planen.

Obama er ikke den første presidenten som gir en presidentordre angående migrasjon – både Reagan og George H.W. Bush gjorde det. Men beskyldningene har haglet fra republikanerne. Noen mener at Obamas ordre er i strid med grunnloven og truer med riksrett. Debatten kommer sikkert til å fortsette også i 2015.

FLERE MELLOMAMERIKANERE

Ser vi bort fra Mexico, var det en økning i migrasjonen til USA på 68 prosent i 2014, først og fremst fra Mellom-Amerika, ifølge Department of Homeland Security. Dette må ses i sammenheng med en stadig forverring av sikkerhetsproblemene i Mellom-Amerika der flere av landene nå topper verdens drapsstatistikker.

Meksikanerne utgjør halvparten av de over 11 millioner papirløse immigranter som bor i USA. I de siste årene har migrasjonen fra Mexico gått ned, og i 2014 var nedgangen av meksikanere som krysset grensen ulovlig 14 prosent. Grensekontrollen pågrep i alt 486 651 illegale immigranter i 2014, 65 000 flere enn året før.

BOOM AV MINDREÅRIGE

Mellom januar og august 2014 forsøkte over 50 000 mindreårige enslige immigranter fra Mexico og Mellom-Amerika å krysse grensen til USA. Det var spesielt mange sommeren 2014, noe som medførte at situasjonen for de mindreårige immigranter ble internasjonalt nyhetsstoff.

President Obama kalte situasjonen en humanitær katastrofe, og ba kongressen om 3,7 milliarder dollar for å håndtere situasjonen på grensen. Human Rights Watch (HRW) kritiserer amerikanske myndigheter for å holde barn i arrest ut over 72 timer. Amerikansk lov tillater grensekontrollen å holde barn som krysser grensen i arrest i 72 timer. Deretter skal de tas hånd om av immigrasjonsmyndighetene.

FLEST MEKSIKANSKE ASYLSØKERE

USA var, etter Tyskland, det landet som mottok flest asylsøknader i hele verden i 2014. Landet mottok 121 200 søknader, en økning på 44 prosent fra året før. 42 prosent av asylsøknadene kom fra land i Mellom-Amerika, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). De fleste asylsøkerne kom fra Mexico, etterfulgt av Kina og El Salvador. Antall søknader fra personer fra Mexico og Mellom-Amerika er høyere enn tidligere år. UNHCR mener at dette gjenspeiler de økte sikkerhetsproblemene i regionen, og at flere flykter fra mektige narkokarteller og kriminelle gjenger som har fått økt kontroll og makt. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	30,9
Nye flyktninger fra Venezuela i 2014	512
Totalt antall flyktninger fra Venezuela	12 829
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Venezuela fra andre land	174 027
Frivillige tilbakevendinger til Venezuela i 2014	-
Asylsøkere fra Venezuela til Norge i 2014	4

Tall ved inngangen til 2015

VERTSLAND MED PROBLEMER

Etter Ecuador er Venezuela det landet i Latin-Amerika som har mottatt flest flyktninger, og nesten alle kommer fra nabolandet Colombia. Men sammenlignet med Ecuador har svært få fått flyktningstatus, kun 4340 personer siden 2003, mens 1073 venter på svar på asylsøknaden. Det har likevel vært en positiv utvikling. For tre år siden hadde kun 1774 fått status som flyktninger. 205 000 colombianere med behov for internasjonal beskyttelse oppholder seg i landet, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

KOMPLISERT GRENSEOMRÅDE

De fleste flyktningene oppholder seg i de lange og uoversiktlige grenseområdene mellom Venezuela og Colombia. Sikkerhets-situasjonen er vanskelig på grunn av kriminelle bander og gerilja-grupper. Det foregår også storstilt smugling av olje fra Venezuela. I disse områdene er det mangel på helsetjenester, utdanning og rent drikkevann. Flere colombianere krysser grensen for å søke midlertidig beskyttelse, for så å vende tilbake til Colombia.

Den uoversiktlige grensen gjør det vanskelig å nå ut med informasjon til flyktningene om hvilke rettigheter de har. De fleste forstår ikke den komplekse søknadsprosessen, og er avhengig av hjelp. De venezuelanske myndighetene mangler kapasitet og ressurser til å håndtere asylsøknadene.

UNHCR har uttrykt stor bekymring for økningen av drap begått både av kriminelle gjenger og sikkerhetsstyrker i grenseområdene det siste året.

EKSPLOSIV INFLASJON

Venezuela er inne i en økonomisk krise. I 2014 var nedgangen i økonomien på fire prosent, og inflasjonen nådde 64 prosent. Landet er sterkt rammet av de synkende oljeprisene, siden 95 prosent av Venezuelas eksportinntekter kommer fra oljeindustrien.

Mangel på matvarer og husholdningsartikler er et økende problem, og det har vært store demonstrasjoner mot myndighetene. Men det er også flere eksempler på at økonomiske interesser forsøker å sabotere regjeringen. Den politiske endringsprosessen regjeringen står for, blir møtt med sterke motkrefter og situasjonen er svært tilspisset.

ET DELT LAND

Chavez døde i mars 2013, men «chavismen» fortsetter under etterfølgeren Nicolás Maduro. Politikken har vært fokusert på sosial utjevning og uavhengighet i forhold til USA. Maduro har imidlertid ikke vunnet samme popularitet som Chavez hadde.

Den politiske situasjonen i Venezuela er sterkt polarisert, med «chavister» mot «anti-chavister». Den regionale organisasjonen UNASUR, som Chavez var en av initiativtakerne til, forsøkte å få til en dialog mellom regjeringen og opposisjonen i begynnelsen av 2014, men lyktes ikke, ifølge Human Rights Watch (HRW).

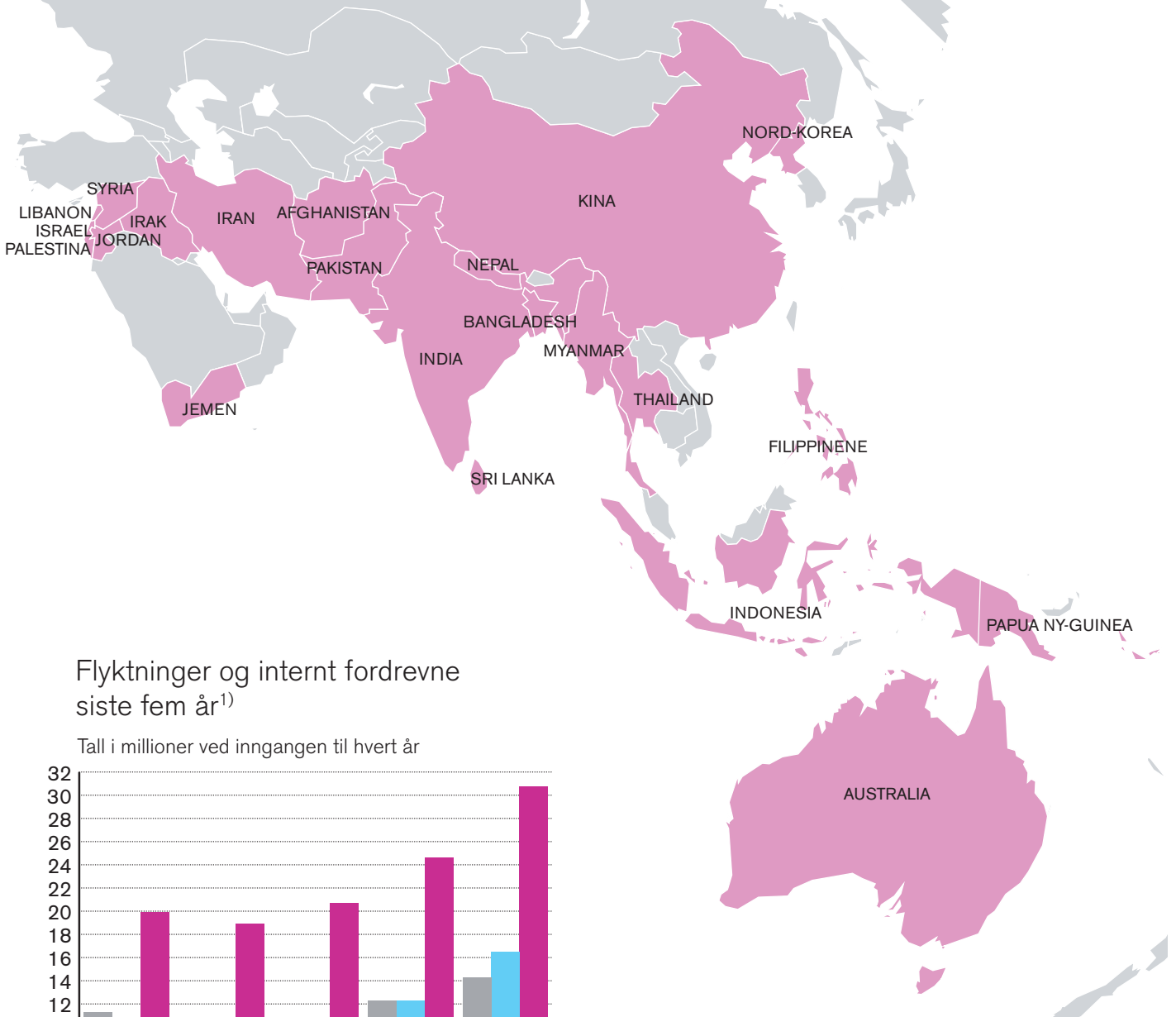
FORVERRING AV MENNESKERETTIGHETENE

I september 2013 meldte Venezuela seg ut av Den interamerikanske kommisjonen for menneskerettigheter, og oppfordret andre land til å gjøre det samme. I begynnelsen av 2014 ble 3306 mennesker arrestert under demonstrasjoner mot regjeringen. Mange anklaget Maduro allerede da for å bli stadig mer autoritær, men flere latinamerikanske land støttet den venezuelanske regjeringens påstand om at urolighetene var organisert og ledd i et forsøk på statskupp. Poli og sikkerhetsstyrker begynte å slå stadig hardere ned på opposisjonen. I februar 2015 ble ordføreren i Caracas, Antonio Ledezma, arrestert anklaget for å oppfordre til statskupp. I mars 2015 erklærte president Obama at Venezuela utgjør en trussel mot USAs sikkerhet og påla sanksjoner mot sju fremtredende venezuelanere, deriblant etterretningssjefen og sjefen for landets politi. ■

En syrisk flyktning krysser grensen mellom Syria og Tyrkia. Nærmere fire millioner syrere er på flukt i nabolandene.

ASIA OG OSEANIA ›

Flyktninger og internt fordrevne siste fem år¹⁾

Tall i millioner ved inngangen til hvert år

- Afghanistan
- Australia
- Bangladesh
- Filippinene
- India
- Indonesia
- Irak
- Iran
- Israel
- Jemen
- Jordan
- Kina
- Libanon
- Myanmar
- Nepal
- Nord-Korea
- Pakistan
- Palestina
- Papua Ny-Guinea
- Sri Lanka
- Syria
- Thailand

¹⁾ Viser flyktninger som har flyktet fra land i Asia og Oseania og internt fordrevne i asiatiske land. Asia inkluderer Midtøsten.

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA ›››

Palestina	5 195 790
Syria	3 963 255
Afghanistan	2 678 786
Myanmar	530 348
Irak	473 637

Kilde: UNHCR

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE ›››

Syria	Minst 7 600 000
Irak	Minst 3 276 000
Pakistan	Minst 1 900 000
India	Minst 853 900
Afghanistan	Minst 805 400

Kilde: IDMC

Foto: Ulas Yunus Tosun / EPA / NTB scanpix

En kvinne tilhørende minoritetsgruppen yezidi på flukt med sønnen på ryggen utenfor byen Sirnak, Irak.

Foto: Khaled Abdullah / Reuters / NTB scanpix

En familie på flukt fra flyangrep i byen Sanaa i Jemen, våren 2015.

SKJERPET KONFLIKTNIVÅ OG FLERE PÅ FLUKT

Borgerkrigen i Syria har ført til den største flyktningkrisen siden andre verdenskrig med mer enn 11 millioner flyktninger og internt fordrevne. Også i en rekke andre land i Midtøsten og i Asia for øvrig økte konfliktnivået og flyktningstrømmene i 2014.

I omfang er flyktningkrisen i Syria uten sidestykke i verden i dag. Etter fire år med borgerkrig er om lag halvparten av landets innbyggere drevet på flukt. I begynnelsen av 2015 var det 7,6 millioner internt fordrevne i Syria, og om lag 4 millioner syrere hadde flyktet ut av landet.

I Europa er det bekymring over at antallet asylsøkere øker på grunn av konflikten i Syria. Det er imidlertid nabolandene som har tatt imot de aller fleste som har flyktet ut av det krigsherjede landet. I Tyrkia var det våren 2015 mer enn 1,7 millioner syriske flyktninger, og nesten 1,2 millioner i Libanon. Hundretusener har også flyktet til Jordan og Irak.

Som en følge av forskjellige innreise-restriksjoner og skjerpet grensekontroll er flyktningstrømmen til nabolandene i dag drastisk redusert.

IS PÅ FREMMARSJ

Den islamske staten (IS) er blant opprørsgruppene som kjemper om makten i Syria. IS har også tatt kontroll over deler av Irak og har systematisk angrepet ulike folkegrupper og religiøse minoriteter, deriblant kristne, sjiamuslimer, drusere, yezidier og kurdere.

Som følge av IS' fremmarsj ble minst 2,2 millioner mennesker drevet på flukt inne i Irak i løpet av 2014. Ingen andre land i verden hadde så mange nye internt fordrevne dette året.

Trusselen fra IS i Syria og Irak har ført til mobilisering av en internasjonal militær koalisjon for å bekjempe den islamistiske terrororganisasjonen. Norge har sluttet seg til denne koalisjonen, og regjeringen vedtok i oktober 2014 å sende styrker til Irak for å delta i kampen mot IS.

REGIONAL INNBLANDING I JEMEN

Også Jemen har opplevd utenlandsk militær intervensjon. Etter at de sjiamuslimske al-Houthi-opprørerne tok kontroll over hovedstaden Sanaa i februar 2015, stilte Saudi-Arabia seg i spissen for en koalisjon av hovedsakelig arabiske land for å bekjempe opprørerne. Våren 2015 gjennomførte koalisjonen et stort antall luftangrep mot mål i Jemen, og opptrappingen av konflikten førte til at flere hundre tusen mennesker ble drevet på flukt.

Saudi-Arabia har begrunnet sitt militære engasjement i Jemen med at al-Houthi-opprørerne har bånd til Iran og at man vil hindre økt iransk innflytelse i regionen. Konflikten i Jemen er imidlertid først og fremst en intern strid med både økonomiske, sosiale, etniske og religiøse dimensjoner.

Sammenstøt mellom hæren og opposisjonsgupper i Myanmar, nær grensen til Kina, drev tusener på flukt i februar 2015.

FLERE FORDREVET I SØR-ASIA

I Sør- og Sørøst-Asia var det om lag 5 millioner internt fordrevne ved utgangen av 2014, en økning på 1,8 millioner sammenlignet med året før. Økningen skjedde hovedsakelig i tre land i Sør-Asia: Pakistan, Afghanistan og India.

Kamper mellom regjeringsstyrker og ulike opprørsgrupper var hovedårsak til at folk ble drevet på flukt i Pakistan og Afghanistan. I Nord-Pakistan førte militære operasjoner mot opprørsgrupper til at om lag 900 000 mennesker ble fordrevet i løpet av året. I Afghanistan ble sikkerhetssituasjonen forverret samtidig som de internasjonale ISAF-styrkene fortsatte å trekke seg ut. Både tallet på drepte i væpnede sammenstøt og tallet på internt fordrevne var langt høyere i 2014 enn året før.

MINORITETER I KLEMME

I India var konflikter mellom ulike etniske grupper hovedårsak til at folk ble drevet på flukt i 2014. Til grunn for konfliktene ligger ofte strid om kontroll over ressurser, og minoritetsgrupper er særlig utsatt. Det gjelder blant annet i delstaten Assam, der motsetninger mellom muslimske bengalere og stammefolk har ført til voldelige sammenstøt i årrekke.

I Chittagong Hill Tracts i Bangladesh har myndighetene gjennom flere tiår oppmuntret til tilflytting av bengalere, og det har ført til at et stort antall urfolk er fordrevet fra sine hjem. I andre deler av det hovedsakelig muslimske landet er mange hinduer og buddhister fordrevet som følge av lokale konflikter.

I delstaten Rakhine i Myanmar er forholdet spent mellom den buddhistiske majoritetsbefolkningen og muslimske rohingyaer. Sammenstøt mellom de to folkegruppene har ført til at mange rohingyaer har flyktet til Bangladesh, mens andre lever under kummerlige forhold i leirer i Myanmar.

POSITIV, MEN UAVKLART UTVIKLING

Myanmar er et av flere land i Asia som har gjennomgått en positiv politisk utvikling de siste årene. Landet er på vei fra militærdiktatur til demokrati, og myndighetene har inngått våpenhvileavtaler med opprørsgrupper i flere deler av landet. Både i 2014 og i begynnelsen av 2015 førte imidlertid sammenstøt mellom hæren og opprørere til at mange ble drevet på flukt.

Selv om borgerkrigen på Sri Lanka tok slutt i 2009, var det fortsatt om lag 90 000 internt fordrevne i landet ved utgangen av 2014. Et stort antall kan ikke vende hjem fordi hæren har okkupert eiendommene deres. Mange lever under vanskelige materielle kår og med en opplevelse av utrygghet på grunn av sterk militær tilstedeværelse.

På Filippinene ble det i 2014 inngått en avtale mellom myndighetene og opprørsgruppa Moro Islamic Liberation Front på øya Mindanao som gjorde slutt på en 40 år lang konflikt. Avtalen førte til at mange internt fordrevne kunne vende hjem i løpet av året. Andre opprørsgrupper kjemper imidlertid fortsatt mot myndighetene, og i begynnelsen av 2015 ble mer enn 100 000 drevet på flukt som følge av sammenstøt mellom hæren og muslimske opprørere.

NATURKATASTROFER

I tillegg til vold og politiske konflikter rammes asiatiske land ofte av naturkatastrofer som fører til at mange mister livet eller blir fordrevet. Det gjelder blant annet Filippinene, der millioner mistet sine hjem etter at tyfoner rammet landet både i 2012, 2013 og 2014.

Nepal ble i april 2015 rammet av det kraftigste jordskjelvet på mer enn 80 år. Mange tusen mennesker mistet livet, hele landsbyer ble langt øde og hundretusener ble hjemløse. Landet var dårlig forberedt på å takle en slik katastrofe, blant annet som følge av en langvarig borgerkrig og politisk ustabilitet etter at krigen tok slutt i 2006.

ASYLSØKERE TIL INDUSTRILAND

Det skjerpede konfliktnivået i deler av Asia og Midtøsten i 2014 bidro til en sterk økning i tallet på asylsøkere til industrialiserte land. Syrere, irakere og afghanere var de tre største asylsøkergruppene.

I alt søkte 150 000 syrere om asyl i industrialiserte land i 2014. Det var langt over dobbelt så mange som året før. Tallet på asylsøkere fra Irak var om lag 69 000, nesten en fordobling sammenlignet med 2013. Afghanere sto bak nesten 60 000 asylsøknader, også det en kraftig økning.

Australia er det største mottakerlandet i regionen. Av totalt 866 000 asylsøknader som ble levert i industrilandene i 2014, mottok Australia kun om lag 9000, en nedgang på 24 prosent fra året før.

BÅTFLYKTNINGER TIL AUSTRALIA

Mens mange dro over Middelhavet for å søke om asyl i Europa i 2014, var det andre som dro sjøveien mot Australia på søken etter beskyttelse og et bedre liv. Australia fører imidlertid en svært restriktiv og omstridt flyktning- og asylpolitikk og betaler andre land for å ta seg av dem som kommer.

Asylsøkere som har kommet til Australia sjøveien, har gjennom flere år blitt plassert i mottakssentre på Nauru og på øya Manus i Papua Ny-Guinea. I 2013 inngikk Australia en avtale med Papua Ny-Guinea om å bosette personer som får innvilget flyktningstatus. En lignende avtale ble inngått med Kambodsja i 2014. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	31,3
Nye flyktninger fra Afghanistan i 2014	19 729
Totalt antall flyktninger fra Afghanistan	2 678 786
Internt fordrevne	Minst 805 400
Flyktninger i Afghanistan fra andre land	300 483
Frivillige tilbakevendinger til Afghanistan i 2014	17 820
Asylsøkere fra Afghanistan til Norge i 2014	579
Tall ved inngangen til 2015	

KREVENDE OVERGANGSFASE

Afghanistan er fremdeles i en krevende politisk og økonomisk overgangsfase etter tiår med konflikt. Landets president, Ashraf Ghani, tiltrådte i september 2014 etter en konfliktykt valgprosess hvor Ghani og motstanderen, tidligere utenriksminister Abdullah Abdullah, begge hevdet å ha vunnet valget. De to kandidatene endte med å forme en samlingsregjering som siden har slitt med indre spenninger. Blant hovedutfordringene for den nye regjeringen er store økonomiske problemer og risiko for ytterligere politisk splittelse og oppløsning av statlige institusjoner.

VANSKELIG SIKKERHETSSITUASJON

Sikkerhetssituasjonen i Afghanistan har ikke bedret seg siden 2013, og det hevdes at Afghanistans nasjonale sikkerhetsstyrker er på vikende front i kampen mot Taliban, samtidig som antallet internasjonale styrker er synkende.

Ifølge FNs statistikker, som løper tilbake til 2009, ble 3699 sivile drept og 6849 skadd i Afghanistan i 2014, det høyeste antallet siden 2009. I november og desember 2014 var det en sterk økning i antallet angrep fra selvmordsbombere, og bare i desember 2014 registrerte FN 500 sivile dødsfall. Sikkerhetssituasjonen vanskeliggjør hjelpearbeidet, og begrenset tilgang for humanitære organisasjoner vil være en utfordring også i 2015.

FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE

Strategien Solutions Strategy for Afghan Refugees (SSAR) er ledet av FNs høykommissær for flyktninger sammen med nabolandene Iran og Pakistan. Den har til hensikt å fremme reintegrering av afghanere som har returnert, samt legge til rette for bærekraftige løsninger for afghanske flyktninger i Iran og Pakistan.

Mer enn 5,8 millioner afghanske flyktninger har vendt hjem de siste tolv årene. Mange av dem har slått seg ned i urbaniserte strøk,

noe som har bidratt til en kraftig befolkningsvekst i byene. Høy arbeidsledighet og fattigdom gir dårlige levekår for mange, og antallet returnerte har vært synkende de siste fem årene. Bare rundt 16 000 vendte hjem i løpet av 2014. Dette er en ytterligere nedgang siden 2013, da om lag 38 000 returnerte.

Siden juni 2014 har mer enn 30 000 familier flyktet til det østlige Afghanistan som følge av vedvarende militære operasjoner i Nord-Waziristan i Pakistan. Majoriteten av disse flyktningene kom til provinsene Khost og Paktika. Provinsene har begrenset kapasitet til å ta imot dette høye antallet flyktninger. I tillegg har den høye forekomsten av miner i området utgjort en stor trussel for flyktningene og vanskeliggjort mulighetene for å kunne yte humanitær bistand for å dekke de store behovene.

REDUSERT HUMANITÆR STØTTE

Deler av Afghanistan er svært utsatt for naturkatastrofer. Våren 2014 ble de nordlige provinsene sterkt rammet av oversvømmelser. Flere landsbyer ble fullstendig ødelagt, og ved inngangen til 2015 var rundt 250 000 mennesker fremdeles berørt.

Utover de åpenbare konsekvensene av vold, konflikt og naturkatastrofer, har store deler av Afghanistan en høy forekomst av barnedødelighet. Rundt 1,2 millioner barn er alvorlig feilernærte. FNs Kontor for koordinering av humanitær bistand (OCHA) anslo ved inngangen til 2015 at 7,4 millioner mennesker har store humanitære behov i Afghanistan, og mer enn halvparten av disse er i en situasjon med betydelige utfordringer knyttet til både husly, utdanning, helse og matsikkerhet. Samtidig ble den totale humanitære støtten i 2014 redusert med 17 prosent. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	23,6
Nye flyktninger fra Australia i 2014	1
Totalt antall flyktninger fra Australia	31
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Australia fra andre land	57 100
Frivillige tilbakevendinger til Australia i 2014	-
Asylsøkere fra Australia til Norge i 2014	1
Tall ved inngangen til 2015	

KONTROVERSIELL FLYKTNINGPOLITIKK

Begge de to store partiene i australsk politikk, Labor og sentrum-høyre-partiet Liberal Party of Australia, frontet en strammere flyktning- og asylpolitikk i forkant av valget i september 2013. Det liberale partiet, under ledelse av Tony Abbott, gikk seirende ut av duellen med Labor. Et av Abbotts mest brukte slagord under valgkampen var «stopp båtene», noe som henspilte på det stadig stigende antallet båtflyktninger som ankom Australia.

OPERASJON «SUVERENE GRENSE»

Ifølge australske myndigheter forsøkte 7300 personer å ta seg illegalt inn i Australia i 2011, mens tallene fra 2012 hadde steget til 18 000. Etter den nye sentrum-høyre-regjeringen tiltrådte, ble operasjonen «suverene grense» lansert, der militæret spilte en hovedrolle, for å beskytte Australias grenser. Den militære innsatsen for å stanse båter med asylsøkere førte raskt til at langt færre forsøkte å ta seg til Australia via sjøveien. De første hundre dagene sank tallet med over 80 prosent.

Regjeringens argumentasjon for å iverksette operasjonen var at båtreisen asylsøkerne la ut på var svært risikabel og kontrollert av kriminelle gjenger. Mange av båtflyktningene kommer via Indonesia og over 1000 har omkommet på havet de siste fem årene, ifølge det australske flyktningrådet. Majoriteten av flyktningene kommer fra Myanmar, Sri Lanka, Afghanistan, Iran og Irak.

Australske myndigheter har fått sterk kritikk for å ha tauet båter med flyktninger tilbake til indonesisk farvann. Flere båter har også blitt tvunget tilbake til Sri Lanka, senest i november 2014. Personene ombord ble ved hjemkomsten tiltalt for å ha forlatt Sri Lanka på illegal måte.

INTERNERES I NABOLAND

I en årrekke har den australske praksisen med å betale andre land i regionen for å ta imot asylsøkere, vakt stor oppsikt. Etter episoden

med det norske skipet Tampa i 2001, plasserte Australia flyktningene om bord på den lille øya Nauru. 10 millioner dollar ble for fristende for regjeringen på Nauru, som slet med skyhøy utenlandsgjeld. Denne politikken, som ble avsluttet i 2008, ble introdusert igjen av den forrige Labor-regjeringen. Australia har også investert millioner av dollar i liknende avtaler med Papua Ny Guinea (PNG), og i september 2014 også med Kambodsja.

Forholdene i mange av disse interneringssentrene har blitt sterkt kritisert av både Amnesty og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Spesielt har fokuset vært rettet mot forholdene i interneringssentrene på øya Manus (PNG) der en asylsøker ble drept og 70 skadet i februar 2014 under opptøyer i protest mot uholdbare boforhold og manglende informasjon. I 2013 inngikk Australia en avtale med Papua Ny-Guinea (PNG) der asylsøkere som kommer med båt til Australia uten visum, skal bosettes i PNG dersom de får godkjent flyktningstatus. Får de ikke flyktningstatus, skal de returneres til utgangspunktet, til et tredjeland eller forbli i mottak uten tidsbegrensning. Også forholdene på sentrene for asylsøkere på øya Nauru har kommet i søkelyset og mistanken om svært kritikkverdige forhold ble styrket da myndighetene i Nauru økte prisen for visum for journalister med 40 ganger.

Australia mottok 24 300 søknader om asyl i 2013, noe som gjorde landet til den åttende største mottakeren av asylsøkere i den industrialiserte verden. I 2013 fikk 13 800 innvilget sin søknad, mens tallet var 20 000 i 2012. Nye lover vedtatt i desember 2014 reintroduserte bruken av midlertidige visa for flyktninger. Dette gir tillatelse til å arbeide i Australia i 3–5 år, men gir ingen permanent beskyttelse. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	158,5
Nye flyktninger fra Bangladesh i 2014	1 738
Totalt antall flyktninger fra Bangladesh	32 479
Internt fordrevne	Minst 431 000
Flyktninger i Bangladesh fra andre land	232 485
Frivillige tilbakevendinger til Bangladesh i 2014	-
Asylsøkere fra Bangladesh til Norge i 2014	163

Tall ved inngangen til 2015

KONFLIKTER OG KLIMAKATASTROFER

Også i 2014 har diskriminering og vold mot minoriteter som urfolk, hinduer og buddhister ført til fordrivelse. Rohingyaene, en muslimsk minoritet fra Myanmar som har søkt beskyttelse i Bangladesh, er også i en vanskelig situasjon. I tillegg rammer klimaendringene befolkningen hardt og fører til fordrivelse. Likevel finnes ingen nasjonal lov eller policy for mennesker på flukt.

FORFØLGELSE AV ETNISKE OG RELIGIØSE MINORITETER

Det er flere hundre tusen internt fordrevne på grunn av vold og konflikt i Bangladesh. Informasjon om det eksakte antallet og deres situasjon er imidlertid uklar og omstridt. Mange har levd lenge på flukt. I området Chittagong Hill Tracts sørøst i landet har et stort antall urfolk blitt fordrevet i forbindelse med utviklingsprosjekter. Her var det væpnet konflikt inntil en fredsavtale ble undertegnet i 1997, og det har vært konfrontasjoner med bengalske bosettere over jord. Senest 16. desember 2014 gikk bengalske bosettere til angrep på et buddhistisk tempel, brente flere titalls hjem og drev mange urfolk på flukt.

Under delingen av India i 1947 flyttet muslimer fra Bihar i India til Øst-Pakistan. Mange biharer var mot den senere frigjøringen fra Pakistan og kjempet på pakistansk side i 1971-krigen. Siden ble hundretusener fordrevet og mistet eiendommer og hjem. Mange har blitt nektet statsborgerskap i Bangladesh. De fleste har uansett ønsket å gjenbosettes i Pakistan, men landet har ikke villet diskutere det. Rundt en halv million bor i slumområder i de store byene og det har vært flere voldelige sammenstøt mellom bengalere og biharer i hovedstaden Dhaka.

I tillegg til urfolk og biharer har hinduer og buddhister blitt angrepet og fordrevet på grunn av sin religion eller etnisitet. I løpet av valget i 2014 angrep væpnede gjenger hinduer og urfolk flere steder. Rundt fem tusen familier ble berørt og mange drevet på flukt.

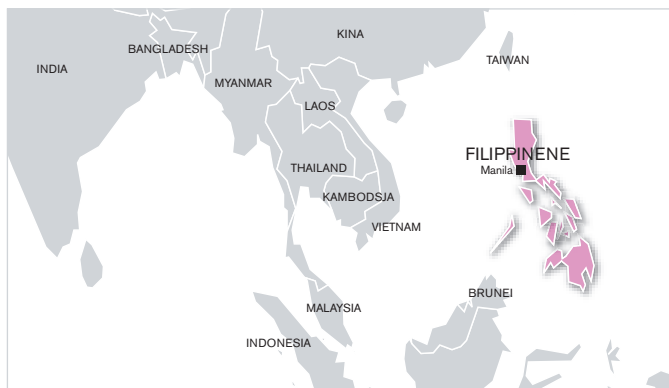
UTSATT FOR KLIMAENDRINGER

Bangladesh er særlig utsatt for vær fenomener som sykloner og flom, og fattigdom og andre faktorer gjør folk spesielt sårbare. Med klimaendringer blir det mer smeltevann og flom via elvene fra Himalaya. Monsunen varer lenger, og havnivået stiger. Mellom 2008 og 2013 hadde Bangladesh det femte høyeste antall mennesker drevet på flukt i sammenheng med ekstremvær og katastrofer i absolutte tall. Bare i 2014 ble mer enn 325 000 mennesker fordrevet av flom. Mange flytter eller flykter til Dhaka, en av Asias raskest voksende byer med 400 000 nye innbyggere årlig, og andre byer.

Generelt er myndighetenes forebygging av og respons på katastroferelatert flukt bedre enn tiltakene for konfliktrelatert flukt. Blant annet har man gjennom varslingssystemer og bygging av tilfluktsrom dramatisk redusert antallet omkomne.

ROHINGYAENE

Rohingyaene i Rakhine-provinsen i Myanmar mistet sitt statsborgerskap gjennom en lov i 1982, og voldelige sammenstøt mellom dem og buddhistiske rakhiner har eskalert siden juni 2012. Mange rohingyaer har derfor flyktet til Bangladesh og andre land i regionen, som Malaysia. I Bangladesh er det rundt 30 000 registrerte rohingyaer i flyktningleirer, men man antar at minst 200 000 andre ikke-registrerte rohingyaer befinner seg i landet. De registrerte flyktningene får hjelp av UNHCR, mens de andre mottar lite eller ingen assistanse. Mange bor under åpen himmel. De mangler mat, skoletilbud og helsetjenester. Myndighetene diskuterer i skrivende stund et nytt system for humanitær assistanse som forhåpentlig også vil inkludere de ikke-registrerte og bedre deres situasjon. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	100,1
Nye flyktninger fra Filippinene i 2014	29
Totalt antall flyktninger fra Filippinene	1 790
Internt fordrevne	Minst 77 700
Flyktninger i Filippinene fra andre land	331
Frivillige tilbakevendinger til Filippinene i 2014	-
Asylsøkere fra Filippinene til Norge i 2014	10
Tall ved inngangen til 2015	

STØRRE POLITISK STABILITET

Da president Benigno Aquino vant valget i 2010, uttalte han at den nye regjeringens fremste mål var å få til en fredsavtale med både Moro Islamic Liberation Front (MILF) og kommunistene i NDF (den nasjonaldemokratiske fronten) for hans periode var over. Han har klart det første, men ikke det siste. Neste presidentvalg er i mai 2016.

Væpnede konflikter og gjentatte naturkatastrofer har vært de største utfordringene for Filippinene i årevis. Men optimismen steg da den filippinske regjeringen og opprørsgruppen Moro Islamic Liberation Front undertegnet en avtale som sikrer større grad av selvstyre for muslimske områder på øya Mindanao i mars 2014.

MINDANAO

Men freden er skjør, noe som ble svært tydelig 25. januar 2015, da 44 politimenn ble drept av muslimske opprørere på Mindanao. Sammenstøt mellom hæren og muslimske opprørere fortsatte og mellom januar og mars 2015 ble 120 000 mennesker fordrevet, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Konflikten har dreid seg om lokal makt og kontroll over naturressursene. Voldshandlinger mellom lokale klaner kompliserer situasjonen.

Tidligere regjeringers bosettingspolitikk har ført til at muslimene har gått fra å være en majoritetsbefolkning til å bli en minoritet på Mindanao. Ved siden av konflikter knyttet til kontroll over land, er dette også en identitetskonflikt. Islamsk levemåte er viktig for muslimer, og de gir uttrykk for at de er lei av korrupsjon, et ubrukelig valgsystem og liten grad av utvikling.

Over 120 000 mennesker har blitt drept siden den væpnede konflikten startet på 1970-tallet, og millioner har blitt fordrevet. Bare i 2008 ble over 600 000 drevet på flukt. At avtalen fra 2014 holder, vil være svært avgjørende for befolkningen på Mindanao, men

også for Filippinene som nasjon. Et usikkerhetsmoment er at militante islamistiske utbrytergrupper fra MILF og terrorgruppen Abu Sayyaf nekter å inngå kompromisser.

KOMMUNISTENE

Kommunistene og geriljabevegelsen New Peoples Army (NPA) står også sterkt nordøst på Mindanao. Kamphandlinger mellom NPA og regjeringsstyrkene har spesielt rammet urfolksgruppen Lumads, som har vært utsatt for grove overgrep. Til sammen er rundt 95 000 internt fordrevet på Mindanao på grunn av væpnet konflikt.

NPA startet væpnet kamp allerede i 1969 og de opererer mange steder i Filippinene. Konflikten har kostet over 40 000 mennesker livet. I 2001 overtok Norge som tilrettelegger for forhandlingene mellom kommunistene og den filippinske regjeringen. Forhandlingene har vist seg å være svært kompliserte og i april 2013 sa den filippinske regjeringens forhandlingsleder Alexander Padilla, at de ikke lenger ønsket å fortsette prosessen.

NATURKATASTROFER

I 2012 rammet tyfonen Bopha, i 2013 Haiyan og i 2014 Hagupit. Naturkatastrofene har stått i kø for Filippinene. Alle har ført til enorme ødeleggelser og millioner av mennesker har mistet sine hjem. Gjenoppbyggingen kommer til å ta flere år og regjeringen arbeider med å bedre varslingsystemene og flytte befolkningen som er bosatt i spesielt utsatte områder.

Større politisk stabilitet og lysere utsikter for Mindanao har medvirket til at Filippinene har hatt en av de raskest voksende økonomiene i verden de siste årene. Men store deler av befolkningen merker lite eller ingenting til den økonomiske veksten. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	1 267,4
Nye flyktninger fra India i 2014	862
Totalt antall flyktninger fra India	27 142
Internt fordrevne	Minst 853 900
Flyktninger i India fra andre land	205 011
Frivillige tilbakevendinger til India i 2014	1
Asylsøkere fra India til Norge i 2014	33

Tall ved inngangen til 2015

HINDUNASJONALISTENE VANT VALGET

I århundrer har India vært et eksil for mange, men landet har ikke undertegnet Flyktningkonvensjonen av 1951 og har ikke nasjonale lover vedrørende mennesker på flukt. Tilnærmingen til disse spørsmålene forblir ad hoc. I 2014 var det parlamentsvalg, og det hindunasjonalistiske Bharatiya Janata Party (BJP) vant. Det økende antallet mennesker på flukt til og i landet vil på forskjellige vis bli berørt av dette valget.

TIBETANERE ELLER INDERE?

Dalai Lama og tusener av tibetanere har hatt en spesiell status og beskyttelse i India fra slutten av 1950-tallet. I 2014 besluttet valgkommissjonen at tibetanerne kunne delta i valget. De fleste lot imidlertid være fordi de vil holde fast ved sin tibetanske identitet og sitt håp om å returnere.

Tibet spiller en viktig rolle i Indias forhold til Kina. BJP prioriterer økonomisk vekst, og det er mye handel mellom landene. Besøket til den kinesiske presidenten etter valget viser at begge land prioriterer forholdet mellom landene. At eksiltibetanerne fikk tillatelse av indiske myndigheter til å protestere under dette besøket, viser imidlertid at det fortsatt er politiske spenninger.

MILLIONER AV MIGRANTER

I delstaten Assam har BJP uttalt seg kritisk til migrantene fra Bangladesh og fått økt oppslutning. Bangladeshere som kom under eller før løsrivelseskrigen mot Pakistan i 1971, fikk flyktningstatus og statsborgerskap, men millioner har fortsatt å komme. Lokalbefolkningen og urfolk har blitt minoriteter i enkelte områder. Det har vært en rekke sammenstøt mellom dem og migrantene. Mens visse politikere har brukt migrantene opportunistisk og gitt dem dokumenter og stemmerettigheter mot at de stemmer på dem, har BJP inntatt en annen linje. De krever at alle økonomiske migranter skal deporteres, mens

hinduer og andre forfulgte bangladeshere skal anses som flyktninger i India. I visse tilfeller har imidlertid India også stengt dørene for rohingyaer, en muslimsk minoritet opprinnelig fra Myanmar, som har blitt tatt for å være bangladeshere. Det er i dag rundt 9000 rohingyaer registrert i India.

Assam har også hundretusener av internt fordrevne. NDFB(S), en militant bevegelse som vil ha et uavhengig Bodoland for bodoene, et urfolk, har angrepet både andre indere og bangladeshere.

Spenningen mellom religiøse grupper, spesielt mellom hinduer og muslimer, er fremdeles stor flere steder, spesielt i delstaten Uttar Pradesh.

Utbredt fattigdom preger fremdeles den indiske landsbygda. Communist Party of India (Maoist) hevder de kjemper mot dette og har i årvis ført en væpnet kamp. Deres rekrutteringsgrunnlag har vært lavkaster og urfolk. Hærens og politiets offensiver og interne splittelser har svekket opprørerne det siste året. For sivilbefolkningen i konfliktområdene er situasjonen vanskelig. De risikerer seksuelle overgrep, tortur og drap fra både paramilitære grupper, gerilja og politistyrker.

KASHMIR: KONFLIKT OG KLIMAENDRINGER

Selv i det muslimsk-dominerte Kashmir har BJP fått økt oppslutning. I september 2014 førte en voldsom flom til at rundt en million ble fordrevet i indisk og pakistansk Kashmir. Mye av årsaken til katastrofen tillegges klimaendringer som rammer India hardt. Etter kritikk kom hæren og myndighetene i gang med hjelpetiltak etter hvert. Mens det gjennom 2014 var trefninger mellom pakistanske og indiske soldater og andre væpnede grupper, var det også et glimt av samarbeid under flommen. I begynnelsen av 2015 tok India noen diplomatiske skritt som kan bedre forholdet. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	252,8
Nye flyktninger fra Indonesia i 2014	221
Totalt antall flyktninger fra Indonesia	16 181
Internt fordrevne	Minst 84 000
Flyktninger i Indonesia fra andre land	11 186
Frivillige tilbakevendinger til Indonesia i 2014	-
Asylsøkere fra Indonesia til Norge i 2014	0
Tall ved inngangen til 2015	

NY PRESIDENT MED STORE UTFORDRINGER

Da Joko Widodo vant presidentvalget i juli 2014, ble det sett på som et brudd med landets autoritære fortid. Widodo er den første presidenten som ikke kommer fra den politiske eliten eller militæret. Med 53 prosent av stemmene slo den tidligere møbelsnekkeren og guvernøren i Jakarta motkandidaten Prabowo Subianto, en tidligere general i hæren. Dette utløste jubel blant mange fattige i byene og blant ungdom på landsbygda.

Joko Widodo fokuserte i valgkampen på den utbredte korrupsjonen, nepotisme og intoleranse. Mye av dette er en arv fra militærstyret til general Suharto, som ble tvunget til å gå av i 1998. Utfordringen for Joko Widodo vil være mangelen på politisk erfaring på nasjonalt og internasjonalt nivå. Hans parti Indonesian Democratic Party – Struggle har bare 37 prosent av setene i parlamentet.

GAMLE SÅR

En av de blodigste massakrene mot et politisk parti i det 20. århundre skjedde i Indonesia i 1965, da anslagsvis halvannen million kommunister og mistenkte sympatisører av kommunistpartiet ble drept. I dokumentarfilmen «The Act of Killing» fra 2012 forteller drapsmenn fra Nord-Sumatra om sine ugjerninger. I Indonesia er dette en mørk flekk i landets historie og fremdeles et svært sensitivt tema. Dette såret vil fortsette å verke så lenge den indonesiske regjeringen ikke kommer med en unnskyldning til ofrenes familier og forteller historien om hva som faktisk skjedde.

Etter Suhartos fall stod det gryende demokratiet foran store utfordringer. Kampen mellom periferi og sentrum og elitens frykt for å miste sine privilegier satte rundt årtusenskiftet hele statsdannelsen i fare. Flere provinser krevde større grad av autonomi, inspirert av Øst-Timors selvstendighet i 2002. Mange steder

kunne lokale eliter spille på etniske og religiøse motsetninger, blant annet skapt gjennom Suhartos migrasjonspolitik som tvangsflyttet mellom åtte og ni millioner mennesker fra tett befolkede øyer til blant annet Molukkene og Vest-Papua. På det meste var 1,5 millioner internt fordrevet på grunn av konflikter på begynnelsen av 2000-tallet.

STØRRE STABILITET

Gjennom økonomisk fremgang og mindre maktkonsentrasjon har Indonesia funnet løsninger på de fleste av sine konflikter, men fremdeles er titusener internt fordrevet. Vest-Papua er nå det eneste stedet hvor det fremdeles pågår en væpnet kamp i landet.

Asian Human Rights Commission pekte i 2012 på tre områder der menneskerettighetene stadig brytes i Indonesia. Det ene er vold relatert til konflikter over naturressurser mellom lokalbefolkning og store selskaper. Det andre er manglende beskyttelse av religiøse minoriteter og deres rettigheter, og det tredje er den generelle situasjonen for menneskerettighetene i Vest-Papua. Funnene støttes av den lokale menneskerettighetsgruppen Setara Institute, som også kritiserer myndighetenes behandling av urbefolkningen gjennom deres økonomiske utviklingspolitikk. Dette gjelder spesielt det rike Vest-Papua 3000 kilometer øst for Jakarta med den laveste levestandarden av alle Indonesias 33 provinser.

Provinsen er sterkt militarisert, og folk blir fremdeles fordrevet. Den opprinnelige lokalbefolkningen har kommet i mindretall gjennom innflytting, og enhver demonstrasjon for selvstendighet blir slått hardt ned på. Et viktig mål for president Joko Widodo må være å etablere fungerende politiske kanaler mellom Jakarta og befolkningen i Vest-Papua og gi journalister adgang slik at verden kan få vite hva som faktisk skjer i Vest-Papua. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	34,8
Nye flyktninger fra Irak i 2014	31 883
Totalt antall flyktninger fra Irak	473 637
Internt fordrevne	Minst 3 276 000
Flyktninger i Irak fra andre land	279 614
Frivillige tilbakevendinger til Irak i 2014	10 908
Asylsøkere fra Irak til Norge i 2014	186

Tall ved inngangen til 2015

ET DYPT SPLITTET LAND

Over 2,6 millioner mennesker har blitt drevet på flukt siden starten av 2014 på grunn av den voldelige konflikten mellom den irakiske hæren, militsgrupper og Den islamske staten (IS). Ifølge OCHA, FNs koordineringsorgan for humanitært arbeid, har 5,2 millioner irakere behov for nødhjelp. Antallet internt fordrevne siden januar 2014 kommer i tillegg til over én million som fortsatt er fordrevet etter den sekteriske volden i 2006–7. I tillegg har Irak tatt imot over 240 000 syriske flyktninger, som hovedsakelig har søkt tilflukt i den kurdiske regionen i nord-Irak.

FORDOBLET ANTALL INTERNT FORDREVNE

Over 500 000 mennesker fra Anbar-provinsen ble tvunget på flukt i løpet av få måneder i begynnelsen av 2014, på grunn av den pågående voldelige konflikten i området. Sammenstøt mellom fredelige demonstranter og den irakiske hæren samt angrep fra væpnede opposisjonsgrupper, endte med at IS tok kontroll over store deler av provinsen i løpet av kort tid.

Majoriteten av befolkningen i Anbar har ikke mottatt nødhjelp siden konflikten startet. Det rapporteres om desperate tilstander med blant annet stor mangel på rent vann, mat og medisiner. Sivilbefolkningen befinner seg i skuddlinjen mellom IS på den ene siden og irakiske regjeringsstyrker og sjiamilitser på den andre. Konflikten spredde seg for alvor i juni 2014 da IS og allierte grupper tok kontroll over Mosul, og deretter andre viktige byer i flere provinser nord, vest og sentrale deler av landet. I løpet av perioden fra juni 2014 og ut året ble over 1,6 millioner mennesker tvunget på flukt som resultat av angrep fra IS. Deres brutalitet mot minoriteter som yezidiene vekket sterke internasjonale reaksjoner.

Mange søkte tilflukt i de kurdiske områdene, som nå er vertskap for over en million internt fordrevne irakere. Dette har lagt enormt

press på infrastrukturen i området, samt de kurdiske selvstyremyndighetenes kapasitet til å imøtekomme de enorme humanitære behovene. FN oppgraderte den humanitære situasjonen i Irak til høyeste krisenivå i august 2014.

SYRISKE FLYKTNINGER

Den kurdiske regionen i Irak er også vertskap for majoriteten av de over 240 000 syriske flyktningene i landet. For å avhjelpe situasjonen har myndighetene opprettet åtte flyktningleirer. Mesteparten av nødhjelpen til leirene er begrenset på grunn av myndighetenes restriksjoner. Dette har medført at over halvparten av flyktningene som bor utenfor leire ikke har tilstrekkelig tilgang til nødhjelp. Siden ressursene er knappe og over en million irakere har søkt tilflukt i samme region, har det ført til spenninger mellom lokalbefolkningen, flyktninger og internt fordrevne.

Etter åtte år med Nouri al-Maliki og et regime som har virket dypt splittende på landet, ble Haider al-Abadi utnevnt til ny statsminister i 2014. Hvorvidt stabilitet kan gjenskapes i landet avhenger av viljen til reell dialog og maktdeling som kan motvirke den økende sekteriske splittelsen i landet. En langvarig marginalisering av sunni-muslimer fra den tidligere sjia-dominerte regjeringens side etter den amerikansk-ledede invasjonen av Irak i 2003, har bidratt til dyp misnøye i den sunni-muslimske delen av befolkningen.

I september 2014 startet den amerikansk-ledede kollisjonen flyangrep mot IS-mål for å støtte den irakiske hæren og de kurdiske peshmerga-styrkene i kampen mot IS. En varig løsning er imidlertid bare mulig dersom den militære kampanjen følges opp med politiske initiativ for å reversere den politiske marginaliseringen av landets sunnibefolkning. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	78,5
Nye flyktninger fra Iran i 2014	13 050
Totalt antall flyktninger fra Iran	117 059
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Iran fra andre land	982 069
Frivillige tilbakevendinger til Iran i 2014	16
Asylsøkere fra Iran til Norge i 2014	100
Tall ved inngangen til 2015	

FÆRRE FLYKTNINGER RETURNERER

I 30 år har Iran vært vertsland for et stort antall flyktninger. Likevel er det få internasjonale hjelpeorganisasjoner som opererer i Iran. Landet har mottatt liten støtte fra det internasjonale samfunnet i arbeidet med å håndtere til tider svært store flyktningstrømmer fra nabolandene.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) anerkjenner iranske myndigheters innsats for å bedre situasjonen for flyktninger, blant annet gjennom Solutions Strategy for Afghan Refugees (SSAR). Dette er et rammeverk hvor Iran, Pakistan og Afghanistan, sammen med UNHCR, skal lage nye løsninger for integrering av flyktninger mens de fortsatt oppholder seg i disse landene, samt tilrettelegge for frivillig retur til Afghanistan.

Returtall fra Iran til Afghanistan har de siste to årene vært de laveste siden 2008. Hovedårsaken er det økende konfliktnivået i Afghanistan. Mange afghanere er født og oppvokst i Iran og har få bindinger til Afghanistan og dermed svært dårlige forutsetninger for retur dit.

DE FLESTE FRA AFGHANISTAN

Den store majoriteten av flyktningene i Iran kommer fra Afghanistan. Det fins også et mindre antall flyktninger fra Irak. I 2000 innførte iranske myndigheter en ordning som krever at alle flyktninger må registrere seg én gang i året. De som ikke registrerer seg i henhold til disse reglene, får ikke flyktningstatus og har derfor ikke lovlig opphold og formelle rettigheter til humanitær støtte.

STORE UTFORDRINGER FOR FLYKTNINGENE

Kun tre–fire prosent av alle flyktningene i Iran bor i leirer. Det store flertallet bor i byer eller i områder på landsbygda hvor det er stor etterspørsel etter billig arbeidskraft, blant annet innen industri- og bygningsbransjen eller i det sesongbetonte land-

bruket. Arbeidsforholdene her er stort sett uregulerte og jobbene er i all hovedsak reservert afghanske menn. For å få arbeidstillatelse må man gi avkall på flyktningstatusen, og tillatelsen gjelder kun for visse sektorer i markedet. Å gi avkall på flyktningstatusen innebærer tap av rettigheter til humanitær støtte og oppholdstillatelse.

Mange afghanske flyktninger lever i dyp fattigdom i Iran. Deres bevegelsesfrihet er begrenset og i stadig flere områder har ikke flyktninger lov å bo eller oppholde seg. De uten lovlig opphold risikerer å bli deportert dersom de havner i myndighetenes søkelys. Prosedyrene og kostnadene ved årlig fornying av identitetskort for flyktninger gjør at et betydelig antall mister flyktningstatusen hvert år. I 2011 fikk afghanske flyktninger muligheten til å få lovlig opphold ved å søke om visum. Dette medførte at mange måtte returnere til Afghanistan for å få utstedt pass, noe som er både risikabelt, ressurskrevende og for mange helt umulig. Dessuten vil et visum være tidsbegrenset og dermed ikke være en langsiktig løsning.

FORHANDLINGER OG SANKSJONER

Etter at Hassan Rouhanis tiltrådte som Irans president i august 2013, ble det blåst liv i forhandlingsprosessen rundt Irans atomprogram. Sikkerhetsrådets fem faste medlemmer, samt Tyskland – den såkalte P5+1 gruppen – inngikk en avtale med Iran om midlertidig reduksjon av sanksjonene i bytte mot begrensninger av atomprogrammet. Til tross for noe fremgang i forhandlingene er frontene steile og det er så langt ikke kommet til en avtale om landets atomprogram. Denne prosessen fortsetter i 2015.

Sanksjonene vanskeliggjør både FN's og andre organisasjoners humanitære arbeid i Iran, blant annet på grunn av uforutsigbarhet og en voldsom inflasjon. Økning i levekostnadene rammer flyktninger, så vel som iranere flest, svært hardt. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	7,8
Nye flyktninger fra Israel i 2014	13
Totalt antall flyktninger fra Israel ¹⁾	1 257
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Israel fra andre land	45 274
Frivillige tilbakevendinger til Israel i 2014	-
Asylsøkere fra Israel til Norge i 2014	3

¹⁾ For palestinske flyktninger, se Palestina. Tall ved inngangen til 2015.

PÅ KANT MED OMVERDENEN

I Israel er det nærmest umulig å få beskyttelse for forfulgte som ikke er jøder. Under 200 personer, det vil si færre enn én prosent av de som i årenes løp har søkt asyl i Israel, har fått innvilget flyktningstatus. Det er den laveste andelen i hele den vestlige verden.

Årsaken er at ikke-jøder anses som en mulig sikkerhetsrisiko og en trussel mot landets jødiske fundament. Alle som tar seg inn i landet uten tillatelse på forhånd, betraktes som infiltratører og statsfiender og risikerer deportering. Innpå 7000 asylsøkere fra Sudan og Eritrea ble deportert i løpet av 2013 og første halvår 2014. Ved hjemkomsten ble flere av dem anklaget for landsforræderi og torturert, rapporterer flere menneskerettighetsorganisasjoner.

VIL STYRKE DET JØDISKE

Alle jøder verden over har en lovfestet rett til å bosette seg i Israel. Det sterke skillet mellom jøder og ikke-jøder i migrasjons-, asyl- og flyktningpolitikken forklares med Israels historie og nasjonale ideologi om at landet er «jødenes hjemland».

For å styrke landets jødiske fundament godkjente regjeringen høsten 2014 et omstridt forslag til endring i konstitusjonen fra at «Israel er en jødisk og demokratisk stat» til å være «en nasjonalstat for det jødiske folk». Reaksjonene har vært sterke både internasjonalt og blant israelere selv, der konflikter mellom ultraortodokse og sekulære jøder er kommet stadig tydeligere frem i offentligheten.

DEMOKRATI UNDER PRESS

Kritikerne påpeker at den nye definisjonen setter den jødiske staten foran den demokratiske. Selv regjeringens viktigste juridiske rådgiver, riksadvokaten, er imot endringen fordi den vil bety en formell diskriminering av landets ikke-jødiske innbyggere. Det gjelder først og fremst de palestinske og beduinske minoritetene.

De har i alle år vært utestengt fra en rekke yrker og velferdsordninger og utsatt for tvangsflytting av hensyn til Israels sikkerhet.

Rasismen er blitt et tiltagende problem i deler av det israelske samfunnet. Den kommer til uttrykk blant annet overfor landets ikke-vestlige jøder. I 2013 ble det avdekket at myndighetene hadde utsatt jødiske kvinner fra Etiopia for tvungen kjemisk prevensjon. Våren 2015 demonstrerte flere tusen etiopiske jøder i Jerusalem mot rasismen og brutaliteten de blir utsatt for fra politiets side.

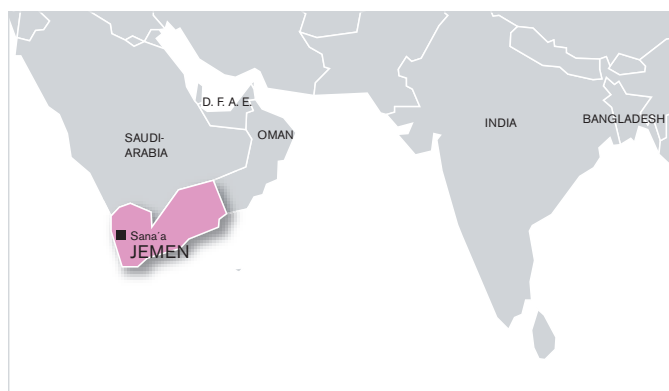
PALESTINAFLYKTINGENE

En av verdens største og fortsatt uløste flyktningssituasjoner har sitt opphav i opprettelsen av Israel i 1948 i det som da het Palestina. I dag utgjør palestinaflyktingene og deres etterkommere over fem millioner mennesker. Israel har i alle år ignorert FN-resolusjoner om palestinerne rett til å returnere til sine hjemsteder.

FN ADVARER

Muligheten for en tostatsløsning i Midtøsten blir fjernere og med mulig eksplosive konsekvenser for hele regionen, advarte FNs generalsekretær i april 2015. Uttalelsen kom i forlengelsen av valget i Israel, der Benjamin Netanyahu ble gjenvalgt som president og dannet en regjering som omtales som den mest høyre-ekstreme i landets historie. En rekke politikere som er beryktet for sine rasistiske uttalelser, er nå statsråder.

Også USA har reagert på Netanyahus uforsonlige linje overfor palestinerne. USA har i alle år beskyttet israelske interesser i FN, blant annet gjennom bruk av veto for å stanse vedtak knyttet til okkupasjonen av palestinsk land, den kontroversielle muren på Vestbredden og operasjoner i Gaza. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	25,0
Nye flyktninger fra Jemen i 2014	341
Totalt antall flyktninger fra Jemen	5365
Internt fordrevne	334 100
Flyktninger i Jemen fra andre land	266 319
Frivillige tilbakevendinger til Jemen i 2014	-
Asylsøkere fra Jemen til Norge i 2014	36

Tall ved inngangen til 2015

STØRRE INTERNASJONAL OPPMERKSOMHET

Jemen har de siste årene blitt omtalt som en neglisjert krise, men i løpet av våren 2015 har forverring av konflikten og den politiske krisen gitt landet økende internasjonal oppmerksomhet.

Al-Houthi-bevegelsen representerer den sjiamuslimske minoriteten i Jemen og har vært i konflikt med myndighetene i en årrekke. I tillegg har regjeringen vært under press fra et fremvoksende al-Qaida-nettverk og separatister i sør. Jemen har lenge befundet seg i en dyp humanitær krise. I 2011/2012 måtte hjelpeorganisasjonene kutte matrasjonene drastisk på grunn av manglende økonomisk støtte fra det internasjonale samfunnet. Titusener av sivile befant seg utenfor etablerte leiområder og sikkerhetssituasjonen, spesielt i nord, gjorde hjelpearbeidet svært vanskelig.

Al-Houthi-bevegelsen sikret seg full kontroll over hele hovedstaden Sanaa i februar 2015, etter at forhandlinger med myndighetene ikke førte frem. President Abd-Rabbu Mansour Hadi og flere ministre ble satt i husarrest. Like etter flyktet Hadi til Aden i det sørlige Jemen, for deretter å gå i eksil i Saudi-Arabia.

MANGE UNDERERNÆRTE BARN

Jemen er det fattigste landet på den arabiske halvøy. Arbeidsløsheten er høy og nesten halvparten av befolkningen er analfabeter. Konflikten har forverret situasjonen ytterligere for en befolkning som i utgangspunktet har lite å gå på. Ved inngangen til 2015 hadde 15,9 millioner mennesker i Jemen behov for humanitær hjelp. Dette tilsvarer 61 prosent av hele befolkningen. Landet har en av verdens høyeste andeler underernærte, blant disse er 850 000 akutt underernærte barn.

KONFLIKTEN TRAPPES OPP

Våren 2015 eskalerte konflikten med luftangrep ledet av Saudi-Arabia mot al-Houthi-bevegelsen. At de krigende fraksjonene

er støttet av forskjellige utenlandske regjeringer, gjør situasjonen komplisert. Dette har også ført Jemen høyere opp på den internasjonale politiske dagsorden. Men med president Hadi i eksil i Saudi-Arabia og en stadig hardere retorikk mellom partene synes en løsning, per april 2015, å være langt unna. Uten en varig fredsavtale kan Jemen stå ovenfor en krig som vil ha katastrofale konsekvenser for den allerede svært sårbare og utsatte befolkningen. Stadig flere mennesker i Jemen trenger beskyttelse og hjelp for å få dekket grunnleggende behov som mat, rent vann, husly, helsetjenester og skole.

PÅ FLUKT FRA OG TIL JEMEN

Samtidig som antallet internt fordrevne steg våren 2015, begynte også stadig flere å flykte fra Jemen. I april 2015 meldte FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) at de forberedte mottak av et stort antall flyktninger fra Jemen i Djibouti og Somalia.

Jemen, som er blant de få arabiske statene som har sluttet seg til FNs Flyktningkonvensjon av 1951, har også selv tatt imot et stort antall mennesker på flukt fra Afrikas horn.

De fleste flyktningene kommer fra Somalia og er fordrevet av konflikt og tørke. Somaliere, det befinner seg rundt 250 000 i Jemen, får automatisk flyktningstatus. De fleste bor i flyktning-leirer eller i urbane og uformelle bosettinger. I leirene bor det også en del etiopiere. Etiopiere anses som ulovlige immigranter og mange bruker Jemen som et transitland på vei til Gulf-statene og Saudi-Arabia.

Både flyktninger og immigranter har ofte kommet til Jemen etter en dramatisk flukt, mange ved å benytte seg av menneskesmuglere. De er svært sårbare og rammes, som jemenittene selv, av de pågående konflikten og den utbredte fattigdommen. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	7,5
Nye flyktninger fra Jordan i 2014	231
Totalt antall flyktninger fra Jordan	3 021
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Jordan fra andre land	2 770 268
Frivillige tilbakevendinger til Jordan i 2014	-
Asylsøkere fra Jordan til Norge i 2014	31

Tall ved inngangen til 2015

VIKTIG VERTSLAND

Over 620 000 flyktninger er registrert i Jordan. Dette utgjør anslagsvis ti prosent av landets befolkning. Det store antallet flyktninger fører til store utfordringer, blant annet økt press på infrastruktur og nasjonale institusjoner. I tillegg har det høye regionale konfliktnivået resultert i stor nedgang i handel og turisme.

NEGATIV UTVIKLING

I løpet av 2014 ble situasjonen for syriske flyktninger i Jordan forverret. Det folk hadde av sparepenger ble gradvis brukt opp og i praksis hadde de ingen mulighet til å ta seg lovlig arbeid. Dette gjorde flyktningene helt avhengig av hjelp utenfra. Selv om flyktningeleirer alltid er å anse som siste utvei, har de vært avgjørende for å håndtere de store flyktningestrømmene Jordan opplevde i løpet av 2012 og 2013. Om lag 97 000 av alle registrerte flyktninger i Jordan oppholder seg i flyktningeleirer, hvorav 80 000 sannsynligvis bor i Zaatari som ligger nord i landet. Zaatari er den største flyktningeleiren i regionen.

PRESS PÅ LOKALSAMFUNNENE

84 prosent av de syriske flyktningene i Jordan velger allikevel å bosette seg i urbane strøk, særlig nord i landet og ofte blant den fattigste delen av lokalbefolkningen. Det høye antallet syriske flyktninger fører til stort press på lokale ressurser, noe som forverrer den økonomiske situasjonen for både jordanske og syriske husholdninger. Dette har resultert i spenninger mellom de syriske flyktningene og den jordanske lokalbefolkningen. En stor utfordring for de syriske flyktningene i Jordan er at de ikke har lov til å ta seg arbeid. Den eneste muligheten de har til å skaffe seg inntekt er gjennom ulovlig arbeid som igjen medfører stor risiko for å bli grovt utnyttet. Strengt prosedyrer for å kunne registrere seg som flyktning gjør at tilgangen til grunnleggende rettigheter som helsetilbud og utdanning, anstendig husly, mat og husholdningsartikler, blir svært vanskelig.

PALESTINSKE FLYKTNINGER

FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger i Midtøsten (UNRWA) opplyser at det er over to millioner palestinske flyktninger i Jordan, hvorav majoriteten har jordansk statsborgerskap. I de ti anerkjente palestinske flyktningeleirene bor det anslagsvis 370 000 palestinske flyktninger. Det er sannsynligvis ytterligere 15 000 palestinske flyktninger fra Syria som har ankommet Jordan illegalt. Deres situasjon er svært vanskelig, fordi mange lever i konstant frykt for å bli tvangsreturnert til Syria. Om lag halvparten av de palestinske flyktningene har jordanske ID-kort. På grunn av de pågående kampene i nabolandet Irak har over 35 000 irakiske flyktninger ankommet Jordan.

SIKKERHETSUTFORDRINGER

Jordan strever med å ta seg av hundretusener av flyktninger i landet. Med økt inflasjon og arbeidsledighet, utarming av ressursene og offentlige tjenester under stort press, er det liten grunn til å være optimistisk til at landets økonomiske situasjon vil bli bedre i årene som kommer. For flyktningenes del er det grunn til å frykte at det blir mindre rom for beskyttelse og økende sårbarhet i nærmeste fremtid. Jordanske myndigheter fokuserer på å opprettholde sikkerhet og stabilitet i landet og ønsker å kontrollere flyktningstrømmen. Det er dermed sannsynlig at mulighetene for å registrere seg som flyktning og dermed også ha adgang til assistanse, vil bli ytterligere innskrenket. Det er også forventet at jordanske myndigheter i økende grad vil fokusere på hjelpeprogrammer som hovedsakelig kommer den jordanske lokalbefolkningen til gode, og ikke nødvendigvis flyktningene. Dette kan føre til økte spenninger. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	1 393,8
Nye flyktninger fra Kina i 2014	11 050
Totalt antall flyktninger fra Kina	258 067
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Kina fra andre land	301 519
Frivillige tilbakevendinger til Kina i 2014	-
Asylsøkere fra Kina til Norge i 2014	36
Tall ved inngangen til 2015	

VERDENSMAKT MED VOKSESMERTER

Siden 1980-tallet har den kinesiske økonomien vokst med rundt ti prosent årlig og flere hundre millioner kinesere er løftet ut av fattigdom. Samtidig utfordres landet av voksesmerter som store gap mellom by og land, korrupsjon, enorme miljøproblemer og etniske spenninger i Xinjiang og Tibet.

Kinas plass i den internasjonale verdensordenen er fremdeles i støpeskjeen. Kineserne ser på seg selv som økonomiske velgjørere og en stabiliserende makt som tar ansvar. Det er imidlertid liten tvil om at rivaliseringen mellom USA og Kina vil øke i årene som kommer. Det er et faktum at USAs makt og innflytelse har skrumpet inn, mens Kinas har økt.

Mange vil mene at Kinas politiske innflytelse ikke står i forhold til deres posisjon som verdens snart største økonomi. Men Kinas tradisjonelt lave profil er i ferd med å endre seg. I de territoriale stridighetene med land som Filippinene, Vietnam og Japan har kineserne opptrådt mer pågående enn tidligere, noe som har ført til større nervøsitet i regionen. Likevel er det lite som tyder på militære konfrontasjoner. Et stikkord både i kinesisk innenriks- og utenrikspolitikk er «stabilitet». Dette kan også forklare Kinas politikk overfor Nord-Korea.

FÅR IKKE SØKE ASYL

Ingen vet det eksakte antallet nordkoreanere som oppholder seg i Kina, men det er snakk om flere hundre tusen. Etter avtale med Pyongyang vurderer kinesiske myndigheter alle nordkoreanere som migranter uten lovlig opphold og sender alle som oppdages, tilbake til Nord-Korea. Der risikerer de i beste fall flere år i arbeidsleirer, i verste fall dødsstraff. Dette skjer til tross for at Kina har undertegnet FNs flyktningkonvensjon, som forbyr tvangsretur av personer som risikerer forfølgelse i hjemlandet. Det finnes et koreansk nettverk i Kina som hjelper nordkoreanere på flukt gjennom Kina til Sørøst-

Asia eller Mongolia, der de via Sør-Koreas ambassader kommer seg videre til Seoul.

Kina ønsker ingen flyktningstrøm inn i Kina og vil absolutt ikke gjøre gresset grønnere på den andre siden. Selv om kinesiske myndigheter åpent har uttrykt irritasjon over Nord-Koreas mange uberegnelige utspill, ønsker de ikke regimets fall.

Kina har de siste årene tatt imot tusenvis av flyktninger fra Myanmar, spesielt fra Kachin-staten. I februar 2015 flyktet 30 000 mennesker inn i Kina fra Kokang øst for Kachin etter sammenstøt mellom hæren og opprørere.

XINJIANG OG TIBET

40 prosent av Xinjiangs 22 millioner innbyggere er hankinesere. I 1949 var tallet under fem prosent. Uighurerne, en muslimsk, sentralasiatisk folkegruppe med lange røtter i regionen, føler seg overkjørt av kinesiske myndigheter. De er både kulturelt, språklig og religiøst svært forskjellige fra hankineserne. Kinesiske myndigheter har reagert svært strengt på alle krav om løsrivelse. Kun imamer og moskeer som er godkjent av myndighetene får operere, og kinesiske myndigheter vil ikke under noen omstendigheter at religiøse ledere skal true partiets maktmonopol. Det har vært flere volds- og terroraksjoner i Xinjiang der sivile har blitt rammet de siste årene.

Få ting irriterer kineserne mer enn statsledere som tar imot Dalai Lama. At færre gjør det, er et tegn på Kinas økte politiske tyngde. Mange tibetanere uttrykker misnøye med at Beijing legger restriksjoner på deres mulighet til å utøve sin religion, kultur og språk. Den store økonomiske veksten i Kina har også kommet Tibet til gode, men kritikerne mener den sementerer hankinesernes makt. Rundt 140 000 tibetanere bor i eksil, av disse 120 000 i India. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	5,0
Nye flyktninger fra Libanon i 2014	785
Totalt antall flyktninger fra Libanon	8 110
Internt fordrevne	19 700
Flyktninger i Libanon fra andre land	1 611 431
Frivillige tilbakevendinger til Libanon i 2014	-
Asylsøkere fra Libanon til Norge i 2014	35

Tall ved inngangen til 2015

HVER TREDJE INNBYGGER ER FLYKTNING

Libanon er Syrias minste og tettest befolkede naboland og samtidig det landet i regionen som har tatt imot flest syriske flyktninger per innbyggertall. Det er 1,2 millioner registrerte flyktninger i Libanon og i tillegg kommer anslagsvis 200 000 uregistrerte flyktninger, samt 44 000 palestinske flyktninger fra Syria. Til sammen utgjør de over en tredjedel av landets befolkning, som før krisen var på om lag 4,2 millioner. Den store tilstrømmingen av flyktninger fra Syria gjør at Libanon nå er det landet i verden med størst antall flyktninger per innbygger.

INTERNE SPENNINGER

Den store andelen flyktninger påvirker alle deler av hverdagslivet i Libanon. Landet hadde økonomiske problemer allerede før krisen i Syria brøt ut. Med påfølgende synkende eksportinntekter og ekstremt press på lokale ressurser er både økonomien og infrastrukturen som vann, sanitær og utdanning- og helsetilbud nå på bristepunktet. Dette er spesielt tydelig i enkelte områder der befolkningen har tredoblet seg på kort tid. Den allerede polariserte politiske situasjonen i Libanon, har blitt ytterligere tilspisset på grunn av den regionale krisen som nå utspiller seg, og mange frykter at dette kan utløse underliggende spenninger.

FÅ TILBUD TIL FLYKTNINGENE

Flyktninger i Libanon opplever at rommet for beskyttelse stadig innskrenkes, særlig fordi de ikke har tilgang til lovlig inntektsgivende arbeid. Libanon har ikke signert Flyktningkonvensjonen av 1951 og har, til tross for det høye antallet flyktninger, valgt å ikke etablere offisielle flyktningleirer for syrere. Som et resultat av dette bor 80 prosent av flyktningene under svært dårlige for-

hold blant den fattigste delen av lokalbefolkningen – uten tilgang til grunnleggende rettigheter som helse og utdanning, anstendig husly, mat og husholdningsartikler. Da skoleåret 2014 startet, hadde bare 43 000 flyktningbarn i skolealder tilbud om utdanning. Per mars 2015 hadde mellom 90 og 100 000 barn, av totalt over 400 000 i alderen 5–17 år, skoletilbud. Det finnes ikke andre offentlig anerkjente utdanningstilbud for de resterende barna.

USIKKER FREMTID

Januar 2015 brakte nye og alvorlige utfordringer da libanesiske myndigheter bestemte seg for å stenge grensen mellom Syria og Libanon for flyktninger. Dette innebærer at mennesker på flukt fra krig og forfølgelse i Syria ikke får rettmessig tilgang til beskyttelse i nabolandet. Flyktninger som allerede befinner seg i Libanon har også blitt pålagt nye restriksjoner i form av blant annet strenge krav for å kunne opprettholde sin juridiske status som flyktning og dermed ha lovlig opphold i landet. Et av disse kravene går ut på at flyktninger skriftlig må bekrefte at de ikke vil ta seg arbeid, noe som øker deres sårbarhet. Dette skjer samtidig som den økonomiske bistanden som går til hjelpeorganisasjoner og Libanon direkte har blitt redusert sett i forhold til antall flyktninger. Til sammen gjør dette at flyktningene i Libanon går en svært usikker fremtid i møte. Mange sitter igjen med valget mellom å forbli i Libanon uten mulighet for å ta seg arbeid og med svært begrenset tilgang på basistjenester, eller å returnere til et Syria i full brann. Da mulighetene for lovlig opphold andre steder i nærområdet er svært begrenset, øker faren for at mange reiser ut via livsfarlige fluktruter i håp om en bedre fremtid. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	53,7
Nye flyktninger fra Myanmar i 2014	16 335
Totalt antall flyktninger fra Myanmar	530 348
Internt fordrevne	Inntil 645 300
Flyktninger i Myanmar fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Myanmar i 2014	1
Asylsøkere fra Myanmar til Norge i 2014	22
Tall ved inngangen til 2015	

FORTSATT USTABILT

Selv om det har vært en positiv utvikling i Myanmar de siste årene, er det fremdeles et stort antall mennesker som er internt fordrevet eller lever som flyktninger i nabolandene. I 2014 og begynnelsen av 2015 økte konfliktnivået i nord.

ULIKE ÅRSAKER

Konflikter mellom minoritetsgrupper og myndighetene har pågått i flere tiår og er en av hovedårsakene til fordrivelse i Myanmar. Det har blitt inngått våpenhvileavtaler mellom regjeringen og de fleste opprørsgruppene de siste årene, men senest i februar 2015 flyktet anslagsvis 30 000 mennesker fra Kokang i Shan-staten over grensen til Kina etter voldsomme kamper mellom hæren og opprørere.

Myanmar er i tillegg svært utsatt for naturkatastrofer, ofte med tap av menneskeliv og store ødeleggelser. Manglende midler til forebygging og beredskap gjør ofte at konsekvensene blir unødvendig store og omfattende. Utenlandske investeringer og utviklingsprosjekter bidrar til økonomisk utvikling, men mange forårsaker også fordrivelse av innbyggere som fratras eiendom uten at deres rettigheter og behov ivaretas.

REFORMPROSESS

Etter valget i 2010 ble U Thein Sein innsatt som president. Myndighetene har tatt viktige skritt mot demokratisering ved å løslate politiske fanger, tillate fredelige protester, åpne for organisasjonsfrihet, redusere sensur av media, samt diskutere endringer i grunnloven. Dette har ført til utvidede diplomatiske forbindelser og opphevelse av økonomiske sanksjoner.

Det er planlagt å avholde valg i slutten av 2015, men motsetningene er mange og det er vanskelig å skape politisk enhet på tvers av grupperinger langs det politiske spekteret.

INTERNE KONFLIKTER

Myanmar har hatt flere tiår med militærstyre og konflikter mellom regjeringsstyrkene og etniske opprørsgrupper. Konflikten

handler i hovedsak om kontroll over naturressurser og minoritetenes ønske om større grad av selvstyre. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) anslår at rundt én million mennesker i Myanmar er statsløse.

Fredsprosesser pågår kontinuerlig, men med få unntak er det fortsatt langt unna en varig løsning. Situasjonen er labil i flere områder, og i delstaten Kachin og nordlige deler av delstaten Shan har konfrontasjoner ført til nye fordrivelser. 89 prosent av befolkningen i Myanmar er buddhister. I delstaten Rakhine har spenningen mellom buddhister og muslimer (rohingyaer) ført til flere voldelige konfrontasjoner. Myndighetene anerkjenner ikke rohingyaene som statsborgere. De har svært innskrenkede rettigheter og er i økende grad avhengig av humanitær bistand. Buddhistene i Rakhine er også marginaliserte og mange lever i fattigdom.

FLYKTNINGER I ANDRE LAND

Mange rohingyaer har flyktet fra Myanmar til Bangladesh. Der lever de under svært kummerlige forhold. Det er anslagsvis 230 000 rohingyaer i Bangladesh, men bare 30 000 er registrert som flyktninger. Fra det sørøstlige Myanmar har mange flyktet til Thailand. De fleste tilhører minoritetene Karen og Karenni. Noen har oppholdt seg i Thailand i 30 år. Også i India og Malaysia er det et større antall flyktninger fra Myanmar.

LANGT UNNA VARIGE LØSNINGER

Myanmar mangler et lovverk for internt fordrevne, og håndteringen av situasjonen varierer mye fra region til region. Lokale organisasjoner gir humanitær assistanse i samarbeid med FN og andre internasjonale organisasjoner. Hjelpearbeidet er utfordrende, blant annet med begrenset tilgang til områder utenfor myndighetenes kontroll. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	28,1
Nye flyktninger fra Nepal i 2014	684
Totalt antall flyktninger fra Nepal	15 216
Internt fordrevne	Inntil 50 000
Flyktninger i Nepal fra andre land	38 627
Frivillige tilbakevendinger til Nepal i 2014	-
Asylsøkere fra Nepal til Norge i 2014	4
Tall ved inngangen til 2015	

JORDSKJELV OG POLITISK URO

Snart ti år etter fredsavtalen i 2006, som satte sluttstrek for ti års borgerkrig, hemmes utviklingen i Nepal av vedvarende strid om grunnleggende forhold som politisk styreform, føderal struktur og juridisk system. Det har heller ikke blitt gjennomført noe rettsoppgjør etter borgerkrigen. Den kostet om lag 13 000 menneskeliv og førte til at mellom 100 000 og 200 000 ble internt fordrevet.

Flesteparten av de fordrevne har i årenes løp vendt tilbake til sine hjemsteder. Den viktigste grunnen til at noen fortsatt ikke ønsker eller kan returnere, er sikkerhetssituasjonen og uløste tvister om jord og eiendom.

I april 2015 ble Nepal rammet av et kraftig jordskjelv. Skjelvet tok mange tusen menneskeliv og rammet blant annet den tett befolkede Katmandu-dalen.

STRID OM STYREFORM

Hyppige regjeringsskifter og utstrakt korrupsjon har preget Nepal etter at den ti år lange væpnede konflikten mellom regjeringen og maoistene tok slutt i 2006. Et sentralt punkt i fredsavtalen som ble inngått, er at landet skal ha en ny grunnlov. Det har vist seg svært vanskelig å få til.

Et viktig stridspunkt er hvorvidt landet skal dels opp i regioner etter etniske skillelinjer. Det ønsker blant annet maoistene. Partiene i regjeringkoalisjonen mener at landet ikke har råd til så mange administrasjoner som det da blir, og at slike etniske definerte regioner kan bidra til spenninger mellom folkegrupper.

Flere regjeringer har måttet gå fordi de ikke har lyktes med å overholde fristene for å komme fram til enighet om utformingen av landets grunnlov. I november 2013 ble det igjen avholdt valg til en grunnlovgivende forsamling som fikk frist til 22. januar 2015 for å bli enige om en ny grunnlov. Heller ikke denne gangen greide politikerne å komme til enighet. Det førte til omfattende optøyer i Katmandu i januar og februar 2015.

FLYKTNINGER FRA NÆROMRÅDET

Etniske konflikter i Bhutan på begynnelsen av 1990-tallet førte til at over 100 000 bhutanere flyktet til Nepal. Siden da har Nepal forhandlet med Bhutan om retur av flyktningene, men uten hell. Ikke én bhutaner har fått returnere til hjemlandet.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har bistått nepalske myndigheter med å finne varige løsninger i Nepal eller gjenbosetting i et annet land. Flesteparten er blitt gjenbosatt i tredjeland, men de siste årene har dette blitt stadig vanskeligere få til. Ved årsskiftet 2014/2015 var det om lag 24 000 bhutanske flyktninger igjen i to flyktningleirer øst i Nepal.

Nepal huser også et ukjent antall flyktninger fra Tibet. Om lag 15 000 av dem kom til Nepal før 1990 og har status som flyktninger, men mange mangler fortsatt identifikasjonspapirer og har dermed ikke tilgang til utdanning, lovlig arbeid og grunnleggende velferdstilbud.

Nepal har ikke signert Flyktningkonvensjonen av 1951, og mangelen på nasjonal lovgivning på flyktningfeltet er en utfordring.

ETTERLYSER RETTSOPPGJØR

Nepal har gjort lite for å rettsforfølge de som begikk krigsforbrytelser og brudd på menneskerettighetene under borgerkrigen. I mai 2014 ble det vedtatt en Sannhets- og forsoningslov som raskt ble møtt med kritikk, fordi den gir adgang til amnesti for antatte overgripere og krigsforbrytere.

FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR) er blant dem som har kritisert loven for ikke å være i tråd med internasjonal rett og Nepals forpliktelser. Høykommissæren har uttrykt bekymring for at mangel på politisk vilje til å etterforske og rettsforfølge alvorlige forbrytelser under konflikten svekker grunnlaget for en varig fred i Nepal. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	25,0
Nye flyktninger fra Nord-Korea i 2014 ¹⁾	67
Totalt antall flyktninger fra Nord-Korea ¹⁾	1 522
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Nord-Korea fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Nord-Korea i 2014	-
Asylsøkere fra Nord-Korea til Norge i 2014	0

¹⁾ Inkluderer ikke nordkoreanske flyktninger i Sør-Korea.
Tall ved inngangen til 2015

TOTALKONTROLLEN SLÅR SPREKKER

I februar 2014 la en FN-kommisjon frem en rapport som slo fast at Nord-Korea har begått forbrytelser mot menneskeheten. Blant forbrytelsene som ble listet opp, var «slaveri, tortur, vold og forfølgelse». Men FNs sikkerhetsråd sendte ingen henvisning til Den internasjonale straffedomstolen. Kina, som fast medlem med vetorett, satte en effektiv stopper for det.

FORTSATT MATMANGEL

Situasjonen for store deler av sivilbefolkningen i Nord-Korea har vært svært alvorlig siden midten av 1990-tallet. Ifølge FN var 6,1 millioner mennesker helt avhengige av matforsyninger så sent som i 2011. Selv om situasjonen de siste årene har bedret seg, har befolkningen svært lite å gå på. Nye naturkatastrofer som flom eller tørke vil raskt få dramatiske konsekvenser. Kronisk underernæring over mange år har gjort at 28 prosent av nordkoreanske barn er kortvokste, ifølge Verdens helseorganisasjon (WHO). Lite effektive distribusjonssystemer, mangel på kunstgjødsel og dårlig fungerende landbruksmaskiner er noe av forklaringen.

PÅ FLUKT

Matmangel og politisk undertrykking har gjort at flere hundre tusen nordkoreanere har tatt seg over grensen til Kina. Disse lever i skjul for kinesiske myndigheter, som automatisk anser dem som arbeidsinnvandrere uten lovlig opphold. De får ikke mulighet til å søke asyl, men blir sendt tilbake med tvang til Nord-Korea hvis de blir oppdaget – vel å merke hvis de ikke har midler til å bestikke politiet. Mange lever derfor under stort stress og utnyttes grovt som billig arbeidskraft.

Rundt 27 000 har klart å komme seg til Sør-Korea, men antallet har gått ned de siste årene på grunn av skjerpet vakthold langs grenselvne Yalu og Tumen. Høsten 2014 slo kinesiske myndigheter til mot kristne hjelpeorganisasjoner som gav assistanse til nordkoreanere i grenseområdene. Mange misjonærer fra Sør-

Korea måtte forlate området, i hovedsak gjennom at de ikke fikk fornyet sine visa. Det koreanske nettverket inne i Kina har hjulpet nordkoreanere på flukt gjennom Kina til Sørøst-Asia eller Mongolia, der de oppsøker sørkoreanske ambassader. Enkelte har også fått skaffet falske papirer slik at de har kunnet reise direkte fra Beijing til Seoul.

KONTROLLEN FORVITRER

Da Nord-Korea var på sammenbruddets rand midt på 1990-tallet, reiste folk fra sted til sted for å finne mat. Ingen brydde seg lenger om at dette var ulovlig. Det lille ekstra man kunne få tak i av mat og medisiner, kunne det illegale markedet skaffe. Alt det «gode» kom ikke lenger fra partiet. At folk med penger kunne bestikke grensevakter for å reise til Kina og komme tilbake med varer, var med på å spre informasjon og ideer utenfra.

Selv om regimet etter den verste katastrofen har hentet seg inn igjen, er ikke lenger Nord-Korea som før. Korrupsjonen blomstrer, og penger blir stadig viktigere for å kunne ta snarveier i systemet. Det er åpenbart en utvikling på gang som gjør regimet nervøst, selv om det meste er som før på overflaten. Folk merker at det ikke er samsvar mellom idealene og virkeligheten. Eller som det står i FN-kommisjonens rapport: «Dette er ikke bare overgrep begått av staten. De er essensielle komponenter i et politisk system som har beveget seg fjernt fra idealene staten hevder å ha blitt grunnlagt på.»

Selv om det politiske systemet i Nord-Korea er under press, ønsker ingen et sammenbrudd. Kina frykter flyktningstrømmer, og nervøsiteten i regionen er også stor over et regime som har grunnlovfestet at det er en atombevæpnet makt. Ifølge meningsmålinger er entusiasmen for en gjenforening med Nord-Korea heller ikke spesielt stor i Sør-Korea. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	185,1
Nye flyktninger fra Pakistan i 2014	291 315
Totalt antall flyktninger fra Pakistan	380 342
Internt fordrevne	Minst 1 900 000
Flyktninger i Pakistan fra andre land	1 511 052
Frivillige tilbakevendinger til Pakistan i 2014	1
Asylsøkere fra Pakistan til Norge i 2014	112
Tall ved inngangen til 2015	

ET TURBULENT ÅR

Pakistan er vert for en av de største flyktninggruppene i verden – de afghanske flyktningene. Mange har oppholdt seg i Pakistan i flere tiår. Antallet som reiser tilbake er lavt. I tillegg fører stadige konfrontasjoner mellom opprørsgrupper og hæren inne i Pakistan til fordrivelse og reduserte muligheter for hjemvending. Volden har også store negative konsekvenser for utviklingen i Pakistan generelt. Samtidig er landet svært utsatt for store naturkatastrofer.

AFGHANSKE FLYKTNINGER

Det er rundt 1,6 millioner registrerte og anslagsvis 1 million uregistrerte afghanske flyktninger i Pakistan. De med registreringsbevis har lovlig opphold til 31. desember 2015, etter dette må en eventuell forlengelse forhandles frem. Flyktningene har begrensede rettigheter og deres situasjon er utfordrende: De diskrimineres, sliter med å skaffe seg inntekter og bolig og har begrenset adgang til grunnleggende tjenester.

Det er stort fokus på å legge til rette for at afghanere skal kunne vende hjem, og myndighetene i Afghanistan, Iran og Pakistan samarbeider med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) for å sørge for varige løsninger for de som reiser hjem. I 2014 vendte 16 957 afghanske flyktninger tilbake til hjemlandet, av disse kom 72,3 prosent fra Pakistan. Det er langt færre enn i 2013, noe som i stor grad skyldes den vanskelige sikkerhetssituasjonen i Afghanistan.

INTERNE KONFLIKTER

Hærens angrep i den pakistanske provinsen Nord-Waziristan ble trappet opp i juni 2014, og mer enn en million mennesker ble drevet på flukt. De fleste flyktet til nærliggende områder i Khyber Pakthunkhwa, mens nesten 300 000 søkte beskyttelse over grensen i Afghanistan. En større militæroperasjon i Bara i Khyber-provinsen i oktober 2014 drev ytterligere 530 000 personer på flukt.

Anslagsvis 53 000 vendte tilbake til Kurram- og Khyber-provinsene i løpet av 2014. Å flytte hjem byr på store utfordringer da boliger

og infrastruktur ofte er ødelagt. Manglende tilgang på utdannings-tilbud og helsetjenester bidrar til økt sårbarhet etter tilbakevending.

16. desember 2014 ble en skole for barn av militært personell angrepet av Taliban og 132 elever ble drept. Dette ble ansett som en reaksjon på sikkerhetsoperasjonene i de føderale stamme-områdene i Pakistan. Tragedien rystet hele nasjonen og førte til kraftige reaksjoner fra pakistanske myndigheters side.

UTFORDRENDE HJELPEARBEID

Kun 40 prosent av de registrerte afghanske flyktningene i Pakistan bor i leirer. Det at hele 60 prosent bor utenfor leirer fører til spenninger i forhold til lokalbefolkningen. En ekstra utfordring er at mange flyktninger bor i byer, noe som gjør det vanskelig for hjelpeorganisasjonene å få oversikt over hvor mange flyktningene er.

Et stadig mer begrenset handlingsrom har gjort humanitært arbeid i Pakistan vanskeligere. Dette skaper utfordringer for internasjonale, ikke-statlige organisasjoner i å bistå pakistanske myndigheter med hjelpearbeid.

NATURKATASTROFER OG RESPONS

I 2014 ble Tharparkar-distriktet i Sindh-provinsen rammet av tørke og ødelagte avlinger. Situasjonen ble forverret av dårlige helsetjenester og det at mange allerede led av kronisk underernæring. Videre forårsaket monsunregnet i nordøst-Pakistan store oversvømmelser i september 2014, noe som førte til tap av menneskeliv, husdyr, hjem og livsgrunnlag.

Pakistan har egne myndighetsinstanser for krisesituasjoner. Disse rykker ut umiddelbart og bistår i søk, redning og evakuering, samt tilbyr nødhjelp og støtte til gjenoppbygging. Beredskap mot naturkatastrofer får stadig større prioritet. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	4,4
Nye flyktninger fra Palestina i 2014 ¹⁾	2 402
Totalt antall palestinske flyktninger	5 195 790
Internt fordrevne	Minst 275 000
Flyktninger i Palestina	2 020 847
Frivillige tilbakevendinger til Palestina i 2014	2
Asylsøkere fra Palestina til Norge i 2014	0

¹⁾ Gjelder flyktninger under UNHCRs mandat. Tall ved inngangen til 2015

BLOKADEN MÅ HEVES

Palestina er delt i to separate okkuperte områder – Vestbredden, inkludert okkupert Øst-Jerusalem, og Gazastripen. Begge er under israelsk militærkontroll og er omgitt av murer, høye gjerder og mange militære sjekk-punkter som gjør at det å forflytte seg fra et sted til et annet er svært vanskelig. Gazastripen er hjem til over 1,5 millioner personer, inkludert over 1,2 millioner palestinske flyktninger. Halvparten av flyktingene bor i åtte offisielle flyktningsleirer der befolkningstettheten er blant de høyeste i verden.

FORTSATT HUMANITÆR KRISE

Militærblokaden som Israel har satt Gazastripen under, gjør innreise og utreise til Gaza svært vanskelig, og har en enorm innvirkning på befolkningen ved å begrense import og eksport av varer, som også inkluderer humanitær assistanse. Blokaden har ført til en humanitær krise som gjør at 80 prosent av befolkningen på Gaza nå er avhengig av humanitærhjelp.

Krisen ble dramatisk forverret da voldshandlinger blusset opp i juli-august 2014 og Israel satte i gang militæroperasjonen «Operation Protective Edge» hvor over 2200 palestinere ble drept, hvorav 500 var barn. 108 000 palestinere er blitt internt fordrevet inne på Gazastripen og angrepene førte til omfattende skader på sykehus, skoler, vann- og sanitæranlegg og bolighus. Nærmere 30 prosent av alle hus ble helt eller delvis skadet av krigføringen. I kjølvannet av konflikten har fortsatte israelske restriksjoner på humanitær hjelp og import av bygningsmateriale gjort gjenoppbyggingen svært vanskelig.

BRYTER INTERNASJONAL RETT

På Vestbredden bor det over 750 000 registrerte flyktninger hvorav 25 prosent bor i 19 flyktningsleirer, mens resten bor i byer

og landsbyer. Vestbredden ble, som et resultat av Osloavtalen i 1994/1995, midlertidig delt i tre deler: område A, B og C. Område A og B ble lagt under de begrensede palestinske selvstyremyndighetenes kontroll. Område C, som utgjør 60 prosent av Vestbredden, forble under israelsk kontroll med intensjon om at de palestinske selvstyremyndighetene skulle ta over i løpet av fem år. 20 år etter avtalen har dette fortsatt ikke skjedd og i stedet huser C-området store israelske bosettinger, noe som er ulovlig under internasjonal rett. Palestinere bosatt i dette området opplever store utfordringer, blant annet nektes de fri tilgang til vann og utdanning og andre essensielle tjenester.

Dette kan tolkes i retning av målrettet utdrivelse av palestinere for å gjøre plass til utvidelse av israelske bosettinger. Gjentatte avslag på byggesøknader for palestinere i Øst-Jerusalem har svært negativ effekt for befolkningen, særlig etter at byen ble ulovlig annektert av Israel i 1980, og hus og skoler står i konstant fare for å bli revet. Humanitære organisasjoners forsøk på gjenoppbygging i palestinske områder vanskeliggjøres ytterligere av israelske myndigheters husringspolitikk. Humanitære bistandsprosjekter for flere titalls millioner kroner har blitt stående på vent som resultat av denne politikken.

Den israelske kontrollen gjennom militærokkupasjon av Gaza og Vestbredden gjør at livet for palestinere er svært vanskelig. Dersom det ikke blir slutt på blokaden, vil situasjonen bli ytterligere forverret og det er stor fare for at latente konflikter kan blusse opp på ny. Okkupasjonen forhindrer også mulighetene for å finne varige løsninger og i mellomtiden blir rommet for beskyttelse stadig innskrenket. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	7,5
Nye flyktninger fra Papua Ny-Guinea i 2014	80
Totalt antall flyktninger fra Papua Ny-Guinea	505
Internt fordrevne	Minst 7 500
Flyktninger i Papua Ny-Guinea fra andre land	9 910
Frivillige tilbakevendinger til Papua Ny-Guinea i 2014	-
Asylsøkere fra Papua Ny-Guinea til Norge i 2014	0

Tall ved inngangen til 2015

STORE FLYKTNINGPOLITISKE ENDRINGER

Verdens nest største øy, Ny-Guinea, er delt i to. I vest ligger Vest-Papua, en indonesisk provins, mens den selvstendige staten Papua Ny-Guinea (PNG) ligger i øst. Lavintensitetskonflikten i Vest-Papua har ført til at tusenvis av flyktninger har tatt seg over grensen til PNG. De fleste ankom midt på 1980-tallet. Størst mediefokus har imidlertid en annen flyktninggruppe i PNG fått. Avtalen med australske myndigheter om å ta imot båtflyktninger med kurs for Australia som ble inngått i juli 2013 har møtt sterk kritikk.

2014 ET VIKTIG ÅR

Midt på 1980-tallet ankom 15 000 flyktninger fra Vest-Papua til PNG. I 1986 signerte PNG Flyktningkonvensjonen av 1951, men vedtok samtidig sju «reservasjoner». Disse gikk blant annet ut på at flyktningene ikke har rett til arbeid, offentlig utdanning, husly eller full bevegelsesfrihet. Flyktninger som oppholdt seg i grenseområdene til Vest-Papua, mottok heller nesten ingen humanitær assistanse. Reservasjonen mot artikkel 34 i Flyktningkonvensjonen, som sier at vertsland må legge til rette for å tildele statsborgerskap og redusere kostnadene knyttet til det, fikk store konsekvenser. Frem til 2014 har flyktningene måttet betale 5000 amerikanske dollar for å få statsborgerskap, noe som i praksis har forhindret alle fra å søke.

I november 2014 uttalte imidlertid PNGs utenriksminister Rimbink Pato at de vestpapuanske flyktningene skulle få utstedt PNG-pass i løpet av ett år uten omkostninger. Myndighetene har også gitt sterke signaler om at de vil trekke tilbake de sju reservasjonene mot Flyktningkonvensjonen.

Dette er gode nyheter for flyktningene fra Vest-Papua. Retten til å søke statsborgerskap uten økonomiske hindre vil gi viktige rettigheter til mange som har levd i uvisshet i flere tiår. Men mangelen på land og diskriminering lokalt vil fremdeles være utfordringer mange steder.

AVTALE MED AUSTRALIA

Etter episoden med det norske skipet Tampa i 2001 fikk flere av øystatene i Stillehavet øynene opp for at flyktninger kunne bli en ny inntektskilde. Australia plasserte flyktningene om bord på Tampa på den lille øya Nauru sammen med en sjekk på ti millioner amerikanske dollar. Etter dette sa flere øystater seg villig til å ta imot flyktninger som Australia ikke ville ha.

Som den største av øystatene i Stillehavet, med en beliggenhet nær Australia, så PNG sin mulighet. I 2013 inngikk Australia og PNG en avtale der asylsøkere som kommer med båt til Australia uten visum skal bosettes i PNG dersom de får godkjent flyktningstatus. Får de ikke flyktningstatus, skal de returneres til utgangspunktet eller til et tredje land eller forbli i mottak uten tidsbegrensning. Forholdene i disse mottakene som ligger på øya Manus (PNG) har blitt sterkt kritisert, blant annet i en rapport fra UNHCR fra november 2013.

UNHCR har spesielt uttrykt bekymring for barn, enslige mindreårige og torturofre blant flyktningene og mener Australia har et delt ansvar med PNG for rettssikkerheten til flyktningene – blant annet å finne varige løsninger for flyktningene også i Australia.

I samtale med Flyktninghjelpen i november 2014 beskrev Powes Parkop, guvernøren i PNGs hovedstad Port Moresby, situasjonen for flyktningene på Manus som uverdigg og «i strid med vår kultur». Han uttalte også at interneringen var lovstridig og i praksis fungerte som et gulag i Stillehavet.

I januar 2015 gikk 500 flyktninger ved et av sentrene på Manus til sultestreik i protest mot forholdene. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	21,4
Nye flyktninger fra Sri Lanka i 2014	4 121
Totalt antall flyktninger fra Sri Lanka	139 221
Internt fordrevne	Inntil 90 000
Flyktninger i Sri Lanka fra andre land	1 461
Frivillige tilbakevendinger til Sri Lanka i 2014	504
Asylsøkere fra Sri Lanka til Norge i 2014	11

Tall ved inngangen til 2015

GRANSKING AV KRIGSFORBRYTELSER

Myndighetene på Sri Lanka har fått sterk kritikk for manglende vilje til å stille de skyldige til ansvar for overgrep under den 26 år lange borgerkrigen, som tok slutt i 2009. Ved presidentvalget i januar 2015 fikk imidlertid landet en ny president som har vist større åpenhet i dette spørsmålet enn sin forgjenger.

Etter valget kunngjorde den nye presidenten, Maithripala Sirisena, at myndighetene ville iverksette en gransking av overgrepene under borgerkrigen. Han lovet også å samarbeide med FN om menneskerettighetsspørsmål, noe hans forgjenger Mahinda Rajapaksa konsekvent avviste i sin presidenttid. Som et ledd i planene om en gransking har Sri Lanka vedtatt en lov om vitnebeskyttelse. Den skal sikre beskyttelse for dem som står frem og forteller om det som skjedde under krigen.

INTERNASJONAL GRANSKING

Siden mars 2014 har det også pågått en internasjonal etterforskning av overgrepene under borgerkrigen. Den ble iverksatt av FNs menneskerettighetsråd fordi Sri Lankas myndigheter ikke selv grep fatt i dette. Etterforskningen skulle undersøke overgrep begått både av hæren og tamilske opprørere.

Resultatet av den internasjonale etterforskningen skulle etter planen offentliggjøres i mars 2015. Etter maktskiftet i januar 2015 ble imidlertid offentliggjøringen utsatt et halvt år. Begrunnelsen var det endrede politiske klimaet på Sri Lanka og at man ville gi den nye regjeringen tid til å vise vilje til å samarbeide om menneskerettighetsspørsmål.

BRUTAL BORGERKRIG

Flertallet av befolkningen på Sri Lanka er singalesere, og bakgrunnen for borgerkrigen var at landets tamilske mindretall opplevde at de ble utsatt for systematisk diskriminering. Dette førte til krav om en egen tamilsk stat nord på Sri Lanka, og opprørsgruppen Tamiltigrene gikk til væpnet kamp for å oppnå dette

målet. Konflikten førte til full borgerkrig i 1983, og krigen varte helt frem til mai 2009.

Borgerkrigen førte til massedødsfall av sivile og omfattende tap av menneskeliv. Bare i løpet av krigens siste uker er det anslått at så mange som 40 000 sivile tamiler mistet livet, hovedsakelig som følge av angrep fra hæren.

VANSKELIG FOR INTERNT FORDREVNE

Etter at borgerkrigen tok slutt, vendte hundretusener internt fordrevne tilbake til hjemmene sine. Hvor mange som fortsatt er internt fordrevet, er usikkert, men antallet kan være så høyt som 90 000. Mange av dem kan ikke vende hjem fordi hjemmene deres er okkupert av hæren.

De internt fordrevne lever under vanskelige forhold. I tillegg til dårlige levekår, har tamiler og muslimer opplevd diskriminering på etnisk grunnlag. En sterk militær tilstedeværelse skaper også en følelse av usikkerhet blant mange fordrevne.

For et stort antall av dem som har vendt hjem etter krigens slutt, er situasjonen fortsatt vanskelig. Titusener mangler skikkelig husvære og har ikke tilgang til tilfredsstillende vann- og sanitærforhold og annen infrastruktur. Mulighetene til å skaffe seg et levebrød er dårlige. Mange som ønsker å starte opp inntektsbringende aktiviteter, får konkurranse fra de militære som ved hjelp av statlige subsidier har startet ulike former for næringsvirksomhet.

FÆRRE ASYLSØKERE

Mens borgerkrigen raste på Sri Lanka flyktet et stort antall tamiler ut av landet og søkte om asyl i andre land. Etter krigens slutt har det blitt færre som søker beskyttelse i utlandet. I 2014 søkte rundt 6800 personer fra Sri Lanka asyl i industrilandene, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Det var om lag tusen færre enn året før. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	22,0
Nye flyktninger fra Syria i 2014	1 645 701
Totalt antall flyktninger fra Syria	3 963 255
Internt fordrevne	Minst 7 600 000
Flyktninger i Syria fra andre land	678 629
Frivillige tilbakevendinger til Syria i 2014	-
Asylsøkere fra Syria til Norge i 2014	1 999

Tall ved inngangen til 2015

VÅR TIDS STØRSTE HUMANITÆRE TRAGEDIE

Borgerkrigen i Syria er nå inne i sitt femte år, og har utviklet seg til den største flyktningkrisen siden andre verdenskrig. Per mars 2015 hadde 3,9 millioner syrere flyktet ut av Syria, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og 7,6 millioner er på flukt inne i Syria, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC). 16 millioner har behov for nødhjelp. Samtidig har strenge grenserestriksjoner i nabolandene ført til at færre syrere kan søke tilflukt og beskyttelse utenfor landet. Ifølge Syria Needs Analysis Project (SNAP) er mat, vann og helsetjenester de mest prekære behovene. Harde kamper kjempes på flere fronter mellom opposisjonsgrupper og den syriske hæren og internt blant de ulike opposisjonsgruppene. Minst 220 000 sivile er drept.

ØKENDE RADIKALISERING

I løpet av første halvdel av 2014 konsoliderte den Islamske staten (IS) kontroll over store områder i nord-Syria på bekostning av ulike opposisjonsgrupper. I juni 2014 ble det selverklærte «kalifatet», som også inkluderer store deler av Irak, annonsert av IS. De opposisjonskontrollerte områdene er utsatt for stadige flyangrep fra den syriske hæren, samt flyangrep fra den amerikansk-ledede koalisjonen mot IS. Flere land i regionen er involvert i krigen og støtter aktivt sine klienter på bakken med militære forsyninger.

NEKTES HJELP

Ifølge OCHA, FNs koordineringsorgan for humanitært arbeid, lever anslagsvis 400 000 mennesker i beleirede områder. Situasjonen i de beleirede områdene preges av sult, livstruende sykdom og en ekstrem sikkerhetssituasjon. I leiren Yarmouk er situasjonen desperat for de 18 000 palestinske flyktningene som i over to år har vært uten tilstrekkelig mat og vann, elektrisitet og elementære helsetjenester. De er uten mulighet til å søke tilflukt andre steder.

FLYKTNINGSTRØMMEN FORTSETTER

I løpet av 2014 registrerte UNHCR over 1,4 millioner nye syriske flyktninger i nabolandene, mot over 1,8 millioner i løpet av 2013. Ettersom den humanitære situasjonen i Syria stadig forverres, må nedgangen i registrerte flyktninger i 2014 blant annet ses som et resultat av at det nå er vanskeligere å krysse grensene til Syrias naboland. Nesten 4 millioner syriske flyktninger har til nå søkt tilflukt i nabolandene, hvorav Libanon og Tyrkia huser over 3 millioner. Situasjonen har skapt store utfordringer lokalt, både med hensyn til husly, arbeidsmarked og skolegang. Da IS angrep den kurdiske byen Kobani i september 2014, åpnet Tyrkia flere grenseposter til Syria i en begrenset periode, for å slippe inn tusenvis av syriske kurdere som flyktet fra kampene. Ifølge UNHCR tok Tyrkia i mot 191 000 kurdiske flyktninger fra Kobani, hvorav 13 380 skal ha søkt videre tilflukt i den kurdiske regionen i Irak. Over 150 000 irakere flyktet over grensen til Syria da IS angrep områder i Ninewaprovinnsen i Irak. De fleste flyktet videre til den kurdiske regionen i Irak. På grunn av sikkerhetssituasjonen i Irak og knapphet på ressurser, har minst 33 000 syriske flyktninger returnert fra Irak til Syria, ifølge UNHCR.

POSITIVE INITIATIV FRA FN

FNs sikkerhetsråd vedtok tre resolusjoner i 2014, henholdsvis Resolusjon 2139, som krever beskyttelse av sivilbefolkningen, samt uhindret tilgang til alle mennesker i nød, og Resolusjon 2165 (fornytt under Resolusjon 2191) som autoriserte FN sine humanitære organer og deres partnere til å frakte nødhjelp over grensen fra nabolandene. Til tross for disse resolusjonene og fremgang i den regionale humanitære koordineringen, har det blitt enda vanskeligere å hjelpe mennesker i nød i Syria. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	67,2
Nye flyktninger fra Thailand i 2014	17
Totalt antall flyktninger fra Thailand	646
Internt fordrevne	Inntil 35 000
Flyktninger i Thailand fra andre land	138 169
Frivillige tilbakevendinger til Thailand i 2014	-
Asylsøkere fra Thailand til Norge i 2014	0

Tall ved inngangen til 2015

VERTSLAND MED RIPER I LAKKEN

Selv om Thailand ikke har underskrevet FNs flyktningkonvensjon, har landet siden slutten av 1970-tallet tatt i mot hundretusenvis av flyktninger fra Laos, Kambodsja, Myanmar og båtflyktninger fra Vietnam. Det laotiske, kambodsjanske og vietnamesiske flyktningproblemet er løst, men det burmesiske gjenstår.

LENGEVÆRENDE FLYKTNINGER

Flyktningene fra Myanmar oppholder seg i ni leirer i grenseområdene mellom Thailand og Myanmar. Våpenhvileavtaler mellom ulike etniske opprørsgrupper og regjeringen i Myanmar har bedret sikkerhetssituasjonen. Håpet er at demokratiprosessen i Myanmar kan fortsette slik at flyktningene kan vende hjem, men usikkerheten er stor og en massiv tilbakevending av flyktninger lar vente på seg. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) mener også at forholdene fremdeles ikke ligger til rette for en storstilt hjemvending.

Mange flyktninger kommer fra Karen-folket og andre minoritetsgrupper som siden 1980-tallet har flyktet fra forfølgelse, vold og overgrep som ble begått av den burmesiske hæren som opererer i grenseområdene der minoritetene holder til. At antallet flyktninger i Thailand stadig har gått ned de siste årene, skyldes i stor grad at mange har bosatt seg i tredjeland.

BÅTFLYKTNINGER

UNHCR anslo i juni 2014 at 86 000 mennesker fra Myanmar hadde flyktet med båt, enten direkte fra Myanmar eller via Bangladesh, de to siste årene. De fleste tilhører den muslimske minoriteten rohingya. Mange ender opp i Thailand på sin vei mot Malaysia eller Indonesia. Det vakte stor oppsikt da den thailandske marinen i 2009 tauet to båter fulle av båtflyktninger tilbake ut på havet. Nå får rohingyaflyktninger som ankommer Thailand

lov til å oppholde seg midlertidig i landet. Mennene blir plassert i interneringssentre, mens kvinner og barn må oppholde seg i kommunale sentre der forholdene er noe bedre. Men det finnes også skjulte og enda mørkere sider ved situasjonen for mange på flukt. De siste fem årene har mange båtflyktninger som har nærmet seg Andaman-kysten i Thailand opplevd forferdelige overgrep i hendene på kriminelle bander.

MENNESKEHANDEL

Burmesiske flyktninger i Thailand som oppholder seg utenfor etablerte flyktningleirer, har i årevis blitt utnyttet som billig arbeidskraft eller til prostitusjon. De siste årenes avsløringer av hvordan mange båtflyktninger regelrett kidnappes og selges, og at thailandsk politi og militære er anklaget for å være delaktig, har ført Thailand til laveste nivå på listen som ble offentliggjort i den årlige rapporten om menneskehandel (Trafficking in Persons Report 2014), utgitt av det amerikanske utenriksdepartementet.

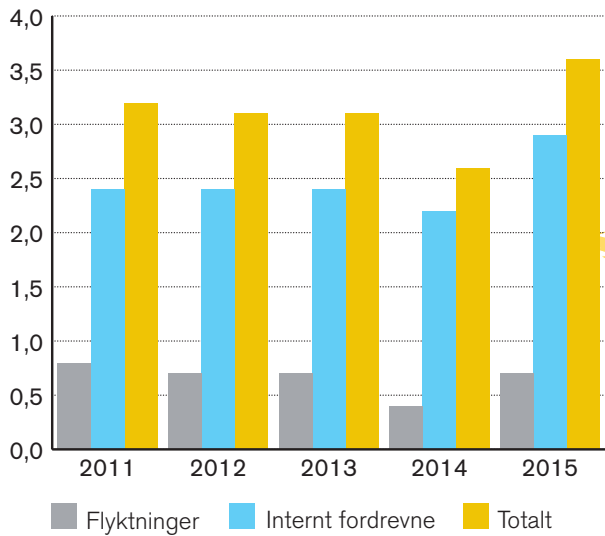
Operasjoner som ble iverksatt av thailandske myndigheter tidlig i 2014 reddet mange hundre, deriblant 500 rohingyaer, ut av leirer som er kontrollert av kriminelle bander i grenseområdene mellom Thailand og Malaysia. Høsten 2014 ble over 170 statsborgere fra Bangladesh, som satt fanget i en leir, satt fri i en liknende operasjon.

Den politiske spenningen i Thailand ulmer fortsatt etter militærkuppet i mai 2014. På Freedom House sin indeks over graden av frihet i over 90 land, har Thailand falt fra kategorien «delvis fri» til «ikke fri». Situasjonen er også fortsatt svært spent sør i Thailand der muslimske opprørere har operert i årevis. Mens majoriteten av befolkningen i Thailand er buddhister, er muslimene i flertall i flere provinser langs grensen til Malaysia. ■

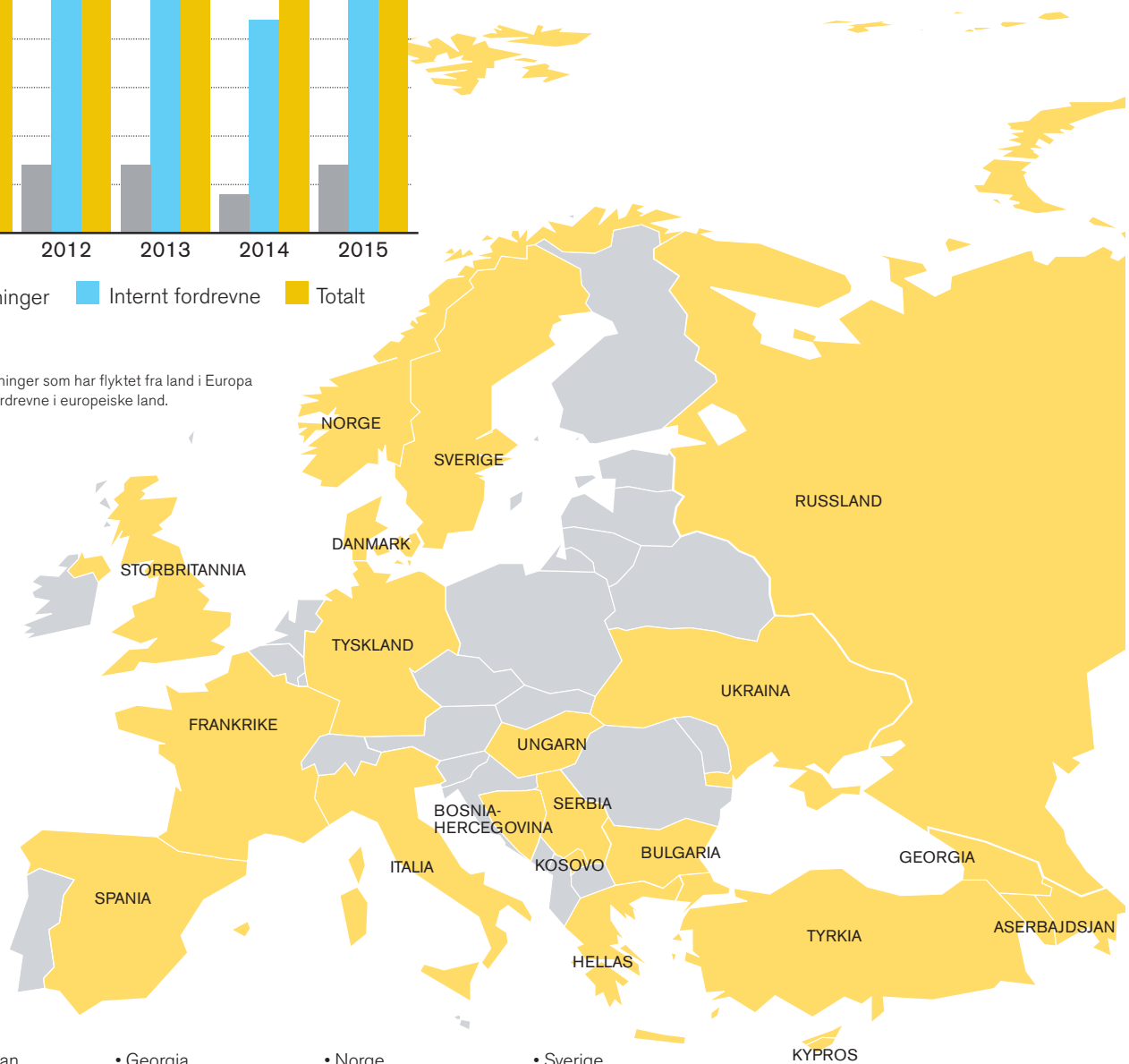
En afrikansk flyktning forsøker å ta seg over grensen mellom Marokko og den spanske enklaven Melilla.

Tall i millioner ved inngangen til hvert år

¹⁾ Viser flyktninger som har flyktet fra land i Europa og internt fordrevne i europeiske land.

- Aserbajdsjan
- Georgia
- Norge
- Sverige
- Bosnia-Hercegovina
- Hellas
- Russland
- Tyrkia
- Bulgaria
- Italia
- Serbia
- Tyskland
- Ukraina
- Danmark
- Kosovo
- Spania
- Ungarn
- Frankrike
- Kypros
- Storbritannia

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Ukraina	252 731
Russland	96 976
Serbia	91 707
Tyrkia	75 177
Kroatia	40 240

Kilde: UNHCR

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Tyrkia	Minst 953 700
Ukraina	Minst 646 500
Aserbajdsjan	Inntil 568 900
Georgia	Inntil 232 700
Kypros	Inntil 212 400

Kilde: IDMC

STADIG FLERE FLYKTNINGER I EUROPA

Drømmen om Europa ender i Middelhavet for stadig flere desperate mennesker fra land i Afrika og Asia. Samtidig fører konflikten i Ukraina til at flere mennesker legger ut på flukt i vår egen verdensdel. Europa står overfor større humanitære og politiske utfordringer enn på lenge.

Krig, konflikt og fattigdom i Europas nær-områder fører til stadig flere flyktninger til europeiske land. 714 300 asylsøkere kom til Europa i 2014, ifølge statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger, UNHCR. Dette er en økning på 47 prosent sammenlignet med 2013, da det kom 485 000. De 28 medlemslandene i EU registrerte til sammen 570 800 asylsøknader i 2014, noe som er 44 prosent flere enn året før, da det ble registrert 396 700. Variasjonen blant medlemslandene er fremdeles svært stor, både når det gjelder hvor mange som søker asyl og hvor stor andel av asylsøknadene som blir innvilget.

Ifølge EUs grensekontrollbyrå, Frontex, økte antallet ulovlige grensepasseringer inn til EUs medlemsland fra rundt 107 000 til nærmere 280 000 mellom 2013 og 2014. Tallet gjelder alle grenseoverganger, ikke bare Middelhavet. Italia tok alene imot 170 000 av 220 000 båtflyktninger. Hellas tok imot 50 000. De aller fleste asylsøkere som kommer til EU og resten av Europa, reiser imidlertid inn med gyldig innreise-tillatelse, og lar være å reise hjem når visumet går ut. Mens noen går i dekning og overlever ved hjelp av tigging og svart arbeid, søker andre asyl.

FÅ SYRISKE FLYKTNINGER TIL EUROPA
Økningen i tallet på asylsøkere i Europa skyldes først og fremst den pågående

konflikten i Syria og spredningen til Irak. Dette har skapt den verste flyktningkrisen siden andre verdenskrig. Men innsatsen og støtten fra Europa er langt fra i samsvar med behovet. Fra 2011 til i dag har Europa mot-tatt bare rundt 6 prosent av de syriske flyktingene, rundt 210 000 personer totalt, skriver Europarådet i et notat fra februar i 2015. Til sammenligning var antallet registrerte syriske flyktninger i Egypt, Irak, Jordan Libanon og Tyrkia 3,9 millioner, Amnesty International påpeker i en rapport fra 2014 det paradoksale i at rike land konsentrerer innsatsen om å holde folk ute i stedet for å holde dem i live.

FRA VONDT TIL VERRE I MIDDELHAVET
Mangel på lovlige veier inn til Europa tvinger stadig flere ut på en livsfarlig ferd over Middelhavet på søken etter trygghet og et verdig liv. I løpet av 2014 anslo UNHCR at 3500 personer druknet, men at dødstallene kunne vært langt høyere hvis det ikke hadde vært for Italias storstilte lete- og redningsaksjon.

Fra 18. oktober 2013 til 17. oktober 2014 ble over 150 000 hjulpet i land av den italienske kystvakta i en aksjon som fikk navnet Mare Nostrum. 800 skip i kommersiell trafikk bidro også til redningsarbeidet, noen av disse skipene var norske. Mare Nostrum ble satt i gang etter den såkalte Lampedusa-tragedien i oktober 2013 da

mer enn 360 mennesker druknet utenfor Italias sørligste øy. Reaksjonen i Brussel var å anmode om lete- og redningsaksjoner langs EUs yttergrenser fra Libanon til Gibraltar, men manglende politisk støtte fra medlemslandene førte til at Italia tok på seg ansvaret alene.

NYE TRAGISKE REKORDER

Mens Mare Nostrum høstet lovord fra UNHCR og andre for å redde liv, mente enkelte EU-land, som Storbritannia, at redningsaksjonen tvert imot satte liv i fare fordi den oppmuntret flere til å legge ut på ferden over Middelhavet. I tillegg til uvilje mot å ta regningen for noe de anså som EUs ansvar, førte denne kritikken til at Italia avsluttet aksjonen Mare Nostrum. Erstatningen ble EU-aksjonen Triton, som bare hadde en tredjedel av kapasiteten og et mandat som i utgangspunktet var innenfor Italias territorialfarvann.

Eksperter fryktet at Triton skulle komme til kort når sommersesongen startet. De fikk rett. I april 2015 døde mer enn 800 flyktninger da en båt kantret. Denne ulykken førte til at dødstallene i Middelhavet for 2015 passerte 1750 mennesker. Tragedien fikk EU til å innkalle til krisemøte i Brussel. Men de humanitære organisasjonene ble ikke fornøyd med resultatet av forhandlingene i Det europeiske råd. Blant tiltakene EU vedtok, var

Foto: Igor Kovalenko / EPA / NTB scanpix

En ukrainsk kvinne inspiserer sitt ødelagte hjem i Petrovka, øst i Ukraina. Over fem millioner mennesker er berørt av konflikten.

Foto: Alessandro Di Meo / EPA / NTB scanpix

Stadig flere blir tvunget ut på den livsfarlige ferden over Middelhavet på søken etter beskyttelse og et verdig liv.

en tredobling av budsjettet til EUs grensekontrollbyrå Frontex og EUs Triton-operasjon i Middelhavet. Tritons mandat og rekkevidde ble derimot ikke endret. Aksjonens hovedoppgave er fremdeles sikring av EUs yttergrenser, hvor presset fra mennesker på flukt blir stadig større. Livredning kommer, per begynnelsen av mai 2015, fortsatt i andre rekke. Organisasjonene fortsatte å kjempe for en lete- og redningsaksjon med et klart humanitært mandat.

EU VIL ØDELEGGE BÅTER

I tillegg til en utvidelse av Triton varslet EU aksjoner for å ødelegge båter som menneskesmuglerne planlegger å bruke til å frakte flyktninger over Middelhavet. EU vil dessuten, gjennom tettere samarbeid med flyktingenes hjemland og viktige transittland, hindre flere i å legge ut på den farefulle ferden over havet. Unionen lover mer støtte til land som opplever press på sine asylsystemer på grunn av økningen i antall båtflyktninger og vil jobbe for at flere medlemsland tar imot kvoteflyktninger, men kommer ikke med noen lovnader når det gjelder antallet.

ØKT SPENNING I EUROPA

At Russland bruker militær makt og har rustet betydelig opp, har endret det politiske klimaet i Europa. EU, Norge og USA har innført økonomiske og politiske sanksjoner mot naboen i øst. Mange sammenligner det

som nå skjer med stemningen under den kalde krigen. Økt russisk militær aktivitet skaper bekymring spesielt i de baltiske landene. Som følge av dette har NATO firedoblet luftpatuljeringen og doblet sin hurtigreagerende styrke i området.

FLYKTER FRA UKRAINA

Over fem millioner mennesker er berørt av konflikten etter Russlands annektering av Krim i mars 2014. Mer enn 6000 er drept i kamper mellom ukrainske regjeringsstyrker og de pro-russiske separatistene i Øst-Ukraina på tross av etterfølgende våpenhvileavtaler, meldte FN i mars i 2015. Ifølge ukrainske myndigheter er minst 1,2 millioner mennesker internt fordrevet og rundt 760 000 har kommet seg i sikkerhet i nabolandene. Det har vært rapportert om tortur, mishandling, seksuelle overgrep, forsvinninger og trakassering av sivile i de omstridte områdene. Opptrapping av kamphandlingene og tungvint byråkrati har gjort det vanskelig å komme til med humanitær hjelp.

FINANSKRISE OG FREMMEDFRYKT

De økonomiske etterdønningene etter finanskrisen i Europa påvirker stadig de europeiske landenes vilje og kapasitet til å ta imot flyktninger og asylsøkere. Hjemløshet og fattigdom er utbredt blant flyktninger i flere land. Ifølge Europarådets menneskerettighetskommissær, Nils Muiznieks, fører dette til fremmedfrykt

og intoleranse, noe som igjen kan forklare flere tilfeller av diskriminering og vold mot flyktninger det siste året.

Stor arbeidsledighet, omfattende korrupsjon, politisk avmakt og etnisk spenning førte til en strøm av asylsøkere fra Kosovo, de fleste kosovoalbanere, til EU vinteren 2014. Mellom 50 000 og 100 000 krysset grensen mellom Serbia og Ungarn i håp om en bedre fremtid. Nesten alle fikk avslag. I tillegg investerte EU og medlemslandene i forsterket vakt hold og omfattende informasjonskampanjer for å stoppe strømmen.

INTERNT FORDREVNE

Ifølge Flyktinghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) var det rundt 2,4 millioner internt fordrevne i Europa i 2014. Tyrkia topper listen med minst 953 700 mennesker på flukt internt i landet. Ukraina er det eneste landet i Europa hvor pågående konflikt var årsak til at mennesker ble drevet på flukt i 2014. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	9,5
Nye flyktninger fra Aserbajdsjan i 2014	454
Totalt antall flyktninger fra Aserbajdsjan	14 923
Inntert fordrevne	Inntil 568 900
Flyktninger i Aserbajdsjan fra andre land	1 693
Frivillige tilbakevendinger til Aserbajdsjan i 2014	-
Asylsøkere fra Aserbajdsjan til Norge i 2014	15
Tall ved inngangen til 2015	

ØKT SPENNING I GAMMEL KONFLIKT

Få andre land i verden har så stor andel internt fordrevne blant sine innbyggere som Aserbajdsjan. Bortimot 600 000 av landets befolkning på knappe ti millioner er internt fordrevet. Av disse er 230 000 barn som er født etter at foreldrene ble drevet på flukt fra hjemmene sine for mer enn 20 år siden.

KRIG OM NAGORNO-KARABAKH

Det store antallet internt fordrevne er et resultat av krigen om kontroll over området Nagorno-Karabakh som pågikk fra 1988 til 1994. Nagorno-Karabakh ligger som en enklave inne i Aserbajdsjan, men har en hovedsakelig armensk befolkning.

På 1980-tallet var det en økende armensk nasjonalisme i Nagorno-Karabakh, og krigen startet med væpnede sammenstøt mellom den aserbajdsjanske hæren og armenske separatister. Separatistene fikk militær støtte fra Armenia, og krigen endte med at både Nagorno-Karabakh og sju områder rundt enklaven kom under armensk kontroll. Da en våpenhvile satte sluttstrek for krigen i 1994, hadde 30 000 mennesker mistet livet og flere hundretusener var drevet på flukt. De fleste fordrevne var aserbajdsjanere.

STEILE FRONTER

Etter at våpenhvileavtalen ble inngått har det pågått forhandlinger om å finne en varig løsning på konflikten, men frontene er steile. Aserbajdsjan krever å få tilbake Nagorno-Karabakh, mens Armenia krever at befolkningen i området selv skal få avgjøre sin framtidige status.

Forhandlingene mellom de to landene ledes av den såkalte Minsk-gruppen, som består av USA, Russland og Frankrike. Som ledd i forhandlingene møttes presidentene i Aserbajdsjan og Armenia flere ganger i 2014, uten at det var noen framgang å spore. I stedet har spenningen mellom de to landene økt.

VÆPNEDE SAMMENSTØT

Til tross for våpenhvilen, som fortsatt gjelder, er det stadige væpnede sammenstøt i grenseområdene. I 2014 mistet 60 mennesker livet i slike trefninger, og bare i januar 2015 ble 12 drept og 18 såret. Det er det høyeste tallet på ofre i årets første måned siden våpenhvilen ble inngått i 1994.

Den økende militære spenningen representerer en trussel mot stabiliteten i hele regionen og setter sivile liv i fare, advarte Minsk-gruppen i en uttalelse i februar 2015. Det spente forholdet mellom de to landene har ført til en kraftig militær opprustning. Spesielt gjelder dette for Aserbajdsjan, som militært sett også er sterkest. Opprustningen innebærer at Aserbajdsjans militærutgifter nå er dobbelt så store som hele Armenias statsbudsjett.

INGEN LØSNING FOR FORDREVNE

Manglende fremgang i forhandlingene om Nagorno-Karabakh er dårlig nytt for de internt fordrevne i Aserbajdsjan. Landets myndigheter står fast på at målet er at de skal vende tilbake til sine hjemsteder, og derfor er det begrenset vilje til å integrere dem i lokalsamfunnet der de bor nå.

En av tre internt fordrevne oppholder seg fortsatt i offentlige bygninger der de ble tilbudt midlertidig husly da de ble fordrevet for mer enn 20 år siden. En av fire bor i nye boliger de har fått av myndighetene, mens andre bor sammen med slektninger.

Det internasjonale samfunnet støtter i prinsippet de internt fordrevnes rett til å vende hjem. Men i alle årene med forhandlingene om å finne en løsning på konflikten om Nagorno-Karabakh, har man i liten grad fokusert på hvordan dette skal kunne skje i praksis. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	3,8
Nye flyktninger fra Bosnia-Hercegovina i 2014	288
Totalt antall flyktninger fra Bosnia-Hercegovina	28 458
Internt fordrevne	Minst 100 400
Flyktninger i Bosnia-Hercegovina fra andre land	6 905
Frivillige tilbakevendinger til Bosnia-Hercegovina i 2014	181
Asylsøkere fra Bosnia-Hercegovina til Norge i 2014	33

Tall ved inngangen til 2015

EU-SAMARBEID GIR HÅP

Rystelsene etter det politiske jordskjelvet våren 2014, også kalt ”Den bosniske våren”, hadde knapt gitt seg da landet ble rammet av den største flommen på 120 år. Likevel er det positive tegn i sikte. Etter mange år med politisk og økonomisk stagnasjon kan Bosnia-Hercegovina nå ta et første skritt mot mulig medlemskap i EU.

FORDREVET AV FLOM

I løpet av én uke i mai 2014 førte store nedbørmengder til at elvene Sava og Morava gikk over sine bredder. Bare i Bosnia førte flom og jordskred til ødeleggelser på om lag 45 000 hus, og 89 000 mennesker ble tvunget til å forlate sine hjem. 54 000 var hjemmehørende i den bosniske føderasjonen, 33 000 i Republika Srpska og 1200 i Brčko-distriktet. De fleste fikk husly hos vertsfamilier, mens andre ble innlosjert i teltleirer, brakker, skoler og offentlige bygninger. I november 2014 bodde fremdeles 1500 flomofre under slike forhold.

Flere av de ødelagte husene var satt opp uten byggetillatelse og mange familier mistet nødvendig dokumentasjon i flommen, som flere steder også ødela offentlige arkiver. Dette har bidratt til å forsinke gjenoppbyggingen.

PROBLEMATISK RETUR

Per januar 2014 hadde mer enn 580 000 internt fordrevne etter krigen tidlig på 1990-tallet, returnert til sine opprinnelige hjem. Dette utgjør omtrent 60 prosent av det totale antallet internt fordrevne. Tall fra bosniske myndigheter viser at det i juni 2014 var 100 365 internt fordrevne i landet: 39 000 i den bosniske føderasjonen, 60 900 i Republika Srpska og 500 i Brčko distriktet.

Hjemvending av flyktninger og internt fordrevne har nesten stanset helt opp. Ifølge tall fra FN's høykommissær for flyktninger

(UNHCR) var det kun 29 flyktninger og 66 internt fordrevne som hadde vendt hjem første halvår i 2014. Manglende hjelp til gjenoppbygging av ødelagte hus er hovedårsaken til at folk ikke kan flytte hjem. Om lag 453 000 hjem ble ødelagt under krigen, mens 317 000 er rehabilitert så langt. Diskriminering av og en fiendtlig innstilling til etniske minoriteter bidrar også i negativ retning, og roma er en særlig utsatt gruppe. Fysiske angrep på etniske minoriteter og vandalisering av religiøse bygninger har avtatt de siste årene, men forekommer fremdeles. Landminer bidrar også til å begrense retur.

EU GIR HÅP OM ENDRING

2014 ble innledet med omfattende politiske protester, der folk krevde arbeid og slutt på den omfattende korrupsjonen. Protestene spredte seg raskt og toppet seg i februar med en rekke voldelige demonstrasjoner. Dette førte imidlertid ikke til gjennomgripende politiske endringer, og protestene stilnet i løpet av april 2014.

Dayton-avtalen fra 1995 og landets grunnlov har bidratt til å sementere og forsterke den etniske splittelsen, samtidig som den fratok minoriteter og etniske grupper påvirkningskraft på høyeste politiske nivå. Den europeiske menneskerettighetsdomstolen fastslo allerede i 2009 at den bosniske grunnloven var i strid med Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. 16. mars 2015, fem måneder etter valget i oktober 2014, ga imidlertid EU grønt lys for en etterlengtet stabiliserings- og assosieringsavtale med Bosnia. Dette kan være første skritt mot mulig medlemskap i EU etter mange år med politisk og økonomisk stagnasjon. Den nye bosniske regjeringen har forpliktet seg til å gjennomføre dyptgripende politiske og økonomiske reformer i samråd med Brussel. EU på sin side har lovet å bidra økonomisk for å redusere høy arbeidsledighet og utbredt fattigdom. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	7,2
Nye flyktninger fra Bulgaria i 2014	25
Totalt antall flyktninger fra Bulgaria	1 836
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Bulgaria fra andre land	17 797
Frivillige tilbakevendinger til Bulgaria i 2014	-
Asylsøkere fra Bulgaria til Norge i 2014	4
Tall ved inngangen til 2015	

UFORBEREDT PÅ FLYKTNINGSTRØMMEN

Til tross for advarsler fra det internasjonale samfunnet da flyktningekrisen i Syria forverret seg, var Bulgaria totalt uforberedt da det kom en strøm av asylsøkere til landet via Tyrkia høsten 2013. Plutselig fikk EUs fattigste land rundt hundre mennesker over grensene hver dag. I løpet av noen få uker var asylmottakene overfylt. Mange måtte sove utendørs. Myndighetene klarte hverken å ta imot alle asylsøknadene eller å dele ut nok mat til alle som kom, selv om både innbyggere og veldedighetsorganisasjoner bidro. Den vanskelige situasjonen vekket empati hos noen bulgarere, og trigget rasistiske holdninger hos andre. Dette kom til uttrykk i innvandringsfiendtlige uttalelser i media og ellers i offentligheten, og voldelige angrep på personer med en annen hudfarge. I januar 2014 var forholdene for asylsøkere i landet blitt så ille at FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) ba EUs medlemsland om å stanse alle Dublin-returer på ubestemt tid.

PIGGTRÅD VED GRENSEN

Myndighetene har registrert totalt 7145 asylsøkere i 2013, ifølge Eurostat. I 2014 kom 11 080. I tiåret før den plutselige økningen lå antallet asylsøkere til sammenligning på om lag tusen per år. Ifølge Bulgarias statlige byrå for flyktninger er rundt halvparten av asylsøkerne fra Syria. For å bremse presset på asylsystemet utplasserte myndighetene 1500 politioffiserer i Elhovo-regionen ved grensen til Tyrkia i november 2013. Senere satte de opp et 33 kilometer langt piggtrådgjerde. I månedene som fulgte gikk antallet nyankomne asylsøkere dramatisk ned. Flere menneskerettighetsorganisasjoner hevder imidlertid at grensevaktene behandler flyktningene på en brutal måte og sender mange tilbake dit de kom fra, uten å gi dem sjansen til å søke asyl. Praksisen ble dokumentert i to rapporter fra Human Rights Watch i april og

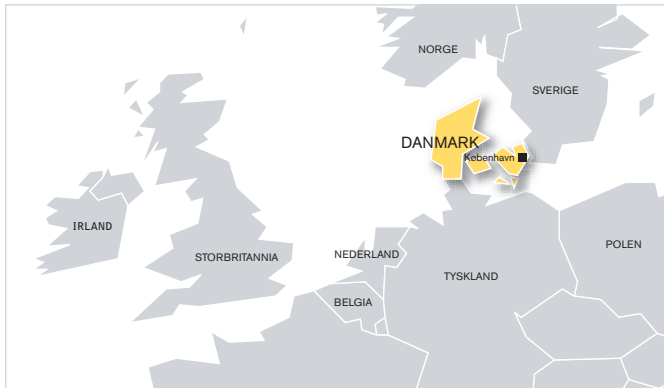
september 2014, og i en rapport fra den bulgarske Helsingforskomiteén (BHC) i mars 2015. Påstandene blir tilbakevist av myndighetene.

FORBEDRING I MOTTAKENE

Forholdene har etter hvert bedret seg for asylsøkere i Bulgaria. Allerede i april 2014 gikk UNHCR bort fra sin generelle anbefaling om stans av Dublin-returer, men advarte mot retur av særlig sårbare personer. Samtidig fortsatte UNHCR og European Asylum Support Office (EASO) å samarbeide med statlige myndigheter for å etablere flere plasser i asylmottak, og øke antall ansatte som kan ta seg av asylsøknader og flyktninger.

Både Amnesty International og BHC fremhever i sine rapporter fra februar og mars 2015 at standarden i asylmottakene nå er hevet. Men BHC tviler på om standarden kan opprettholdes når EUs medlemsland begynner å returnere tusenvis av «dublinere» som de har holdt tilbake. Begge organisasjonene er bekymret for at den strenge grensekontrollen skal stenge ute flyktninger som har krav på beskyttelse. De kritiserer også mangelen på integrerings tiltak for dem som har fått opphold. Mennesker som har fått asyl har vansker med å få tilgang til utdanning, helsevesen og andre offentlige tjenester. Bare et fåtall av flyktningbarna har fått plass i den offentlige skolen. I mars 2015 la regjeringen fram forslag til en ny integreringsplan. Tiltakene inkluderer språkopplæring, godkjenning av utdanning fra hjemlandet og hjelp til å finne jobb.

Samme måned meldte Reuters at statsminister Boiko Borisov vil utvide gjerdet ved grensen med 130 kilometer. UNHCR mener dette vil sette liv i fare og oppmuntre til menneskesmugling. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	5,6
Nye flyktninger fra Danmark i 2014	2
Totalt antall flyktninger fra Danmark	19
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Danmark fra andre land	22 082
Frivillige tilbakevendinger til Danmark i 2014	-
Asylsøkere fra Danmark til Norge i 2014	1
Tall ved inngangen til 2015	

FÆRRE SYRERE FÅR VARIG OPPHOLD

Danmark fikk nærmere 15 000 asylsøkere i 2014. Det er over dobbelt så mange som året før, men litt færre enn de 20 000 som regjeringen forventet. Ifølge Utlændingestyrelsen vil i overkant av 10 000 av disse få søknaden sin behandlet i Danmark, mens rundt 4000 vil bli sendt tilbake til et annet EU-land for å få sin søknad behandlet der. Utlændingestyrelsen ga opphold til 6110 asylsøkere i løpet av fjoråret. De fleste asylsøkerne som kommer er syrere, eritreere og statsløse.

ENDRET UTLENDINGSLOVEN

Antallet flyktninger steg kraftig i løpet av sommeren og ga kommunene og asylmottakene store utfordringer. Dette førte til at regjeringen, som består av Socialdemokratene og Radikale Venstre, la fram et forslag om endring av utlendingsloven. Lovforslaget strammer inn reglene for oppholdstillatelse og familiegjenforening for personer som ikke er individuelt forfulgt, men flykter fra en borgerkrig, som i Syria. Lovendringen ble vedtatt i Folketinget i begynnelsen av februar 2015. Det innebærer at krigsflyktninger får oppholdstillatelse i ett år i første omgang. Familiegjenforening kan de søke om 12 måneder etter at de har fått den første oppholdstillatelsen, tidligere hvis søkeren har ansvar for funksjonshemmet ektefelle eller har alvorlig syke barn i hjemlandet. Det er den generelle situasjonen i flyktingenes hjemland som er avgjørende for om de fortsatt vil få beskyttelse ved ny vurdering. Organisasjoner som Red Barnet, Advokatrådet, Børnerådet, Røde Kors og Amnesty International kritiserer det nye forslaget. De mener at det er brudd på den europeiske menneskerettighetskonvensjonen og FN's barnekonvensjon. Justisministeren sier at Danmark ikke bryter noen regler.

POLITISK STORM

Så godt som alle eritreere som søker asyl i Danmark får beskyttelse. Utlændingestyrelsens tur til landet for å sjekke forholdene, endret ikke dette. Men den skapte voldsom politisk storm mot slutten av 2014. I sin rapport fra reisen skrev Utlændingestyrelsen at forholdene i Eritrea, når det gjelder militærtjeneste og ulovlig utreise, ikke i seg selv utgjør forfølgelse eller gir krav på beskyttelse. Det ble med andre ord lagt opp til en ny kurs i forhold til flyktninger som kom til Danmark, men rapporten mistet raskt troverdighet da de to eneste navngitte kildene tok avstand fra konklusjonen i den.

NY INTEGRERINGSPLAN

I mars 2015 presenterte den danske regjeringen et forslag til ny integreringsplan. Forslaget har fått navnet «Alle skal bidra» og har som mål å få flyktninger og andre innvandrere raskere i arbeid. Hvis de ikke klarer å skaffe seg jobb på egen hånd, har de plikt til å bidra for ytelsene de får, enten gjennom en praksisplass, jobb med lønnstilskudd eller ved å utføre småjobber for kommunen. Unge under tretti år uten yrkesutdanning skal utdannes. De som har krigstraumer skal få bedre tilrettelagt hjelp. Regjeringen vil dessuten belønne kommuner for integreringsinnsatsen. Opposisjonen er ikke imponert over forslaget. Venstre vil heller belønne flyktingene ved at de får høyere ytelse jo mer aktive de er. Liberal Alliance frykter at forslaget fra regjeringen vil føre til at innvandrere ikke kommer ut i inntektsbringende arbeid.

Danmark mottar flere flyktninger og innvandrere enn for 15 år siden. Likevel kjenner danskene færre med innvandrere- og flyktningebakgrunn enn i 2001. En ny befolkningsundersøkelse laget av Voxmeter for Røde Kors, viser at sju av ti dansker nesten ikke har noen kontakt med flyktninger og innvandrere i dag, og det ønsker de heller ikke å ha. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	64,6
Nye flyktninger fra Frankrike i 2014	2,0
Totalt antall flyktninger fra Frankrike	138
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Frankrike fra andre land	308 126
Frivillige tilbakevendinger til Frankrike i 2014	-
Asylsøkere fra Frankrike til Norge i 2014	7

Tall ved inngangen til 2015

STORE BRISTER I ASYLSYSTEMET

Frankrike mottok 59 025 asylsøkere i 2014, ifølge innenriksdepartementet. I tillegg lovet myndighetene å ta imot 500 syriske kvoteflyktninger. Antall asylsøkere gikk ned med 2,4 prosent sammenlignet med året før. Den generelle trenden de siste årene er likevel en økning som har vært så stor at asylsystemet ikke har klart å holde tritt med utviklingen.

ASYLSØKERE PÅ GATA

Fra 2007 og 2008 til i dag har antallet asylsøkere til Frankrike økt med rundt 85 prosent. De fleste asylsøkerne kom i fjor fra DR Kongo, Kina, Bangladesh, Russland og Syria. Bristene i landets asylsystem har fått kritikk fra flere hold.

I februar 2015 kom to rapporter som fikk mye oppmerksomhet. Europarådets menneskerettighetskommissær rettet etter et besøk kraftig kritikk mot myndighetene, blant annet på grunn av mottaksforholdene for asylsøkere, asylsøkernes tilgang til asylprosedyrer og juridisk hjelp, praksisen med å internere enslige mindreårige asylsøkere, samt bruken av omstridte tester for å fastslå unge flyktnings alder. Amnesty slo i en rapport fast at Frankrike har sakkert akterut når det gjelder respekten for menneskerettigheter. Organisasjonen beskriver situasjonen for asylsøkere som katastrofal.

Normalt skal asylsøkere få plass i asylmottak mens de venter på at søknaden skal bli ferdigbehandlet. Men bare 33 prosent av alle asylsøkere som kom til Frankrike i 2014 fikk plass, og i de franske oversjøiske fylkene i Karibia finnes ikke noe asylmottak i det hele tatt. Dermed ender de aller fleste med provisoriske ordninger. En del asylsøkere ender også på gata, ofte i månedsvis. Ventetiden for behandling av registrerte asylsøknader i Frankrike er nå to år. Omtrent 18 prosent av asylsøkerne får beskyttelse. Gjennomsnittet i EU er 35 prosent.

UNGE FLYKTNINGER I CALAIS

I Calais bor rundt 2300, de fleste unge menn, i okkuperte hus eller provisoriske leirer i skogen. De får ingen form for humanitær hjelp fra myndighetene, og de venter kun på en sjanse til å komme seg over Den engelske kanal til Storbritannia ved å gjemme seg i vogntog som skal ombord i fergene. Human Rights Watch har dokumentert hvordan de jages rundt av politiet, og de blir også utsatt for vold fra høyreekstreme.

Det er registrert en alvorlig økning av både diskriminering og hatefulle ytringer i samfunnet, særlig rettet mot jøder og muslimer. Reisende og romfolk slipper heller ikke unna. Regjeringen i Holland har, til tross for advarsler fra menneskerettighetsorganisasjoner, fortsatt praksisen med å kaste romfolk ut fra leirene sine uten å gi dem noe alternativ. Antall tvangsutkastelser gikk imidlertid ned fra 19 380 i 2013 til 13 500 i 2014, ifølge the European Roma Rights Center (ERRC).

REFORM PÅ GANG

Frankrikes nasjonalforsamling vedtok i desember 2014 en reform som vil ta tak i mange av problemene som Europarådet og Amnesty kritiserer. Blant annet skal antallet plasser i asylmottak økes med 5000 i løpet av 2015. I tillegg skal behandlingstiden for asylsøknader ned til ni måneder. Innenriksministeren har lovet at det skal etableres et dagsenter for asylsøkere og 500 overnattingsplasser i asylsentre i Calais.

Storbritannia har bevilget 15 millioner euro til Frankrikes arbeid for å bedre grensekontrollen i området. Ifølge avtalen skal deler av disse midlene også brukes til å støtte sårbare personer, for eksempel ofre for menneskesmugling. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	4,3
Nye flyktninger fra Georgia i 2014	672
Totalt antall flyktninger fra Georgia	14 541
Internt fordrevne	Inntil 232 700
Flyktninger i Georgia fra andre land	2 114
Frivillige tilbakevendinger til Georgia i 2014	-
Asylsøkere fra Georgia til Norge i 2014	37
Tall ved inngangen til 2015	

SUVERENITET UNDER PRESS

Georgia har det siste året knyttet tettere bånd til Vesten og EU. Samtidig har landets to utbryterregioner Sør-Ossetia og Abkhasia vendt seg i en annen retning og inngått omfattende samarbeidsavtaler med Russland. Ifølge Georgia er avtalene med Russland et første skritt på veien mot full russisk annektering av de to regionene, og georgierne har oppfordret det internasjonale samfunnet til å fordømme avtalene.

I Sør-Ossetia og Abkhasia har krav om løsrivelse fra Georgia ført til voldelige konflikter og masseflukt i årtier. Bare et fåtall av georgierne fra disse regionene har kunnet vende tilbake.

BÅND TIL RUSSLAND

Kort etter at Georgia ble uavhengig i 1991, brøt det ut konflikter i de autonome regionene Sør-Ossetia og Abkhasia på grunn av ønske om selvstendighet. En kvart million mennesker ble drevet på flukt før det ble inngått våpenhvile i 1994. I august 2008 brøt det ut krig mellom Georgia og Russland der stridens kjerne var Sør-Ossetia. De fleste av de 150 000 som ble fordrevet på grunn av kamphandlingene, kunne vende hjem i månedene som fulgte.

Både Sør-Ossetia og Abkhasia erklærte seg selvstendige allerede på 1990-tallet, men er formelt en del av Georgia. Bare Russland og en håndfull andre land har anerkjent dem som selvstendige land.

Begge regionene har alltid hatt tette bånd til Russland. Det gjelder spesielt Sør-Ossetia, som ønsker å bli en del av Russland. I Abkhasia er det mer skepsis. Regionen har vært et ettertraktet feriemål for russere helt siden Sovjet-tiden, og mange abkhasere er skeptiske til at velstående russere kjøper opp ettertraktede eiendommer.

STERKE REAKSJONER

Nå er tilknytningen til Russland blitt mer formalisert for begge regionene. Sommeren 2014 undertegnet Russland og Abkhasia en samarbeidsavtale som blant annet omfatter forsvars- og

utenrikspolitikk og at Russland beskytter Abkhasias grenser. Senere inngikk Russland og Sør-Ossetia en assosieringsavtale, som i 2015 ble utvidet til å innbefatte en felles sikkerhetssone mellom Russland og Sør-Ossetia.

Avtalene mellom de to utbryterregionene og Russland har vakt reaksjoner i Europa og USA. I mars 2015 fordømte Natos generalsekretær Jens Stoltenberg avtalen med Sør-Ossetia og mente at den krenket Georgias suverenitet og territorielle integritet. Ifølge EU var avtalen skadelig for arbeidet med å stabilisere sikkerheten i hele regionen.

SER MOT VEST

Georgias beliggenhet gjør landet strategisk svært viktig, og landets politiske ledere har i mange år ønsket sterkere tilknytning til Europa. Etter mer enn ti års forhandlinger fikk EU og Georgia på plass en assosieringsavtale i 2014. Georgia ønsker også Nato-medlemskap og arbeider med å reformere militærvesenet for å nærme seg Nato-standarder. Nato har ikke kommet med konkrete løfter om medlemskap, men lovet økt assistanse i 2014.

LOKAL INTEGRERING

For å underbygge kravet om at utbryterregionene skal være en del av Georgia, fastholdt myndighetene i mange år at retur var den eneste varige løsningen for de som ble drevet på flukt på 1990-tallet. De fordrevne ble derfor innkvartert i kollektivsentre nær grensen til Abkhasia og Sør-Ossetia, og i hovedstaden Tbilisi.

De siste årene har denne politikken myknet opp. Siden 2008 har regjeringen forpliktet seg til å skape varige løsninger gjennom lokal integrering av alle internt fordrevne. Et viktig element i dette er å skaffe dem permanente boliger. Georgias vanskelige økonomiske situasjon, kombinert med mindre internasjonal støtte, har gjort det vanskelig for regjeringen å innfri sine løfter. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	11,1
Nye flyktninger fra Hellas i 2014	17
Totalt antall flyktninger fra Hellas	169
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Hellas fra andre land	42 233
Frivillige tilbakevendinger til Hellas i 2014	-
Asylsøkere fra Hellas til Norge i 2014	6

Tall ved inngangen til 2015

REFORMERER INNVAANDRINGSPOLITIKKEN

Hellas' venstresradikale regjeringsspartei Syriza, som tok over makten i januar 2015, har lovet å reformere den greske innvandringspolitikken. Dette til tross for at de er i en koalisjon med høyrepartiet Uavhengige greskere, som er mot både innvandring og et multikulturelt samfunn. Den nye innvandringsministeren vil stenge interneringsleirene og bare bruke forvaring i tilfeller hvor det er absolutt nødvendig. Personer som er nektet opphold, men som ikke kan returneres, skal ikke lenger låses inne på ubestemt tid. Det greske flyktningrådet og Amnesty International er tilfredse med avgjørelsen.

FORBEDRINGER

Til tross for forbedringer gjentok FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) i begynnelsen av 2015 sitt råd til EU-landene om å la være å returnere asylsøkere til Hellas. I 2010 beskrev UNHCR situasjonen for flyktninger og asylsøkere i landet som en humanitær krise. Året etter slo Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) fast at forholdene var umenneskelige og uverdige. Nå har arbeidet startet med å få på plass et fungerende asylsystem. Det skal være uavhengig av politiet og i samsvar med landets internasjonale forpliktelser.

FORTSATT STORE UTFORDRINGER

UNHCR anerkjenner at reformene har ført til redusert behandlingstid for asylsøknader og forbedret kvalitet på asylprosedyren generelt, men advarer om at alvorlige problemer gjenstår. Det er fremdeles vanskelig å få levert inn en asylsøknad utenfor Aten og i interneringsleirene. Etterslepet av ubehandlede asylsøknader fra det gamle asylsystemet var hele 37 000 ved årsskiftet 2014/2015. De som ikke klarer å registrere asylsøknaden sin, risikerte (i alle fall

inntil den nye regjeringen overtok) å bli internert under uverdige forhold. Flyktninger og asylsøkere i Hellas sto dessuten i fare for å bli sendt tilbake til land hvor deres liv eller frihet er i fare. Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) har siden desember 2013 dømt Hellas for umenneskelig og nedverdiggende behandling av flyktninger i forvaring i åtte ulike dommer, ifølge Human Rights Watch.

VIL VIDERE TIL ANDRE LAND

I 2014 ankom 43 500 flyktninger Hellas. Over halvparten av dem var syrere. I tillegg kom mange afghanere, somaliere og eritreere. Økte sikkerhetstiltak langs landegrensen til Tyrkia førte til at flere kom sjøveien. Minst 40 båtflyktninger mistet livet i gresk farvann. Rundt 9500 søkte asyl, ifølge UNHCR. Som en kontrast var det i slutten av oktober 2014 bare 1063 mottaksplasser i landet. Mangel på bolig og jobb fører til nød og hjemløshet. Asylsøkere, særlig de som er hjemløse, risikerer å bli utsatt for rasistisk vold. Hellas er dessuten det landet i EU hvor det er vanskeligst å få innvilget asyl. Men også for dem som får bli, er livet hardt. I praksis får de ingen hjelp til å bli integrert i det greske samfunnet. De aller fleste som kommer, ønsker derfor å reise videre nordover i Europa.

I november 2014 samlet rundt 300 syriske flyktninger seg utenfor den greske nasjonalforsamlingen for å be om hjelp til å reise til et annet EU-land. Men Antonis Samaras konservative regjering sa at de ikke kunne hjelpe dem fordi de ikke hadde søkt asyl. Flyktningene på sin side nektet å gjøre det. Hvis de registrerte seg, må de ifølge EUs Dublinforordning, bli værende i Hellas fordi dette var det første EU-landet de kom til. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	61,1
Nye flyktninger fra Italia i 2014	1
Totalt antall flyktninger fra Italia	179
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Italia fra andre land	139 464
Frivillige tilbakevendinger til Italia i 2014	-
Asylsøkere fra Italia til Norge i 2014	2
Tall ved inngangen til 2015	

REDDET 150 000 BÅTFLYKTNINGER

Rundt 170 000 mennesker tok seg til Italia sjøveien i 2014. Men bare 64 886 av dem søkte asyl i landet. Tallet på asylsøkere i Italia er likevel historisk høyt. De fleste båtflyktningene som ikke søkte asyl i Italia i 2014, forsvant uten å oppgi sin identitet. På denne måten omgår de EU-reglene, som sier at de må søke asyl i det første EU-landet de kommer til. Trolig reiste de nordover i Europa til land som kan tilby bedre levekår og fremtidsutsikter eller hvor de har venner og familie. Ifølge italienske myndigheter gjelder dette særlig syrere og eritreere.

MARE NOSTRUM BERGET LIV

I fjor var det en nedgang i antall asylsøkere fra Syria og Eritrea i Italia, til tross for at disse to nasjonalitetene utgjorde rundt halvparten av alle flyktningene som kom i land. Det er afrikanske land som topper listen over asylsøkere i Italia. Flere land i Europa har bedt italienske myndigheter skjerpe registreringen. Italienske myndigheter forsvarer seg med at utfordringene er for store når flyktningene kommer i så stort antall.

Stengte landegrenser rundt EU og mangelen på andre lovlige veier inn fikk svært mange til å prøve å nå Europa sjøveien. I løpet av 2014 anslo UNHCR at rekordmange mennsker, over 3500, druknet på veien. Dødstallene kunne vært høyere, hadde det ikke vært for Italias lete- og redningsaksjon Mare Nostrum, som ble satt i gang etter to store forlis i oktober 2013. Fra 18. oktober 2013 til 17. oktober 2014 ble over 150 164 hjulpet i land av den italienske kystvakten. 339 menneskesmuglere ble arrestert.

Press fra andre medlemsland i EU som mener at slike redningsaksjoner oppmuntret flere til å ta ferden over Middelhavet, var blant årsakene til at Mare Nostrum ble avsluttet. Erstatningen ble Operation Triton, ledet av EUs grensekontrollbyrå Frontex. Sammenlignet med Mare Nostrum er Triton svært begrenset både når det gjelder mandat, ressurser og rekkevidde.

UMENNESKELIGE FORHOLD

Forholdene for asylsøkere i Italia har forverret seg de siste årene. Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) slo i november 2014 fast at situasjonen nå er så ille at det er i strid med menneskerettighetene å sende sårbare asylsøkere til Italia uten å forsikre seg om at de vil bli tatt vare på. Avgjørelsen fikk Danmark og Nederland til å stanse alle Dublin-returer til Italia på ubestemt tid.

I oktober 2014 fikk landet også en dom mot seg i EMD for deportasjoner av flyktninger til Hellas, uten individuell vurdering av beskyttelsesbehov, og til tross for at flyktningene risikerte å bli utsatt for umenneskelig behandling ved retur.

ØKER ANTALL PLASSE I MOTTAK

I juli 2014 inngikk den italienske staten en avtale med landets fylker og kommuner om en omorganisering av landets mottakssystem. Omorganiseringen inneholder tiltak som det italienske flyktningrådet, Consiglio Italiano per i Rifugiati (CIR), har kjempet for i årevis. Blant annet skal antallet plasser i asylmottak økes fra 13 000 til 35 000.

I oktober 2014 reduserte det italienske parlamentet, ifølge Human Rights Watch, maksimumslengden asylsøkere kan sitte i forvaring fra 18 til tre måneder etter langvarige protester fra internerte. Udokumentert innreise og opphold i Italia ble avkriminalisert i april 2014, men det blir fortsatt regnet som en forseelse. EU-kommisjonen innledet tvangstiltak mot Italia i løpet av 2014 på grunn av diskriminering av romfolk, som gjentatte ganger ble kastet ut av leirene de oppholdt seg i. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	1,8
Nye flyktninger fra Kosovo i 2014 ¹⁾	0
Totalt antall flyktninger fra Kosovo ¹⁾	0
Internt fordrevne	Minst 17 100
Flyktninger i Kosovo fra andre land ¹⁾	0
Frivillige tilbakevendinger til Kosovo i 2014 ¹⁾	0
Asylsøkere fra Kosovo til Norge i 2014	144

¹⁾ UNHCR inkluderer flyktningtall for Kosovo i tallene for Serbia. Tall ved inngangen til 2015

LITE OPTIMISME

Manglende investeringer, stor arbeidsledighet, omfattende korrupsjon, politisk avmakt og etnisk spenning har ført til økende misnøye blant befolkningen i den unge og etnisk splittede staten. Dette førte til en strøm av asylsøkere fra Kosovo, de aller fleste kosovoalbanere, til EU sist vinter. Misnøyen har også ført til voldelige demonstrasjoner mot styresmaktene i Pristina.

DEN STORE ASYLBLØFFEN

Ryktene ville ha det til at 400 000 tyskere skulle gå av med pensjon i 2015 og at landet trengte ny arbeidskraft. Noen hevder at ryktene ble spredt av menneskesmuglere, som la til rette for at flere skulle dra. EUs grensebyrå Frontex peker også på at Frankrike hadde fjernet Kosovo fra listen over trygge land, og ryktene tilsa at dette ville gjøre det enklere å få asyl der. Etter press fra EU inngikk myndighetene i Beograd og Pristina i 2014 en avtale som opphevet alle reiserestriksjoner mellom Serbia og Kosovo. Dette har ført til at kosovoalbanere uhindret kan ta seg frem til grensen mellom Serbia og Ungarn, hvor de med hjelp fra menneskesmuglere tar seg ulovlig over grensen.

I løpet av desember 2014 og januar og februar 2015 krysset mellom 50 000 og 100 000 kosovoalbanere grensen mellom Serbia og Ungarn for å søke asyl i EU. I desember 2014 utgjorde personer fra Kosovo 40 prosent av alle migranter uten lovlig opphold i EU.

I slutten av februar ble ryktene om Tyskland avkreftet og i mellomtiden hadde EU forsterket grensevaktholdet. Asylsøknader ble behandlet i ekspressfart og tusenvis av kosovoalbanere ble satt på busser hjem. Tyske myndigheter gjorde det klart at de ville sende tilbake samtlige migranter som ikke hadde oppholdstillatelse. I 2014 avsto tyske myndigheter 99 prosent av alle asylsøknader fra personer fra Kosovo, og i januar 2015 var innvilgelsesprosenten gått ned til 0,3 prosent.

HÅPLØSHETEN RÅDER

Kosovo, som erklærte seg uavhengig fra Serbia i 2008, er et av de fattigste landene i Europa. Landet har en arbeidsledighet på mellom 40 og 50 prosent og mer enn 34 prosent lever i dyp fattigdom, det vil si at de må klare seg med under 12 kroner dagen.

Én av fire kosovoalbanere er bosatt i utlandet og 13 prosent av landets inntekter kommer fra denne gruppen. Den økonomiske veksten i 2014 var på fire prosent, men samtidig gikk utenlandske investeringer ned. Handelsunderskuddet er rekordhøyt, og de fleste varer må importeres.

Sammen med manglende investeringer, omfattende korrupsjon og liten tiltro til landets politikere fører dette til at stadig flere kosovoalbanere er i ferd med å gi opp håpet om et bedre liv for seg og sine barn. Håpløsheten og misnøyen med egne politikere førte i januar til voldelige demonstrasjoner i hovedstaden Pristina.

INTERNT FORDREVNE OG MINORITETER

Tall fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) viser at det ved inngangen til 2014 var 17 100 internt fordrevne i Kosovo. Om lag halvparten er kosovoserbere, 40 prosent er kosovoalbanere og resten er ashkalier og egyptere.

Av de om lag 230 000 kosovoserbere og andre minoriteter som søkte tilflukt i Serbia under krigen i 1999, har kun ca. 14 500 vendt tilbake. Av de som var internt fordrevet i Kosovo, har om lag 4800 returnert. I løpet av de ti første månedene av 2014 returnerte 440 personer frivillig, inkludert personer utenfor Kosovo og internt fordrevne i Kosovo. Ifølge myndighetene i Kosovo ble over 2100 tvangsreturnert fra europeiske land i samme periode, inkludert 261 roma, 95 ashkalier og 19 egyptere. Den spente sikkerhets-situasjonen gjør det vanskelig for internt fordrevne å returnere til områder hvor de utgjør en minoritet. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	1,2
Nye flyktninger fra Kypros i 2014	1
Totalt antall flyktninger fra Kypros	13
Internt fordrevne	Inntil 212 400
Flyktninger i Kypros fra andre land	7 593
Frivillige tilbakevendinger til Kypros i 2014	-
Asylsøkere fra Kypros til Norge i 2014	0
Tall ved inngangen til 2015	

ASYLSYSTEM MED STORE SVAKHETER

Kypros registrerte 1250 asylsøkere i 2013. Det er en nedgang på 23 prosent fra året før, da det kom 1630 asylsøkere til landet. De fleste asylsøkerne kom fra Syria, Egypt og Bangladesh.

Konflikten mellom greske og tyrkiske kyprioter eskalerte etter frigjøringen fra britisk styre i 1960. FNs fredsbevarende styrke på Kypros ble etablert av Sikkerhetsrådet i 1964. Landet har vært delt siden 1974, etter at Tyrkia invaderte den nordlige delen som svar på et militærkupp som var støttet av greske myndigheter. Etter at en våpenhvile ble inngått, ble en demilitarisert buffersone, også kalt den grønne linjen, opprettet.

Den grønne linjen deler øya i to med Republikken Kypros i sør og Den tyrkiske republikken, Nord-Kypros, i nord. I løpet av krigen i 1974 ble hundretusener tvunget til å forlate hjemmene sine. Republikken Nord-Kypros ble opprettet i 1975, men er ikke anerkjent av andre enn Tyrkia. Formelt ble hele øya medlem av EU i 2004. Flere år med forhandlinger om gjenforening har imidlertid ikke ført frem. Greske og tyrkiske kyprioter lever adskilte liv og har forskjellig språk og infrastruktur.

KRITIKK FRA AMNESTY INTERNATIONAL

Kypros har tidligere fått mye kritikk for sin behandling av asylsøkere. Ifølge en rapport fra Amnesty International fra mars 2014, har ikke forholdene forbedret seg mye. Amnesty hevder at immigrasjonsmyndighetene rutinemessig internerer hundrevis av asylsøkere i lange perioder under fengselslignende forhold i påvente av deportasjon. De internerte inkluderer syriske flyktninger, deriblant kvinner som blir skilt fra sine barn. Amnesty mener at internering av syrere er en uforståelig praksis så lenge det er Kypros' offisielle politikk ikke å returnere dem. Minst én person organisa-

sjonens representanter hadde snakket med i et interneringssenter i Menogia, hadde vært internert i 22 måneder. Maksimalgrensen i EU er 18 måneder. Internering skal ifølge EU-reglene være siste utvei når andre tiltak har vist seg å være utilstrekkelige. Myndighetene sier at andre alternativer er tilgjengelig, men Amnesty mener at de sjelden blir brukt. Den eneste positive utviklingen Amnesty registrerte under sine undersøkelser på øya, var at asylsøkerne ikke lenger blir holdt innestengt i Nicosias sentralfengsel.

MYNDIGHETENE AVVISER PÅSTANDENE

Som en reaksjon på rapporten fra Amnesty International oppfordret FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) Kypros til å løse problemene umiddelbart. Innenriksminister Socratis Hasikos avviste påstandene i rapporten og uttalte at den var full av feil og generaliseringer. Han mente at rapporten var basert på klager Amnesty selektivt hadde samlet inn fra diverse frivillige organisasjoner, mens forklaringer fra myndighetene var blitt ignorert.

UNHCR's representant på øya, Damtew Dessalegne, har i et intervju med the Cyprus News Agency (CNA), pekt på flere svakheter i Kypros' asylsystem. Blant annet forsinkelser i utbetalinger av velferdsytelser og behandling av asylsøknader, dårlig kapasitet i åpne asylsentre, i tillegg til langvarig internering av syrere. UNHCR mener at Kypros må bli flinkere til å benytte seg av økonomiske støtteordninger fra EU for å bedre asylsøkernes levekår. I juli 2013 reduserte regjeringen ytelsene til asylsøkere. De månedlige utbetalingene ble mer enn halvert og ytelsene blir nå delvis gitt i form av mat- og kleskuponger. Bakgrunnen for nedskjæringene skal være den økonomiske krisen i Europa, som også har rammet Kypros hardt. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	5,1
Nye flyktninger fra Norge i 2014	3
Totalt antall flyktninger fra Norge	15
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Norge fra andre land	54 223
Frivillige tilbakevendinger til Norge i 2014	-

Tall ved inngangen til 2015

FÆRRE SØKTE ASYL

Norge var et av ytterst få europeiske land som hadde en nedgang i antall asylsøkere i 2014. Ifølge Utlendingsdirektoratet (UDI) søkte 11 480 personer asyl i Norge. Det var en nedgang på 4,2 prosent, fra 11 983 asylsøkere året før.

Av de 10 056 som fikk søknaden sin behandlet, fikk 4908 innvilget opphold. 2392 fikk avslag. Samlet sett fikk 67 prosent opphold i Norge, mens 33 prosent fikk avslag. I tillegg ble 1922 asylsøkere pålagt å returnere til et annet land i Europa etter Dublin-konvensjonen, og 392 ble pålagt retur til et såkalt «trygt tredje land».

De største asylsøkergruppene i 2014 (2013 i parentes) var fra Eritrea med 2882 (3258) asylsøkere, Syria med 1999 (856), Somalia med 837 (1694) og Sudan med 806 (598).

LENGEVÆRENDE ASYLBARN

Regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet inngikk etter stortingsvalget høsten 2013 en avtale med samarbeidspartiene Venstre og Kristelig Folkeparti om utlendingspolitikken. Et av punktene i avtalen var at tilknytning til Norge, med referanse til Barnekonvensjonen, skulle tillegges vesentlig større vekt i vurderingen av om barna fikk opphold i Norge, selv om forholdene for øvrig tilsa avslag. Barnefamilier som hadde fått avslag, men fortsatt oppholdt seg i Norge etter lang tid, skulle få saken sin vurdert på nytt etter dette kriteriet. Instruks om dette skulle sendes fra justisministeren til politiet. Dette ble imidlertid ikke tilstrekkelig tydeliggjort, og en rekke barnefamilier ble sendt ut av Norge i strid med avtalens intensjon.

Stortingets opposisjon, Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, stemte for mistillit, mens de to samarbeidspartiene etter lang debatt uttrykte kritikk, men ikke mistillit.

KVOTEFlyktninger

Ved fremleggelsen av statsbudsjettet for 2015 ble antall kvote-flyktninger fra Syria igjen gjenstand for debatt mellom regjeringspartiene og de andre partiene på Stortinget. I et kompromiss mellom regjeringen og samarbeidspartiene ble kvoten økt fra 1000, som i 2014, til 1500 syriske flyktninger i 2015. Det totale antallet kvoteflyktninger i 2014 var 1620. I 2015 er det foreløpig vedtatte antallet 2120.

LANG VENTETID

Bevilgningene til saksbehandling i UDI ble redusert i 2014. Samtidig ble UDI instruert til først å saksbehandle de som ikke forventet å få innvilget asyl. Asylsøkere med forventet beskyttelsesbehov ble plassert bakerst i køen. Tendensen har fortsatt inn i 2015. Dette innebærer at den største gruppen asylsøkere, eritreere, nå må vente i ti måneder på sitt første asylintervju. Den nest største gruppen, syrerne, må vente i åtte måneder. Først etter dette starter saksbehandlingen, som i gjennomsnitt tar rundt fire måneder. Konsekvensen er en ventetid på et år eller mer der man verken kan arbeide eller tilbys norskkurs. Andre aktiviteter og tilbud er på et minimumsnivå. Ved innvilget asyl, som for syrerne er 99 prosent og eritreerne 98 prosent, fortsetter ventetiden i ytterligere åtte måneder før de får tildelt en bosettingskommune.

Norske kommuner fikk i 2014 overført over åtte milliarder kroner fra staten øremerket integrering av flyktninger. Tross denne omfattende støtten ventet 4939 flyktninger på kommuneplass ved utgangen av 2014. I mars 2015 var tallet steget til 5256. Barne-, likestillings- og integreringsministeren har imidlertid tatt initiativ til flere nye tiltak og ordninger som kan styrke tempoet i og omfanget av bosettingen i kommunene. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	142,5
Nye flyktninger fra Russland i 2014	3 470
Totalt antall flyktninger fra Russland	96 976
Internt fordrevne	Minst 25 400
Flyktninger i Russland fra andre land	238 836
Frivillige tilbakevendinger til Russland i 2014	14
Asylsøkere fra Russland til Norge i 2014	227

Tall ved inngangen til 2015

KONFLIKTFYLT FORHOLD TIL NABOLAND

Gjennom politisk og militær innblanding i nabolandet Ukraina har Russland bidratt til en voldsspiral som har drevet mange på flukt. Det gjelder særlig i Øst-Ukraina, der det brøt ut harde kamper mellom prorussiske separatister og den ukrainske hæren etter at Ukrainas president Viktor Janukovitsj ble styrtet i februar 2014.

Separatistene har mottatt russisk militærhjelp, og kampene har ført til at hundretusener har flyktet over grensen til Russland. Mange har fått husvære hos venner og kjente eller andre privatpersoner. Andre har fått midlertidig tak over hodet og annen hjelp fra russiske myndigheter eller frivillige organisasjoner.

FORBEDRET ASYLPROSEDYRE

I alt har drøyt 540 000 personer fra Ukraina søkt om asyl eller annen form for oppholdstillatelse i Russland på grunn av konflikten i Øst-Ukraina, rapporterte FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) i mars 2015.

Strømmen av flyktninger har fått Russland til å endre lover og rutiner for å få til en bedre og raskere behandling av asylsøknader. Det har blant annet resultert i at flyktninger fra Ukraina har fått innvilget midlertidig asyl i løpet av få dager. UNHCR håper at bedringene i Russlands håndtering av asylsøknader også vil være til hjelp for asylsøkere fra Asia, Midtøsten og Afrika.

KONFLIKT MED GEORGIA

Ukraina er ikke det eneste nabolandet Russland har et konfliktfylt forhold til. Forbindelsene til Georgia er også anstrengte, blant annet på grunn av striden om de to georgiske utbryterrepublikkene Sør-Ossetia og Abkhasia. Uro i disse republikkene har ført til at hundretusener er drevet på flukt de siste 20 årene.

Russland fikk kontroll over Sør-Ossetia og Abkhasia etter en kortvarig krig med Georgia i 2008 og har etter dette tatt skritt for å befeste sin posisjon. I mars 2015 undertegnet Russland en sam-

arbeidsavtale med Sør-Ossetia som blant annet innebærer tettere militær og økonomisk integrasjon. Noen måneder tidligere undertegnet landet en tilsvarende avtale med Abkhasia. Både Georgia og vestlige land har protestert mot disse avtalene, som de mener krenker Georgias suverenitet og territoriale enhet og undergraver arbeidet for sikkerhet og stabilitet i regionen.

FORTSATT URO I NORD-KAUKASUS

Det har i mange år vært et høyt konfliktnivå i de russiske republikkene i Nord-Kaukasus. På 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet var situasjonen mest dramatisk i Tsjetsjenia, der to påfølgende kriger førte til at 80 000 mennesker mistet livet og 800 000 ble drevet på flukt.

Konflikten i Tsjetsjenia tok formelt slutt i 2009, men uroen hadde allerede spredt seg til andre deler av regionen. Årsakene er sammensatte, men opprør mot myndighetene har i økende grad blitt knyttet til ekstrem islamisme. Et av kravene er opprettelsen av en egen stat basert på islamsk lov.

Et positivt trekk er at det har blitt færre ofre for vold og terror i Nord-Kaukasus de siste årene. Mens nesten tusen ble drept eller såret i 2013, gikk tallet ned til 525 i 2014, ifølge nettstedet Caucasian Knot, som overvåker situasjonen i regionen.

FÆRRE ASYLSØKERE TIL INDUSTRILANDENE

Russland har gjennom mange år vært et av de viktigste opprinnelseslandene for asylsøkere i industrilandene. I 2013 var det bare Syria det kom flere asylsøkere fra. I 2014 var det imidlertid en kraftig nedgang i asylsøkerstrømmen fra Russland.

Mens 39 800 personer fra Russland søkte om asyl i industrilandene i 2013, sank antallet til 17 200 i 2014. Det førte til at landet falt fra 2. til 11. plass på listen over hvilke land det kommer flest asylsøkere fra. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	7,7
Nye flyktninger fra Serbia i 2014 ¹⁾	1 521
Totalt antall flyktninger fra Serbia ¹⁾	91 707
Internt fordrevne	97 300
Flyktninger i Serbia fra andre land ¹⁾	44 191
Frivillige tilbakevendinger til Serbia i 2014 ¹⁾	215
Asylsøkere fra Serbia til Norge i 2014	83

¹⁾ UNHCR inkluderer flyktningtall for Kosovo i tallene for Serbia. Tall ved inngangen til 2015

POPULÆR SMUGLERRUTE

Etter at EU opphevet visumplikten for landene på Vest-Balkan, har Schengen-området mottatt et stort antall asylsøkere fra de samme landene, inkludert Kosovo, som fremdeles har visumplikt. I tillegg er den serbiske-ungarske grensen blitt den tredje mest brukte ruten inn i EU for illegale migranter og asylsøkere.

BOOM AV ASYLSØKERE FRA BALKAN

Etter at EU i 2009 opphevet visumplikten til Schengen-området for den tidligere jugoslaviske republikken Makedonia, Montenegro og Serbia, og i 2010 for Albania og Bosnia-Hercegovina, har antallet asylsøkere økt år for år.

Ifølge Europakommisjonen var antallet asylsøknader fra disse fem landene 53 705 i 2013. Tall for de ni første månedene av 2014 viser en økning på 40 prosent sammenlignet med året før. I 2013 utgjorde asylsøkere fra Serbia 42 prosent av alle asylsøkere fra de fem landene.

Samtidig som antallet asylsøkere øker, er det prosentvis færre som får innvilget asyl. Innvilgelsesprosenten for borgere fra Serbia er på under tre prosent. Hoveddestinasjonen er Tyskland, som i de ni første månedene av 2014 tok imot 75 prosent av alle asylsøkere fra disse landene.

TRANSITTLAND

Ifølge det europeiske grensekontrollbyrået Frontex er den serbiske-ungarske grensen blitt den tredje mest brukte ruten inn i EU for illegale migranter og asylsøkere. I løpet av 2014 hadde nesten 43 000 personer søkt asyl i Ungarn. I 2013 var antallet 18 900 og året før 2157.

Ungarske myndigheter registrerte ytterligere 28 500 asylsøknader i de to første månedene av 2015. De fleste av dem var kosovo-albanere som hadde gitt opp alt håp om arbeid og en bedre fremtid i Kosovo. Afghanere og syrere utgjorde nesten 4000 av søknadene.

Om lag halvparten forlater Ungarn innen 48 timer etter å ha søkt asyl og reiser videre til andre europeiske land i Schengen-området, hvor de har slektninger eller tror de har mulighet for å skaffe seg arbeid og oppholdstillatelse. I desember utgjorde personer fra Kosovo 40 prosent av alle illegale migranter til EU.

FRI BANE FOR KOSOVOALBANERE

Kosovo er det eneste landet i regionen som har visumplikt overfor Schengen-landene. Etter press fra EU inngikk myndighetene i Beograd og Pristina i fjor en avtale som opphevet alle reiserestriksjoner mellom Serbia og Kosovo. Dette har ført til at kosovoalbanere uhindret kan komme seg frem til grensen mellom Serbia og Ungarn, hvor de med hjelp fra menneskesmuglere tar seg ulovlig over grensen.

I 2009 inngikk Serbia en samarbeidsavtale med Det europeiske grensekontrollbyrået Frontex for å styrke grensekontrollen. I 2014 forhindret serbisk grensepolitiet 38 000 illegale migranter å krysse grensen mellom Serbia og Ungarn. Etter press fra EU lovet serbiske myndigheter å styrke grensekontrollen i mars 2015.

ASYLSØKERE OG INTERNT FORDREVNE

Serbia har i flere år vært et viktig transittland for migranter og asylsøkere på vei til EU-land. Nå velger stadig flere å søke asyl i Serbia. Landet opplevde en kraftig økning i antall asylsøkere i 2014. Serbiske myndigheter registrerte om lag 16 500 asylsøkere i 2014, de fleste fra Syria, Afghanistan og afrikanske land sør for Sahara.

Kun 14 500 av de om lag 230 000 kosovoserbere og andre minoriteter som søkte tilflukt i Serbia under krigen i 1999, har ifølge serbiske myndigheter vendt tilbake. UNHCR anslår at rundt 88 000 internt fordrevne fortsatt trenger hjelp og vil samarbeide med myndighetene i Serbia for å finne gode og varige løsninger. Samtidig arbeides det med å finne permanente løsninger for omlag 43 000 flyktninger fra Kroatia og Bosnia-Hercegovina. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	47,1
Nye flyktninger fra Spania i 2014	0
Totalt antall flyktninger fra Spania	135
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Spania fra andre land	13 323
Frivillige tilbakevendinger til Spania i 2014	-
Asylsøkere fra Spania til Norge i 2014	8
Tall ved inngangen til 2015	

LEGALISERER «PUSHBACKS»

Spania mottok 5615 asylsøkere i 2014, ifølge Eurostat. Til sammenligning kom det 4495 i 2013. De fleste asylsøkerne kom fra Syria (27 prosent), Ukraina (16 prosent) og Mali (11 prosent). Sammenlignet med en del andre EU-land mottar Spania få asylsøkere. Dette skyldes hovedsakelig landets samarbeidsavtaler om immigrasjon og retur med land i Vest-Afrika.

FLYKTNINGER OG MIGRANTER

Antallet grensepasseringer via det som blir kalt den vestlige Middelhavs-ruten, nådde likevel et høydepunkt i tredje kvartal 2014 med 3000 personer. Konflikter og vold i Mali, Sudan, Sør-Sudan, Kamerun, Nigeria, Tsjad og Den sentralafrikanske republikk har skapt store flyktningstrømmer. Dette sammen med et stort antall arbeidssøkende fra den fattige Sahel-regionen har gjort at tusenvis av mennesker har begitt seg ut på den farefulle ferden gjennom Sahara. Mange ender opp på nordkysten av Marokko. Her venter de på en sjanse til å ta seg inn i de spanske enklavene Ceuta og Melilla, enten sjøveien eller ved å klatre over de høye gjerdene ved den strengt bevoktede grensen. Dette skjer ofte med livet som innsats. I mai 2014 stormet en gruppe på tusen flyktninger og arbeidsinnvandrere det seks meter høye gjerdet rundt Melilla. Til tross for et stort nærvær av marokkansk og spansk politi klarte 400 personer å komme seg over da en del av gjerdet ga etter. Liknende episoder skjer med jevne mellomrom. Mens de venter på behandlingen av sin asylsøknad, blir de plassert i et asylmottak som huser fire ganger flere enn det ble bygget for.

GUMMIKULER OG TÅREGASS

Flere menneskerettighetsorganisasjoner beskylder Spania for ulovlig behandling av asylsøkere og innvandrere som prøver å komme seg inn i landet, enten ved å bruke repressive virkemidler

som gummikuler og tåregass for å hindre dem i å krysse grensen, eller ved å returnere dem til Marokko uten å sjekke deres beskyttelsesbehov. Konfrontert med videoptak, innrømmet spanske myndigheter bruk av gummikuler og tåregass da 15 personer druknet utenfor Ceuta 6. februar 2014. Myndighetene hevder imidlertid at de skjøt i vannet og ikke på flyktningene og at migrantene aldri passerte grensen slik at europeisk og spansk lov derfor ikke gjaldt. Et år etter tragedien var fremdeles ingen stilt til ansvar for det som skjedde, men en annen video har gitt landet ny og uønsket oppmerksomhet. Denne videoen viser en flyktning som blir slått bevisstløs før grensevaktene drar ham tilbake til Melilla på marokkansk side. Både FN og EU-kommisjonen har fordømt praksisen.

NYE SIKKERHETSLOVER

Men i stedet for å endre praksis, har det regjerende konservative Folkepartiet brukt flertallsmakten til å legalisere såkalte «pushbacks». I samsvar med nye sikkerhetslover er det nå lov å deportere alle som prøver å ta seg over gjerdet til Melilla og Ceuta i en gruppe. Til tross for at de siste endringene i loven understreker at returner må være forenlig med internasjonal lovgivning og slår fast at det skal utarbeides klare retningslinjer for sikkerhetsvaktene langs grensen, er ikke menneskerettighetsorganisasjonene beroliget. Human Rights Watch, FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), Europarådets menneskerettighetskommissær, i tillegg til en rekke nasjonale organisasjoner oppfordret den spanske nasjonalforsamlingen til å forkaste forslaget. De sier at de nye reglene både er i strid med menneskerettighetene og med Spanias internasjonale forpliktelser. Likevel ble forslaget vedtatt 26. mars 2015. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	63,5
Nye flyktninger fra Storbritannia i 2014	15,0
Totalt antall flyktninger fra Storbritannia	226
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Storbritannia fra andre land	153 544
Frivillige tilbakevendinger til Storbritannia i 2014	-
Asylsøkere fra Storbritannia til Norge i 2014	0

Tall ved inngangen til 2015

NY INNVANDRINGSLOV

Storbritannia registrerte 31 945 asylsøkere i 2014, ifølge statistikk fra Eurostat. Dette er en liten økning fra 2013 da det ble registrert 30 820 asylsøkere. 1860 av asylsøkerne var mindreårige som kom alene til landet uten omsorgspersoner. Til sammenligning kom det 1265 enslige mindreårige asylsøkere året før.

STRID OM KVOTEFLYKTNINGER

Den britiske regjeringen, som består av av De konservative og Liberaldemokratene, var lenge motvillig til å følge oppfordringen fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) om å ta imot kvoteflyktninger fra Syria. Men etter press fra flere menneskerettsorganisasjoner og den politiske opposisjonen lovet de å ta imot ”noen hundre” av de mest sårbare flyktningene. Mellom mars og september i 2014 mottok landet 90 kvoteflyktninger gjennom dette programmet. Dette har imidlertid ikke stoppet kritikerne. De mener at det ikke er godt nok sammenlignet med hvor mange andre europeiske land tar imot. Regjeringen svarer at de har valgt å prioritere humanitær hjelp til de millioner av syriske flyktninger som oppholder seg i Syrias naboland. Storbritannia har bidratt med 700 millioner pund, noe som gjør landet til den nest største bidragsyteren etter USA.

STRAMMER INN

I 2014 fikk Storbritannia en ny innvandringslov som gjør det vanskeligere å oppholde seg ulovlig i landet. Blant annet gjør loven boligutleiende og arbeidsgivere pliktige til å undersøke oppholdstillatelsen til dem de leier ut husvære til eller ansetter. De nye reglene, som først ble innført i West Midlands, skal gradvis innføres over hele landet. Kritikerne frykter at dette kan føre til utstrakt diskriminering og flere hjemløse.

Ifølge organisasjonen Asylum Aid begrenser en rekke regelendringer flyktningers og asylsøkeres tilgang til ulike tjenester

i Storbritannia. Flere organisasjoner har med hell protestert i rettsaler mot både nye og gamle tiltak som begrenser tilgangen til juridisk hjelp for denne gruppen. Men regjeringen har anket alle disse avgjørelsene.

I oktober i fjor avslørte en kontrollkomité i det britiske Underhuset at innvandringsystemet er preget av kaos. Myndighetene kan ikke finne 50 000 avviste asylsøkere. I tillegg viser det seg at 29 000 asylsaker, som går helt tilbake til 2007, fremdeles ikke er avgjort. Statsminister David Cameron sier at dette er problemer de har arvet etter Labour-regjeringen og at de har tatt tak i problemet, blant annet gjennom å opprette et nytt direktorat for asylsaker.

PROTESTER MOT INTERNERING

En annen gruppe parlamentarikere med medlemmer fra alle politiske partier, krever at Storbritannia innfører en øvre grense for hvor lenge asylsøkere kan holdes i forvaring. I dag er landet det eneste i EU som ikke har dette. 28 dager bør være maksimum, mener disse politikerne. De avslørte at det satt 3462 asylsøkere i forvaring i slutten av 2014, noe som er 24 prosent mer enn ved slutten av 2013. 397 hadde vært internert i mer enn seks måneder, 108 i mer enn ett år og 18 i mer enn to år.

Flyktninger i Storbritannia lever ofte i fattigdom. De økonomiske ytelsene fra staten har stått på stedet hvil i flere år. En spesielt vanskelig overgang er perioden fra de flytter ut av asylmottakene og skal over på andre velferdsordninger, eller forsørge seg selv gjennom å jobbe. Tregt byråkrati fører ofte til at flyktningene blir fullstendig avhengig av hjelp fra venner og familie eller ender opp sultne og hjemløse. Dette beskriver britiske Røde Kors i en rapport fra 2014. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	9,6
Nye flyktninger fra Sverige i 2014	-
Totalt antall flyktninger fra Sverige	28
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Sverige fra andre land	198 991
Frivillige tilbakevendinger til Sverige i 2014	-
Asylsøkere fra Sverige til Norge i 2014	0
Tall ved inngangen til 2015	

MEST LIBERAL I NORDEN

81 301 søkte asyl i Sverige i 2014. Dette er 27 000 flere enn året før. Sverige har ikke tatt imot så mange asylsøkere siden krigene raste på Balkan i 1992. Bare Tyskland tar imot flere asylsøkere i Europa. Den største gruppen asylsøkere er syrere, deretter eritreere og statsløse. I løpet av 2014 fikk 33 500 beskyttelse. Dette er 25 prosent mer enn året før. 58 prosent av asylsøknadene som ble behandlet i 2014, fikk en positiv avgjørelse.

MANGE ENSLIGE

Myndighetene tror ikke flyktningstrømmen vil avta. For 2015 er prognosen på 95 000. Det tar normalt mellom tre og fire måneder å få asylsøknaden behandlet i Sverige. På grunn av den store pågangen er forventet behandlingstid nå mellom sju og åtte måneder.

Antallet enslige mindreårige asylsøkere økte også kraftig i 2014. Cirka 7000 asylsøkere under 18 år kom til Sverige uten omsorgspersoner. Dette er nesten dobbelt så mange som året før. De enslige mindreårige asylsøkerne kommer fra forskjellige deler av verden og forlater hjemlandet av ulike grunner. En lovendring som trådte i kraft 1. januar 2014, skal hjelpe disse mindreårige ut av asylmottakene. Myndighetene kan nå pålegge kommunene å ta imot mindreårige.

Den store økningen i antallet asylsøkere de siste årene har allerede satt mottakssystemet under sterk press. Kapasiteten på de etablerte asylmottakene er sprengt, særlig sør i Sverige. Migrationsverket inngår stadig nye kontrakter med private utleiende for å kunne håndtere flyktningstrømmen. Både campingplasser og nedlagte industribygg er tatt i bruk. Men myndighetene klarer ikke å kontrollere alle boligene. Svenske medier melder om boliger uten oppvarming, overfylte rom og bad med sprukne toaletter.

LITE DEBATT OM LIBERAL POLITIKK

Bortsett fra det innvandringskritiske partiet Sverigedemokraterna, som ved valget høsten 2014 fikk en rekordoppslutning på nærmere 13 prosent, har det inntil nylig ikke vært andre partier i Riksdagen som ønsker å stramme inn flyktningpolitikken. Flere aviser har imidlertid etterlyst debatten som svenske politikere vegrer seg for å ta. Etter valget endret stemningen seg. Tre av partiene i den borgerlige alliansen som tapte valget, foreslo ved årsskiftet endringer i sin flyktning- og integreringspolitikk: Først Kristdemokraterna, så Folkpartiet og deretter Centerpartiet. Reduserte økonomiske ytelser og midlertidig opphold til mennesker som flykter fra krig er blant forslagene. Til forskjell fra flere andre europeiske land har Sverige lovet permanent opphold til alle flyktninger fra Syria.

I februar 2015 presenterte den sittende regjeringen bestående av Socialdemokraterna og Miljöpartiet en etableringspakke som skal gjøre det lettere for flyktningene å bli integrert i samfunnet. Blant annet vil regjeringen at flere kommuner skal ta ansvar for bosettingen. Sivilsamfunnet skal også spille en nøkkelrolle ved at lag og organisasjoner skal få økonomisk støtte for å integrere innvandrere i sitt arbeid. Forbedret språkopplæring og utdanningstilbud, samt raskere godkjenning av kvalifikasjoner fra hjemlandet, er også blant tiltakene. Regjeringen har fått kritikk fra opposisjonen for å være lite konkret i sine forslag og for å tviholde på den liberale flyktningpolitikken.

DISKRIMINERING BEKYMRER FN

FN er bekymret over økende hatkriminalitet og etnisk diskriminering i Sverige mot muslimer, afrosvensker, romfolk og jøder, spesielt fra høyreekstreme politikere. Dette kom fram i en rapport publisert i januar 2015. Hatkriminaliteten omfatter også fysisk vold og angrep mot religiøse steder. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	75,8
Nye flyktninger fra Tyrkia i 2014	1 848
Totalt antall flyktninger fra Tyrkia	75 177
Internt fordrevne	Minst 953 700
Flyktninger i Tyrkia fra andre land	1 693 752
Frivillige tilbakevendinger til Tyrkia i 2014	-
Asylsøkere fra Tyrkia til Norge i 2014	52

Tall ved inngangen til 2015

MOTTAR FLEST SYRISKE FLYKTNINGER

Tyrkia er det landet som har tatt imot flest flyktninger fra nabolandet Syria, hvor borgerkrigen nå er inne i sitt femte år. Halvparten av de over 1,7 millioner registrerte syriske flyktningene i landet er barn, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Mange av flyktningene er konsentrert i byene Gaziantep, Sanliurfa, Hatay og Kilis sør i Tyrkia, og de opplever store utfordringer i forhold til integrering i det tyrkiske samfunnet, særlig på grunn av språkbarrierer og manglende sosialt nettverk. Dette har også bidratt til en økende misnøye blant lokalbefolkningen rettet mot de syriske flyktningene, som har endt i flere voldelige sammenstøt.

I januar 2015 ble Tyrkias største flyktningleir åpnet. Den skal huse de mange hundretusener av kurdiske syrere som flyktet fra byen Kobani i Syria i september 2014. Leiren har kapasitet til å huse 35 000 mennesker, og kommer i tillegg til de 22 flyktningleirene som allerede er etablert og huser omkring 217 000 flyktninger.

I 2014 ankom flere asylsøkere fra Afghanistan, Irak og Iran enn forventet. Konflikten i nabolandet Irak førte til at om lag 81 000 irakere hadde søkt tilflukt i Tyrkia per september 2014, ifølge UNHCR. Antallet fortsatte å øke utover høsten. Det samlede antallet asylsøkere og flyktninger i Tyrkia er forventet å stige til 1,9 millioner i løpet av 2015, ifølge UNHCR.

BEDRE BESKYTTELSE AV FLYKTNINGER

I april formaliserte Tyrkia en ny lov som skal sikre beskyttelse og hjelp til asylsøkere og flyktninger uavhengig av nasjonalitet. I tillegg til utstedelse av midlertidig beskyttelsesidentifikasjon, garanterer reguleringen at man ikke blir tvangsreturnert og at man

har rett til å bli i landet så lenge den midlertidige beskyttelsen gjelder. Lovreguleringen gir tilgang til skole, helsetilbud og andre tjenester. Den gir også innpass til arbeidsmarkedet, om enn med noen begrensninger. Denne reguleringen viser Tyrkias vilje og innsats til å imøtekomme behovene til de nesten to millioner syriske flyktningene som har søkt trygghet innenfor landets grenser. Tyrkia har til nå tatt i mot ti ganger så mange syriske flyktninger som EU.

PÅGÅENDE FREDSFORHANDLINGER

I 2014 var det 30 år siden den kurdiske opprørsbevegelsen PKK gikk til væpnet kamp for å løsrive kurdiskdominerte områder i Tyrkia og danne en uavhengig kurdisk stat. Resultatet ble en langvarig konflikt mellom opprørerne og den tyrkiske hæren som har hatt store humanitære konsekvenser.

Forhandlinger mellom partene startet i 2008, men kollapset i 2011. I mars 2013 kunngjorde PKK våpenhvile. Siden har fredsforhandlinger pågått mellom tyrkiske myndigheter og PKK. Men fredsprosessen stagnerte våren 2014, og siden har det vært flere brudd på den skjøre våpenhvilen. Borgerkrigen i Syria og konflikten i Irak kan få stor innvirkning på hvilken retning fredsforhandlingene tar. Det er mange som mener at det er viktig å få fortløpende forhandlinger, siden både kurderne og Tyrkia står overfor en felles fiende og trussel i Den islamske staten (IS), som kontrollerer betydelige områder på den syriske siden av grensen. Dette har bidratt til at Tyrkia etter hvert har blitt mer villig til å koordinere med de kurdiske aktørene i regionen. I kjølvannet av IS sitt angrep på Kobani tillot Tyrkia den kurdiske Peshmerga-styrken fra nord-Irak å krysse landets territorium for å kjempe mot IS i Kobani. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	82,7
Nye flyktninger fra Tyskland i 2014	7
Totalt antall flyktninger fra Tyskland	265
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Tyskland fra andre land	443 164
Frivillige tilbakevendinger til Tyskland i 2014	-
Asylsøkere fra Tyskland til Norge i 2014	3

Tall ved inngangen til 2015

STØRSTE MOTTAKSLAND I EU

Det ble registrert 203 000 asylsøkere i Tyskland i 2014, en økning på 60 prosent sammenliknet med 2013. Tallet er det høyeste i EU i 2014. Også når det gjelder kvoteflyktninger fra Syria, topper Tyskland statistikken med 30 000 siden 2011. Myndighetene tror ikke at flyktningstrømmen vil avta med det første og forbereder seg på å ta imot 300 000 asylsøkere i 2015.

PEGIDA

Kansler Angela Merkel påpeker ofte hvor viktig det er at Europa tar imot flyktningene på en skikkelig måte og argumenterer for en rettferdig fordeling av ansvaret mellom EUs medlemsland. Samtidig har det høye antallet flyktningene, kombinert med høy arbeidsinnvandring, ført til økende oppslutning for innvandringsfiendtlige partier som Alternativ for Tyskland (AfD) og bevegelsen Pegida (Patriotiske europeere mot islamisering av Vesten). Pegida har arrangert ukentlige demonstrasjoner i tyske byer. Demonstrasjonene har også spredd seg til andre europeiske land. I sin nyttårstale 31. desember tok Angela Merkel avstand fra Pegida-demonstrantene, som hun uttalte «har fordommer, kulde og hat i sine hjerter».

LOVENDRINGER

Gjennom flere lovendringer har politikerne den siste tiden gjort det lettere å være flyktning i Tyskland. Lovendringene kommer etter årevis med protester fra flyktningene selv og fra ulike menneskerettighetsorganisasjoner. De fleste delstatene har inntil nylig hatt regler som sier at asylsøkerne må holde seg innenfor et bestemt geografisk område. Brudd på reglene ble straffet med bøter eller fengsel. I tillegg har restriksjoner på arbeidsmarkedet gjort livet vanskelig for mange. Nå kan imidlertid både asylsøkere og de som har fått avslag på sin asylsøknad, men av ulike grunner ikke kan returneres, reise fritt rundt i Tyskland etter tre måneder.

Bare kriminelle og asylsøkere med tilknytning til terrornettverk er fremdeles underlagt bevegelsesrestriksjoner. Dessuten kan asylsøkere og ureturnerbare nå ta seg arbeid etter tre måneder, mot ni måneder tidligere.

En regel som tidligere forpliktet arbeidsgivere til å prioritere tyskere og EU-borgere, og som førte til at andre utlendinger stilte bakerst i køen når de søkte jobber, er også endret. Nå stiller alle likt hvis de har universitetsutdanning eller yrkesutdanning som kvalifiserer til jobb i en bransje hvor Tyskland mangler arbeidskraft, eller hvis de har hatt lovlig opphold i landet uavbrutt i 15 måneder.

HURTIGPROSEDYRER

Hurtigprosedyrer ble innført i november 2014 for asylsøkere fra Syria og for etniske minoriteter i Irak (kristne og yezidier). Dette betyr at asylsøkere fra disse landene kan slippe intervju og få søknaden sin avgjort på bakgrunn av et spørreskjema de må fylle ut. Målet er at de asylsøkerne som med stor sannsynlighet vil få beskyttelse, skal få søknaden sin avgjort innen elleve dager.

Flere tyske menneskerettighetsorganisasjoner er bekymret for at myndighetene i 2014 plasserte Bosnia-Hercegovina, Serbia og Makedonia på sin liste over trygge opprinnelsesland. Mange av asylsøkerne fra disse landene er romfolk.

Etter en plutselig og stor økning av asylsøkere fra Kosovo i begynnelsen av 2015, innførte Tyskland dessuten en hurtigprosedyre for behandling av søknader fra denne gruppen. I 2014 hadde tyske myndigheter avslått 99 prosent av alle asylsøknader fra personer fra Kosovo, og i løpet av januar 2015 var innvilgelsesprosenten gått ned til 0,3 prosent. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	44,9
Nye flyktninger fra Ukraina i 2014	249 699
Totalt antall flyktninger fra Ukraina	252 731
Internt fordrevne	Minst 646 500
Flyktninger i Ukraina fra andre land	9 127
Frivillige tilbakevendinger til Ukraina i 2014	-
Asylsøkere fra Ukraina til Norge i 2014	132

Tall ved inngangen til 2015

VÆPNET KONFLIKT I EUROPA

Konflikten i Ukraina har ført til den alvorligste situasjonen i Europa siden krigene på Balkan på 1990-tallet. Ukraina beskylder Russland for direkte militær innblanding i landets østlige regioner, noe Russland benekter.

Konflikten startet med politisk uro og omfattende demonstrasjoner i Kiev i november 2013 etter sterk folkelig misnøye med president Janukovitsj. En utløsende faktor var regjeringens beslutning om å gå bort fra en handelsavtale med EU og knytte sterkere bånd til Russland. Etter flere måneder med en fastlåst situasjon ble demonstrasjonene voldelige, og mellom 18. og 20. februar 2014 ble minst 88 ubevæpnede sivile drept i Kievs gater. Presidenten forlot landet og en midlertidig president ble innsatt. Samtidig vedtok parlamentet å skrive ut nyvalg. Men uroen i landet fortsatte, og en beslutning i parlamentet om å fjerne russisk som andrespråk, skapte sterk misnøye i de russiskspråklige regionene i øst. I februar 2014 tok opprørsoldater kontroll over sentrale bygninger i Simferopol på Krimhalvøya, en strategisk viktig havnerregion. I mars 2014 vedtok Russlands parlament å annektere Krim. Beslutningen ble sterkt kritisert av EU og USA, og økonomiske og politiske sanksjoner mot Russland ble innført.

KONFLIKTEN I ØST

I april 2014 brøt det ut kamphandlinger mellom prorussiske separatister og ukrainske militære styrker i de østlige provinsene Donetsk og Luhansk i Donbassregionen. Et år senere har separatistene tatt kontrollen over deler av Donetsk og Luhansk og erklært selvstyre for «Peoples Republic of Luhansk» og «Peoples Republic of Donetsk». Som en direkte konsekvens har myndighetene i Ukraina stanset alle overføringer til de opprørskontrollerte områdene. Hverken lønninger, pensjoner eller sosiale ytelser blir utbetalt. Overføringer til skoler, sykehus og lignende er også stanset.

MANGE PÅ FLUKT

Over fem millioner mennesker er berørt av konflikten, og de humanitære behovene er store. Myndighetene anslår at 760 000 har flyktet, og 1,2 millioner mennesker er registrert som internt fordrevne. Antall internt fordrevne er trolig langt høyere. Noen har familie eller eiendommer andre steder i landet og har flyttet dit uten å se noen grunn til å registrere seg. Andre frykter at registrering kan føre til at de blir rekruttert inn i de militære styrkene.

Mange mennesker har fått hjemmene sine ødelagt og har mistet levebrødet sitt. Konflikten har rammet økonomien i Ukraina hardt. Valutaen har falt kraftig og prisene på mat, brennstoff, drivstoff og andre nødvendige varer har steget dramatisk. Den første vinteren var vanskelig for mange ettersom elektrisitet- og gassforsyninger var ødelagt, og tilgangen til ved var begrenset. Store områder i øst er minelagt, og dette vil gjøre matvaretilgangen enda mer prekær i året som kommer.

VÅPENHVILE

En våpenhvile ble forhandlet frem 5. september 2014 med bistand fra Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE). Men avtalen ble ikke overholdt, og kampene fortsatte utover vinteren. En ny avtale kom på plass 15. februar 2015. I tillegg til en umiddelbar våpenhvile, innebærer avtalen at det skal holdes valg i de opprørskontrollerte områdene og at Ukraina får tilbake kontrollen over landets grense i øst. Det knyttes stor usikkerhet til om våpenhvilen vil holde, og om det vil bli noen fremgang i den politiske prosessen. Hvis nye kamper bryter ut, er det grunn til å forvente at enda flere vil flykte. Dersom konflikten fryses, vil likevel mange mennesker trenge humanitær bistand i flere år fremover. ■

NØKKELTALL

Folketall (millioner)	9,9
Nye flyktninger fra Ungarn i 2014	348
Totalt antall flyktninger fra Ungarn	1 602
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Ungarn fra andre land	18 551
Frivillige tilbakevendinger til Ungarn i 2014	-
Asylsøkere fra Ungarn til Norge i 2014	6
Tall ved inngangen til 2015	

UTSTRAKT BRUK AV INTERNERING

Antallet asylsøkere i Ungarn ble fordoblet fra 2013 til 2014. Ifølge Eurostat søkte totalt 42 775 om asyl. Økningen fortsatte inn i 2015, da det ble registrert 24 000 asylsøknader i løpet av de to første månedene. Mellom 400 og 500 personer krysset grensen hver eneste dag. De fleste som kommer er fra Kosovo, men et stort antall syrere og afghanere søker også asyl i Ungarn. Asylsøkerne fra Kosovo får sjelden opphold. De fleste flykter fra fattigdom, men noen av dem er romfolk som har behov for beskyttelse.

VIL STRAMME INN

Strømmen av asylsøkere til landet fikk statsminister Viktor Orbán og lederen for regjeringspartiet Fidesz, Antal Rogan, til å be om innstramminger i innvandringspolitikken i februar 2015. «Hvis vi ikke får lovgivning på plass som tillater oss å internere dem som kommer, slik at vi kan deportere dem som ikke har rett på asyl så fort som mulig, vil Ungarn bli en flyktningleir», advarte de. Orbán har bedt regjeringen om å sette i gang en prosess som skal føre til en lovendring.

Det regjerende høyreorienterte partiet Fidesz fikk en ny periode med to tredjedels flertall i nasjonalforsamlingen etter valget i april 2014. Tidligere har partiet brukt makten til å få gjennom endringer i grunnloven som strammer grepet om statlige medier og reduserer makten til den konstitusjonelle domstolen. Både EU og Europarådet mener at disse lovendringene truer demokratiet i landet.

ADVARER MYNDIGHETENE

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), Den ungarske Helsingforskomiteen (HHC) og Europarådets menneskerettighetskommissær advarer om at bruken av internering allerede er altfor

utbredt i Ungarn. Både familier med mindreårige barn og enslige mindreårige asylsøkere blir internert. «Internering skal bare brukes som en siste utvei, for kortest mulig tid og være basert på en individuell vurdering», uttalte Europarådets menneskerettighetskommissær Nils Muiznieks etter et besøk i landet i juli 2014. Muiznieks skrev også en rapport hvor Ungarn får kraftig kritikk. Prosessen som skal sikre muligheten til rettslig overprøving av interneringsvedtak fungerer heller ikke slik den burde, ifølge rapporten. Overprøving av interneringsvedtak er dessuten bare mulig hver 60. dag, noe som utelukker at forvaring blir brukt i en så kort periode som mulig.

TILBAKEVISER KRITIKK

Ungarske myndigheter skriver i et tilsvarende svar til Europarådets rapport at kritikken om mangelen på effektive ankemuligheter når det gjelder interneringsvedtak, må være basert på en dårlig oversettelse av loven. De viser til at de internerte har muligheten til å protestere og at en lokal rettsinstans må ta stilling til klagen innen åtte dager. I tillegg mener de at Europarådet blander sammen internering av asylsøkere med internering av ulovlige innvandrere.

RASISME OG INTOLERANSE

Selv om Ungarn har forsterket lovgivningen og praksisen for å bekjempe hatkriminalitet og hatefulle ytringer, er Europarådet bekymret for den økende rasismen og intoleransen i samfunnet mot romfolk, jøder, homofile, bifile, lesbiske, asylsøkere, flyktninger, fattige og hjemløse. Den synlige tilstedeværelsen av ekstremistiske organisasjoner og deres forbindelser til et politisk parti, Jobbik, som er representert i nasjonalforsamlingen, og som er kjent for å bruke sterk retorikk mot jøder og romfolk, uroer også mange. ■

INNHOOLD

PÅ FLUKT VERDEN OVER

■ Afrika	137
■ Amerika	138
■ Europa	139
■ Asia	140
■ Oseania	141

VERDENS FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE

Mennesker på flukt 2006–2015	142
Mennesker på flukt fordelt på verdensdel etter oppholdsland	142
Mennesker på flukt fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland	142
Land hvor flest mennesker er drevet på flukt	143

FLYKTNINGER

Flyktninger 2006–2015	144
Flyktninger fordelt på verdensdel etter mottakerland	144
Flyktninger fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland	144
Viktigste opprinnelsesland for flykninger	145
Flyktninger som andel av befolkningen	146
Land som flest har flyktet fra i 2014	147
Land som har tatt imot flest flyktninger i 2014	147
Største frivillige tilbakevendinger til hjemlandet	148

INTERNT FORDREVNE

Internt fordrevne 2006–2015	148
Land med flest internt fordrevne	149
Internt fordrevne fordelt på verdensdel	149

ASYLSØKERE TIL INDUSTRILAND

Asylsøkere til industriland 2010–2014	150
Asylsøkere til industriland i 2014	150
Viktigste opprinnelsesland for asylsøkere i 2014	151

ASYLSØKERE OG OVERFØRINGSFLYKTNINGER TIL NORGE

Asylsøkere til Norge 2005–2014	152
Overføringsflyktninger til Norge i 2014	152
Asylsøkere til Norge i 2014 etter nasjonalitet	153
Vedtak om beskyttelse i 2014	154

OM STATISTIKKENE	157
------------------	-----

STATISTIKK > PÅ FLUKT VERDEN OVER

Land	Folketall (milli) ¹⁾	Antall nye flyktninger til landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet til landet ³⁾	Andel kvinner blant flyktninger som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel barn blant flyktninger som har flyktet til landet ⁵⁾	Antall nye flyktninger fra landet ⁶⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet fra landet ⁷⁾	Antall internt fordrevne ⁸⁾
AFRIKA								
Abyei ⁷⁾								20 000
Algerie ⁸⁾	39,9	7	99 002	38 %	31 %	325	8 666	
Angola	22,1	5	45 686	45 %		372	11 257	
Benin	10,6	230	483	47 %	35 %	69	1 040	
Botswana	2,0	2	2 847	35 %	35 %	10	304	
Burkina Faso	17,4	1 447	32 097	52 %	56 %	294	3 439	
Burundi	10,5	6 781	55 987	52 %	57 %	1 325	91 870	Inntil 77 600
Djibouti	0,9	531	24 362	48 %	37 %	259	1 304	
Egypt	83,4	18 664	261 721	48 %	73 %	3 365	26 700	
Ekvatorial-Guinea	0,8		0			8	266	
Elfenbenskysten	20,8	203	2 594	50 %	41 %	2 027	85 398	Minst 300 900
Eritrea	6,5	2	2 899	47 %	58 %	65 561	416 739	Inntil 10 000
Etiopia	96,5	235 833	663 648	50 %	58 %	7 755	148 254	397 200
Gabon	1,7	17	2 903	42 %	37 %	12	301	
Gambia	1,9	188	11 609	51 %	65 %	1 781	15 625	
Ghana	26,4	137	21 088	49 %	37 %	528	29 782	
Guinea	12,0	129	9 047	51 %	48 %	2 252	33 087	
Guinea-Bissau	1,7		8 807	54 %	51 %	131	3 091	
Kamerun	22,8	149 670	275 880	53 %	56 %	942	15 817	Minst 40 000
Kapp Verde	0,5		0				69	
Kenya	45,5	83 400	585 363	50 %	57 %	321	11 504	309 200
Komorene	0,8		0			40	929	
DR Kongo ⁹⁾	69,4	19 520	120 938	51 %	55 %	44 059	584 133	2 756 600
Republikken Kongo	4,6	11 562	58 041	47 %	51 %	928	17 941	Inntil 7 800
Lesotho	2,1	2	45	39 %	25 %		683	
Liberia	4,4	827	38 641	52 %	55 %	205	15 922	23 000
Libya	6,3	2 521	36 868	45 %	39 %	1 195	8 087	Minst 400 000
Madagaskar	23,6	1	19	64 %	27 %	22	490	
Malawi	16,8	85	20 373	48 %	53 %	38	4 257	
Mali	15,8	901	15 832	49 %	64 %	16 286	151 514	Minst 61 600
Marokko	33,5	744	3 048	41 %	34 %	293	4 756	
Mauritania	4,0	2 001	76 048	54 %	57 %	448	41 127	
Mauritius	1,2		0			20	259	
Mosambik	26,5	4	17 858	47 %	48 %	1	1 469	
Namibia	2,3	415	2 588	45 %	46 %	31	1 306	
Niger	18,5	10 536	77 936	55 %	61 %	106	1 285	11 000
Nigeria	178,5	138	2 095	39 %	36 %	38 494	121 020	Minst 1 075 300
Rwanda ⁹⁾	12,1	453	74 045	55 %	54 %	1 063	89 423	
São Tomé og Príncipe	0,2		0				28	
Senegal	14,5	32	17 188	52 %	55 %	1 454	31 860	24 000
Den sentralafrikanske republikk	4,7		8 103	51 %	54 %	167 791	426 429	Minst 438 500
Seychellene	0,1						42	
Sierra Leone	6,2	5	1 387	53 %	51 %	320	8 167	
Somalia	10,8	208	11 994	50 %	56 %	51 099	1 155 144	1 106 800
Sudan	38,8	122 699	288 042	51 %	47 %	17 629	702 001	Minst 3 100 000
Swaziland	1,3	167	788	43 %	37 %	14	305	
Sør-Afrika	53,1	9 298	576 132	29 %		23	961	
Sør-Sudan	11,7	8 987	248 282	51 %	61 %	499 865	619 995	1 498 200
Tanzania	50,8	206	89 375	49 %	56 %	61	1 936	
Togo	7,0	325	22 491	56 %	61 %	321	10 984	10 000
Tsjad	13,2	19 660	454 697	55 %	60 %	580	51 558	Minst 71 000
Tunisia	11,1	684	1 132	35 %	34 %	227	3 280	
Uganda	38,8	159 046	420 988	51 %	61 %	849	11 959	Inntil 29 800
Vest-Sahara	0,6					99	117 659	
Zambia	15,0	801	27 764	46 %	45 %	27	614	
Zimbabwe	14,6	968	6 720	45 %	53 %	282	64 920	Inntil 36 000

STATISTIKK › PÅ FLUKT VERDEN OVER

Land	Folketall (mill.) ¹⁾	Antall nye flyktninger til landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet til landet ³⁾	Andel kvinner blant flyktninger som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel barn blant flyktninger som har flyktet til landet ⁴⁾	Antall nye flyktninger fra landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet fra landet ³⁾	Antall internt fordrevne ⁵⁾
AMERIKA								
Anguilla	0,0						1	
Antigua og Barbuda	0,1		0			20	70	
Argentina	41,8	126	4 359	37 %	9 %	7	435	
Aruba	0,1		5					
Bahamas	0,4	1	30	23 %	0 %	12	257	
Barbados	0,3		1	0 %	0 %	13	106	
Belize	0,3	1	124	30 %	0 %	8	129	
Bolivia	10,8	19	779	42 %	20 %	49	870	
Brasil	202,0	2 258	18 706	26 %	9 %	69	2 181	
De britiske jomfruøyene	0,0		0				1	
Canada	35,5	9 943	165 874	47 %	23 %		162	
Caymanøyene	0,1		8	33 %	17 %		6	
Chile	17,8	24	2 346	48 %		10	681	
Colombia	48,9	16	383	29 %	15 %	1 756	365 029	6 044 200
Costa Rica	4,9	175	22 518	42 %		2	544	
Cuba	11,3	13	291	10 %	4 %	356	9 340	
Curacao	0,2	25	78	57 %	30 %		35	
Dominica	0,1		0			1	55	
Den dominikanske republikk	10,5	2	1 354	52 %	32 %	52	1 497	
Ecuador	16,0		133 744	48 %	22 %	117	7 775	
El Salvador	6,4	8	35	37 %	23 %	1 301	29 002	Inntil 288 900
Grenada	0,1		0			11	376	
Guadeloupe	0,5						12	
Guatemala	15,9	14	273	60 %		1 001	23 288	Minst 248 500
Guyana	0,8		12	64 %	45 %	28	845	
Haiti	10,5	3	5	0 %	0 %	878	43 890	
Honduras	8,3	11	42	50 %	23 %	768	14 305	Minst 29 400
Jamaica	2,8		22	41 %	27 %	263	2 300	
Mexico	123,8		4 709	40 %	20 %	926	40 020	Minst 281 400
Nicaragua	6,2	89	339	48 %	30 %	81	2 313	
Panama	3,9	65	18 673	44 %	40 %	1	119	
Paraguay	6,9	18	166	46 %	22 %	6	129	
Peru	30,8	153	1 690	40 %	32 %	79	5 376	Minst 150 000
Saint Kitts og Nevis	0,1	1	2	0 %	0 %	11	34	
Saint Lucia	0,2	1	3	0 %	0 %	22	955	
Saint Maarten	0,0		8	33 %	33 %		0	
Saint Vincent og Grenadinene	0,1		0			45	1 782	
Surinam	0,5		2				64	
Trinidad og Tobago	1,3	78	170	27 %	17 %	30	544	
Turks- og Caicosøyene	0,0		8	25 %	0 %		15	
Uruguay	3,4	17	328	40 %	23 %	1	170	
USA ¹⁰⁾	322,6	23 448	455 048			17	5 174	
Venezuela	30,9	724	174 027	47 %	34 %	512	12 829	

Land	Folketall (mill.) ¹⁾	Antall nye flyktninger til landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet til landet ³⁾	Andel kvinner blant flyktninger som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel barn blant flyktninger som har flyktet til landet ⁴⁾	Antall nye flyktninger fra landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet fra landet ⁵⁾	Antall inntilfordrevne ⁶⁾
EUROPA								
Albania	3,2	10	589	41 %	44 %	1 661	25 241	
Andorra	0,1						7	
Armenia	3,0	135	17 711	51 %	14 %	711	18 146	Inntil 8 400
Aserbajdsjan	9,5	78	1 693	41 %	34 %	454	14 923	Inntil 568 900
Belgia ¹¹⁾	11,1	8 479	39 130				98	
Bosnia-Hercegovina	3,8	13	6 905	50 %	12 %	288	28 458	Minst 100 400
Bulgaria	7,2	7 000	17 797				25	1 836
Danmark	5,6	5 670	22 082				2	19
Estland	1,3	20	185	14 %	7 %			372
Finland	5,4	1 346	13 552					8
Frankrike	64,6	21 093	308 126	42 %		2	138	
Georgia	4,3	138	2 114	44 %	35 %	672	14 541	Inntil 232 700
Gibraltar	0,0						2	
Hellas	11,1	3 852	42 233				17	169
Hviterussland	9,3	350	1 184	43 %	28 %	288	5 242	
Irland	4,7	418	10 479					97
Island	0,3	20	309					5
Italia	61,1	20 582	139 464			1	179	
Kosovo ¹²⁾	1,8							Minst 17 100
Kroatia	4,3	26	845	48 %	30 %	41	40 240	
Kypros	1,2	1 243	7 593			1	13	Inntil 212 400
Latvia	2,0	23	422	20 %	16 %	7	275	
Liechtenstein	0,0	1	171					0
Litauen	3,0	91	1 149	40 %	38 %		240	
Luxembourg	0,5	172	2 390	43 %			3	
Makedonia	2,1	12	2 434	50 %	37 %	102	9 559	Minst 200
Malta	0,4	1 478	6 273	11 %			6	
Moldova	3,5	109	484	30 %	16 %	154	3 696	
Monaco	0,0		33				9	
Montenegro	0,6	4	6 531	50 %	31 %	47	1 883	
Nederland	16,8	13 250	89 434			1	109	
Norge	5,1	5 078	54 223			3	15	
Polen	38,2	450	18 426			13	1 580	
Portugal	10,6	109	1 043				65	
Romania	21,6	713	2 542	32 %	26 %	83	2 942	
Russland	142,5	250 307	238 836	70 %		3 470	96 976	Minst 25 400
San Marino	0,0						1	
Serbia ¹²⁾	7,7	8	44 191	53 %	7 %	1 521	91 707	97 300
Slovakia	5,5	113	1 019			197	645	
Slovenia	2,1	44	326	28 %	26 %		33	
Spania	47,1	1 583	13 323				135	
Storbritannia	63,5	11 768	153 544			15	226	
Sveits	8,2	13 971	83 452	44 %	33 %	1	20	
Sverige	9,6	32 347	198 991				28	
Tsjekkia	10,7	371	3 617	41 %		20	1 429	
Tyrkia ¹³⁾	75,8	1 027 137	1 693 752	49 %	52 %	1 848	75 177	Minst 953 700
Tyskland	82,7	40 563	443 164	41 %	23 %	7	265	
Ukraina	44,9	357	9 127	40 %		249 699	252 731	Minst 646 500
Ungarn	9,9	476	18 551	24 %		348	1 602	
Vatikanstaten	0,0						0	
Østerrike ¹⁴⁾	8,5		78 343				14	

STATISTIKK › PÅ FLUKT VERDEN OVER

Land	Folketall (mill.) ¹⁾	Antall nye flykninger til landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet til landet ³⁾	Andel kvinner blant flykninger som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel barn blant flykninger som har flyktet til landet ⁴⁾	Antall nye flykninger fra landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet fra landet ³⁾	Antall internt fordrevne ⁵⁾
ASIA								
Afghanistan	31,3	283 575	300 483	51 %	48 %	19 729	2 678 786	Minst 805 400
Bahrain	1,3	60	353	47 %	32 %	82	448	
Bangladesh ¹⁵⁾	158,5		232 485	52 %	52 %	1 738	32 479	Minst 431 000
Bhutan	0,8					17	23 833	
Brunei	0,4		0				2	
Filippinene	100,1	58	331	16 %	5 %	29	1 790	Minst 77 700
De forente arabiske emirater	9,4	113	633	51 %	35 %	6	170	
Hong Kong	7,3	82	2 418	36 %	28 %		64	
India	1 267,4	4 346	205 011	50 %	34 %	862	27 142	Minst 853 900
Indonesia	252,8	2 457	11 186	23 %	25 %	221	16 181	Minst 84 000
Irak	34,8	53 714	279 614	44 %	46 %	31 883	473 637	Minst 3 276 000
Iran	78,5	4	982 069	49 %	50 %	13 050	117 059	
Israel	7,8	226	45 274	15 %	6 %	13	1 257	
Japan	127,0	121	11 856	31 %		5	327	
Jemen	25,0	20 173	266 319	41 %	27 %	341	5 365	334 100
Jordan ¹⁶⁾	7,5	133 924	2 770 268	51 %	51 %	231	3 021	
Kambodsja	15,4	4	103	22 %	11 %	76	13 334	
Kasakhstan	16,6	77	726	45 %	33 %	277	3 370	
Kina ¹⁷⁾ ¹⁸⁾	1 393,8	77	301 519	48 %	27 %	11 050	258 067	
Kirgisistan	5,6	57	689	44 %	45 %	273	4 274	
Kuwait	3,5	79	1 652	46 %		78	1 267	
Laos	6,9		0	6	7 599	Inntil 4 500
Libanon	5,0	364 129	1 611 431	53 %	53 %	785	8 110	19 700
Macao	0,6		6				19	
Malaysia	30,2	12 378	150 621	34 %	26 %	51	1 425	
Maldivene	0,4					5	45	
Mongolia	2,9	5	15	17 %	33 %	193	4 352	
Myanmar	53,7		0			16 335	530 348	Inntil 645 300
Nepal	28,1	206	38 627	49 %	35 %	684	15 216	Inntil 50 000
Nord-Korea ¹⁹⁾	25,0					67	1 522	
Oman	3,9	11	382	54 %	38 %	3	46	
Pakistan	185,1	1 327	1 511 052	47 %	49 %	291 315	380 342	Minst 1 900 000
Palestina	4,4		2 020 847			2 402	5 195 790	Minst 275 000
Qatar	2,3	7	221	54 %	29 %	3	29	
Saudi-Arabia	29,4	11	661	41 %	41 %	104	1 021	
Singapore	5,5	3	3	0 %	0 %	2	97	
Sri Lanka	21,4	490	1 461	41 %	35 %	4 121	139 221	Inntil 90 000
Syria ¹⁶⁾	22,0	831	678 629	52 %	77 %	1 645 701	3 963 255	Minst 7 600 000
Sør-Korea ¹⁹⁾	49,5	633	4 662	23 %	14 %	12	766	
Tadsjikistan	8,4	419	2 149	52 %	56 %	89	1 555	
Thailand	67,2	1 613	138 169	50 %	44 %	17	646	Inntil 35 000
Tibetanere ¹⁷⁾						2	15 081	
Turkmenistan	5,3		35	51 %	3 %	37	1 242	Minst 4 000
Usbekistan	29,3		125	41 %	16 %	289	6 789	Minst 3 400
Vietnam ¹⁸⁾	92,5		0			242	316 559	
Øst-Timor	1,2		0			3	23	Minst 900

Land	Folketall (mill.) ¹⁾	Antall nye flyktninger til landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet til landet ³⁾	Andel kvinner blant flyktninger som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel barn blant flyktninger som har flyktet til landet ⁴⁾	Antall nye flyktninger fra landet ²⁾	Totalt antall mennesker som har flyktet fra landet ⁵⁾	Antall intern fordrevne ⁶⁾
OSEANIA								
Australia	23,6	2 780	57 100			1	31	
Cookøyene	0,0						1	
Fiji	0,9	9	24	38 %	23 %	68	1 691	
Kiribati	0,1						5	
Republikken Marshalløyene	0,1						9	
Nauru	0,0	389	1 122	36 %				
New Zealand	4,6	154	1 619			5	34	
Niue	0,0					4	46	
Norfolk Island	0,0						1	
Palau	0,0		1	0 %	0 %	1	5	
Papua Ny-Guinea	7,5	132	9 910			80	505	Minst 7 500
Salomonøyene	0,6	3	3	33 %	0 %	6	91	
Samoa	0,2						11	
Tonga	0,1		0			3	105	
Tuvalu	0,0						6	
Vanuatu	0,3		1				1	
Wallis and Futuna Islands	0,0						1	
ANDRE								
Statsløse						8 429	37 955	
Diverse						10 575	557 044	

¹⁾ Kilde: United Nations Population Fund. Tall for 2014 (enkelte unntak)

²⁾ Tabellen viser nye flyktninger i 2014. Tallene gjelder individuell-, kollektiv- og midlertidig beskyttelse, og inkluderer ikke endringer som skyldes administrative rettelsler, justeringer i registrering, nye estimater eller fødsel og død.

³⁾ Omfatter flyktninger og asylsøkere som har kommet fra andre land. Tallene inkluderer personer i en flyktningliknende situasjon, selv om deres flyktningstatus ikke formelt er avklart, samt asylsøkere som enda ikke har fått sin søknad endelig behandlet. Tallene for industriland viser kun antall asylsøkere og overføringsflyktninger som har fått opphold de siste årene. Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA). Tallene er fra årsskiftet 2014/2015.

⁴⁾ Det er ikke tilgjengelig informasjon fra alle land, og for enkelte land finnes det data på kun deler av befolkningen. Kilde: UNHCR.

⁵⁾ Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA). Tallene er fra årsskiftet 2014/2015

⁶⁾ Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). For forklaring på de ulike anslagene, samt primærkilder, se www.internal-displacement.org. Tallene er fra årsskiftet 2014/2015.

⁷⁾ Abyei er ikke et eget land, men området blir gjort krav på av både Sudan og Sør-Sudan og er derfor skilt ut separat.

⁸⁾ Ifølge myndighetene i Algerie er det anslagsvis 165 000 saharaviske flyktninger i Tondouf-leirene.

⁹⁾ Tallet på rwandiske flyktninger i DR Kongo vil bli endret, som følge av at myndighetene i DR Kongo har gjennomført en registrering i 2014 som konkluderte med at det finnes 243 000 rwandiske flyktninger i landet.

¹⁰⁾ Et mindre antall land registrerer flyktninger og asylsøkere med fødselsland i stedet for opprinnelsesland. Dette påvirker tallet på flyktninger fra USA. Tallet på flyktninger i USA er til revidering og vil derfor kunne bli endret i framtiden.

¹¹⁾ Kun flyktninger ankommet første halvår av 2014 er inkludert i antall nye flyktninger til Belgia.

¹²⁾ Flyktningtallene for Serbia inkluderer Kosovo, mens tallene for internt fordrevne er fordelt på hver av landene.

¹³⁾ Tallet på syriske flyktninger i Tyrkia er et estimat fra myndighetene i Tyrkia.

¹⁴⁾ Antall nye flyktninger til Østerrike i 2014 er ikke tilgjengelig innen Flyktningregnskapet går i trykken. Det gjør også at totalt antall flyktninger ikke er presist.

¹⁵⁾ Tallet på flyktninger i Bangladesh inkluderer 200 000 personer fra Myanmar i en flyktningliknende situasjon. Myndighetene i Bangladesh anslår imidlertid tallet til å være mellom 300 000 og 500 000.

¹⁶⁾ Tallet på irakiske flyktninger i Jordan og Syria er basert på de respektive myndigheters rapportering. UNHCR har registrert og gir støtte til henholdsvis 29 300 og 30 000 flyktninger i de to landene. Myndighetene i Jordan anslår tallet på irakiske flyktninger i landet til å være 400 000.

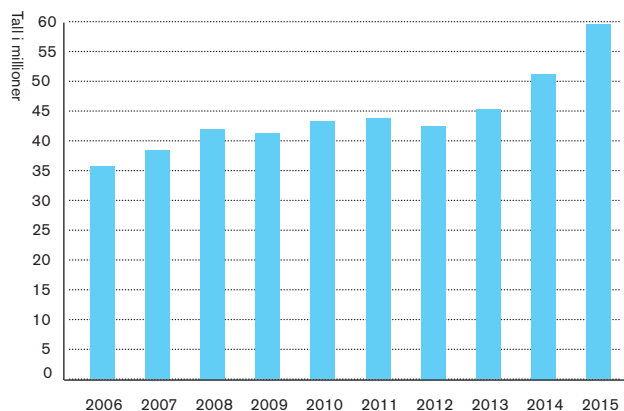
¹⁷⁾ Tibet er formelt en del av Kina. UNHCR fører imidlertid separat statistikk for tibetanske flyktninger i eksil.

¹⁸⁾ De 300 000 flyktningene fra Vietnam er integrert i Kina og mottar i praksis beskyttelse fra Kinas myndigheter.

¹⁹⁾ Omfatter ikke nordkoreanske flyktninger i Sør-Korea.

Mennesker på flukt 2006–2015¹⁾

År	Antall i millioner
2006	35,7
2007	38,4
2008	42,0
2009	41,2
2010	43,2
2011	43,7
2012	42,5
2013	45,2
2014	51,2
2015	59,5

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til hvert år. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter. Fram til 2007 var U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) brukt som kilde for antall flyktninger, mens tallene fra 2008 baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA). Tallene for årene før og etter 2008 er derfor ikke direkte sammenlignbare. I 2010-2015 inkluderer tallet også asylsøkere som ennå ikke har fått søknaden endelig behandlet. Dette utgjør nær 1,8 millioner for 2015.

Kilde for internt fordrevne er Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Mennesker på flukt fordelt på verdensdel etter oppholdsland¹⁾

Kontinent	Antall i millioner
Afrika	16,6
Amerika	8,0
Asia ²⁾	28,1
Europa	6,7
Verden totalt ³⁾	59,5

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til 2015. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

³⁾ Avviket skyldes avrunding.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA) og Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Mennesker på flukt fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland¹⁾

Kontinent	Antall i millioner
Afrika	17,0
Amerika	7,6
Asia ²⁾	30,8
Europa	3,6
Diverse / Statsløse	0,6
Verden totalt ³⁾	59,5

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til 2015. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter, både internt i landet og til andre land.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

³⁾ Avviket skyldes avrunding.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA) og Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Land hvor flest mennesker er drevet på flukt¹⁾

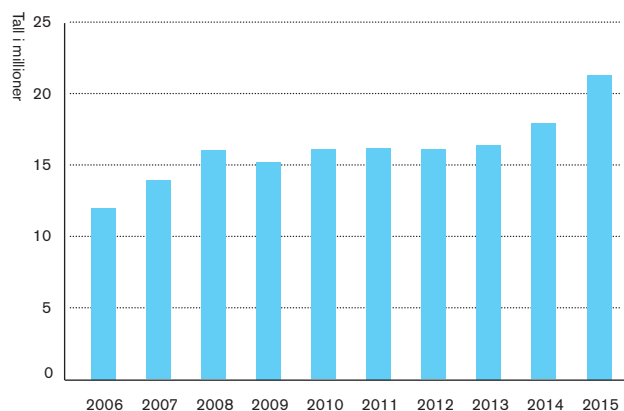
Land	Antall	Land	Antall
Syria	Minst 11 600 000	Kenya	320 700
Colombia	6 409 200	El Salvador	Inntil 317 900
Palestina	Minst 5 471 000	Vietnam	316 600
Sudan	Minst 3 800 000	Guatemala	Minst 271 800
Irak	Minst 3 750 000	Kina	258 100
Afghanistan	Minst 3 484 200	Georgia	Inntil 247 200
DR Kongo	3 340 700	Sri Lanka	Inntil 230 000
Pakistan	Minst 2 300 000	Mali	Minst 213 100
Somalia	2 261 900	Kypros	Inntil 212 400
Sør-Sudan	2 118 200	Serbia	189 000
Nigeria	Minst 1 196 300	Burundi	Inntil 169 500
Myanmar	Inntil 1 175 600	Peru	Minst 160 000
Tyrkia	Minst 1 028 900	Bosnia-Hercegovina	Minst 128 900
Ukraina	Minst 899 200	Tsjad	Minst 122 600
India	Minst 881 000	Russland	Minst 123 000
Den sentralafrikanske republikk	Minst 864 900	Vest-Sahara	117 700
Aserbajdsjan	Inntil 583 800	Iran	117 100
Diverse	557 000	Zimbabwe	Inntil 101 000
Etiopia	545 500	Indonesia	Minst 100 000
Bangladesh	Minst 463 000	Rwanda	89 400
Eritrea	Inntil 430 000	Filippinene	Minst 79 500
Libya	Minst 400 000	Nepal	Inntil 70 000
Elfenbenskysten	Minst 386 300	Senegal	56 000
Jemen	339 500	Kamerun	Minst 60 000
Mexico	Minst 321 400	Haiti	43 900

¹⁾ Omfatter både internt fordrevne i landet og mennesker som har flyktet fra landet ved inngangen til 2015.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA) og Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Flyktninger 2006–2015¹⁾

År	Antall i millioner
2006	12,0
2007	13,9
2008	16,0
2009	15,2
2010	16,1
2011	16,2
2012	16,1
2013	16,4
2014	17,9
2015	21,3

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til hvert år og omfatter bare de som har flyktet ut av landet. Fram til 2007 var U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) brukt som kilde for antall flyktninger, mens tallene fra 2008 og framover baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA). Tallene for årene før og etter 2008 er derfor ikke direkte sammenlignbare. I 2010-2015 inkluderer tallet også asylsøkere som ennå ikke har fått søknaden endelig behandlet. Dette utgjør nær 1,8 millioner for 2015.

Flyktninger fordelt på verdensdel etter mottakerland¹⁾

Verdensdel	Antall i millioner
Afrika	4,8
Amerika	1,0
Asia ²⁾	11,7
Europa	3,8
Verden totalt	21,3

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til 2015 og omfatter bare de som har flyktet ut av landet.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA).

Flyktninger fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland¹⁾

Verdensdel	Antall i millioner
Afrika	5,2
Amerika	0,6
Asia ²⁾	14,3
Europa	0,7
Diverse/Statsløse	0,6
Verden totalt ³⁾	21,3

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til 2015.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

³⁾ Avviket skyldes avrunding.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA).

Viktigste opprinnelsesland for flyktninger¹⁾

Land	Antall flyktninger	Land	Antall flyktninger
Palestina ²⁾	5 195 790	Mauritania	41 127
Syria	3 963 255	Kroatia	40 240
Afghanistan	2 678 786	Mexico	40 020
Somalia	1 155 144	Statsløse	37 955
Sudan	702 001	Guinea	33 087
Sør-Sudan	619 995	Bangladesh	32 479
DR Kongo	584 133	Senegal	31 860
Diverse	557 044	Ghana	29 782
Myanmar	530 348	El Salvador	29 002
Irak	473 637	Bosnia-Hercegovina	28 458
Den sentralafrikanske republikk	426 429	India	27 142
Eritrea	416 739	Egypt	26 700
Pakistan	380 342	Albania	25 241
Colombia	365 029	Bhutan	23 833
Vietnam	316 559	Guatemala	23 288
Kina	258 067	Armenia	18 146
Ukraina	252 731	Republikken Kongo	17 941
Mali	151 514	Indonesia	16 181
Etiopia	148 254	Liberia	15 922
Sri Lanka	139 221	Kamerun	15 817
Nigeria	121 020	Gambia	15 625
Vest-Sahara	117 659	Nepal	15 216
Iran	117 059	Tibetanere ³⁾	15 081
Russland	96 976	Aserbajdsjan	14 923
Burundi	91 870	Georgia	14 541
Serbia	91 707	Honduras	14 305
Rwanda	89 423	Kambodsja	13 334
Elfenbenskysten	85 398	Venezuela	12 829
Tyrkia	75 177	Uganda	11 959
Zimbabwe	64 920	Kenya	11 504
Tsjad	51 558	Angola	11 257
Haiti	43 890	Togo	10 984

¹⁾ Tallene er fra inngangen til 2015.

²⁾ Tallene omfatter 5 094 886 som er registrert av FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA), samt 100 904 som er registrert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). UNRWA-tallene gjelder både palestinere som har flyktet fra Israel og Palestina.

³⁾ Tibet er formelt en del av Kina. UNHCR fører imidlertid separat statistikk for tibetanske flyktninger i eksil.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA).

STATISTIKK › FLYKTNINGER

Flyktninger som andel av befolkningen¹⁾

Land	Folketall (mill)	Antall flyktninger fra andre land	Forhold flyktninger/ befolkning	Land	Folketall (mill)	Antall flyktninger fra andre land	Forhold flyktninger/ befolkning
Palestina	4,4	2 020 847	45,93 %	Serbia	7,7	44 191	0,57 %
Jordan	7,5	2 770 268	36,94 %	Venezuela	30,9	174 027	0,56 %
Libanon	5,0	1 611 431	32,23 %	Tyskland	82,7	443 164	0,54 %
Nauru	0,0	1 122	11,96 %	Burundi	10,5	55 987	0,53 %
Tsjad	13,2	454 697	3,44 %	Nederland	16,8	89 434	0,53 %
Syria	22,0	678 629	3,08 %	Guinea-Bissau	1,7	8 807	0,52 %
Djibouti	0,9	24 362	2,69 %	Malaysia	30,2	150 621	0,50 %
Tyrkia	75,8	1 693 752	2,23 %	Canada	35,5	165 874	0,47 %
Sør-Sudan	11,7	248 282	2,12 %	Danmark	5,6	22 082	0,40 %
Sverige	9,6	198 991	2,07 %	Hellas	11,1	42 233	0,38 %
Mauritania	4,0	76 048	1,90 %	Egypt	83,4	261 721	0,31 %
Malta	0,4	6 273	1,51 %	Finland	5,4	13 552	0,25 %
Kenya	45,5	585 363	1,29 %	Australia	23,6	57 100	0,24 %
Republikke Kongo	4,6	58 041	1,26 %	Storbritannia	63,5	153 544	0,24 %
Iran	78,5	982 069	1,25 %	Italia	61,1	139 464	0,23 %
Kamerun	22,8	275 880	1,21 %	Russland	142,5	238 836	0,17 %
Uganda	38,8	420 988	1,09 %	USA	322,6	455 048	0,14 %
Sør-Afrika	53,1	576 132	1,08 %	Island	0,3	309	0,0969 %
Jemen	25,0	266 319	1,07 %	Spania	47,1	13 323	0,0283 %
Norge	5,1	54 223	1,06 %	Kina	1 393,8	301 519	0,0216 %
Montenegro	0,6	6 531	1,03 %	India	1 267,4	205 011	0,0162 %
Sveits	8,2	83 452	1,02 %	Slovenia	2,1	326	0,0159 %
Afghanistan	31,3	300 483	0,96 %	Estland	1,3	185	0,0138 %
Østerrike	8,5	78 343	0,92 %	Romania	21,6	2 542	0,0118 %
Liberia	4,4	38 641	0,88 %	Tunisia	11,1	1 132	0,0102 %
Ecuador	16,0	133 744	0,84 %	Portugal	10,6	1 043	0,0099 %
Pakistan	185,1	1 511 052	0,82 %	Oman	3,9	382	0,0098 %
Irak	34,8	279 614	0,80 %	Japan	127,0	11 856	0,0093 %
Sudan	38,8	288 042	0,74 %	Brasil	202,0	18 706	0,0093 %
Etiopia	96,5	663 648	0,69 %	Marokko	33,5	3 048	0,0091 %
Kypros	1,2	7 593	0,63 %	De forente arabiske emirater	9,4	633	0,0067 %
Rwanda	12,1	74 045	0,61 %	Indonesia	252,8	11 186	0,0044 %
Gambia	1,9	11 609	0,61 %	Saudi-Arabia	29,4	661	0,0022 %
Armenia	3,0	17 711	0,59 %	Singapore	5,5	3	0,0001 %
Libya	6,3	36 868	0,59 %				
Israel	7,8	45 274	0,58 %				

¹⁾ Tabellen viser antall flyktninger som andel av totalbefolkningen, basert på flyktningtallene ved inngangen til 2015. Tabellen viser alle land med mer enn 0,5 % flyktninger i forhold til befolkningen samt andre utvalgte land med lavere andel enn dette.

UNHCRs tall over flyktningbefolkningen i de respektive land er basert på ulike kriterier for ulike deler av verden. I de fleste industrialiserte land tas flyktninger ut av statistikkene ti år etter at de fikk opphold i landet, mens i statistikkene for de fleste utviklingsland er alle flyktninger inkludert, uavhengig av hvor lang tid det har gått siden de flyktet.

Enkelte land gir flyktninger beskyttelse på humanitært grunnlag. Hva som ligger i denne betegnelsen varierer en del fra land til land. For enkelte land, deriblant Norge, er personer som har fått opphold på humanitært grunnlag ikke inkludert i flyktningstatistikken fordi UNHCR vurderer at de ikke primært har fått opphold på grunn av et beskyttelsesbehov.

Overføringsflyktninger er heller ikke inkludert i flyktningbefolkningen. Overføringsflyktninger tas imot av 27 land, primært i Europa og Nord-Amerika, samt Australia og New Zealand. I 2014 ankom 105 197 overføringsflyktninger sine nye hjemland. Rett i underkant av 97 000 av disse fikk opphold i Nord-Amerika og Australia. Familiejenforeninger med flyktninger som allerede er innvilget beskyttelse er heller ikke inkludert i totaltallene for flyktninger i industriland.

Land som flest har flyktet fra i 2014¹⁾

Land	Antall nye flyktninger	Land	Antall nye flyktninger
Syria	1 645 701	Sri Lanka	4 121
Sør-Sudan	499 865	Russland	3 470
Pakistan	291 315	Egypt	3 365
Ukraina	249 699	Palestina	2 402
Den sentralafrikanske republikk	167 791	Guinea	2 252
Eritrea	65 561	Elfenbenskysten	2 027
Somalia	51 099	Tyrkia	1 848
DR Kongo	44 059	Gambia	1 781
Nigeria	38 494	Colombia	1 756
Irak	31 883	Bangladesh	1 738
Afghanistan	19 729	Albania	1 661
Sudan	17 629	Serbia ²⁾	1 521
Myanmar	16 335	Senegal	1 454
Mali	16 286	Burundi	1 325
Iran	13 050	El Salvador	1 301
Kina	11 050	Libya	1 195
Diverse	10 575	Rwanda	1 063
Statsløse	8 429	Guatemala	1 001
Etiopia	7 755		

¹⁾ Tabellen viser nye flyktninger i 2014. Tallene viser ikke endringer som skyldes administrative rettelser, justeringer i registrering, nye estimater eller fødsel og død. Kun tall over 1000 er inkludert i denne tabellen.

²⁾ Inkluderer Kosovo.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

Land som har tatt imot flest flyktninger i 2014¹⁾

Land	Antall nye flyktninger	Land	Antall nye flyktninger
Tyrkia	1 027 137	Republikken Kongo	11 562
Libanon	364 129	Niger	10 536
Afghanistan	283 575	Canada	9 943
Russland	250 307	Sør-Afrika	9 298
Etiopia	235 833	Sør-Sudan	8 987
Uganda	159 046	Belgia	8 479
Kamerun	149 670	Bulgaria	7 000
Jordan	133 924	Burundi	6 781
Sudan	122 699	Danmark	5 670
Kenya	83 400	Norge	5 078
Irak	53 714	India	4 346
Tyskland	40 563	Hellas	3 852
Sverige	32 347	Australia	2 780
USA	23 448	Libya	2 521
Frankrike	21 093	Indonesia	2 457
Italia	20 582	Brasil	2 258
Jemen	20 173	Mauritania	2 001
Tsjad	19 660	Thailand	1 613
DR Kongo	19 520	Spania	1 583
Egypt	18 664	Malta	1 478
Sveits	13 971	Burkina Faso	1 447
Nederland	13 250	Finland	1 346
Malaysia	12 378	Pakistan	1 327
Storbritannia	11 768	Kypros	1 243

¹⁾ Tabellen viser nye flyktninger i 2014. Tallene viser ikke endringer som skyldes administrative rettelser, justeringer i registrering, nye estimater eller fødsel og død. Kun tall over 1000 er inkludert i denne tabellen.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

Største frivillige tilbakevendinger til hjemlandet i 2014¹⁾

Tilbakevendning til	Tilbakevendning fra	Antall	Tilbakevendning til	Tilbakevendning fra	Antall
Sudan ²⁾	Tsjad	13 110	Somalia	Kenya	490
Afghanistan	Pakistan	12 990	Irak	Hellas	450
Angola	DR Kongo	12 480	Etiopia	Sør-Sudan	440
Elfenbenskysten	Liberia	12 210	Irak	De forente arabiske emirater	430
DR Kongo	Republikken Kongo	10 070	Kamerun	Nigeria	390
Mali	Burkina Faso	7 740	Irak	New Zealand	370
DR Kongo	Den sentralafrikanske republikk	6 970	Irak	Østerrike	360
Mali	Niger	6 300	Irak	Italia	350
Rwanda	DR Kongo	5 650	Irak	Tyskland	320
DR Kongo	Uganda	5 540	Burundi	Kenya	290
Mali	Mauritania	4 550	Irak	Iran	280
Afghanistan	Iran	4 510	Tsjad	Den sentralafrikanske republikk	270
DR Kongo	Sør-Sudan	2 510	Irak	Norge	250
Mali	Algerie	2 370	Irak	Libya	240
Irak	Kasakhstan	2 310	Afghanistan	India	210
Somalia	Jemen	1 990	Angola	Republikken Kongo	180
Irak	Syria	1 960	Kroatia	Bosnia-Hercegovina	160
Angola	Zambia	1 620	Serbia (inkl. Kosovo)	Montenegro	130
Irak	Indonesia	960	Kroatia	Serbia (inkl. Kosovo)	120
Burundi	DR Kongo	900	Irak	Tyrkia	120
Irak	Jordan	750	Irak	Libanon	110
Irak	Storbritannia	740	Irak	Egypt	100
Sri Lanka	India	500	Irak	Frankrike	100

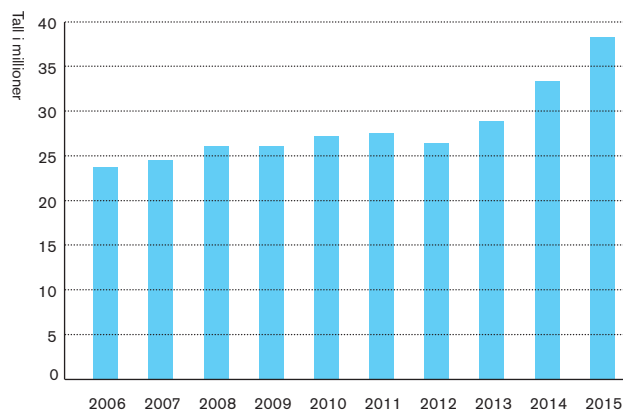
¹⁾ Tabellen viser de største gruppene flyktninger som har vendt frivillig tilbake til hjemlandet fra eksil og har blitt registrert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Kun grupper på 100 personer eller mer er inkludert i tabellen. Det totale antallet tilbakevendinger er imidlertid høyere, fordi mange flyktninger vender hjem på egen hånd uten at det registreres av UNHCR. Tallene er avrundet til nærmeste titall.

²⁾ Gjelder mennesker i en flyktninglignende situasjon.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

 Internt fordrevne, 2006-2015¹⁾

År	Antall i millioner
2006	23,7
2007	24,5
2008	26,0
2009	26,0
2010	27,1
2011	27,5
2012	26,4
2013	28,8
2014	33,3
2015	38,2

¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til hvert år.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Land med flest internt fordrevne¹⁾

Land	Antall internt fordrevne	Land	Antall internt fordrevne
Syria	Minst 7 600 000	Serbia	97 300
Colombia	6 044 200	Sri Lanka	Inntil 90 000
Irak	Minst 3 276 000	Indonesia	Minst 84 000
Sudan	Minst 3 100 000	Filippinene	Minst 77 700
DR Kongo	2 756 600	Burundi	Inntil 77 600
Pakistan	Minst 1 900 000	Tsjad	Minst 71 000
Sør-Sudan	1 498 200	Mali	Minst 61 600
Somalia	1 106 800	Nepal	Inntil 50 000
Nigeria	Minst 1 075 300	Kamerun	Minst 40 000
Tyrkia	Minst 953 700	Zimbabwe	Inntil 36 000
India	Minst 853 900	Thailand	Inntil 35 000
Afghanistan	Minst 805 400	Uganda	Inntil 29 800
Ukraina	Minst 646 500	Honduras	Minst 29 400
Myanmar	Inntil 645 300	Russland	Minst 25 400
Aserbajdsjan	Inntil 568 900	Senegal	24 000
Den sentralafrikanske republikk	Minst 438 500	Liberia	23 000
Bangladesh	Minst 431 000	Abyei	20 000
Libya	Minst 400 000	Libanon	19 700
Etiopia	397 200	Kosovo	Minst 17 100
Jemen	334 100	Niger	11 000
Kenya	309 200	Eritrea	Inntil 10 000
Elfenbenskysten	Minst 300 900	Togo	10 000
El Salvador	Inntil 288 900	Armenia	Inntil 8 400
Mexico	Minst 281 400	Republikken Kongo	Inntil 7 800
Palestina	Minst 275 000	Papua Ny-Guinea	Minst 7 500
Guatemala	Minst 248 500	Laos	Inntil 4 500
Georgia	Inntil 232 700	Turkmenistan	Minst 4 000
Kypros	Inntil 212 400	Usbekistan	Minst 3 400
Peru	Minst 150 000	Øst-Timor	Minst 900
Bosnia-Hercegovina	Minst 100 400	Makedonia	Minst 200

¹⁾ Flyktninghjelpens dokumentasjonssenter for internt fordrevne - Internal Displacement Monitoring Centre - samler dokumentasjon om internt fordrevne over hele verden, basert på en rekke ulike kilder. I mange land er det svært vanskelig å få oversikt over antallet internt fordrevne, og de fleste tallene i denne oversikten er anslag. For forklaring til de ulike anslagene, samt primærkilder, se www.internal-displacement.org. Tallene omfatter bare mennesker som er fordrevet på grunn av krig og konflikt, og ikke mennesker som er rammet av naturkatastrofer. Tallene er ved inngangen til 2015.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Internt fordrevne fordelt på verdensdel¹⁾

Verdensdel	Antall i millioner
Afrika	11,8
Amerika	7,0
Asia ²⁾	16,5
Europa	2,9
Verden totalt	38,2

¹⁾ Tallene er anslag ved inngangen til 2015.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Asylsøkere til industriland i 2014

Land	Antall asylsøkere
Albania	428
Australia ¹⁾	8 957
Belgia	13 871
Bosnia-Hercegovina	45
Bulgaria	10 788
Canada	13 454
Danmark	14 815
Estland	147
Finland	3 517
Frankrike	59 025
Hellas	9 449
Irland	1 438
Island ²⁾	160
Italia	63 657
Japan ³⁾	5 002
Kroatia	452
Kypros	1 730
Latvia	364
Liechtenstein	73
Litauen	386
Luxembourg	973
Makedonia	1 261
Malta	1 280
Montenegro	2 312
Nederland	23 848
New Zealand	288
Norge	12 635
Polen	6 810
Portugal	442
Romania	1 546
Serbia	16 588
Slovakia	227
Slovenia	361
Spania	5 895
Storbritannia	31 263
Sveits	22 113
Sverige	75 091
Sør-Korea	2 895
Tsjekkia	922
Tyrkia ⁴⁾	87 820
Tyskland	173 072
Ungarn	41 366
USA	121 161
Østerrike	28 064
Industriland totalt	865 991
EU totalt	570 799
Norden	106 218
Europa totalt	714 234

Asylsøkere til industriland 2010–2014

År	Antall asylsøkere
2010	359 400
2011	430 800
2012	479 270
2013	612 727
2014	865 991

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

¹⁾ For Australia viser tallet totalt antall søknader om beskyttelsesvisum.

²⁾ Kilde: Eurostat.

³⁾ Estimert gjort av UNHCR.

⁴⁾ Tallene inkluderer både asylsøkere som har blitt registrert hos UNHCR og asylsøkere som har blitt forhåndsregistrert, men ennå ikke offisielt registrert av UNHCR. I mars 2015 var det over 1,7 millioner registrerte syriske flyktninger i Tyrkia, dekket av regjeringens program for midlertidig beskyttelse.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Viktigste opprinnelsesland for asylsøkere i 2014¹⁾

Opprinnelsesland	Antall asylsøkere
Syria	149 641
Irak	68 719
Afghanistan	59 472
Serbia ²⁾	55 668
Eritrea	48 402
Pakistan	26 332
Kina	22 277
Nigeria	22 069
Iran	20 241
Somalia	19 857
Russland	17 207
Albania	17 026
Statsløse	16 550
Ukraina	15 717
Mexico	14 138
Mali	13 413
Bangladesh	12 805
Gambia	12 087
El Salvador	10 556
Guatemala	9 165

Opprinnelsesland	Antall asylsøkere
India	8 396
Georgia	8 290
Bosnia-Hercegovina	7 995
DR Kongo	7 857
Sudan	7 738
Honduras	7 086
Makedonia	6 883
Algerie	6 847
Senegal	6 807
Sri Lanka	6 792
Egypt	6 422
Tyrkia	6 031
Guinea	5 897
Etiopia	5 262
Armenia	5 242
Marokko	4 937
Ghana	4 753
Haiti	4 430
Libya	3 994

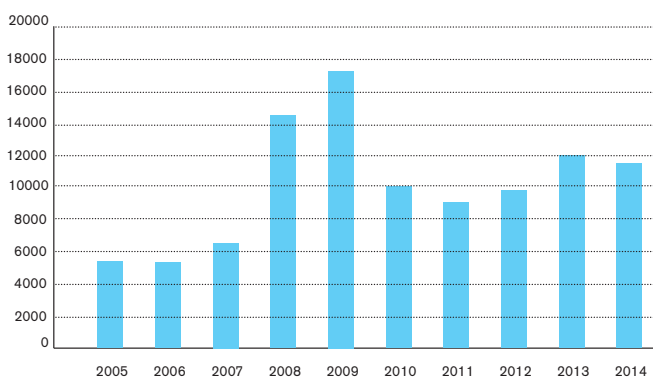
¹⁾ Baserer seg på informasjon fra 44 industriland.

²⁾ Inkluderer Kosovo

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Asylsøkere til Norge 2005–2014

År	Antall asylsøkere
2005	5 402
2006	5 320
2007	6 528
2008	14 431
2009	17 226
2010	10 064
2011	9 053
2012	9 785
2013	11 983
2014	11 480

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

Overføringsflyktninger til Norge i 2014

Statsborgerskap	Innvilgelses	Ankomster
Afghanistan	263	26
Bhutan	11	6
Burundi	5	
Eritrea	26	203
Etiopia	5	6
Irak	20	19
Iran	8	21
DR Kongo	237	78
Libya	8	8
Rwanda	10	7
Somalia	30	97
Statsløse	16	12
Sudan	27	13
Syria	988	785
Andre ¹⁾	8	5
Totalt	1 662	1 286

¹⁾ Statsborgerskap andre: Alle land med færre enn fem forekomster i innvilgelses og/eller ankomster

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

Asylsøkere til Norge i 2014 etter nasjonalitet

AFRIKA	Antall	AMERIKA	Antall	EUROPA	Antall
Algerie	100	Argentina	1	Albania	204
Angola	6	Brasil	1	Armenia	26
Benin	2	Canada	1	Aserbajdsjan	15
Burkina Faso	3	Colombia	2	Bosnia-Hercegovina	33
Burundi	6	Cuba	6	Bulgaria	4
Djibouti	11	El Salvador	14	Danmark	1
Egypt	36	Honduras	5	Frankrike	7
Ekvatorial-Guinea	1	Mexico	3	Georgia	37
Elfenbenskysten	9	Peru	2	Hellas	6
Eritrea	2 882	USA	2	Hviterussland	47
Etiopia	375	Venezuela	4	Italia	2
Gabon	2	TOTALT FOR AMERIKA	41	Kosovo	144
Gambia	18			Kroatia	2
Ghana	22			Latvia	1
Guinea	25			Litauen	4
Guinea-Bissau	4	ASIA	Antall	Makedonia	27
Kamerun	16	Afghanistan	579	Moldova	6
Kenya	14	Bangladesh	163	Montenegro	8
DR Kongo	15	Bhutan	1	Polen	3
Liberia	11	De forente arabiske emirater	2	Romania	7
Libya	100	Filippinene	10	Russland	227
Madagaskar	1	India	33	Serbia	83
Mali	11	Irak	186	Slovakia	6
Marokko	142	Iran	100	Spania	8
Mauritania	4	Israel	3	Tsjekkia	4
Mosambik	1	Jemen	36	Tyskland	3
Niger	6	Jordan	31	Ukraina	132
Nigeria	345	Kasakhstan	14	Ungarn	6
Rwanda	10	Kina	36	TOTALT FOR EUROPA	1 053
Senegal	13	Kirgisistan	9		
Sierra Leone	12	Libanon	35	OSEANIA	Antall
Somalia	837	Malaysia	3	Australia	1
Sudan	806	Mongolia	10	TOTALT FOR OSEANIA	1
Sør-Afrika	2	Myanmar	22		
Sør-Sudan	7	Nepal	4	Statløse	800
Tanzania	3	Pakistan	112	ASYLSØKERE I ALT	11 480
Tsjad	10	Saudi-Arabia	1		
Tunisia	81	Singapore	1		
Uganda	66	Sri Lanka	11		
Zimbabwe	3	Syria	1 999		
TOTALT FOR AFRIKA	6 018	Sør-Korea	1		
		Tadsjikistan	11		
		Turkmenistan	1		
		Tyrkia	52		
		Usbekistan	84		
		Vietnam	17		
		TOTALT FOR ASIA	3 567		

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

STATISTIKK › ASYLSØKERE OG OVERFØRINGSFLYKTNINGER TIL NORGE
Vedtak om beskyttelse i Norge i 2014

Statsborgerskap	Totalt antall saker	Realitetsbehandlet i Norge						Ikke realitetsbehandlet i Norge		
		Konvensjonsflyktning (asyl)	Annen flyktningstatus	Humanitære grunner	Enslig mindreårig, begrenset	Avslag	Innvilgelsesprosent	Dublin III (II)-forordningen	Avslag pga trygt tredjeland	Trukket/henlagt
Afghanistan	579	140	107	49	5	157	65 %	92	20	9
Albania	213					205	0 %			8
Algerie	127	1		1		25	7 %	84	1	15
Angola	9					1	0 %	8		
Argentina	1					1	0 %			
Armenia	19					9	0 %	10		
Aserbajdsjan	15					13	0 %	2		
Australia	1					1	0 %			
Bangladesh	157	3				142	2 %	6	1	5
Benin	3					1	0 %	1		1
Bhutan	1							1		
Bosnia-Hercegovina	82					32	0 %			50
Brasil	1					1	0 %			
Bulgaria	8			3		3	50 %			2
Burkina Faso	4	1						2		1
Burundi	4					3	0 %			1
Canada	1					1	0 %			
Colombia	4					2	0 %		1	1
Cuba	7					5	0 %	1		1
Danmark	1					1	0 %			
Djibouti	4							4		
Egypt	35	2		5		6	54 %	11		11
El Salvador	9					9	0 %			
Elfenbenskysten	20				1	10	0 %	7	1	1
Eritrea	2 371	1 890		15	7	85	95 %	187	177	10
Etiopia	269	143		10	2	50	75 %	48	12	4
Filippinene	17			7		8	47 %			2
De forente arabiske emirater	2							2		
Frankrike	4					3	0 %	1		
Gabon	1							1		
Gambia	20	2		1	1	11	20 %	1	2	2
Georgia	37					29	0 %	4		4
Ghana	27			1		13	7 %	11	1	1
Guinea	31	2				11	15 %	16		2
Guinea-Bissau	4					3	0 %	1		
Hellas	2					2	0 %			
Honduras	1					1	0 %			

Statsborgerskap	Totalt antall saker	Realitetsbehandlet i Norge					Ikke realitetsbehandlet i Norge			
		Konvensjonsflyktning (asyl)	Annem flyktningstatus	Humanitære grunner	Enslig mindreårig, begrenset	Avslag	Innvilgelsesprosent	Dublin II-forordningen	Avslag pga trygt tredjeland	Trukket/henlagt
Hviterusland	54					26	0 %	11		17
India	37					23	0 %	6		8
Irak	163	12	8	6		44	37 %	78	11	4
Iran	161	46		1		55	46 %	52		7
Irland	1									1
Israel	4					2	0 %	1		1
Italia	3					2	0 %	1		
Jemen	32			2		12	14 %	15	1	2
Jordan	31			1		11	8 %	14	1	4
Kamerun	18	2				12	14 %	4		
Kasakhstan	16					8	0 %	8		
Kenya	12	2		2		1	80 %	7		
Kina	44	30			1	3	88 %	7		3
Kirgisistan	15					3	0 %	10		2
DR Kongo	19	2		2		10	29 %	5		
Kosovo	151	1		1		98	2 %	45		6
Kroatia	3					1	0 %			2
Latvia	1					1	0 %			
Libanon	31					12	0 %	16		3
Liberia	16	1				2	33 %	13		
Libya	67	2		1		3	50 %	51		10
Litauen	4			1		3	25 %			
Madagaskar	1					1	0 %			
Makedonia	29					24	0 %			5
Malaysia	3	1				2	33 %			
Mali	22		1	1		8	20 %	10	2	
Marokko	147	1		1		37	5 %	77	1	30
Mauritania	6				1	2	0 %	3		
Mexico	2					2	0 %			
Moldova	6					4	0 %			2
Mongolia	10				1	8	0 %			1
Montenegro	8					7	0 %			1
Mosambik	1							1		
Myanmar	24	5				3	63 %	2	14	
Nepal	6				2	2	0 %	1		1
Niger	6					1	0 %	4	1	
Nigeria	390	4		2		140	4 %	208	13	23
Pakistan	144	14				67	17 %	39	2	22

Vedtak om beskyttelse i Norge i 2014

	Totalt antall saker	Realitetsbehandlet i Norge					Ikke realitetsbehandlet i Norge			
		Konvensjonsflyktning (asy)	Annen flyktningstatus	Humanitære grunner	Enslig mindreårig, begrenset	Avslag	Innvigelsesprosent	Dublin II-forordningen	Avslag pga trygt tredjeland	Trukket/henlagt
Statsborgerskap										
Peru	2					1	0 %		1	
Polen	4					3	0 %		1	
Republikken Kongo	1	1					100 %			
Romania	7					7	0 %			
Russland	248	8		7		128	10 %	88	9	
Rwanda	10					1	0 %	9		
Senegal	16					8	0 %	7	1	
Den sentral-afrikanske republikk	5		5				100 %			
Serbia	85					68	0 %	1	16	
Sierra Leone	23	4		4		4	67 %	8	1	
Singapore	1							1		
Slovakia	6					6	0 %			
Somalia	950	384	73	35		273	64 %	90	78	
Spania	4							3	1	
Sri Lanka	17	3		1		5	44 %	2	6	
Statsløse	562	145	260	5		51	89 %	85	6	
Sudan	369	136	2	6		60	71 %	136	12	
Syria	1 438	575	669	3		16	99 %	128	23	
Sør-Afrika	2					1	0 %	1		
Sør-Korea	1					1	0 %			
Sør-Sudan	5	1				2	33 %	2		
Tadsjikistan	11					6	0 %	5		
Tanzania	6							6		
Tsjad	10	1					100 %	8	1	
Tsjekkia	4								4	
Tunisia	87					16	0 %	66	5	
Turkmenistan	1							1		
Tyrkia	53	1	9			20	33 %	15	8	
Tyskland	3					3	0 %			
Uganda	53	16				14	53 %	19	-	
Ukraina	118			1		77	1 %	28	12	
Ungarn	2					2	0 %			
USA	2					2	0 %			
Usbekistan	134	6	6	5		94	15 %	15	8	
Venezuela	4					4	0 %			
Vietnam	29					12	0 %	6	11	
Zimbabwe	4					2	0 %	2		
Totalt	10 056	3 588	1 140	180	21	2 371	67 %	1 922	392	442

Personer som har søkt fra utlandet og overføringsflyktninger er holdt utenfor. Det var ingen personer som fikk opphold etter 15-månedersregelen i 2014. Kilde: Utlendingsdirektoratet

Om statistikkene

Kilder for flyktingtall

Flyktingregnskapets tall på flyktinger som har krysset en landegrense baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktinger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktinger i Midtøsten (UNRWA). Fram til og med 2007-utgaven av Flyktingregnskapet var tallene imidlertid basert på statistikk fra U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI). Statistikken fra og med 2008-utgaven av Flyktingregnskapet er derfor ikke direkte sammenlignbar med statistikken i de foregående utgavene.

Fra og med 2010-utgaven av Flyktingregnskapet er også asylsøkere som ennå ikke har fått endelig vedtak på sin asylsøknad inkludert i flyktingtallene, etter anbefaling fra UNHCR. Årsaken er at for enkelte asylland er det et stort antall personer registrert som asylsøkere, som i andre land ville vært regnet som en del av flyktingbefolkningen. Dette medfører imidlertid at totaltallet for antall flyktinger inneholder enkelte asylsøkere som vil få avslag på asylsøknaden, og dermed falle ut av statistikken på et senere tidspunkt. På grunn av beslutningen fra UNHCR om å inkludere asylsøkere i flyktingtallene, er ikke tallene før og etter 2010 direkte sammenlignbare. Asylsøkere som venter på vedtak utgjorde nær 1,8 millioner ved utgangen av 2014.

Statistikken fra UNHCR er basert på de mest oppdaterte tall per 1. juni 2015. Mindre endringer kan forekomme etter denne datoen.

Ufullstendige eller usikre flyktingtall

Manglende tilgang til informasjon kan forklare de lave flyktingtallene UNHCR oppgir for enkelte land. Et eksempel på dette er Nord-Korea, hvor tallet er langt lavere enn det andre kilder opererer med, blant annet fordi UNHCR nektes tilgang til nordkoreanske flyktinger i Kina. I tillegg får nordkoreanske flyktinger til Sør-Korea automatisk statsborgerskap og blir derfor ikke registrert som flyktinger. I andre tilfeller kan tallene bli justert fra et år til et annet basert på endret rapportering fra myndighetene i mottakslandene. Dette er grunnen til at tallet på irakiske flyktinger i Syria og Jordan har falt dramatisk de siste årene uten at dette kan forklares med tilbakevending alene.

UNHCRs tall over flyktingbefolkningen i de respektive land er basert på ulike kriterier for ulike deler av verden. I de fleste industrialiserte land tas flyktinger ut av statistikkene ti år etter at de fikk opphold i landet, mens i statistikkene for de fleste utviklingsland er alle flyktinger inkludert, uavhengig av hvor lang tid det har gått siden de flyktet.

Enkelte land gir flyktinger beskyttelse på humanitært grunnlag. Hva som ligger i denne betegnelsen varierer den del fra land til land. For enkelte land, deriblant Norge, er personer som har fått opphold på humanitært grunnlag ikke inkludert

i flyktingstatistikken fordi UNHCR vurderer at de ikke primært har fått opphold på grunn av et beskyttelsesbehov.

Overføringsflyktinger er heller ikke inkludert i flyktingbefolkningen. Overføringsflyktinger tas imot av 27 land, primært i Europa og Nord-Amerika, samt Australia og New Zealand. I 2014 ankom 105 197 overføringsflyktinger sine nye hjemland. Rett i underkant av 97 000 av disse fikk opphold i Nord-Amerika og Australia. Familiegjenforeninger med flyktinger som allerede er innvilget beskyttelse er heller ikke inkludert i totaltallene for flyktinger i industriland.

UNRWA endret registreringsmetode for flyktinger fra 2010 til 2011, ved at de nå skiller ut personer som får støtte fra UNRWA uten å ha flyktingstatus. Tidligere var disse inkludert i det totale flyktingtallet. På grunn av denne endringen er tallet på palestinaflyktinger under UNRWA-mandat nær 400 000 lavere enn det ville vært dersom gammel beregningsmåte ble benyttet.

Internt fordrevne

Tall på internt fordrevne kommer fra Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), som er Flyktinghjelpens senter for kartlegging og rapportering om situasjonen for internt fordrevne. Tallene omfatter fordrivelse på grunn av væpnet konflikt, generalisert vold og brudd på menneskerettighetene. Utfordringer ved denne statistikken er blant annet at det kan være vanskelig å få tilgang til områdene hvor internt fordrevne oppholder seg, samt vanskeligheter knyttet til den formelle registreringen. I mange tilfeller har myndighetene i landet også en egeninteresse av å holde informasjon om internt fordrevne skjult.

Det finnes ingen internasjonal organisasjon som har som mandat til å registrere internt fordrevne, på samme måte som FNs høykommissær for flyktinger har for flyktinger som har krysset en landegrense. IDMC baserer seg derfor ofte på sekundærkilder og myndighetenes egne tall. Nytt fra i år er at IDMC angir sitt beste estimat på antall fordrevne i alle land som overvåkes, og ikke som tidligere et tallspenn eller ukjent antall på enkelte land. I mange tilfeller er anslaget oppgitt som et minimumstall eller maksimumstall. Det anbefales å lese de respektive landprofilene for utdypende informasjon. Utfyllende informasjon er også tilgjengelig på IDMCs nettside, www.internal-displacement.org.

Fordrivelse på grunn av naturkatastrofer er ikke inkludert i tallene for internt fordrevne. IDMC og Flyktinghjelpen legger imidlertid hvert år frem en oversikt over antall mennesker som er fordrevet av naturkatastrofer siste år.

BESKYTTELSE AV FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE

Flyktningretten, menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett består i stor grad av internasjonalt, juridisk bindende regelverk. De består av både globale og regionale bestemmelser. I tillegg er stater også bundet av internasjonal sedvanerett, regler som binder alle stater på grunn av allmenn og langvarig statspraksis i den tro at reglene er bindende.

FOLKERETTLIGE REGESETT

Flyktningrettslige instrumenter, menneskerettighetsinstrumenter og de internasjonale humanitære instrumenter sier noe om hvem som er å anse som flyktning og hvem som ellers har rett til internasjonal beskyttelse, hva slags beskyttelse som skal gis, og byrdefordeling mellom landene. Den primære beskyttelsen er i utgangspunktet ment å skulle gis i ens eget hjemland gjennom menneskerettighetene. Denne beskyttelsen er imidlertid fremdeles fraværende i store deler av verden i dag. Det sentrale i flyktningretten er derfor at

personer som ikke kan få beskyttelse i sitt eget hjemland, kan søke om å få internasjonal beskyttelse. Flyktningkonvensjonen av 1951 er det viktigste beskyttelsesinstrumentet. Kunnskap om menneskerettighetskonvensjonene er viktig blant annet for å kunne tolke flyktningkonvensjonen, i tillegg til at det gir et eget vern mot tilbakesendelse til steder man frykter alvorlige overgrep.

Internt fordrevne kan ikke påberope seg vernet etter flyktningkonvensjonen, da denne bare gjelder de som har krysset en internasjonalt anerkjent grense. FNs retningslinjer for internt fordrevne (av 1998) er en samling prinsipper hentet fra forskjellige menneskerettighetsinstrumenter, internasjonal humanitær rett, flyktningretten og internasjonal sedvanerett, som hver for seg er bindende. Retningslinjene fastsetter både de internt fordrevnes rettigheter, samt myndigheters og opprørsstyrkers plikter i alle fluktens faser.

Globale regelverk

FLYKTNINGKONVENSJONEN AV 1951 Inneholder bestemmelser om hvem som er å anse som flyktning, om beskyttelse mot retur og om hvilke rettigheter en flyktning har.

En flyktning er en person som har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe. Det er et vilkår at hun/han befinner seg utenfor sitt hjemland, det vil si har krysset en internasjonal grense. Grunnsteinen i all flyktningbeskyttelse er også nedfelt i Flyktningkonvensjonen: non-refoulement-prinsippet (artikkel 33). Dette prinsippet innebærer at ingen må sendes tilbake til et område der liv og sikkerhet er i fare på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe.

1951-konvensjonens anvendelsesområde ble utvidet gjennom 1967-protokollen, som opphevet begrensninger med hensyn til tid og rom.

■ unhcr.org

FNs retningslinjer for internt fordrevne (UN Guiding Principles on Internal Displacement) fra 1998, er en samling av de viktigste rettighetene til internt fordrevne. Prinsippene

– eller rettighetene – er hentet fra internasjonal sedvanerett og forskjellige juridiske instrumenter i internasjonal rett, deriblant Verdenserklæringen om menneskerettighetene av 1948, Konvensjonene om sivile og politiske rettigheter og om sosiale, økonomiske og kulturelle rettigheter av 1966, samt de fire Genèvekonvensjonene om beskyttelse av personer og gjenstander i krig. Retningslinjene inneholder regler vedrørende beskyttelse mot fordrivelse, beskyttelse mens man er på flukt, løsninger på flukttilværelsen og humanitær assistanse.

■ unhcr.org/43ce1cff2.html

MENNESKERETTIGHETSERKLÆRINGEN AV 1948 Erklæringen inneholder fundamentale menneskerettigheter. Fra å være en erklæring som ikke var juridisk bindende i 1948, er det i dag få som vil bestride at mange av disse menneskerettighetene er blitt juridisk bindende sedvanerett. De er også blitt nedfelt i en rekke juridisk bindende menneskerettighetsinstrumenter og i nasjonal lovgivning og grunnlover i mange land. Sentralt i Menneskerettighetserklæringen står artikkel 14, som omfatter retten til å søke asyl («Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot asyl mot forfølgelse.»).

■ un.org/en/documents/udhr/

FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966

(SP) Konvensjonen omhandler viktige sivile og politiske rettigheter, som forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse, forbud mot tortur, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet.

■ ohchr.org/english/law/ccpr.htm

FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 1966 (ØSK)

Konvensjonen omhandler tema som arbeid, sosial sikkerhet, familie, levestandard inkludert mat, klær og husvære, helse og utdanning. Dette er rettigheter som i større grad enn de sivile og politiske rettighetene er avhengige av økonomiske ressurser for å kunne sikres.

■ ohchr.org/english/law/cescr.htm

Torturkonvensjonen av 1984 Konvensjonen definerer hva som er tortur og har som mål å hindre at mennesker blir utsatt for tortur eller sendt tilbake til land der de står i fare for å bli utsatt for tortur. Konvensjonen inneholder oppfølgingsmekanismer både i form av straffe- og utleveringsmekanismer. Det er også etablert en egen komité som enkeltpersoner kan sende klager til.

■ ohchr.org/english/law/cat.htm

Rome Statute of the International Criminal Court Statutter som definerer blant annet hva krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskerettighetene er. Statuttene ble vedtatt i 1998 under en FN-konferanse der 120 land ble enige om å opprette en permanent straffedomstol som kan stille personer som er ansvarlige for alvorlige forbrytelser, til ansvar for sine handlinger.

■ icc-cpi.int/NR/rdonlyres/EA9AEFF7-5752-4F84-BE94-0A655EB30E16/0/Rome_Statute_English.pdf

Den internasjonale straffedomstolen (ICC) Dette er en permanent internasjonal domstol som følger opp Rome Statute og som kan straffefølge enkeltindivider for alvorlige internasjonale forbrytelser som folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser. Domstolen er den første faste institusjonen av sitt slag, og representerer et viktig framskritt for menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett. Domstolen startet sin virksomhet i 2003. Den er lokalisert i Haag i Nederland, men kan gjennomføre rettssaker andre steder for å komme nærmere samfunnet som er blitt rammet av overgrepene.

■ icc-cpi.int

Genèvekonvensjonene Felles betegnelse for en rekke internasjonale overenskomster om beskyttelse av krigens ofre. Utgjør kjernen i internasjonal humanitær rett med sine prinsipper for vern av sivile, beskyttelse av sanitetspersonell og behandling av krigsfanger og sårede og syke soldater.

■ icrc.org/en/war-and-law/treaties-customary-law/geneva-conventions

REGIONALE REGELVERK

Regionale systemer har vokst fram under tankegangen om at det ofte er lettere å finne en felles forståelse av problemene innen en region enn på verdensbasis. Instrumenter framforhandlet innen disse regionale systemene er i utgangspunktet bare bindende for denne regionen.

Afrika

African (Banjul) Charter on Human and Peoples' Rights av 1981

Konvensjonen omhandler både sivile og politiske rettigheter, slik som forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse, forbud mot tortur, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet, og økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter som rett til utdanning og rett til arbeid. I motsetning til mange andre menneskerettighetskonvensjoner som er rettighets- og individfokusert, inneholder denne også referanser til plikter og til folk og grupper.

■ africa-union.org/root/au/Documents/Treaties/Text/Banjul%20Charter.pdf

Den afrikanske menneskerettighetsdomstolen (African Court on Human and Peoples' Rights)

Domstolen skal følge opp African Charter on Human and Peoples' Rights, og noen få land aksepterer også individklager. Gjennom en protokoll av 2008 slås domstolen sammen med domstolen til Den afrikanske union (AU). Den nye domstolen blir hetende African Court of Justice and Human Rights. Protokollen må ratifiseres av 15 land før den trer i kraft.

■ africa-union.org/root/au/organs/Court_of_Justice_en.htm

OAU-konvensjonen av 1969 Inneholder en utvidet flyktningdefinisjon som både viser til og supplerer Flyktningkonvensjonen av 1951. Ifølge denne er en flyktning en person som er utsatt for forfølgelse eller generell vold, krig, borgerkrig, intern uro og liknende.

■ achpr.org/english/_info/refugee_en.html

Kampala-konvensjonen I oktober 2009 gikk landene i Den afrikanske union (AU) sammen om en ny konvensjon for internt fordrevne. Den er i stor grad basert på FNs retningslinjer for internt fordrevne av 1998. Konvensjonen er den første i sitt slag og representerer et stort skritt mot sterkere beskyttelse av internt fordrevne. Konvensjonen trådte i kraft i desember 2012 og er dermed bindende for de 16 landene som har ratifisert den.

■ africa-union.org/root/au/Conferences/2009/october/pa/summit/AU-IDP%20Convention%20-%20Assembly%20-%20Final%20-%2010.23%20pm%2023%20Oct.doc

Latin-Amerika

American Convention on Human Rights (Pact of San José)

av 1969 Konvensjonen omhandler viktige sivile og politiske rettigheter, som ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet, og forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse og forbud mot tortur. Konvensjonen referer også til menneskers plikter. San Salvador-protokollen av 1988 styrker vernet om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter som rett til utdanning og arbeid.

■ oas.org/juridico/english/treaties/b-32.html

The Inter-American Court of Human Rights

Denne regionale domstolen følger opp American Convention on Human Rights. Den har en lang og solid tradisjon og har vært en viktig institusjon i det amerikanske rettssystemet.

■ corteidh.or.cr/

Cartagena-erklæringen av 1984

Dette er en samling prinsipper som i utgangspunktet ikke er juridisk bindende, men som etter hvert har blitt inkludert i en rekke nasjonale lovgivninger. Den inneholder blant annet en utvidet definisjon av flyktningbegrepet, omtrent som den afrikanske konvensjonen.

■ asylumlaw.org/docs/international/CentralAmerica.PDF

Asia

For Asia finnes ingen regionale organisasjoner eller konvensjoner som tilsvarer de som er nevnt under Afrika, Amerika og Europa.

Europa

I Europa er det for tiden to flernasjonale aktører som arbeider med menneskerettighets- og flyktningsspørsmål. Den ene er Europarådet og den andre er EU.

EUROPARÅDET

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen av 1950

Konvensjonen inneholder fundamentale menneskerettighetsprinsipper. Noen av dem er ufravikelige, som retten til liv og forbud mot tortur. Konvensjonen etablerer også menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg, hvis avgjørelser er av fundamental betydning, for eksempel når det gjelder vurdering av hvorvidt retur av asylsøkere er trygt.

■ human-rights-convention.org/the-texts/the-convention-in-1950/

Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg

Domstolens oppgave er å sikre at de forpliktelsene statene har påtatt seg ifølge Menneskerettighetskonvensjonen, blir overholdt. Individuer kan anke saker mot staten inn for domstolen.

■ echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home&c=

EU

EUs Felles europeisk asylsystem (Common European Asylum System - CEAS) er et regelverk som skal sikre felles regler for behandling av flyktninger og asylsøkere i EUs medlemsland, og at disse felles reglene faktisk etterleves. Bortsett fra Dublin-

forordningen og Eurodac er ikke disse instrumentene bindende for Norge, men norsk utlendingslov og utlendingsforvaltning bygger i stor grad på det felleseuropeiske regelverket.

■ ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/index_en.htm

Noen sentrale instrumenter er:

■ **Kvalifikasjonsdirektivet** spesifiserer vilkårene for å gi en person internasjonal beskyttelse og flyktningstatus. FNs flyktningkonvensjon er fortsatt gyldig, men direktivet sikrer felles tolkning av definisjonen av en flyktning.

■ **Asylprosedyredirektivet** gir felles regler om for eksempel tidsfrister for behandling av asylsøknader. Det settes krav til utdanningen til de som behandler asylsøknadene, og det opprettes felles regler for mindreårige som ankommer alene.

■ **Mottaksdirektivet** setter minimumsstandarder for hvordan flyktninger mottas og for boforhold, tilgang til arbeid, utdanning og helsetjenester m.v.

■ **Dublin-forordningen** består av regler for hvilket land som skal behandle asylsøknaden, for eksempel i tilfeller der en asylsøker har søkt beskyttelse i flere land. Forordningen ble oppdatert i 2013 og innebærer blant annet at asylsøkere ikke kan sendes til en medlemsstat hvor det er fare for inhuman og nedverdiggende behandling.

■ **Eurodac** er en fingeravtrykkdatabase bestående av fingeravtrykkene til alle personer over 14 år som har søkt om asyl i et av EUs medlemsland.

NASJONAL LOVGIVNING

Utlendingsloven av 2008 (trådte i kraft i 2010) skal gi grunnlag for regulering av og kontroll med inn- og utreise, og utlendings opphold i riket, i samsvar med norsk innvandringspolitikk og internasjonale forpliktelser. Loven skal legge til rette for lovlig bevegelse over landegrensene og ivareta rettssikkerheten til utlendinger som reiser inn i eller ut av riket, som oppholder seg her, eller som søker en tillatelse etter denne loven. Loven skal gi grunnlag for vern for utlendinger som har krav på beskyttelse etter alminnelig folkerett eller internasjonale avtaler som Norge er bundet av.

■ lovdata.no/all/hl-20080515-035.html

Menneskerettighetsloven av 1999 Loven skal styrke menneskerettighetenes stilling i norsk rett. Følgende konvensjoner skal gjelde som norsk rett: Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, de to FN-konvensjonene av 1966, Barnekonvensjonen og Kvinne-diskrimineringskonvensjonen. Ved motstrid med annen norsk lov, skal disse konvensjonene gå foran.

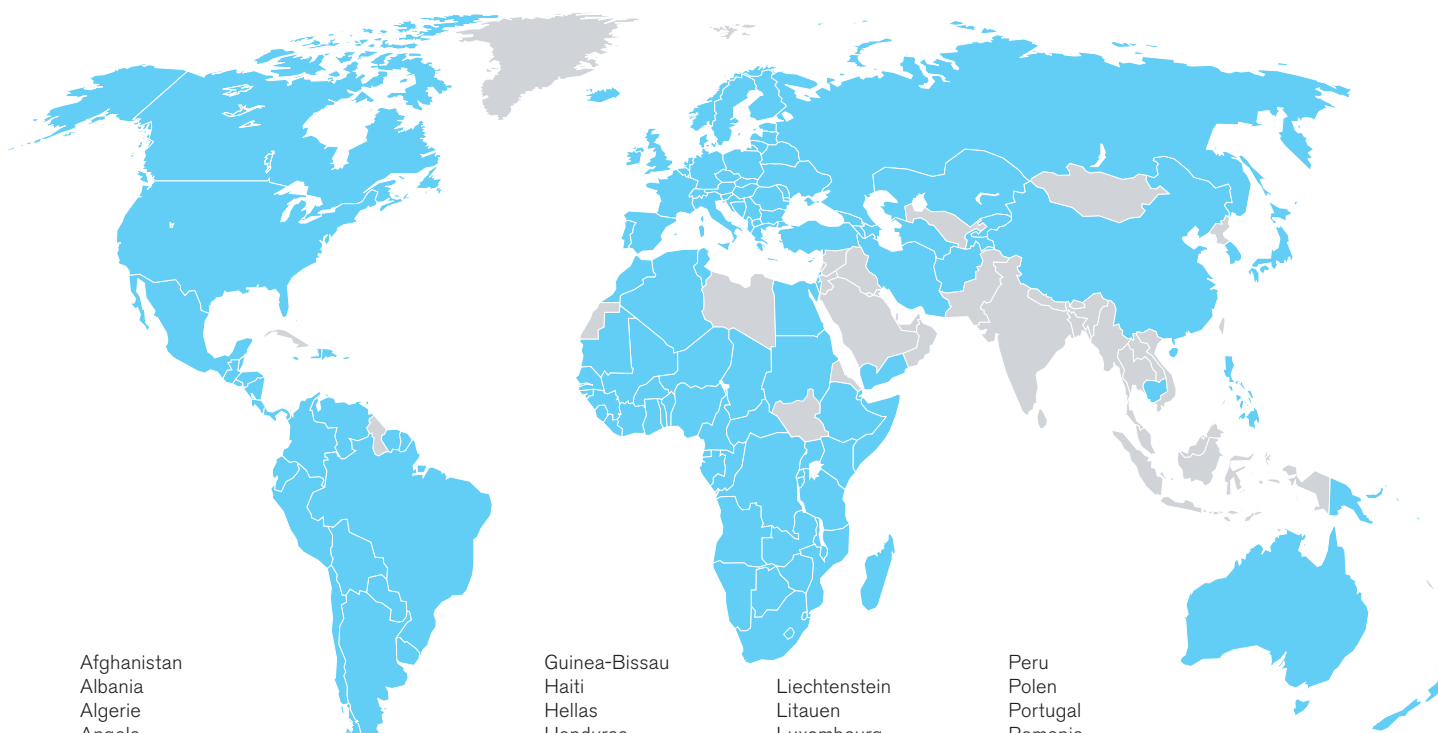
■ Lovdata.no/all/nl-19990521-030.html

LAND SOM ER TILSLUTTET FNs FLYKTNINGKONVENSJON

FNs flyktningkonvensjon fra 1951 og tilleggsprotokollen til konvensjonen fra 1967 er de viktigste internasjonale instrumenter for beskyttelse av flyktninger. Land som har sluttet seg til konvensjonen og protokollen, er forpliktet til å følge internasjonale regler for behandling av flyktninger. Konvensjonen og protokollen gjelder bare mennesker som har flyktet fra et land til et annet og gir dermed ikke regler for beskyttelse av internt fordrevne – mennesker på flukt inne i sitt eget land.

Nedenfor er en oversikt over landene som har ratifisert 1951-konvensjonen og protokollen fra 1967. Land merket med (K) har bare ratifisert konvensjonen, mens land merket med (P) bare har ratifisert protokollen.

Kilde: UNHCR

Afghanistan		Guinea-Bissau		Liechtenstein		Peru	
Albania		Haiti		Litauen		Polen	
Algerie		Hellas		Luxembourg		Portugal	
Angola		Honduras		Madagaskar (K)		Romania	
Antigua og Barbuda		Hviterussland		Makedonia		Russland	
Argentina		Iran		Malawi		Rwanda	
Armenia	Den sentralafrikanske republikk	Irland		Mali		Saint Kitts og Nevis (K)	Sør-Korea
Aserbajdsjan	Djibouti	Island		Malta		Saint Vincent og Grenadinene	Tadsjikistan
Australia	Dominica	Israel		Marokko		Salomonøyene	Tanzania
Bahamas	Ecuador	Italia		Mauritania		Samoa	Togo
Belgia	Egypt	Jamaica		Mexico		São Tomé og Príncipe	Trinidad og Tobago
Belize	Ekvatorial-Guinea	Japan		Moldova		Senegal	Tsjad
Benin	Elfenbenskysten	Jemen		Monaco (K)		Serbia	Tsjekkia
Bolivia	El Salvador	Kambodsja		Montenegro		Seychellene	Turkmenistan
Bosnia-Hercegovina	Estland	Kamerun		Mosambik		Sierra Leone	Tuvalu
Botswana	Etiopia	Kapp Verde (P)		Namibia		Slovakia	Tyrkia
Brasil	Fiji	Kasakhstan		Nauru		Slovenia	Tyskland
Bulgaria	Filippinene	Kenya		Nederland		Somalia	Uganda
Burkina Faso	Finland	Kina		New Zealand		Spania	Ukraina
Burundi	Frankrike	Kirgisistan		Nicaragua		Storbritannia	Ungarn
Canada	Gabon	Kongo - Brazzaville		Niger		Sudan	Uruguay
Chile	Gambia	Kongo - DR		Nigeria		Surinam	USA (P)
Colombia	Georgia	Kroatia		Norge		Sveits	Vatikanstaten
Costa Rica	Ghana	Kypros		Panama		Sverige	Venezuela (P)
Danmark	Guatemala	Latvia		Papua Ny-Guinea		Swaziland	Zambia
Den dominikanske republikk	Guinea	Lesotho		Paraguay		Sør-Afrika	Zimbabwe
		Liberia					Øst-Timor

48-TIMERSPROSEDYREN: 48-timersprosedyre for asylsøkere med antatt grunnløse asylsøknader. Asylsøkere fra land som utlendingsmyndighetene anser for trygge, får en raskere saksbehandling, besluttet i oktober 2003 og trådte i kraft fra 2004. Ordningen inneholder alle elementene i en ordinær asylsak.

ASYL: Asyl er et ukrenkelig fristed. I Norge gis asyl til personer som defineres som flyktninger ifølge Flyktningkonvensjonen av 1951 og de som står i fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending. I dag brukes ofte begrepet beskyttelse i stedet for asyl.

ASYLINTERVJU: Asylsøkeren skal intervjues så raskt som mulig etter ankomst til landet. Under intervjuet må søkeren gjøre rede for grunnen til at hun/han søker asyl. Opplysningene som blir gitt i intervjuet, danner grunnlag for asylsøknaden. Asylintervjuet utføres av en saksbehandler fra Utlendingsdirektoratet. Asylintervjuets gjennomsnittlige varighet er fire timer. Intervjuer med en varighet på seks – åtte timer er ikke uvanlig. Asylintervjuet fokuserer på spørsmål om

- asylsøkerens identitet – hvem hun/han er
- asylsøkerens familiemedlemmer
- hvorfor asylsøkeren forlot hjemlandet sitt
- hvorfor asylsøkeren er redd for å reise tilbake til hjemlandet
- reiserute – hvordan asylsøkeren kom til Norge

Asylsøkere som er omfattet av prosedyrer for «åpenbart grunnløse» saker, gjennomgår et kortere og forenklet intervju. Det legges i Norge opp til at søkeren skal ha mulighet til å bli intervjuet av en av samme kjønn.

ASYLMOTTAK: Tilbud fra staten om bosted for asylsøkere mens de venter på behandling av asylsøknaden. Etter vedtak er det vanlig at søkeren blir boende enda en periode i statlige mottak før bosetting i en kommune eller utreise. Beboere i statlige mottak får hjelp til det mest nødvendige av mat og klær, og de har ulike plikter og tilbud. Mottakene holder nøktern standard og er fortrinnsvis basert på selvhushold. I de siste årene har man også opprettet såkalte «ventemottak», som er et tilbud til de som har fått endelig avslag på søknad om asyl, men som av ulike grunner ikke kan reise tilbake til sine hjemland.

ASYLSØKER: Person som på egen hånd ankommer et annet land og som normalt søker om asyl ved ankomst eller kort tid etter ankomst. Retten til å søke asyl er nedfelt i artikkel 14 av Verdenserklæringen om menneskerettighetene, som sier at «Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot beskyttelse mot forfølgelse». Personen omtales som «asylsøker» fram til søknad om asyl er avgjort.

BESKYTTELSE: Begrep som i flyktningssammenheng henspiller på det behov og krav til så vel juridisk som fysisk beskyttelse enhver flyktning har i henhold til internasjonale konvensjoner.

BORTVISNING: Begrep som i Norge brukes når en utlending i henhold til utlendingsloven nektes adgang til landet på grensen, eller må reise ut av landet etter et kortere eller lengre opphold. Vedtak om bortvisning er ikke til hinder for senere innreise. Bortvisning i henhold til utlendingsloven foretas blant annet når en utlending kommer til landet uten gyldig pass eller visum, eller når vedkommende «ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelige midler til opphold i riket og til hjemreise». Bortvisning må ikke forveksles med utvisning eller uttransportering fra landet.

BOSETTING I KOMMUNE: Personer med flyktningstatus, opphold på humanitært grunnlag eller kollektiv beskyttelse, som flytter ut av statlig mottak og bosetter seg som ordinær innbygger i en kommune. Dersom søkeren er i stand til å forsørge seg selv og eventuelle familiemedlemmer, kan hun/han fritt bosette seg i en ønsket kommune, også før hun/han har fått oppholdstillatelse. Begrepet omfatter også overføringsflyktninger og andre som ikke er innom statlige mottak.

DRR (DISASTER RISK REDUCTION): Katastroforebygging og risikoreduksjon har både likheter og ulikheter med klimatilpasning. DRR gjelder alle katastrofer, ikke kun klimarelaterte, og har som regel et mer umiddelbart fokus. UNISDR (UN International Strategy for Disaster Reduction) definerer DRR som det konseptuelle rammeverket av elementer som kan minimere sårbarhet og katastroferisiko i et samfunn. Dermed kan man unngå eller begrense de negative effektene av katastrofer.

ENSLIG MINDREÅRIG: Asylsøker, flyktning eller person med opphold på humanitært grunnlag som er under 18 år, og som er uten foreldre eller andre med foreldreansvar i landet.

FLYKTNING: En flyktning er i henhold til FN's flyktningkonvensjon av 1951 en person som «har flyktet fra sitt land og har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller medlemskap i en bestemt sosial gruppe, og som ikke er i stand til eller på grunn av slik frykt ikke villig til å påberope seg sitt lands beskyttelse». Brukes også ofte om personer som har fått beskyttelse av andre grunner enn det som er nevnt i Flyktningkonvensjonen. I den nye utlendingsloven som trådte i kraft 1. januar 2010 gis det flyktningstatus til de som defineres som flyktninger etter Flyktningkonvensjonen og de som står i fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending.

FLYKTNINGKONVENSJONEN: FNs Konvensjon om flyktningers rettstilling av 28. juli 1951.

FLYKTNINGSTATUS: I henhold til Flyktningkonvensjonen av 1951 artikkel 1A er en flyktning en person som har «velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller medlemskap i en bestemt sosial gruppe, og som ikke er i stand til eller på grunn av slik frykt ikke villig til å påberope seg sitt lands beskyttelse». Denne definisjonen blir stort sett brukt eller referert til ordrett i de forskjellige lands regelverk for flyktninger og asylsøkere, men siden det i praksis ikke finnes noen internasjonalt myndighet som kan avgjøre tolkningsspørsmål, blir artikkelens innhold tolket og praktisert ulikt fra land til land. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har imidlertid laget en håndbok, med diverse vedlegg, som blant annet inneholder retningslinjer for fortolkning. I tillegg har EU vedtatt et eget statusdirektiv, som inneholder en utdypende fortolkning av artikkel 1A som skal gjelde likt i alle medlemslandene.

FLYKTNINGSPOLITIKK: Flyktningpolitikk omfatter mål, regelverk og tiltak i arbeidet for å forebygge og løse flyktningproblemer og hjelpe flyktninger, både internasjonalt og nasjonalt. Flyktningpolitiske virkemidler er blant annet forebyggende virksomhet, nødhjelp, asyl/vern, gjenbosetting og tilbakevendings tiltak.

FNS RETNINGSLINJER FOR INTERNT FORDREVNE: Guiding Principles on Internal Displacement. Vedtatt av FNs generalforsamling i 1998. En samling og sammenstilling av prinsipper fra internasjonal rett som er relevant for internt fordrevne.

GJENBOSETTING: Overføring av flyktninger for bosetting i et annet land. Brukes som regel i forbindelse med mottak av overføringsflyktninger. Man bruker også betegnelsen «kvoteflyktning».

IASC, INTER-AGENCY STANDING COMMITTEE: Internasjonalt samordningsorgan for humanitær bistand bestående av FN-organisasjoner og frivillige organisasjoner. Jobber for en styrket koordinering av humanitær assistanse.

IDP: Se under internt fordrevne personer.

INNVANDRER: En innvandrer er en person som er født i utlandet og bosatt i Norge. Noen ganger brukes begrepet også om norskfødte personers om har innvandrerforeldre, dvs. foreldre født i utlandet.

INNVANDRINGSPOLITIKK: Innvandringspolitikk i vid forstand omfatter målsettinger, regelverk og tiltak som gjelder for innvandring og innvandrere, det være seg flyktninginnvandring, familieinnvandring eller arbeidsinnvandring. Politikken består av følgende hoveddeler: regulering og kontroll av innvandring og oppholdet til utlendingene i riket, tiltak rettet mot ulike grupper av innvandrere og utlendinger som oppholder seg i Norge, og tiltak for å skape gode forhold mellom innvandrere og befolkningen ellers. Den innenlandske flyktningpolitikken er en del av innvandringspolitikken.

INTEGRERING: Inkludering av individ eller av grupper (som minoriteter) på like vilkår i samfunnet, i en organisasjon eller ulike samfunnsområder som for eksempel utdanningsssystem, arbeidsliv eller boligmarked. I begrepet ligger det at det må være gjensidig tilpassning mellom gruppene i samfunnet.

INTERNT FORDREVNE PERSON (IDP, INTERNALLY DISPLACED PERSON): Internt fordrevne er personer som har blitt tvunget til å flykte fra sine hjem på grunn av blant annet væpnede konflikter, menneskerettighetsbrudd eller naturkatastrofer, og som ikke har krysset en internasjonalt anerkjent statsgrense. Blir også kalt internflyktninger, men internt fordrevne er den korrekte betegnelsen.

KLIMAKONVENSJONEN / UNFCCC: UNFCCC står for United Nations Framework Convention on Climate Change og er FNs rammekonvensjon om klimaendringer. Den ble vedtatt under FNs konferanse om miljø og utvikling i 1992 (Rio-konferansen) og trådte i kraft i 1994. Konvensjonen la det første viktige grunnlaget for det videre internasjonale arbeidet med å motvirke klimaendringer. COP (Conference of the Parties) er konvensjonens styrende organ.

KLIMAPANELET / IPCC (INTERGOVERNMENTAL PANEL ON CLIMATE CHANGE): Internasjonalt forskerpanel som følger klimautviklingen; både menneskeskapt og naturlig. Det internasjonale klimapanelet utgir statusrapporter på området.

KLIMATILPASNING / ADAPTATION: Klimatilpassning handler om å tilpasse seg de uunngåelige klimaendringene. FNs klimapanel definerer klimatilpassning som tilpasninger eller justeringer i naturlige eller menneskelige systemer som respons på eksisterende eller forventede klimatiske stimuli eller deres effekter, som modererer skade eller utnytter muligheter. Man kan snakke om proaktiv eller responsiv tilpassning. Et eksempel på proaktiv tilpassning er treplanting for å unngå skred og flom. Et eksempel på responsiv tilpassning er humanitær assistanse.

KOLLEKTIV BESKYTTELSE ELLER MIDLERTIDIG

BESKYTTELSE: Personer i en massefluksituasjon kan få innvilget midlertidig oppholdstillatelse på kollektivt grunnlag. Normalt skal alle asylsøkere få en individuell behandling av sine søknader, men midlertidig beskyttelse er en kollektiv beskyttelse som innebærer at asylsøkeren får beskyttelse på grunnlag av vedkommendes tilhørighet til en spesiell gruppe som anses som utsatt for forfølgelse. Det kan innebære at flere får beskyttelse, men midlertidig og på dårligere vilkår. Ble innført i tilknytning til krigen i Bosnia-Hercegovina, og har senere bare blitt brukt overfor flyktningene fra Kosovo.

KYOTOPROTOKOLLEN / KYOTOAVTALEN:

Kyotoprotokollen ble vedtatt i desember 1997 i Kyoto, Japan, som en protokoll til Klimakonvensjonen. Avtalen innebærer utslippskutt for en rekke industriland (Anneks 1-land) i forhold til 1990-nivå. På Bali-konferansen (COP 13) i desember 2007 ble partene til Klimakonvensjonen enige om å begynne forhandlinger om en ny avtale (eller «agreed outcome»), i og med at de nåværende Kyoto-forpliktelsene løper ut i 2012. På klimatoppmøtet i Durban i 2011 ble stater enige om å lage en ny juridisk bindende avtale som vil omfatte både industriland og utviklingsland. Den vil først kunne tre i kraft i 2020. Frem til da gjelder kun frivillige løfter om utslippskutt for en rekke land, mens EU vil forlenge sine forpliktelser etter Kyoto-avtalen. I tillegg har man fått avtaler om klimatilpasning, blant annet en anerkjennelse av at stater må samarbeide om klimarelatert flukt og migrasjon.

MIGRANT: Individ som deltar i migrasjon – se migrasjon.

MIGRASJON: Betegner forflyttingen av enkeltmennesker eller grupper. Brukes for forflyttinger både over landegrensene og innenfor et land. For å skille de to gruppene brukes gjerne «internasjonal migrasjon» om forflytting over landegrensene. Innen jussen skilles det ofte mellom (frivillig) migrasjon og migranter på den ene siden og (tvungen) fordrivelse og fordrevne på den andre.

NGO: Non-governmental organisation – ikke-statlig organisasjon. Brukes blant annet om ideelle, frivillige organisasjoner som driver med nødhjelp, bistand, menneskerettigheter, miljøspørsmål og annet.

NON-REFOULEMENT: Et prinsipp i flyktningretten om at ingen flyktning må sendes tilbake til et område der det er fare for liv eller frihet på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe. I menneskerettighetsjussen gjelder prinsippet mer generelt og innebærer at ingen mennesker skal returneres til et område der de risikerer alvorlige menneskerettighetsbrudd som tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling.

OPPHOLD PÅ HUMANITÆRT GRUNNLAG: Tillatelse som gis asylsøker som ikke anses som flyktning, men likevel anses å ha behov for beskyttelse for eksempel på grunn av humanitære forhold ved retur. Regelendringene i den nye utlendingsloven innebærer at de som risikerer visse alvorlige menneskerettighetsbrudd som tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling, også regnes som flyktninger. En oppholdstillatelse på humanitært grunnlag er normalt gyldig for ett år av gangen og fornyes årlig. Etter tre år innvilges normalt en permanent oppholdstillatelse. Myndighetene vil automatisk vurdere en person opp mot denne bestemmelsen der en person får avslag på søknad om asyl.

OVERFØRINGSFLYKTNING: Person som kommer til Norge etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Stortinget fastsetter en kvote for hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot, og dette bestemmes for perioder på tre år av gangen. Ved vurderingen av hvem som bør utvelges, legges det vekt på flyktningens bakgrunn, forutsetninger for integrering og om hun/han har nære slektninger i Norge. Se «Gjenbosetting».

PERMANENT OPPHOLDSTILLATELSE: Gir rett til varig opphold og arbeid i Norge. Man må ha oppholdt seg sammenhengende i Norge med tillatelser som danner basis for permanent oppholdstillatelse først.

REDD: REDD står for Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation. FNs Klimapanel (IPCC) har anslått at avskoging bidrar til nær 20 prosent av klimagassutslippene. Innenfor klimaforhandlingene er dette et område med stor fremdrift, særlig når det gjelder finansiering. Samtidig er det store utfordringer når det gjelder eierskap og forvaltning av skog og av urfolks rettigheter.

REPATRIERING: Innebærer at en person reiser tilbake til sitt hjemland etter å ha hatt en form for tillatelse (beskyttelse). Må ikke forveksles med retur.

RETUR: Begrepet retur benyttes for eksempel når en asylsøker har fått avslag på asylsøknaden og må returnere til et transitland eller til hjemlandet. En person med avslag plikter å organisere sin egen retur til transitland eller hjemland. Norge tilbyr de som har fått avslag på søknad, å kontakte Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM), som kan bistå returen. I noen tilfeller tilbyr IOM økonomisk støtte/reintegreringsstøtte. De som velger å ikke organisere sin egen reise eller å kontakte IOM, blir uttransportert av politiet. Må ikke forveksles med repatriering.

RETURSAMTALE: I henhold til Utlendingsdirektoratets retningslinjer til ansatte i mottak, skal det gjennomføres en individuell retursamtale med asylsøker etter at første gangs negative vedtak er fattet. Retursamtalen har som formål at søkeren er forberedt (han/hun

er fremdeles i asylsøkerprosessen) på at søknaden kan bli avslått, og at dette medfører at han/hun plikter å forlate landet. Samtalen gir også informasjon om muligheten til å ta kontakt med IOM, som kan støtte/organisere returen til hjemlandet.

STATSLØSE: Personer som av ulike grunner ikke har, eller har blitt fratatt sitt statsborgerskap. Egen juridisk definisjon av statsløse i konvensjonene om reduksjon av statsløshet og beskyttelse av statsløse.

TILBAKEVENDING: Innebærer at en flyktning eller en internt fordrevet person reiser tilbake til sitt hjemland eller hjemsted. Se «Repatriering».

TILBAKEVENDINGSSTØTTE: Alle personer som har blitt innvilget oppholdstillatelse i Norge, men som likevel ønsker å vende tilbake til hjemlandet på permanent basis, har rett til en tilbakevendingsstøtte på 15 000 kroner. Man har ikke krav på støtten under behandlingen av søknaden eller dersom man har fått avslag på den. I tillegg til tilbakevendingsstøtten dekker norske myndigheter også flyutgiftene til hjemreisen. Disse utgiftene dekkes også dersom man har fått avslag på søknaden og selv ikke har penger til reisen. Hvis asylsøkeren er tvunget til å komme tilbake til Norge på grunn av fare for overgrep i hjemlandet, må vedkommende ikke betale tilbake tilbakevendingsstøtten. Tilbakevendingsstøtten gjelder kun dersom man kommer til Norge som flyktning med et reelt beskyttelsesbehov.

TRANSITTMOTTAK: Midlertidig bosted for asylsøkere inntil de er intervjuet av myndighetene og har gjennomgått helsesjekk.

UTSLIPPSKUTT/MITIGATION: Utslippskutt eller utslippsreduksjon innebærer å redusere utslipp av klimagasser, men også bevaring og planting av skog (se REDD). FNs klimapanel definerer utslippskutt som teknologisk forandring og erstatning som reduserer ressurstilførsel og utslipp per produksjonsenhet.

UTTRANSPORTERING: Utlendinger som ikke har lovlig opphold i Norge, plikter å forlate landet frivillig. Dersom utlendingen nekter å forlate Norge frivillig, kan politiet føre vedkommende ut av landet. Utlendingen har plikt til å dekke utgiftene til sin egen uttransportering. I praksis er det likevel slik at staten dekker de aller fleste utgiftene ved uttransportering fra Norge. Dersom utlendingen kommer tilbake til Norge igjen, vil vedkommende ha gjeld til staten.

UTVISNING: Vedtak som innebærer at en utlending må reise ut av landet og bare unntaksvis kan komme tilbake, eller bare kan komme tilbake etter et visst tidsrom.

FLYKTNINGHJELPENS ARBEID UTE I VERDEN

- Land med personell fra Flyktinghjelpens beredskapsstyrker
- Både programland og personell fra Flyktinghjelpens beredskapsstyrker

GENÈVE

Deltar i sentrale prosesser i det internasjonale samfunnets humanitære politikkutforming. På oppdrag fra FN etablerte Flyktinghjelpen i 1998 Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) for å overvåke situasjonen for internt fordrevne i 50 land. IDMC driver også opplæring i beskyttelse av internt fordrevne for humanitære aktører som arbeider i felt.

BRUSSEL

EU er den største givener innen humanitær assistanse i verden, og organisasjonen er involvert i politiske prosesser knyttet til mange av verdens humanitære kriser. Flyktinghjelpen har siden 2005 arbeidet målrettet med talsmannsarbeid overfor EUs institusjoner og nettverk som er basert i Brussel, og med å øke Flyktinghjelpens prosjektfinansiering fra EU.

OSLO

Flyktinghjelpens hovedkontor ligger i Norge. Herfra koordineres alle programaktiviteter verden over. I tillegg er hovedkontoret hjemsted for Flyktinghjelpens beredskapsstyrker som årlig sender flere hundre nordmenn ut på oppdrag verden over for FN og andre institusjoner. Hovedkontoret utformer også organisasjonens flyktingpolitikk, både internasjonalt og for den brede norske offentligheten.

UKRAINA

Har bistått internt fordrevne i landet siden oktober 2014. Distribusjon av tepper, madrasser lys og hygieneartikler til de mest utsatte blant befolkningen i Øst-Ukraina. Arbeid med vekt på oppvarming av hus, gjennom utdeling av ved og byggematerialer til ødelagte private og offentlige hus og bygninger. Utbedring av tilgang til vannpumper og drikkevann.

ELFENBENSKYSTEN

Driver aktiviteter i vest for hjemvendte flyktinger og internt fordrevne. Barn som har gått glipp av skolegang får utdanningstilbud, som gir mulighet til å komme tilbake til det offisielle skolesystemet. Gjennom landbruksprosjekter og juridisk opplæring fokuseres det på å redusere konflikter mellom folkegrupper og legge til rette for at de jobber sammen mot felles mål.

MALI

Rehabiliterer skoler og tilbyr utdanning til barn på flukt, samt yrkesopplæring til ungdom. Bistår med å skaffe legitimasjonspapirer og annen viktig dokumentasjon som fødselsattest og vitnemål. Støtter returnerte fordrevne sør i Mali med reparasjon av hjem som har blitt ødelagt av det tøffe klimaet i Sahel-regionen. Arbeid med matsikkerhet og kursing i boligkonstruksjon.

SØR-SUDAN

Bistår med nødhjelp til et økende antall internt fordrevne. Distribuerer mat og nødhjelpsartikler, skaffer midlertidig husly og tilbyr utdanning for barn. Bygger skoler og tilbyr lærerutdanning og yrkesopplæring, samt støtter oppstart av småbedrifter. Gir informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til internt fordrevne, og legger til rette for langsiktig matsikkerhet.

LIBERIA

Bidrar til gjenoppbyggingen av samfunnet som kollapset under ebolakrisen. Jobber med å gjøre skoler trygge og klare til gjenåpning. Mange har mistet inntektsgrunnlaget sitt etter at markeder var stengt i lang tid under ebolakrisen, og Flyktinghjelpen støtter de svakest stilte med kontanter til mat, skolepenger og andre nødvendige utgifter.

BURKINA FASO

Deler ut materiale til maliske flyktinger nord i landet for bygging av tradisjonelle boliger. Fokus på varme-reducerende tiltak for boligene, da ekstreme temperaturer utgjør en betydelig helsefare i Sahel-regionen. Gjennomfører kursing i hvordan konstruere og vedlikeholde boliger. Tilbyr grunnleggende utdanning og yrkesopplæring til unge flyktinger fra Mali.

DEN SENTRALAFRIKANSKE REPUBLIKK

Våren 2014 startet Flyktinghjelpen igjen aktiviteter i landet, og har nå kontorer i Carnot og Sibut i tillegg til landkontoret i Bangui. Arbeidet inkluderer gjenoppbygging av hus og skoler, utdanningsprogram, juridisk rådgivning, matsikkerhet for internt fordrevne og utbedring av sanitære forhold. I beredskap for å respondere på eventuelle nye kriser.

COLOMBIA

Bidrar til at internt fordrevne barn og unge får tilgang til utdanning. Assisterer internt fordrevne med fokus på landrettigheter, kjønnsbasert vold og tilgang til offentlige tjenester. Tilbyr fri rettshjelp og utdanning for colombianske flyktinger i Panama, Ecuador og Venezuela. Jobber for å påvirke myndighetenes politikk overfor internt fordrevne og flyktinger.

UGANDA

Har i 2014 arbeidet med å skape trygge skolemiljøer for barn og ungdom, skaffet husly for lærere og kjønnssegregerte sanitærfasiliteter i vanskeligstilte områder. Bistår et økende antall flyktinger fra Sør-Sudan med utdanning for barn og unge. Tilbyr primærutdanning, yrkesopplæring og lærerutdanning, samt utbygging av infrastruktur med utdanning som formål.

DR KONGO

Intensiv skoleopplæring for barn 10-13 år som har havnet utenfor skolesystemet, opplæring av lærere og yrkesopplæring for ungdom 14-22 år. Bygger og restaurerer skoler og hus. Deler ut nødhjelp og mat, og støtter oppstart av småbedrifter. Informasjon og juridisk rådgivning til internt fordrevne, returnerte flyktinger og lokale myndigheter, med vekt på landkonflikter.

ZIMBABWE

Flyktinghjelpen avsluttet sitt program i landet i slutten av 2014. Har siden 2011 støttet internt fordrevne, flyktinger og returnerte flyktinger gjennom bygging av midlertidig husly og latriner, utbedring av tilgang til rent vann, prosjekter for å styrke matsikkerheten og utdanningstilbud til ungdom i utsatte områder. Kapasitetsbygging av lokale myndigheter og aktører.

SYRIA

Bistår fordrevne og krigsutsatte inne i Syria med forskjellige former for nødhjelp, inkludert telt, vinterutstyr, rehabilitering av hjem og skoler, og vann- og sanitærbistand. Hjelpen foregår i flere geografiske områder, og økte vesentlig i volum i løpet av 2014. Nødhjelpsarbeidet gjennomføres både av egne ansatte og av lokale partnere.

LIBANON

Tilbyr utdanning til syriske og palestinske flyktninger. Bistår flyktninger med husly og med å sikre forutsigbare boforhold. Gir fri rettshjelp og informasjon om rettigheter og tilgang til offentlige tjenester. Kapasitetsbygging av syriske lokalsamfunn, med integrerte tjenester innen vann- og sanitærbistand, husly og utdanning i uformelle flyktningleirer.

JORDAN

Flyktninghjelpen jobber i flyktningleirene Zaatari og Azraq med mottak av syriske flyktninger, distribusjon av nødhjelpsartikler og telt. Drifter utdannings- og ungdomsprosjekter. Tilbyr husly og informasjonstjenester i lokale vertsamfunn for flyktninger som bor utenfor leirene.

AFGHANISTAN

Gir yrkesopplæring, lese- og skriveopplæring, informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til internt fordrevne og returnerte flyktninger. Bygger midlertidig og permanent husly til særlig sårbare familier. Distribuerer nødhjelpsartikler i distrikter rammet av konflikt og naturkatastrofer. Jobber med å styrke responsen på kriser når de oppstår.

IRAN

Har arbeidet i Iran siden 2012 med å gi humanitær hjelp til afghanske flyktninger gjennom aktiviteter som informasjon, rådgivning og juridisk assistanse, yrkesopplæring, utdeling av husholdningsstøtte til spesielt sårbare hushold og gjenoppbygging av boliger og flyktningleirer. Samarbeider med FH i Afghanistan for å bedre assistansen ved eventuell retur til hjemlandet.

IRAK

Bistår internt fordrevne og syriske flyktninger gjennom grunnleggende tjenester i flyktningleirer og urbane områder. Jobber med utbedring av vann- og sanitærforhold og tilbyr husly, utdanning, og juridisk assistanse, samt tiltak for forebygging av kjønnsbasert vold. Driver talsmannsarbeid og sosial mobilisering for varige løsninger for internt fordrevne i Irak.

MYANMAR

Bistår internt fordrevne i sørøst og arbeider for å ekspandere geografisk og innholdsmessig. Hjelpen innbefatter bygging av hus, skoler og helse-sentre, utbedring av sanitære tjenester, samt utdanning med vekt på yrkesrettede kurs og økte jobbmuligheter. I samarbeid med lokale myndigheter bidrar FH til at flere får identitetskort og adgang til grunnleggende rettigheter.

DUBAI

Flyktninghjelpens kontor i Dubai arbeider for å skape bånd til donorer og aktører i Gulf-regionen. Det er et stort antall offentlige og private aktører i regionen som i økende grad er involvert i humanitært arbeid. Dubai-kontoret skal gi verdifull erfaring og endelig lede til økte inntekter for vår programaktivitet.

SOMALIA

Distribuerer nødhjelpsartikler og utbedrer sanitærforhold for internt fordrevne. Driver prosjekter for å stimulere til økt matproduksjon og inntektsskapende arbeid. Skaffer husly, bygger/rehabiliterer skoler og tilbyr utdanning til barn, ungdom og lærere. Gir informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til internt fordrevne og returnerte flyktninger.

JEMEN

Flyktninghjelpen arbeider kontinuerlig både i nord og sør i Jemen, og har fokusert på arbeid med å skape livsgrunnlag for flyktninger og internt fordrevne. Driver prosjekter innen matsikkerhet og med utbedring av tilgang til vann og husly, samt sikring av landrettigheter.

ADDIS ABEBA

Flyktninghjelpen inngikk i 2013 en samarbeidsavtale med Den afrikanske union (AU), og etablerte et representasjonskontor i Addis Abeba. Avtalen gir Flyktninghjelpen påvirkningsmuligheter på AUs ulike arbeidsfelt, bidrar til bedret kontakt mellom Flyktninghjelpen og afrikanske stater, samt fortsatt bruk av Flyktninghjelpens beredskapsstyrker på kontinentet.

ETIOPIA

Yter nødhjelp i form av miljøvennlige boliger, vann og sanitærfasiliteter samt utdanning til et økende antall flyktninger fra Sør-Sudan, Somalia og Eritrea. Opplæring og bygging av egne hus. Utdanning for barn og unge fokuserer på primærutdanning, yrkesopplæring og inntektsbringende aktiviteter. Driver prosjekter som bidrar til å styrke matsikkerheten.

ERITREA

Flyktninghjelpen har i 2014 sikret adgang til Eritrea og har arbeidet med å gi barn og unge tilgang til utdanning. Distribusjon av skolemateriell og uniformer, samt fokus på å skaffe strøm til skoler gjennom bruk av energi fra solceller. På denne måten kan elevene få IT-undervisning og gjøre lekser på skolen etter mørkets frembrudd.

PALESTINA

Informasjon, rådgivning og fri rettshjelp til palestinere som har blitt eller risikerer å bli fordrevet fra sine hjem på Vestbredden og i Øst-Jerusalem. Utdanningsprosjekter i Gaza og på Vestbredden i samarbeid med UNRWA. Gjenoppbygging av hus og utbedring av vann- og sanitærforhold i Gaza. Driver prosjekter for forebygging av kjønnsbasert vold i Gaza.

KENYA

Yter nødhjelp i Kakuma, Dadaab og Mandera med fokus på vann og sanitet, utdanning og husly. Bygger latriner og skoler, og driver kampanjer for å bedre hygiene og sanitære forhold. Driver et yrkesutdanningsprosjekt som gir ungdom med mangelfull skolegang muligheten til å lære seg et yrke. Distribuerer mat og energisparende ovner.

DJIBOUTI

Flyktninghjelpen har i 2014 fortsatt sitt arbeid med vann, sanitet, hygiene og husly. Arbeid med å bygge midlertidige hus og latriner til de mest utsatte blant flyktningene. Distribusjon av nødhjelpsartikler. Flyktninghjelpen arbeider i flyktningleirene Ali Addeh og Holl-Holl.

PAKISTAN

Gir humanitær hjelp og søker varige løsninger for afghanske flyktninger og internt fordrevne. Bistanden inkluderer juridisk informasjon og oppfølging, utdanningsprogram, reparasjon og nybygging av hus og skoler, aktiviteter som øker matsikkerheten og mulighet for sysselsetting, utbedring av sanitære tjenester, tilgang til sikre vannkilder og utdeling av nødhjelpsartikler.

FAKTA OM FLYKTINGHJELPEN

Foto: Flyktinghjelpen/Ingrid Prestetun

Flyktinghjelpens Said Ebad Hashemi deler ut skolemateriell til barn i Kabul, Afghanistan.

Flyktinghjelpens mandat er å fremme og beskytte rettighetene til mennesker på flukt i eller utenfor eget land, uten hensyn til rase, religion, nasjonalitet og politisk oppfatning. Dette gjøres gjennom uavhengig og uredd talsmannsarbeid nasjonalt og internasjonalt, ved å yte humanitær hjelp i nødssituasjoner og gjennom å styrke FN-organisasjonenes kapasitet til å gi og koordinere internasjonal hjelp og beskyttelse.

Flyktinghjelpen er en av verdens fremste organisasjoner i arbeidet med flyktninger og internt fordrevne. Med egne kontorer og nødhjelpsprosjekter i om lag 25 land på fire kontinenter, kan organisasjonen gi millioner av mennesker på flukt beskyttelse og bistand. Over 65 års erfaring har gitt oss verdifull kunnskap, som gjør at vi har kunnet utvikle aktiviteter som dekker de områdene vi vet er viktigst for mennesker på flukt:

- Vann, sanitær og hygiene
- Bygging av hjem og skoler
- Utdanning av elever og lærere
- Informasjon, rådgivning og juridisk assistanse
- Matsikkerhet

I tillegg til å gi beskyttelse og nødhjelp, jobber Flyktinghjelpen aktivt for å oppnå varige løsninger for mennesker på flukt. Flyktinghjelpen mener en lokal forankring av de ulike aktivitetene er viktig. Over 95 prosent av våre mer enn 5000 ansatte arbeider ute i felt. De fleste er fra landene vi jobber i, og mange av dem har vært på flukt selv. Deres kunnskap og erfaring gjør at vi kan tilpasse aktivitetene til situasjonen, målgruppen og behovene.

Flyktinghjelpen har ledende ekspertise om internt fordrevne og startet i 1998 det Genève-baserte Internal Displacement

Monitoring Centre (IDMC, www.internal-displacement.org). Senteret overvåker situasjonen for internt fordrevne over hele verden og har en database som er verdens fremste faktabase på dette feltet. IDMCs database brukes av FN-organisasjoner, regjeringer, nødhjelpsorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og media.

I samarbeid med UD driver også Flyktinghjelpen en av verdens største beredskapsstyrker, NORCAP. Med rundt 800 høyt kvalifiserte personer som kan rykke ut i løpet av 72 timer, er NORCAP en av verdens mest brukte beredskapsstyrker. I dag har Flyktinghjelpen avtaler med en rekke ulike FN-organisasjoner som låner personell fra beredskapsstyrkene. ■

NOTATER

ANSVARLIG REDAKTØR:
Jan Egeland

REDAKTØR:
Richard Skretteberg

REDAKSJON:
Richard Skretteberg
Merete Lindstad

BIDRAGSYTERE: Richard Skretteberg • Birgit Vartdal
• Øivind Fjeldstad • Lisbet Jære • Merete Lindstad
• Vikram Kolmannskog • Lisa Vesterås • Hanne Eide
Andersen • Tuva Raanes Bogsnes • Guri Romtveit
• Roald Høvring • Becky Bakr Abdulla • Thale Jenssen
• Ingrid Sande Larsen • Harriet Rudd • Bendik Sørvig
• Carina Vedvik Hansen • Charlotte Torp • Eirin
Hollup Broholm • Anne Huser • Silje Besseberg
Bråten • Elise Svarstad • Hanne Fjeldstad • Martha
Hagen Mellum • Ragnhild Maria Wille Jordheim
• Catharina Vehre Gresslien

STATISTIKK: Eirik Christophersen
og Stian Abrahamson

PRODUKSJON: Oktan AS, Oslo (design)
og Printall AS, Tallinn (trykk)

UTGIVER: Flyktningshjelpen
Postboks 148 Sentrum
0102 Oslo
Tlf: 23 10 98 00
Epost: nrc@nrc.no
Internett: www.flyktningshjelpen.no

ISSN 1504-0216
ISBN 978-82-7411-244-5

FORSIDEBILDE: En nyankommet
somalisk flyktningsjente venter
på å bli registrert i Dagahaley
flyktningleir i Dadaab, Kenya.
Foto: Finbarr O'Reilly/Reuters/
NTB scanpix

© Flyktningshjelpen 2015

Opplag: 5000
Redaksjonen avsluttet: Juni 2015

MED TAKK TIL: Tarek Aban
Chabake ved UNHCRs statistik-
kkontor i Genève, samt ansatte
i Flyktningshjelpen som har bidratt
til produksjonen av årets rapport.

Utgitt med støtte fra Norad
og Utenriksdepartementet.

